Camelia Gavrilă
Mihaela Doboș

POLIROM

LIMBA ȘI LITERATURA ROMÂNĂ PENTRU EXAMENE ȘI PERFORMANȚĂ

Aplicații lingvistice și stilistice pentru gimnaziu

Gymnasium

Camelia Gavrilă, Mihaela Doboș

Limba și literatura română pentru examene și performanță

Aplicații lingvistice și stilistice pentru gimnaziu

Doamnei profesoare Zlate Animari, cu toată prețuirea autoarelor

Martie 2006

Camelia Gavrilă este profesor de limba română, gradul didactic I, la Colegiul „Costache Negruzzi" din Iaşi, doctor în ştiinţe filologice, inspector general al Inspectoratului Şcolar al Judeţului Iaşi între anii 1997 şi 2000 şi în prezent. Autor şi coautor al lucrărilor: *Lecturi critice ale textului literar*, Editura Junimea, Iaşi, 1998; *Exerciţii şi teste de limba şi literatura română*, Editura Polirom, Iaşi, 1999; *Provocările textului literar*, Editura Spiru Haret, Iaşi, 2000; *Textul literar. Ghid de receptare şi interpretare critică*, Editura Polirom, Iaşi, 2001; *Mitic şi magic în opera lui Lucian Blaga*, Editura Junimea, Iaşi, 2002; *Compendiu de teorie şi critică literară. Repere pentru bacalaureat*, Editura Polirom, Iaşi, 2003, *Evaluarea la limba şi literatura română. Teste şi repere teoretice pentru liceu şi bacalaureat*, Editura Polirom, Iaşi, 2004. Coordonator al Centrului Regional de Formare profesori, directori, inspectori şi membru al Comisiei Naţionale de limba şi literatura română între anii 1997 şi 2001 şi în prezent.

Mihaela Doboş este profesor de limba română, gradul didactic I, la Colegiul „Costache Negruzzi" din Iaşi. Coautor al lucrărilor: *Teste de limba română, matematică şi limba engleză pentru absolvenţii clasei a IV-a*, Editura Spiru Haret, Iaşi, 2000; *Ghid de teorie literară*, Editura Porţile Orientului, Iaşi, 2001; *Literatura română pentru liceu. Repere tematice pentru manualele alternative. Clasa a IX-a*, Editura Polirom, Iaşi, 2002; *Compendiu de teorie şi critică literară. Repere pentru bacalaureat*, Editura Polirom, Iaşi, 2003; *Limba şi literatura română – 100 de teste finale pentru capacitate*, Editura Polirom, Iaşi, 2003; *Evaluarea la limba şi literatura română. Teste şi repere teoretice pentru liceu şi bacalaureat*, Editura Polirom, Iaşi, 2004.

www.polirom.ro

Editura POLIROM
Iaşi, B-dul Carol I nr. 4; P.O. BOX 266, 700506
Bucureşti, B-dul I.C. Brătianu nr. 6, et. 7, ap. 33, O.P. 37;
P.O. BOX 1-728, 030174

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României:

GAVRILĂ, CAMELIA

Limba şi literatura română pentru examene şi performanţă: aplicaţii lingvistice şi stilistice pentru gimnaziu / Camelia Gavrilă, Mihaela Doboş. – Iaşi: Polirom, 2006

ISBN: 973-46-0232-2

I. Doboş, Mihaela

811.135.1(075.33)(079.1)
821.135.1.09(075.33)(079.1)
371.279.8:373.3

Printed in ROMANIA

Camelia Gavrilă, Mihaela Doboş

Limba şi literatura română pentru examene şi performanţă

Aplicaţii lingvistice şi stilistice pentru gimnaziu

POLIROM
2006

Cuprins

PARTEA I

Capitolul 5

Capitolul 6

PARTEA A II-A

Argument

Numai în cuvintele limbii tale se întâmplă să-ţi aminteşti de lucruri pe care nu le-ai învăţat niciodată. Căci orice cuvânt este o uitare şi în aproape oricare s-au îngropat înţelesuri de care nu mai ştii.

(Constantin Noica, *Cuvânt împreună despre rostirea românească*)

Fiinţa omului se descoperă şi se împlineşte prin limbă, tot aşa cum limba fiinţează prin cultură şi educaţie. A stăpâni şi a folosi resursele expresive ale limbii, prin ora de limba şi literatura română, nu reprezintă un scop în sine, ci o modalitate de raportare a elevului la o realitate translingvistică. Dubla valenţă a orei de limba şi literatura română devine astfel evidentă, pentru că, dincolo de facilitarea asimilării de cunoştinţe şi competenţe de folosire corectă a limbii române, profesorul este chemat să-i deschidă elevului un „orizont de lume", să-l situeze „în deschis" (Martin Heidegger, *Repere pe drumul gândirii*), să creeze premisele evoluţiei unui om de cultură. Acest parcurs educativ şi totodată existenţial presupune investigarea atentă şi creativă a tuturor segmentelor limbii române, valorificarea valenţelor expresive ale cuvintelor, descoperirea relaţiilor dintre diversele componente ale limbajului şi permanenta raportare a acestuia la vorbire, folosirea diferenţiată şi adecvată a tuturor registrelor de comunicare, modelarea cu subtilitate a diverselor niveluri ale limbii şi, nu în ultimul rând, dezvoltarea unui algoritm logic de înţelegere superioară a nonliterarului prin mecanismele lingvismului.

Pe de altă parte, dacă „vorbirea omului este şi fiinţa lui" (Constantin Noica, *op. cit.*), atunci profesorul de română este primul care trebuie să descopere şi să cultive fiinţa elevului, să-i accepte unicitatea şi să se raporteze în permanenţă la ea, pregătindu-l nu numai pentru examenele imediate, ci şi pentru examenele vieţii, pentru nesfârşitele provocări ale realităţii, pentru eventualele performanţe de mai târziu.

Lucrarea *Limba şi literatura română pentru examene şi performanţă* se adresează, astfel, tuturor elevilor de gimnaziu, aflaţi într-una dintre etapele dezvoltării lor şcolare şi individuale. Structurarea cărţii în capitole ce urmăresc atât organizarea domeniilor limbii, cât şi recomandările programei de studiu („Fonetică", „Ortografie, punctuaţie, acord", „Vocabular", „Morfologie", „Sintaxa propoziţiei", „Sintaxa frazei") permite parcurgerea firească şi graduală a noţiunilor de limbă, a căror asimilare nu se poate realiza decât prin exerciţii cu diferite grade de dificultate. Noutatea lucrării constă, la acest nivel, în conceperea şi organizarea exerciţiilor pe două paliere, unul care vizează nivelul obişnuit (mediu) şi unul adresat nivelului performant, tuturor elevilor care doresc

să-şi perfecţioneze cunoştinţele de limbă şi competenţele de comunicare, celor pasionaţi de acest domeniu, potenţialilor olimpici. Modelele de răspuns şi sugestiile de rezolvare sunt plasate la sfârşitul fiecărui capitol, astfel încât să reprezinte un instrument imediat de informare şi verificare.

Fiecare capitol are în vedere şi dimensiunea stilistică a noţiunilor gramaticale, incluzând exerciţii care presupun şi dezvoltă valenţele expresive ale cuvintelor şi ale îmbinărilor de cuvinte. Testele recapitulative ce încheie fiecare capitol urmăresc, de această dată, parcurgerea pe verticală a tuturor noţiunilor, implicând demersuri analitice, sintetice, asociative şi disociative, conexiuni şi interpretări gramaticale.

Partea a II-a a lucrării cuprinde 40 de teste de limba şi literatura română pentru performanţă, organizate pe ani de studiu (clasele a V-a, a VI-a, a VII-a şi a VIII-a), absolut utile şi necesare în pregătirea elevilor pentru concursuri şcolare şi olimpiade, concepute la un nivel de dificultate ridicat, specific unor asemenea competiţii. Structura pe care o propunem (înţelegere, comentare şi generare de text, cerinţe de limbă ce vizează parcurgerea integrală a programei dintr-un an de studiu), ca şi punctajul detaliat ce însoţeşte fiecare subiect şi cerinţă au ca scop, pe de o parte, contextualizarea cunoştinţelor de limba şi literatura română, iar pe de altă parte plasarea elevului într-o situaţie cu potenţial competiţional. Pentru că principala prioritate la încheierea ciclului gimnazial o reprezintă examenul de ieşire din sistem (Testele Naţionale), propunem elevilor, părinţilor şi profesorilor un set de 10 teste de examen însoţite de răspunsuri, un instrument de exersare a cunoştinţelor şi deprinderilor de folosire a limbii şi literaturii române, precum şi de verificare a nivelului de pregătire.

Organizarea concentrică şi graduală a noţiunilor implicate de exerciţiile propuse, redimensionarea în etape a materialului lingvistic şi informativ, viziunea integratoare asupra faptelor de limbă şi a utilităţii practice a acestora şi dezvoltarea unui sistem diferenţiat de asimilare şi verificare a cunoştinţelor tuturor elevilor de gimnaziu sperăm să facă din această lucrare un ghid de lucru eficient şi util elevilor, profesorilor şi părinţilor în parcurgerea traseului formativ în care sunt angajaţi.

Autoarele

Domeniile de studiu ale limbii
Abordare teoretică

I. Limbaj, limbă, vorbire

Limbajul este „ansamblul resurselor şi al procedeelor fiziologice şi psihice de care dispune omul pentru a vorbi" (Iorgu Iordan, Vladimir Robu, *Limba română contemporană*, p. 38); deşi acest ansamblu este acelaşi pentru toţi oamenii, limbajul se manifestă într-o infinitate de varietăţi.

Limba este mijlocul universal de exprimare şi transmitere a ideilor şi a sentimentelor, un instrument de comunicare prin care experienţa umană se realizează în mod diferit în fiecare comunitate lingvistică, un sistem funcţional, produs al activităţii umane, ce are o finalitate şi un scop, un cod organizat după anumite reguli general acceptate de vorbitori. Spre deosebire de alte sisteme semiotice (sisteme de semne sau coduri), „limba nu numai că transmite un anumit conţinut, dar exprimă şi atitudinea vorbitorului faţă de faptul comunicat, voinţa acestuia, aprecierea asupra realităţii" (Ariton Vraciu, *Lingvistică generală şi comparată*, p. 62), pentru că, aşa cum arată Tudor Vianu, „Cine vorbeşte *comunică* şi *se comunică*. O face pentru alţii şi o face pentru el. În limbaj se eliberează o stare sufletească individuală şi se organizează un raport social" (Tudor Vianu, *Dubla intenţie a limbajului şi problema stilului*, în *Arta prozatorilor români*, p. 22).

Vorbirea este manifestarea concretă a limbii într-o infinitate de fapte lingvistice, enunţuri concrete elaborate, emise şi receptate de către oameni. Prin vorbire, limba există în mod real, se manifestă practic. Dacă limba reprezintă generalul, vorbirea reprezintă particularul, individualul.

Limba naţională este limba specifică unui popor, intim legată de naşterea şi evoluţia acestuia ca civilizaţie, definitorie pentru spiritualitatea, psihologia şi fiinţa sa etnică, pentru că „limba unui popor se confundă şi se identifică cu naţionalitatea lui, cu memoria părinţilor, cu leagănul, cu mama, de unde ea se şi numeşte *limbă maternă*, o expresiune sublimă" (Bogdan Petriceicu Hasdeu, *apud Limba şi literatura română*, manual pentru clasa a IX-a, p. 19).

Limba literară reprezintă forma cea mai îngrijită de manifestare a unei limbi, folosită pentru exprimarea ideilor din cultură şi ştiinţă; este o limbă normată (funcţionează în virtutea unor reguli sau norme gramaticale, fonetice, ortografice etc.), care serveşte viaţa spirituală a societăţii; este folosită în actele oficiale, în operele ştiinţifice, în presă etc., având un caracter unitar (este aceeaşi pentru toţi vorbitorii), stabil şi fiind fixată în scris. „Limba literară este o formă elaborată de existenţă a limbii comune, naţionale, ea este expresia cea mai desăvârşită, în sensul că reprezintă o sinteză a dezvoltării şi a posibilităţilor limbii întregului popor" (Şt. Munteanu, V.D. Ţâra, *Istoria limbii române literare. Privire generală*).

Limba populară şi regională reprezintă folosirea neliterară a limbii române, fără respectarea cu stricteţe a normelor lingvistice în vorbirea de zi cu zi. *Graiurile* reprezintă manifestări locale sau teritoriale ale limbii naţionale, vizibile la nivelul lexicului, al gramaticii, al foneticii etc. Ele valorifică, aşadar, mai ales aspectul vorbit al limbii, servind ca mijloc de comunicare pentru întreaga colectivitate dintr-o anumită zonă geografică: graiurile muntenesc, oltenesc, moldovenesc, bănăţean şi maramureşan.

Limba literaturii artistice este cea folosită în scrierile beletristice. Ea nu trebuie confundată cu limba literară, pentru că, spre deosebire de aceasta, permite folosirea tuturor registrelor şi a formelor de manifestare ale limbii române, de la arhaisme şi regionalisme la termeni argotici şi de jargon, de la expresii populare la termeni ştiinţifici, în funcţie de viziunea artistică a autorului, de epoca la care se raportează, de natura personajelor etc.

II. Lingvistica – definiri şi structuri

Lingvistica este ştiinţa care studiază limba şi legile ei de dezvoltare: natura limbii, structura, sistemul, formele de existenţă ale limbii, originea şi evoluţia diverselor sisteme de scriere, categoriile limbii, raporturile limbajului cu alte activităţi umane etc. Ramurile lingvisticii sunt: *fonetica* şi *fonologia*, *lexicologia*, *semantica*, *morfologia*, *sintaxa* şi *stilistica*.

Fonetica şi *fonologia* reprezintă „două aspecte ale unei discipline lingvistice unice, în care elementul fizic, material, îl reprezintă *sunetul*, iar elementul lingvistic, imaterial, semiotic – *fonemul*" (Ariton Vraciu, *op. cit.*, p. 145). Altfel spus, fonetica studiază cuvintele din punct de vedere al particularităţilor sonore (producerea, transmiterea, perceperea şi evoluţia sunetelor limbajului articulat), iar fonologia studiază sunetele limbii din punctul de vedere al valorii lor funcţionale; de aceea, această ştiinţă lingvistică se mai numeşte şi *fonetică funcţională*.

Lexicologia studiază *lexicul* (*vocabularul*) unei limbi, a cărei unitate de bază este *cuvântul*. Ca ramură a lingvisticii, lexicologia implică mai multe probleme cu caracter teoretic şi aplicativ : sensul cuvântului, polisemia, omonimia, relaţiile dintre cuvinte, unitatea dintre aspectul sonor şi cel semantic etc.

Semantica este *ştiinţa semnificaţiilor*, o ramură a lingvisticii înrudită sau subordonată lexicologiei, care studiază raportul dintre forma, semnificaţia şi sensul unităţilor lingvistice, tipurile de sensuri şi schimbările de sens proprii unei limbi văzute ca sistem, raporturile semantice dintre cuvinte, evoluţia istorică a sensului cuvintelor etc., fiind înrudită deopotrivă cu logica, psihologia, filosofia, istoria limbii.

Morfologia este partea *gramaticii* care studiază structura şi flexiunea cuvintelor, regulile de modificare a formei acestora în diferitele lor întrebuinţări, precum şi valorile lor gramaticale ; noţiunea de bază a morfologiei este partea de vorbire (substantivul, articolul, adjectivul, pronumele, numeralul, verbul, adverbul, prepoziţia, conjuncţia, interjecţia), fiind reprezentată de cuvinte care se supun „aceloraşi reguli de modificare a formei şi de combinare" (Ioan Lobiuc, *Teoria limbii române*, p. 133), clasificate în funcţie de criteriile *formei*, cel *semantic* şi cel *sintactic*.

Sintaxa este partea *gramaticii* care studiază relaţiile dintre părţile de vorbire în propoziţii (funcţiile sintactice), propoziţia ca unitate de bază a limbii şi legătura dintre propoziţii în cadrul frazei. Se distinge, astfel, *sintaxa propoziţiei* (îmbinarea cuvintelor în propoziţii) şi *sintaxa frazei* (îmbinarea propoziţiilor în fraze). Între morfologie şi sintaxă ca părţi ale gramaticii există o strânsă legătură : „Morfologia nu are existenţă independentă de sintaxă, căci formele cuvintelor ar fi indiferente, mai bine-zis nici n-ar exista, dacă nu ar avea o întrebuinţare sintactică, tot aşa cum sintaxa n-ar exista dacă nu i s-ar pune la dispoziţie cuvinte pe care să le organizeze în propoziţii şi fraze" (Alexandru Graur, *Gramatica azi*, p. 29).

Stilistica studiază valenţele expresive ale cuvintelor, rezultate din îmbinările acestora în structuri ce valorifică sensurile proprii, secundare şi figurate, modul particular de folosire a resurselor limbii în diferite domenii de activitate, în literatură, în comunicarea interumană. Stilistica vizează potenţialul expresiv şi creativ al limbajului, raportul dintre denotaţie (sens propriu) şi conotaţie (sens figurat), variaţiile de sens în comunicarea fiecărui vorbitor, asocierile conotative ale cuvintelor (figurile de stil).

PARTEA I

Capitolul 1

Fonetică

1. Precizează ce secvenţă de sunete (*cs* sau *gz*) corespunde literei *x* în cuvintele : *exact*, *exil*, *exerciţiu*, *examen*, *exploda*, *exagera*, *exista*, *exigent*, *exotic*.

2. Alege forma corectă a următoarelor cuvinte : *stofă/ştofă*, *a strangula/a ştrangula*, *stachetă/ştachetă*, *stampilă/ştampilă*, *stand/ştand*, *egrasie/igrasie*, *escroc/excroc*, *subterfugiu/subtrefugiu*, *proroc/prooroc*.

3. Stabileşte cum se ortografiază următoarele neologisme : *şou/show*, *aisberg/iceberg*, *chici/kitsch*, *suspans/suspance*, *puch/puci*, *stress/stres*.

4. Precizează care este forma corectă : (*promisiune*) *promisiunii/promisiunei*, (*parafină*) *parafinei/parafinii*, *coperţi/coperte*, *pluraluri/plurale*, *cârje/cârji*, *credinţe/credinţi*, *uzine/uzini*, *treburi/trebi*, *vremuri/vremi*, *plaje/plăji*, *refrene/refrenuri*.

5. Stabileşte cum se ortografiază următoarele neologisme : *dizel/diesel*, *ofsaid/offside*, *hobi/hobby*.

6. Accentuează următoarele cuvinte : *arşiţă*, *duminică*, *avarie*, *caracter*, *nouăsprezece*, *aerian*, *academie*, *ianuarie*, *antic*, *editor*, *matur*, *sever*.

7. Indică forma de plural a următoarelor cuvinte : *dârz*, *treaz*, *curcubeu*, *francez*, *adaos*, *albuş*, *cablu*, *chibrit*, *defileu*, *hotel*, *blestem*, *şiret*.

8. Indică forma de feminin a următoarelor adjective : *carnavalesc*, *patriot*, *monoton*, *snob*.

9. Indică varianta corectă din următoarele perechi : *căpşune/căpşuni*, *cireşe/cireşi*, *boli/boale*, *dorinţe/dorinţi*.

10. Scrie forma de plural a următoarelor cuvinte : *prolix*, *linx*, *chel*, *greu*, *albastru*, *fix*, *vânăt*, *dârz*.

11. Grupează în trei coloane – A. cele care cuprind vocale în hiat, B. cele care conţin diftong, C. cele care conţin triftong – următoarele cuvinte : *aluat*,

piuliţă, *însăila*, *canion*, *păreau*, *oişte*, *impiegat*, *impieta*, *actual*, *ioniza*, *leoaică*, *trebuie*, *cafeaua*, *aripioară*, *corăbioară*, *bojdeaucă*, *auroră*.

12. Indică varianta corect accentuată: *profesor/profesor*, *taxi/taxi*, *haltere/haltere*, *aripă/aripă*.

13. Arată câte litere şi câte sunete conţin următoarele cuvinte: *geam*, *ajungeau*, *chimir*, *axial*, *chin*, *geologie*, *exemplu*, *cincisprezece*.

14. Identifică structurile cacofonice şi rescrie enunţurile, eliminându-le:
   a) După partida de handbal eram epuizaţi.
   b) Un local al unei şcoli a fost incendiat.

15. Alege forma corectă: *bleumarin/bleumaren*, *acoper/acopăr*, *nu fi/nu fii*, *sufer/sufăr*, *mănuşă/mânuşă*, *îndemânatec/îndemânatic*, *clujan/clujean*, *duplicat/dublicat*, *hipostază/ipostază*, *adaos/adaus*.

16. Desparte în silabe cuvintele din următorul fragment:

   „Şi în braţele-mi întinse
   Să alergi, pe piept să-mi cazi
   Să-ţi desprind din creştet vălul,
   Să-l ridic de pe obraz."
   (Mihai Eminescu, *Dorinţa*)

17. Grupează pe patru coloane cuvintele din următorul fragment după numărul de silabe (monosilabice, bisilabice, trisilabice, cu mai mult de trei silabe):

   „Rămăsese ţintuit în mijlocul camerei. Era exact genul de om care nu se dădea la o parte din lumină, când îl rugai. Până la urmă tot se dădea, dar când îl rugai se lăsa mult mai greu."
   (J.D. Salinger, *De veghe în lanul de secară*)

18. Scrie corect următoarele nume proprii: Alexandru Macedonschi, Vasile Alexandri, Costache Negruţi, Alecu Ruso, Ion Pilat, Marc Tvain.

19. Indică vocalele şi semivocalele din următoarele cuvinte: *aerian*, *ambiguu*, *îndoielnic*, *neconcludent*, *omenie*, *derizoriu*, *cooperativă*, *bioenergie*, *creaţie*, *bibliotecă*, *ştiau*, *dormea*.

Modele de răspuns, sugestii de rezolvare

1. *exact* – *gz*, exploda – *cs*; 2. *stofă*; 3. *show*; 4. *promisiunii*; 5. *diesel*; 6. *arşiţă*; 7. *dârji*; 8. *carnavalescă*; 9. ambele forme sunt corecte; 10. *prolicşi*; 11. *aluat* – hiat, *păreau* – triftong, *impiegat* – diftong; 12 –; 13. *geam* – 4 litere, 3 sunete; 14. Du*pă partida de* handbal... – cacofonii. La încheierea

meciului de handbal ... ; 15. *bleumarin* ; 16. *bra-țe-le-mi* (3 silabe) ; 17. monosilabice – *în*, bisilabice – *era*, trisilabice – *țintuit*, mai mult de trei silabe – *rămăsese* ; 18. Alexandru Macedonski ; 19. *a-e-ri-an* (*a*, *e*, *i*, *a* – vocale), *în-do-iel-nic* (*î*, *o*, *i*[*nic*] – vocale ; *i*[*iel*] – semivocală).

Exerciții pentru performanță

1. Desparte în silabe cuvintele din următoarele texte :

   a) „Corăbii ancorate-n câte-o mare,
   Orașe grămădite-n crepuscul,
   Câmpii închise și pământ destul,
   Subt clopotele câtorva pahare...”
   (Tudor Arghezi, *Vraciul*)

   b) „De-aceea te-am chemat să-mi spui – fără greșeală
   Ce-i adevărat – ce nu-i.”
   (Tristan Tzara, *Îndoieli*)

2. Identifică structurile cacofonice din următoarele enunțuri și elimină-le, rescriind enunțurile :

   a) Am fost cu toții la lac și l-am întâlnit pe personajul meu preferat din desene animate, rățoiul.

   b) Jurnaliștii luptă pentru adevăr cu cuvântul și cu condeiul.

3. Grupează pe două coloane – A. diftongi ascendenți, B. diftongi descendenți – cuvintele următoare : *pai*, *pui*, *corifeu*, *argintiu*, *august*, *aleargă*, *iarbă*, *Aiud*, *mei*, *cutii*, *iepure*, *iod*, *clăi*, *căpătâi*, *mușuroi*, *august*.

4. Arată câte litere și câte sunete conțin următoarele cuvinte : *Cecenia*, *chipeș*, *exuberant*, *echitabil*, *circumstanță*, *manechin*, *precizie*, *leoarcă*.

5. Alege forma corectă : *așază/așează*, *claun/clown/clovn*, *genoflexiune/genuflexiune*, *înșală/înșeală*, *frustare/frustrare*, *repaus/repaos*, *făraș/foraș*.

6. Accentuează următoarele cuvinte : *satiră*, *rabin*, *letopiseț*, *prevedere*, *scrutin*, *troiță*.

7. Scrie corect următoarele substantive proprii : *Șicago*, *Miunhen*, *Bairon*, *Niuiorc*, *Otava*, *Vașinton*, *Briuxel*.

8. Grupează în trei coloane – A. cele care cuprind vocale în hiat, B. cele care conțin diftong, C. cele care conțin triftong – următoarele cuvinte : *mausoleu*, *iguană*, *fiindcă*, *jaguar*, *laureat*, *fiică*, *machiaj*, *tăceau*, *aceleiași*, *garsonieră*, *piuneză*, *poliomelită*, *autumnal*, *suiau*, *adiacent*.

9. Precizează care este forma corectă a următoarelor cuvinte: *droaiei/droii*, *farmaceuticei/farmaceuticii*, *jiletcii/jiletcei*, *jalei/jelii*, *noiane/noianuri*, *promptitudinii/promptitudinei*, *funeralii/funerarii*, *remarci/remarce*.

10. Precizează care dintre următorii termeni nu se pronunţă cu *i* semivocalic iniţial: *era*, *etapă*, *este*, *epocă*, *erbivor*, *economie*, *erou*, *elefant*.

11. Alege forma corectă a următoarelor cuvinte şi alcătuieşte propoziţii cu ele: *repercusiune/repercursiune*, *oprobriu/oprobiu*, *spalt/şpalt*, *vehicul/vehicol*, *maiestate/majestate*, *anticameră/antecameră*, *pancartă/pancardă*.

Capitolul 2

Ortografie, punctuaţie, acord

I. Ortografie şi punctuaţie

1. Scrie patru enunţuri în care să foloseşti virgula în situaţii gramaticale diferite.

2. Explică folosirea semnului exclamării în următoarele enunţuri:
   a) „Dar, papa, e Felix!"
   b) „Ia-ţi geamantanul şi vino sus!"
   (G. Călinescu, *Enigma Otiliei*)
   c) „Şi odată pornesc ei, teleap, teleap, teleap!"
   d) „– Pân-aici, Spânule!"
   (Ion Creangă, *Povestea lui Harap-Alb*)
   e) „Nu se poate, domnule director! v-aţi înşelat! uitaţi-vă la probe!"
   (I.L. Caragiale, *Triumful talentului*)

3. Corectează greşelile de ortografie şi de punctuaţie din următorul enunţ:
   – Lasămă nene, îngăimă copilul sfios şi se întoarse spre mine spunând:
   – Dacă eşti aşa de bun de ce nu mă ajuţi.

4. Explică folosirea virgulei în următoarele situaţii:
   a) „La masă, Otilia fu volubilă, îi spuse impresii de conservator, îl întrebă despre activitatea lui universitară..."
   b) „Eu sunt Felix, nepotul dumnealui."
   c) „– Otilia, e adevărat? Mă iubeşti?
   – Ei, ei, nu ţi-a spus nimeni că te urăşte."
   (G. Călinescu, *Enigma Otiliei*)
   d) „Sub influenţele mahomedane şi veneţiene şi chiar, poate, sub clima nordică..."
   (Al. Odobescu, *Pseudo-kynegetikos*)

5. Explică folosirea punctelor de suspensie în următoarele fragmente:
   a) „Şi când căuta mama să smântânească oalele, smântâneşte, Smarandă, dacă ai ce..."
   (Ion Creangă, *Amintiri din copilărie*)
   b) „Iară noi? Noi, epigonii?... Simţiri reci, harfe zdrobite."
   (Mihai Eminescu, *Epigonii*)

c) „Într-o sară din luna trecută eram adunaţi mai mulţi prietini (...). Printre noi se găsea un tânăr zugrav franţez, care pentru prima dată ieşise din ţara lui, ca să facă un voiaj în Orient."
(Vasile Alecsandri, *Balta-Albă*)

6. Rescrie textul, punând corect semnele de ortografie şi de punctuaţie:
Băiete zise mama din camera alăturată de ce nuţi porţi singur de grije. Vai ce îngrijorată sunt din pricina ta.

II. Acordul

1. Corectează greşelile:
a) Cine i-au învins pe nemţi în război?
b) Cine sunt chemaţi la şcoală?

2. Alege răspunsul corect:
a) Anul acesta se vor sărbători/se va sărbători 150 de ani de la naşterea poetului.
b) Pentru o traducere se plătesc/se plăteşte câte două sute de lei cuvântul.

3. Corectează:
a) Studenţilor aceştia li s-a retras bursa.
b) În urma şcolii medie, Vasile a devenit mecanic.
c) Cartea şi stiloul sunt a Mariei.
d) Copiii sătuli de învăţat aşteaptă vacanţa.
e) Eu continui tratamentul început.
f) Erai să mori de frică în pădure.
g) Majoritatea vor pleca, dar echipa lui Mihai vor veni cu siguranţă.

4. Corectează:
a) Unei fete plină de haz i se iert multe greşeli.
b) Cărţile şi stiloul primit de ziua mea m-au bucurat.
c) I-am dat întâii femei întâlnită cartea pentru tine.
d) Nu a rezistat bucuriii de a ne mărturisi succesul său.
e) Ca autor al cinci volume de versuri a fost premiat.

5. Completează spaţiile libere cu forma corectă a articolului posesiv-genitival:
a) Nişte prieteni .... Mariei m-au speriat.
b) Prietenii şi prietenele sunt .... tatălui meu.

6. Alege varianta corectă:
a) Cărţile a/ale trei eleve au fost rupte.
b) La concurs au participat reprezentanţi a/ai zece licee.
c) Rezultatele slabe la concurs au avut drept consecinţă desfiinţarea a mai multor/ mai multor profile/profiluri ale liceului.
d) Lumea întreagă a observat/au observat întârzierea ta.

e) Voi aţi fost fericiţi/fericit inspiraţi.
f) Acesta este un salon pentru noi-născuţi/nou-născuţi.
g) Nivelul de cunoştinţe ale/al elevilor este ridicat.

7. Identifică varianta corectă:
   a) Ei sunt fermi/ferm convinşi că va veni.
   b) Trebuie să participe cât/câţi mai mulţi oameni.
   c) Cu ocazia marii/marei victorii soldaţii au fost decoraţi.
   d) Ultimile/ultimele veşti sunt zguduitoare.
   e) Mă preocupă cărţile noi/nou apărute.
   f) Am văzut nişte copii prost/proşti crescuţi.
   g) Întârzierea invitaţilor a condus/au condus la anularea petrecerii.
   h) Patru milioane de lei este/sunt o sumă foarte mare.
   i) Am reuşit graţie dragei/dragii mele prietene.

8. Completează spaţiile libere cu adjectivele pronominale de întărire corespunzătoare:
   a) Ioana, ţie ...... ţi-am dat revista.
   b) Maria şi Elena ...... m-au vizitat.
   c) Ţie (masc.) ...... ţi-au dat răspunsul.
   d) Le-am dat fetelor ...... aparatul de fotografiat.
   e) Mihai şi Victor ...... au participat la petrecere.
   f) Eu (fem.) ...... mă voi ocupa de această chestiune.

9. Realizează corect acordul:
   a) Elevii (a) (care) clasă este curată sunt lăudaţi.
   b) Vecinei (a) (care) copil a venit i-am dat o carte.

Modele de răspuns, sugestii de rezolvare

I. Ortografie şi punctuaţie

1. Voi merge, desigur, la spectacol (virgula izolează un cuvânt incident). 2. a) Marchează încheierea unei propoziţii exclamative. 3. Lasă-mă, nene... 4. a) Prima virgulă marchează o inversiune. 5. a) Din punct de vedere fonetic, punctele de suspensie marchează o pauză în vorbire, care, la nivel expresiv, sugerează uimirea personajului Smaranda, dar şi ironia personajului-narator, iar din punct de vedere stilistic reprezintă o marcă a oralităţii. 6. – Băiete, zise mama din camera alăturată, de ce nu-ţi porţi singur de grijă?

II. Acordul

1. a) Cine i-a învins pe nemţi în război? 2. a) Se vor sărbători... 3. a) Studenţilor acestora li s-a retras bursa. 4. a) Unei fete pline de haz i se iartă multe greşeli. 5. a) Nişte prieteni ai Mariei... 6. a) Cărţile a trei eleve au fost rupte. 7. a) Ei sunt ferm convinşi că va veni. 8. a) Ioana, ţie înseţi ţi-am dat revista. 9. a) Elevii a căror clasă este curată sunt lăudaţi.

Exerciţii pentru performanţă

1. Scrie o compunere de maximum o pagină, pe o temă la alegere, în care să foloseşti 10 semne de punctuaţie diferite : punctul, semnul întrebării, semnul exclamării, virgula, punctul şi virgula, două puncte, ghilimelele, linia de dialog, parantezele, punctele de suspensie.

2. Explică semnele de ortografie şi de punctuaţie din următorul fragment şi comentează succint rolul stilistic al acestora :

„O vorbă numai, şi-apoi : noapte bună !
Iubitul meu Romeo, de-i curată
Iubirea ta şi dacă-ntr-adevăr
Vrei să ne luăm, eu voi trimite mâine
Pe cineva să-mi spuie în care zi
Şi unde vrei să facem cununia
Iar eu ţi-oi pune totul la picioare,
Oriunde te-oi urma, stăpânul meu !
(Glasul doicii : «Domnişoară ! »)
Viu, doică, viu ! Dar dacă nu-i aşa,
Atunci, te rog...
(Glasul doicii : «Domnişoară ! »)"
(William Shakespeare, *Romeo şi Julieta*)

3. Corectează greşelile de ortografie şi de punctuaţie din următorul enunţ :

„De ce tăceţi, voi tineri cântăreţi
Uitară-ţi cântecul cel cere firea
Sau aşteptaţi
Ca inima, ce are dreptul la odihnă
Să cânte-n locul nostru şi iubirea."
(Lucian Blaga, *Prolog*)

4. Motivează folosirea liniei de pauză în următoarele exemple :

a) „ – Doamnele mele – zic eu – iertaţi-mă dacă îndrăznesc..."
(I.L. Caragiale, *O conferinţă*)

b) „...văzând că îi e rău din pricina setei – deoarece era pe vremea arşiţei de la prânz – au umplut repede un coif cu apă şi i-au dus-o."
(Plutarh, *Vieţi paralele*)

5. Explică folosirea ghilimelelor, atât a celor obişnuite, cât şi a celor franceze (ascuţite) în fragmentele următoare :

a) „Prin urmare, îşi face d. Georgescu următoarea judiţioasă socoteală : «Trebuie să fie în Sinaia, că n-au avut pe unde zbura.»"
(I.L. Caragiale, *Tren de plăcere*)

b) „Cumnatu-meu se ridică, mă ia de mână : «Haide ! »."
(Lucian Blaga, *Hronicul şi cântecul vârstelor*)

c) „Unii diletanţi pretind să tratăm operele celebre aşa cum «mamiţele» din mahala îşi răsfaţă «puişorii», ascunzând poznele şi defectele acestora."
(Paul Zarifopol, *Introducere la Opere – I.L. Caragiale*)

6. Rescrie textul următor, în conformitate cu normele limbii literare. Explică din punctul tău de vedere în ce constă valoarea expresivă a formelor neliterare prezente într-un text literar, încercând să faci diferenţa dintre limba literară şi limba literaturii artistice:

„În locul dă arburi şi copace
Cresc rodii, nărănciuri ş'alămâi
Şi tot feliu dă pom ce la gust place,
Cum şi rodite cu struguri vii,
Iar' în loc dă năsip şi ţărână,
Tot grăunte dă-aur iai în mână."
(Ion Budai-Deleanu, *Ţiganiada*)

7. Indică varianta corectă:
a) În cursul celei de-a treia zi/zile s-au terminat proviziile.
b) Aroganţa acestei fete, obişnuită/obişnuite a i se oferi totul, este revoltătoare.
c) Părerile liberului-cugetător/liber-cugetătorului sunt originale.
d) Liber-cugetătorii/liberii-cugetători sunt din ce în ce mai numeroşi.
e) Am luat măsuri în ce privesc/priveşte vânzările cărţilor.
f) Nu mai zi/zice aşa! Este un obicei urât.

8. Alege varianta corectă:
a) O mulţime de copii au fost invitaţi/a fost invitată la petrecere.
b) Un număr mare de comunicări au fost ţinute/a fost ţinut în prima zi a congresului.
(Th. Hristea, *Sinteze de limba română*)
c) Au venit destui/destul de mulţi invitaţi.
d) Cea mai frumos/cel mai frumos cântă Maria.
e) În copilărie te-a/te-au fascinat literatura sau muzica?
f) Fiecare dintre participanţi puteau/putea câştiga acest concurs.
g) Nici unul dintre studenţii plecaţi nu s-a/s-au mai întors.

9. Realizează acordul corect în enunţurile:
a) Fiecare dintre colegi au/are câte o pasiune.
b) O mulţime de elevi s-a îmbulzit/s-au îmbulzit la spectacol.
c) Cartea care copertele sunt deteriorate este retrasă de pe piaţă.
d) Elevii care profesori sunt severi obţin rezultate bune la examene.
e) Vizionarea emisiunii recomandată de Mihai a fost plăcută.
f) Elevilor aceştia li se par grele temele.
g) Jumătate dintre elevi este bolnavă/sunt bolnavi.
h) Majoritatea oamenilor este preocupată/sunt preocupaţi de carieră.
i) Au fost sesizate/a fost sesizată o serie de nereguli.

10. Alege forma corectă a adjectivelor care determină următoarele substantive: *bătrâni ursuzi/ursuji*, *enunţuri ambigue/ambigui*, *publicaţii cotidiene/cotidiane*, *răspunsuri analoge/analoage*, *bărbaţi chei/cheli*.

Capitolul 3

Vocabular

I. Mijloace de îmbogăţire a vocabularului

a) *Mijloace interne: derivarea, compunerea, conversiunea*

1. Propune câte două cuvinte alcătuite cu următoarele sufixe:
   - augmentative: *-an*, *-andru*, *-oi*, *-oaie*;
   - diminutivale: *-aş*, *-el*, *-ea*, *-ică*, *-ioară*, *-cioară*, *-uşoară*, *-uş*, *-eluşă*,*-uţ*, *-uţă*, *-uleţ*.

2. Dă exemple de câte două cuvinte derivate cu următoarele prefixe: *stră-*, *ne-*, *răs-*.

3. După modelul dat, propune câte două cuvinte formate cu următoarele prefixe:
   - *dez*articulat;
   - *des*pletit;
   - *ne*clar;
   - *arhi*cunoscut.

4. Formează prin compunere, după modelul dat, cuvinte aparţinând următoarelor părţi de vorbire:
   - substantive proprii: *Târgu-Jiu*, *Câmpulung*;
   - substantive comune: *rochiţa-rândunicii*, *untdelemn*;
   - adjective: *ştiinţifico-fantastic*, *atotştiutor*;
   - pronume: *oricare*, *nici unul*;
   - numerale: *doisprezece*, *câte patru*;
   - verbe: *a binevoi*;
   - adverbe: *astfel*;
   - prepoziţii: *de lângă*, *despre*;
   - conjuncţii: *ca să*, *deoarece*;
   - interjecţii: *tic-tac*.

5. Formează verbe cu ajutorul prefixului *des-* *(dez-)* de la următoarele cuvinte: *a centra*, *a cumpăni*, *a robi*, *a umfla*, *a califica*, *a compune*, *a îngropa*, *a minţi*, *a organiza*, *a păgubi*.

6. Construieşte propoziţii în care cuvintele *frumos*, *uşor*, *inteligent* şi *repede* să fie, pe rând, adjective şi adverbe.

7. Indică procedeul şi arată cum s-au format următoarele cuvinte: *scurtătură*, *răuvoitor*, *Tarom*, *oarecum*, *a limpezi*, *învăţătură*, *C.F.R.*, *fiinţă*, *fiecare*, *douăzeci*, *brumăriu*, *a binevoi*, *băieţel*, *legătură*, *muncitor*, *răsărit*, *râuleţ*.

8. Selectează din textele următoare cuvintele derivate şi subliniază cu o linie sufixele şi cu două linii prefixele:
   a) „Şi mă jur că de-oi scăpa
   Pe tine te-oi adăpa
   Nu cu sânge păsăresc,
   Dar cu sânge păgânesc."
   (Folclor)
   b) „Ca probă despre această din urmă particularitate a satului Bisoca... aveam cu mine, drept călăuză, de la Găvanul până acolo, un voinic bisocean, un fel de oacheş Apolon muntenesc, carele cunoştea ca în palmă toate colţurile munţilor şi se mai pricepea şi la multe altele, căci era şi vânător, şi cioban, şi cosaş, şi cântăreţ."
   (Alexandru Odobescu, *Pseudo-kynegetikos*)

9. Subliniază cuvintele compuse din următoarele enunţuri, menţionează elementele din care sunt alcătuite şi explică ortografia lor:
   a) „Văzând Făt-Frumos că Strâmbă-Lemne n-a făcut nici o ispravă, a hotărât să rămâie de pândă Sfarmă-Piatră, iar el şi cu Strâmbă-Lemne au pornit la vânat."
   (I. Creangă, *Făt-Frumos, fiul iepei*)
   b) „De la Curtea de Argeş o luăm de-a dreptul peste muscele şi după şase ceasuri de umblet mai mult prin pădure, sosim la prânzul cel mare în Câmpulung."
   (Al. Vlahuţă, *România pitorească*)
   c) „Mătasea-broaştei face parte dintre cele mai simple plante, ca alcătuire."
   (Ion Simionescu, *Flora României*)

10. Formează verbe cu ajutorul prefixului *în-* (*îm-*) şi al sufixelor *-a*, *-i* de la următoarele cuvinte: *fior*, *floare*, *podoabă*, *galben*, *nod*, *parte*, *roşu*, *boboc*, *curaj*, *noapte*.

11. Selectează cuvintele care s-au format prin schimbarea valorii gramaticale în următoarele enunţuri:
   a) „Acolo se aude, iarna, suflarea crivăţului viforos, într-un pustiu fără sfârşit, pe o nemărginire de zăpadă, sub care zac, triste şi rare, sate zvârlite în întindere, iar vara priveşte ori pământuri goale, ori lanuri mari, în care soarele varsă aur topit, în care oamenii lucrează din greu, încovoiaţi ca sub poveri dureroase."
   (Mihail Sadoveanu, *Cântecul amintirii*)
   b) „Acea grindin-oţelită înspre Dunăre o mână,
   Iar în urma ei se-ntinde falnic armia română."
   c) „Mircea însuşi mână-n luptă vijelia-ngrozitoare..."
   (M. Eminescu, *Scrisoarea III*)

d) „Pentru nota *rău* nu dădeai nimic; pentru *binişor*: pâine, brânză, măsline; pentru *bine* făceai bogaciul, simitul şi plăcinta pe din două; pentru *prea bine*, pe lângă celelalte, mai dăruiai arşice şi condeie de fier; pentru *foarte bine*, ceva gologani, mai ales din banii noi, care tocmai pe-atunci ieşiseră."
(Barbu Ştefănescu Delavrancea, *Domnul Vucea*)

e) „Leneşul mai mult aleargă, scumpul mai mult păgubeşte."
(Proverb)

f) „Bolnavul s-a trezit şi cere apă şi pre fiul său."
(C. Negruzzi, *Alexandru Lăpuşneanul*)

g) „Nimicul te aduce, nimicul te reia."
(V. Micle)

h) „Şi-ajuns în ţară eu te rog
Fă-mi cel din urmă bine:
Pământul ţării să-l săruţi
Şi pentru mine."
(George Coşbuc, *Rugămintea din urmă*)

i) „Un deştept face mai mult decât o sută de proşti."
(Proverb)

j) „Şi mai fac ce fac de mult,
Vara doina mi-o ascult (...)."
(M. Eminescu, *Revedere*)

k) „Când n-ai de-acum să mai priveşti,
Pe cel frumos, cum însuţi eşti,
De dragul cui să mai trăieşti
Tu, soare sfânt?"
(George Coşbuc, *Moartea lui Fulger*)

l) „Şi-acum ar vrea un neam călău
S-arunce jug în gâtul tău."
(George Coşbuc, *Decebal către popor*)

12. Formează substantive cu ajutorul sufixelor *-ar*, *-ătate*, *-eţe*, *-ime*, *-tor* de la următoarele cuvinte: *a vinde*, *tânăr*, *strung*, *senin*, *rău*, *oţel*, *frumos*, *blând*, *limpede*, *fier*, *mult*, *a scrie*, *şcolar*, *a topi*.

13. Formează adjective cu sufixele *-atic*, *-esc*, *-iu*, *-nic*, *-os* de la cuvintele: *castană*, *cenuşă*, *moale*, *pace*, *primăvară*, *singur*, *zi*, *şcolar*, *spate*, *amar*, *ceaţă*, *dar*, *muncitor*, *pământ*, *ploaie*.

14. Obţine, prin derivare cu prefixe, antonime de la următoarele cuvinte: *cuviincios*, *atent*, *uman*, *a face*, *egal*, *gratitudine*, *articulat*.

15. Identifică în enunţul următor câte cinci cuvinte aparţinând vocabularului fundamental, respectiv masei vocabularului, motivându-ţi alegerea:

Lângă camera ornată cu cele mai inedite elemente de decor posibile se aflau depozitate trofeele de vânătoare ale bunicului – trei iepuri şi o raţă sălbatică –, alături de uneltele de grădinar ale tatălui meu.

16. Realizează, cu ajutorul prefixelor, antonimele următoarelor cuvinte: *temporal*, *logic*, *citeț*, *contestabil*.

17. Arată cum s-au format următoarele adjective și plasează-le în enunțuri proprii: *camilpetrescian*, *dantesc*, *flaubertian*, *homeric*.

18. Selectează adjectivele care și-au schimbat valoarea gramaticală și arată ce valoare morfologică au dobândit:

„Doar ochii mari și minunați
Lucesc adânc, himeric,
Ca două patimi fără saț
Și pline de-ntuneric."
(Mihai Eminescu, *Luceafărul*)

19. Identifică în următorul fragment cuvintele formate cu ajutorul mijloacelor interne de îmbogățire a vocabularului:

„Ghici ghicitoarea mea.
S-a pogorât un păianjen dintr-o stea.
Din Carul Mic, din Carul Mare.
Pe un fir de cânepă lucitoare.

Și nu era păianjen, era păienjeniță.
Avea, ca tine, o guriță..."
(Tudor Arghezi, *Ghicitoarea*)

b) *Mijloace externe: împrumuturile și neologismele*

1. Identifică neologismele din fragmentele următoare și explică-le prin câte un sinonim:

a) „Efebul cu ochi palizi, flori mistice de-o clipă,
Năluca argintie din bruma unui vis.
A fost în scurta-i viață o muzică ce-n pripă,
Plângând pe-un flaut magic, se duse în abis."
(Al. Macedonski, *O umbră dincolo de Styx*)

b) „Nevastă-mea era fericită și surâdea ca o școlăriță, gâdilată în orgoliul ei că place unei femei atât de pretențioase. Ele între ele, femeile sunt foarte simțitoare la aceste preferințe. A urmat o serie de invitații reciproce..."
(Camil Petrescu, *Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război*)

c) „O nouă lume începea și un alt ritm interior ce căuta să se pună de acord cu aripile mari și fuselajul metalic al avionului."
(Geo Bogza, *Avionul și căprioara*)

2. Indică cel puțin câte un sinonim neologic pentru următoarele cuvinte: *dovadă*, *vină*, *amănunt*, *lacom*, *singurătate*, *fățarnic*, *adânc*, *potrivit*.

3. Propune antonime pentru următoarele neologisme: *fast*, *extins*, *a demobiliza*, *polemică*, *armonie*, *a declanșa*.

4. Propune sinonime neologice pentru următoarele cuvinte din fondul vechi al limbii: *presimţire*, *cerere*, *nelămurit*, *graniţă*, *prilej*, *putere*, *sfetnic*, *urmare*, *tineresc*, *neînţelegere*.

5. Stabileşte corespondentul neologic pentru următoarele substantive: *împrejurare*, *moarte*, *părere*, *hotărâre*, *belşug*.

6. Formează cuvinte noi cu următoarele sufixe neologice: *-ist*, *-itate*, *-iza*, *-bil*, *-al*.

7. Grupează în perechi de sinonime următoarele cuvinte: *indubitabil*, *a nega*, *mortal*, *ornament*, *ucigător*, *laudă*, *indecenţă*, *romanitate*, *ocupat*, *latinitate*, *a tăgădui*, *necuviinţă*, *sigur*, *podoabă*, *elogiu*, *indisponibil*.

8. Corectează enunţurile în care neologismele sunt folosite greşit:
   a) Şi-a făcut temele fortuit de părinţi.
   b) A cerut de la farmacie un produs vindicativ.
   c) În clasă este o atmosferă lucrativă.
   d) El reflectă la ce s-a întâmplat.
   e) Participanţii concură pentru ocuparea postului.
   f) Dependinţa de tutun este tratabilă.

9. Indică sensul corect al următoarelor neologisme şi plasează-le apoi în enunţuri proprii:
   a) *specios*: 1. „amăgitor", 2. „special";
   b) *a infesta*: 1. „a nimici", 2. „a infecta";
   c) *doleanţă*: 1. „plângere", 2. „reclamaţie", 3. „dorinţă";
   d) fervent: 1. „des", 2. „înfocat", „pasionat";
   e) *a incumba*: 1. „a cloci", 2. „a reveni o obligaţie (cuiva)";
   f) *salutar*: 1. „care merită a fi salutat", 2. „salvator".

10. Propune antonime neologice pentru următoarele cuvinte: *a combina*, *elastic*, *nemărginit*, *izbândă*, *vrăjmăşie*, *atrăgător*.

II. Sensul cuvintelor şi relaţii semantice: sinonime, antonime, paronime, omonime, cuvinte polisemantice, unităţi frazeologice, sensul cuvintelor în context

a) *Sinonime*

1. Propune sinonime pentru următoarele cuvinte: *imperturbabil*, *prezumtiv*, *indezirabil*, *insolit*, *abject*, *a demobiliza*, *a eşalona*, *manieră*.

2. Propune sinonime pentru cuvintele şi expresiile subliniate:
   a) „De-i *goni* fie *norocul*,

Fie *idealurile*,
Te *urmează în tot locul*
Vânturile, valurile."
(Mihai Eminescu, *Dintre sute de catarge*)

b) „Nu-ţi *cer* un lucru prea *cu neputinţă*
În recea mea-*ncruntată suferinţă*.
Dacă-ncepui de-aproape *să-ţi dau ghes*,
Vreau să *vorbeşti* cu *robul* tău mai *des*."
(Tudor Arghezi, *Psalm*)

3. Grupează în perechi de sinonime următoarele cuvinte: *a povesti*, *medicament*, *comun*, *straniu*, *animal*, *a nara*, *dobitoc*, *leac*, *secol*, *apetit*, *veac*, *poftă*, *obişnuit*, *ciudat*.

4. Propune sinonime neologice pentru următoarele cuvinte: *a contopi*, *a se dezice*, *povestire*, *neînţelegere*.

5. Clasifică următoarele perechi în sinonime totale şi sinonime parţiale: *a trimite – a expedia*, *cupru – aramă*, *speranţă – nădejde*, *cuvânt – discurs*, *soţie – nevastă*, *amic – prieten*, *a cere – a solicita*, *lexic – vocabular*.

b) *Antonime*

1. Indică antonime neologice pentru următoarele cuvinte: *a împroprietări*, *învăţat*, *statornic*, *sporire*.

2. Identifică perechile de antonime din următoarele texte:

a) „Cinstea cu ruşinea nu pot sta împreună."
(Folclor)

b) „ – Dar cum ai vrea să mă cobor?
Au nu-nţelegi tu oare
Cum că eu sunt nemuritor,
Şi tu eşti muritoare?"
(Mihai Eminescu, *Luceafărul*)

c) „Vreme trece, vreme vine,
Toate-s vechi şi nouă toate;
Ce e rău şi ce e bine
Tu te-ntreabă şi socoate (...)."
(Mihai Eminescu, *Glossă*)

d) „Dar Rafila se îmbrăca şi ea repede, tăcută, şi pe faţa ei nu se desluşea nici bucurie, nici întristare."
(Liviu Rebreanu, *Răfuiala*)

3. Propune câte două antonime pentru următoarele cuvinte: *extins*, *grăbit*, *blândeţe*, *capacitate*, *diurn*, *a declanşa*, *a limpezi*.

4. Identifică perechile de antonime neologice din următorul fragment:
   „Mi s-a părut totdeauna bizar în cartea asta amestecul de tandreţe şi agresivitate, de poezie şi bestialitate, de sadism şi delicateţe, de arhaic şi decadenţă, de cruzime primitivă şi rafinament."
   (Simona Popescu, *Cartea de bucate*)

c) *Paronime*

1. Identifică, în exemplele de mai jos, confuziile paronimice şi indică forma corectă:
   - Mihai e un virtuos al viorii.
   - Părinţii mei sunt foarte primitivi şi, de aceea, casa e mereu plină de oaspeţi.
   - Prietenul meu mă inervează de fiecare dată când întârzie.
   - Astăzi am răspuns la numeralul ordinar şi am luat nota zece.
   - Profesorul a evoluat corect lucrarea candidatului.
   - Prin repetarea vocalelor deschise se obţin efecte euforice deosebite.

2. Realizează enunţuri cu următoarele perechi de paronime: *a preleva – a prevala*, *rechizite – recuzite*, *comprehensiv – compresiv*, *dană – dună*.

3. Apreciază cu A (adevărat) sau F (fals) următoarele enunţuri şi corectează greşeala acolo unde este cazul:
   a) Genul etic este mai bogat în specii literare decât cel dramatic.
   b) Etnologii de la Muzeul Satului sunt preocupaţi de conservarea folclorului.
   c) Inventatorul a expus mocheta unui nou produs.
   d) Enoriaşii au participat la o mesă cu prilejul inaugurării bisericii.
   e) Mi-am schimbat macheta de pe hol cu una de culoare verde.

4. Realizează enunţuri cu următoarele paronime: *cireadă – gireadă*, *indice – indiciu*, *patentat – potentat*, *reflecţie – reflexie*.

5. Alcătuieşte enunţuri cu următoarele paronime: *aluziv – abuziv*, *doză – duză*, *cazon – gazon*, *depoziţie – dispoziţie*, *deferent – diferend*, *cenzură – cezură*.

d) *Omonime*

1. Evidenţiază, în enunţuri, omonimia următoarelor cuvinte: *coş*, *pană*, *solid*, *cuprins*, *a încolţi*, *lamă*, *model*, *piesă*, *picior*, *pilă*, *regim*, *sabot*, *scară*.

2. Demonstrează prin enunţuri că următoarele cuvinte sunt omonime parţiale (sunt identice numai la anumite forme din paradigma lor): *somn* (pl. *somni*, *somnuri*), *lin* (pl. *lini*, *linuri*), *model* (pl. *modele*, *modeluri*).

3. Arată prin exemple că *vin*, *sare* şi *cer* sunt omonime lexico-gramaticale (forme identice din paradigma unor părţi de vorbire diferite).

4. Arată prin exemple că următoarele cuvinte pot avea omografe: *haină*, *colonie*, *copii*, *companie*, *veselă*.

5. Demonstrează în câte două enunţuri omonimia următoarelor cuvinte: *grad*, *plută*, *general*, *golf*, *marcă*, *ţarină*, *poartă*, *raţiune*.

6. Alcătuieşte propoziţii cu următoarele omofone: *nicicât – nici cât*, *nicidecum – nici de cum*, *întruna – într-una*, *de alt fel – de altfel*, *cei – ce-i*.

7. Evidenţiază, în enunţuri, omonimia următoarelor cuvinte: *curent*, *a declina*, *dată*, *depresiune*.

e) *Cuvinte polisemantice*

1. Demonstrează în enunţuri caracterul polisemantic al cuvintelor: *coardă*, *baie*, *a creşte*, *mediu*, *a duce*, *undă*, *legătură*.

2. Demonstrează în câte patru enunţuri caracterul polisemantic al cuvintelor: *întins, a strânge, a tăia*.

3. Găseşte cât mai multe cuvinte monosemantice şi polisemantice în textele următoare şi arată diferenţa dintre ele:
   a) „Analiza reziduului alb cristalin format prin transformarea la cald a cianatului de amoniu a arătat că substanţa obţinută în laborator este ureea...”
      (*Chimie. Manual pentru clasa a X-a*)
   b) „Toată viaţa am avut idealul să fac o fabrică de jucării şi lipsindu-mi instalaţiile, m-am jucat cu ceea ce era mai ieftin şi mai gratuit în lumea civilizată, cu materialul vagabond al cuvintelor date.”
      (Tudor Arghezi, *Cartea cu jucării*)
   c) „Fonologia este ştiinţa care studiază fonemul, spre deosebire de fonetică, care se ocupă de sunetul emis de organul nostru fonator.”
      (Sextil Puşcariu, *Limba română*)
   d) „Între joc şi joacă diferenţa este considerabilă: jocul este o invenţie culturală, instaurată pe baza unui acord socio-comunicativ, joaca este o manifestare spontană, înrădăcinată în mecanismele biologice inconştiente, expresie a unui instinct al juisării, pe care-l întâlnim, sub forme elementare, şi în lumea animală.”
      (Paul Cornea, *Introducere în teoria lecturii*)
   e) „Micaşisturile sunt formate din straturi de cuarţ şi mică albă.”
      (Dorian Hardt, *Materiale pentru construcţie şi finisaje*)

4. Explică sensurile cuvântului polisemantic *a ieşi* în următoarele enunţuri:
   - Calul meu favorit a ieşit câştigător.
   - Pe piaţă au ieşit modele noi de maşini.
   - Criminalul va ieşi din puşcărie peste 30 de ani.
   - Au ieşit florile însămânţate anul trecut.

- Tu de unde ai mai ieşit?
- Petrecerea de ziua mea a ieşit foarte bine.
- Am ieşit cu maşina din oraş.
- Vreau ca rochia să-mi iasă cât mai bine.

f) *Unităţi frazeologice*

1. Enumeră câte trei exemple de locuţiuni:
   - substantivale;
   - adjectivale;
   - pronominale;
   - verbale;
   - adverbiale;
   - conjuncţionale;
   - prepoziţionale.

2. Scrie patru expresii/locuţiuni care să cuprindă verbul *a lăsa*.

3. Alcătuieşte câte două enunţuri cu sensul propriu şi cel figurat al următoarelor expresii: *a scoate ochii*, *a ridica ancora*, *a pune la naftalină*, *a avea spatele tare*.

4. Alege varianta de răspuns pe care o consideri corectă:
   a) *a umbla să iei două piei de pe o oaie* înseamnă:
      - „a urmări un câştig exagerat",
      - „a jupi de două ori pe an oile";
   b) *slab de inimă* înseamnă:
      - „cardiac",
      - „milos",
      - „mincinos",
      - „impresionabil";
   c) *nu-i ovăzul pentru gâşte* înseamnă:
      - „nu-i o hrană potrivită pentru gâşte",
      - „este prea scump",
      - „a nu şti să apreciezi un lucru de calitate";
   d) *a-i da cuiva mâna* înseamnă:
      - „a dispune de mijloace materiale",
      - „a cere în căsătorie",
      - „a ajuta";
   e) *a deschide ochii cuiva* înseamnă:
      - „a trezi pe cineva",
      - „a face reproşuri",
      - „a face pe cineva să vadă să-şi dea seama de ceva";
   f) *a purta sâmbetele* înseamnă:
      - „a ţine post sâmbăta",

- „a fi grijuliu",
- „a invidia" ;

g) *a pune pe picioare* înseamnă :
- „a face să stea în poziţie verticală",
- „a însănătoşi un bolnav",
- „a face să funcţioneze, să se deruleze ceva" ;

h) *a-şi pune pirostriile pe cap* înseamnă :
- „a-şi aranja părul",
- „a avea multe treburi",
- „a se căsători" ;

i) *a-i sta în gât* înseamnă :
- „a se împotmoli",
- „a nu putea înghiţi",
- „a nu putea suferi pe cineva".

5. Grupează expresiile sinonime din cele două serii :

a fi cu capul în nori	*a nu face nici cât o ceapă degerată*
a trage un perdaf	*a o băga pe mânecă*
a lua peste picior	*a lăsa în plata Domnului*
a nu face doi bani	*a ajunge la sapă de lemn*
a intra la apă	*a-şi bate joc*
a lăsa în apele lui	*a lua la refec*
a prinde cu minciuna	*a ajunge la mal*
a ieşi la liman	*a nu fi cu picioarele pe pământ*
a da de fundul sacului	*a prinde cu mâţa în sac*

6. Propune câte patru sinonime frazeologice (expresii/locuţiuni) pentru verbele *a bate* şi *a muri*.

7. Formulează enunţuri potrivite ca sens cu fiecare dintre următoarele structuri lexicale : *staţiune balneară*, *şef de cabinet*, *lăptişor de matcă*, *metabolism bazal*, *punct de vedere*, *retribuţie tarifară*, *ţap ispăşitor*, *verde de Paris*, *câştig de cauză*, *lună de miere*, *măr creţesc*, *sobă de teracotă*, *astm bronşic*, *bal mascat*, *Război Rece*.

8. Formulează patru enunţuri pentru a dovedi polisemantismul expresiei *a pune mâna*.

9. Găseşte trei locuţiuni, diferite ca valoare morfologică, în cuprinsul cărora să intre substantivul *gură* şi indică apoi câte un sinonim lexical pentru fiecare.

10. Scrie patru expresii care să conţină cuvântul *om*.

11. Propune sinonime lexicale pentru următoarele expresii : *a face din ţânţar armăsar*, *un du-te vino*, *a sta în cumpănă*, *a-şi ţine firea*.

12. Propune sinonime frazeologice în cuprinsul cărora intră substantivul *mână*, pentru următoarele cuvinte sau locuţiuni: *a garanta*, *manual*, *a se învoi*, *generos*, *a peţi*, *sprijin*, *foarte repede*, *risipitor*, *hoţ*.

13. Explică printr-un sinonim lexical sau frazeologic următoarele expresii: *cusut cu aţă albă*, *a-i sta pe limbă*, *a i se urca la cap*, *a ieşi deasupra ca untdelemnul*, *a fi născut în zi de lucru*.

14. Realizează enunţuri cu sensul propriu şi sensul figurat al următoarelor expresii: *a şterge cu buretele*, *a strânge şurubul*, *a-i scutura nădragii de praf*, *a avea piper pe limbă*.

15. Realizează enunţuri cu următoarele locuţiuni/expresii româneşti: *a se învăţa cu nărav*, *a nu mai avea obraz să...*, *a face de două parale*, *a-i sta min-tea-n loc*.

16. Plasează în enunţuri potrivite următoarele structuri lexicale (frazeologisme) consacrate de limbajul publicistic: *polarizarea electoratului*, *infuzie de capital*, *ecuaţie bugetară*, *asanarea economiei*, *gestionarea reformei*, *colaps economic*, *miopie politică*.

17. Explică sensul expresiilor subliniate din următoarele enunţuri:
    a) Este un om care *ascunde acul în miere* pentru a-şi atinge scopurile.
    b) „Lui moş Nichifor *nu-i erau* acum mai niciodată *boii acasă*."
    (Ion Creangă, *Moş Nichifor Coţcariul*)
    c) Văzând cum vorbeşte soacra cu ea, femeia şi-a spus că *s-a făcut agurida miere*.
    d) „Dacă nu ştii, ţi-aş arăta
    Din bob în bob amorul."
    (Mihai Eminescu, *Luceafărul*)

18. Explică prin câte un sinonim lexical următoarele expresii: *în toate părţile*, *a trage la tipar*, *a-i veni mintea la cap*, *nici în car, nici în căruţă*.

19. Realizează enunţuri cu sensul propriu şi sensul figurat al următoarelor expresii: *a-i fi paharul plin*, *a plăti cu dobândă*.

20. Explică prin sinonime frazeologice următoarele expresii/locuţiuni: *a lua peste picior*, *a se da în stambă*, *a vinde pielea ursului din pădure*, *a pune la index*.

21. Scrie câte patru expresii care să conţină verbele *a prinde* şi *a ţine*.

g) *Sensul cuvintelor în context*

1. Realizează enunţuri în care să pui în evidenţă diferitele sensuri ale cuvintelor următoare:
   a) *ceai*
      - arbust exotic,
      - frunzele lui,
      - băutură obţinută din frunzele lui,
      - băutură obţinută din diverse plante medicinale,
      - momentul zilei în care se bea ceaiul,
      - reuniune, petrecere tinerească;

   b) *taler*
      - vas plat, farfurie,
      - fiecare din cele două discuri ale unei balanţe pe care se pun obiecte sau greutăţi,
      - talger, disc de alamă folosit în orchestre,
      - monedă de argint folosită în trecut;

   c) *punct*
      - loc fix, determinat, cu o suprafaţă foarte mică sau care nu e luată în considerare,
      - aspect particular al unei teme,
      - stadiu, grad atins, moment în evoluţia unui fenomen,
      - unitate de măsură luată ca bază de clasificare, mai ales în sporturi,
      - semn de punctuaţie.

2. Precizează sensul cuvintelor subliniate în următoarele fragmente de text:
   a) „De din vale de Rovine
   Grăim, Doamnă, către Tine,
   Nu din gură, ci din *carte*,
   Că ne eşti aşa departe."
   (Mihai Eminescu, *Scrisoarea III*)

   b) „Cine are *carte*, are parte."
   (Folclor)

   c) *Cartea* citită m-a impresionat profund.

   d) „Şi şi-au făcut Dumitraşco-Vodă vreo cinci, şese *steaguri* de lefecii."

   e) „În sfârşit, venea duiumul oştei: trăsuri, bagaje, pedestraşi, şleahtă pospolită, amestecaţi în neregulă, cu *steagurile* strânse, cu capul plecat."
   (Costache Negruzzi, *Sobieski şi românii*)

3. Indică sensul următoarelor perechi lexicale şi plasează-le în enunţuri potrivite: *raţie – raţiune*, *operaţie – operaţiune*, *fracţie – fracţiune*, *funcţie – funcţiune*.

4. Indică forma de plural a următoarelor substantive: *defileu*, *hotel*, *şiret*, *blestem*.

5. Alcătuieşte enunţuri cu sensul propriu şi sensul figurat al următoarelor expresii: *a ridica ancora*, *a fi născut în zi de lucru*, *a şterge cu buretele*, *a strânge şurubul*, *a avea spatele tare*, *a pune la naftalină*, *a-i fi paharul plin*, *a plăti cu dobândă*.

6. Extrage cuvintele din câmpul lexical al vieţuitoarelor:

   „(...) Porumbeii erau fierţi în lapte şi aduşi pe tavă împreună cu la fel de năpăstuiţii raci; raţele erau ghiftuite cu portocale, fazanii cu mere întregi, alte vietăţi erau împănate cu usturoi sau stropite cu vin şi aşa mai departe. Aici găseai cele mai sinistre idei. Se atinseseră până şi de iepuraşii cei blânzi (...), pentru a căror preparare se păstra propriul lor sânge amestecat cu oţet, de potârnichi (ţinute câteva ore cu capul în jos), de bibilici, de sitari (...), de fazanii a căror frumuseţe părea să nu mai conteze."

   (Simona Popescu, *Cartea de bucate*)

7. Alcătuieşte câmpul lexical în care se încadrează următoarele cuvinte: *şcoală*, *pepene*, *electrician*, *raţă*.

8. Formează familiile lexicale ale următoarelor cuvinte: *piatră*, *a măsura*, *a crea*, *a simţi*.

III. Categorii lexicale: arhaisme, regionalisme, termeni populari, argou, jargon

a) *Arhaisme, regionalisme, termeni populari*

1. Identifică arhaismele şi regionalismele din următorul text şi înlocuieşte-le cu alte cuvinte, cu o circulaţie mai largă:

   „Când s-a umplut poiana de mai multă zvoană şi nimeni nu se aştepta, numai iacă iese, dintr-un tufăriş ca peria, un lup sur. A zbughit la zece paşi şi oamenii au stupit spre el chiuind. Alţii au zvârlit după el cu ciomegele. Diacul Radu a tras din cucură săgeata ş-a încordat-o în arc, pălind dihania după ceafă..."

   (M. Sadoveanu, *Nicoară Potcoavă*)

2. Explică prin sinonime sensul următoarelor regionalisme: *bold*, *cucuruz*, *oleacă*, *curechi*, *harbuz*, *crivat*, *ogheal*.

3. Identifică regionalismele, arhaismele şi termenii populari din următorul fragment şi comentează în aproximativ zece rânduri rolul stilistic al acestora:

   „– Şi iernile pe-atunci erau mai tari, hotărî coropcarul, apropiindu-şi de foc luleaua de lut cu căpăcel de alamă. Dulama care o am pe mine e de pe-atunci; şi eu acum n-am ce face cu dânsa în vremea iernii. O port aşa între umeri, ca să mă fudulesc cu dânsa. Asemenea să ştiţi dumneavoastră, căpitane Neculai şi comise Ioniţă, că şi verile erau mai îmbielşugate. Şi nici prin târguri nu erau

atâţia venetici cu dugheni nouă; şi noi coropcarii eram îmbrăţişaţi prin sate ca nişte prieteni buni. Acum trebuie să-mi plec grumazul mai tare şi să-mi port marfa sus, la munte."

(Mihail Sadoveanu, *Negustor lipscan*)

4. Precizează felul regionalismelor din următorul fragment:

„– Bravo, mă! Prostovane! (Îi zic aşe... spre înghemn şi încurăjare). No, spune-ne tu numai cum se împart substantivele?"

(I.L. Caragiale, *Un pedagog de şcoală nouă*)

5. Transpune în limba română contemporană următorul fragment de text:

„Numai ce vădzum despre amiadzăzi unu nuor, cum să rădica deoparte de ceriu, un nor sau o negură. Ne-am gândit că vine o furtună cu ploaie, deodată, până ne-am tâmpinat cu nuorul cel de lăcuste, cum vine o oaste stol. În loc ni s-au luat oarele de desimea muştelor. Cele ce zbura mai sus, ca de trei sau patru suliţe nu era mai sus, iar carile era mai gios, de un stat de om şi mai gios zbura de la pământu."

(Miron Costin, *Letopiseţul Ţării Moldovei*)

6. Precizează felul următoarelor arhaisme: *inime*, *samă*, *ruinuri*, *argat*, *bir*, *stolnic*, *paharnic*, *grămătic*, *pârcălab*, *a îmbla părete*.

b) *Argou, jargon*

1. Identifică elementele de jargon din următorul fragment şi precizează funcţia lor literară:

„Eu: – Da, era în faţa mea... Cu o pălărie mare (...).
Măndica: – Ai văzut? (mie) Bleu gendarme... cu pamblici vieux-rose.
Eu: – Parol (...).
Miţa: – E un ger afară, maşer, că nu-ţi poţi face o idee."

(I.L. Caragiale, *Five o'clock*)

2. Identifică elementele de argou din următoarele fragmente:

a) „Mână-mică trecuse prin astea. Întâi te fotografia, îţi lua apoi urmele de la degete, te tundea şi te trimitea la zdup. Tot o să-i dea doi coţi de pârnaie, socotea."

b) „– De zulit, ai mai zulit la viaţa ta? se amestecă şi Oacă, suflându-şi nasul.
– Da.
– O fi găinar, d-ăia de ciordeşte şi le mănâncă fofează (...).
– Nu-i băga în seamă, bijboc, fac pe şmecherii, au uitat când au venit în gaşcă (...).
– Mişto cosor, să n-am spor! De unde l-ai pescuit? Oi fi neam de caramangiu şi-ai moştenit sculă bună..."

(Eugen Barbu, *Groapa*)

3. Identifică elementele de jargon din următorul fragment şi justifică prezenţa lor într-o comedie :

„Rică : Geniu bun al venitoriului României, protege-mă ! O, ce noapte furtunoasă ! Oribilă tragedie ! Ce de peripeţiuni ! ... Destinul mă persecută implacabil... Schelele se-nfundă ; nici o scară... cocoana perfidă mă indusese în eroare... Vreau să mă-ntorc şi d-odată aud pe inimici venind în faţa mea pe schele. Mă împiedec de un butoi cu ciment... O inspiraţiune – eu ca poet am întotdeauna inspiraţiuni ! – m-ascunz în butoi ! ”

(I.L. Caragiale, *O noapte furtunoasă*)

IV. Abateri sintactice : pleonasmul, anacolutul, tautologia, elipsa

1. Explică de ce următoarele construcţii sunt considerate pleonasme :
   - a aduce la acelaşi numitor comun ;
   - a rosti o scurtă alocuţiune ;
   - summit la vârf ;
   - am conlucrat împreună ;
   - panoramă de ansamblu ;
   - a prefera mai bine ;
   - a convieţui laolaltă ;
   - foarte rarisim ;
   - perspective de viitor ;
   - protagonist principal ;
   - conducere managerială ;
   - mijloace mass-media ;
   - prognoza pentru viitor ;
   - privind retrospectiv în urmă.

2. Corectează următoarele enunţuri :
   a) Tata a dat dovadă de o fermitate hotărâtă atunci când m-a pedepsit.
   b) Primarul a rezolvat problema pubelelor de gunoi din oraş.
   c) Fiecare şcoală este prevăzută cu un extinctor de incendiu.
   d) Ţărmul litoralului este plin de alge.
   e) Pierzându-se în elucubraţii absurde, vorbitorul nu a mai fost ascultat.
   f) Rudele au intrat într-un conflict litigios privind moştenirea.
   g) A fost renovată intrarea de acces în muzeu.
   h) Literatura contemporaneităţii actuale este foarte diversă.
   i) Cu sinceritate, mi-am scris autobiografia proprie.
   j) Medicul mi-a recomandat un tratament profilactic şi preventiv al răcelii.

3. Explică tautologiile din următoarele enunţuri :
   a) „Moşia, moşie, foncţia, foncţie, coana Joiţica, coana Joiţica...”

   (I.L. Caragiale, *O scrisoare pierdută*)

b) Vorba spusă e vorbă pentru mine.
c) Nu-i frumos ce e frumos, dar e frumos ce-mi place mie.

4. Identifică şi explică anacolutul din următoarele enunţuri:
a) Cine a rupt cartea să i se ceară s-o plătească.
b) Tu, care ai atâta autoritate, nu te supără ce-a făcut?
c) Faptul că m-a minţit, eram nervos.
d) El, după ce şi-a revăzut prietenii dragi, i-a venit greu să plece.
e) Fata, când a auzit vestea, i s-a luminat faţa.
f) Mă deranjează nu atât reproşul, ci tonul pe care mi-a vorbit.

5. Următoarele exemple fac parte din categoria „anacolutului tolerat". Explică de ce sunt, totuşi, acceptate în limbă şi rescrie corect enunţurile:
a) „Cin' se ia cu mine bine îi dau haina de pe mine."
b) „Sărăcia un' s-a-ncuibat, anevoie-i de scăpat."
c) „Cine tot vorbeşte lucrul nu-i sporeşte."
(Folclor)

6. Identifică elipsa în următoarele exemple şi indică termenul/termenii care lipsesc:
a) „Manole e chin. Călugărul e stafie întunecată. Tu cutremur. Ţara îngrijorare."
(Lucian Blaga, *Meşterul Manole*)
b) „La calomniatorul Caion în tot ce-a făcut... interes, perversitate, patimă şi egoism."
(Barbu Ştefănescu Delavrancea, text oratoric)

Modele de răspuns, sugestii de rezolvare

I. Mijloace de îmbogăţire a vocabularului

a) Mijloace interne: derivarea, compunerea, conversiunea

1. *lungan*, *copilaş*; 2. *străbunic*; 3. –; 4 –; 5. *a descentra*, *a dezrobi*; 6. Scrisul *frumos* este un atu la examene (adjectiv). El cântă *frumos* la pian (adverb); 7. *scurtătură* – derivare: rădăcina „scurt" + sufixul *-ătură*; 8. a) *păsă-resc*; 9. a) *Făt-Frumos* – compunere prin alăturare: substantivul *Făt* + adjectivul *Frumos*; 10. *a înfiora*; 11. a) *iarna* – adverb provenit din substantiv; 12. *strun-gar*; 13. *castaniu*; 14. *necuviincios*; 15. *lângă*, *cameră* etc. – vocabularul fundamental; *ornată*, *inedite* etc. – masa vocabularului; 16. *atemporal*; 17. *camil-petrescian* – compunere prin contopire: Romanul camilpetrescian este foarte modern; 18. *adânc* – adverb provenit din adjectiv; 19. *ghicitoare* – derivare; *mea* – conversiune; *Carul Mic* – compunere.

b) Mijloace externe: împrumuturile şi neologismele

1. a) *efebul* – *tânărul*, *junele*; 2. *dovadă* – *argument*, *probă*, *indiciu*; 3. *fast* – *nefast*; *sărăcie*, *modestie*; 4. *presimţire* – *premoniţie*; 5. *împrejurare* –

circumstanţă; 6. *moralist*, *chimist*; 7. *indubitabil – sigur*; 8. Şi-a făcut temele forţat de părinţi; 9. *specios* – „amăgitor" : Un contur specios se zăreşte în noapte; 10. *a combina – a asocia*.

II. Sensul cuvintelor şi relaţii semantice

a) Sinonime

1. *imperturbabil – calm*, *nepăsător*, *impasibil* etc.; 2. a) *a goni – a alunga*, *a îndepărta*; 3. *a povesti – a nara*; 4. *a contopi – a combina*, *a omogeniza* etc.; 5. *a trimite – a expedia* (sinonime parţiale), *cupru – aramă* (sinonime totale).

b) Antonime

1. a) *a împroprietări – a expropria*; 2. a) *cinste – ruşine*; 3. *extins – restrâns*, *sumar*, *lapidar*, *succint*; 4. *tandreţe – agresivitate*.

c) Paronime

1. Mihai e un virtuoz al viorii. 2. S-au prelevat probe de la locul accidentului. Interesele personale au prevalat în faţa celor de grup. 3. a) Genul *epic* este mai bogat în specii literare decât cel dramatic. 4. Cireada se întoarce de la păscut. Gireada de paie a rezistat furtunii. 5. Vorbirea aluzivă este o marcă a politicienilor. Şeful de echipă a avut un comportament abuziv faţă de colegi.

d) Omonime

1. Coşul plin cu mere este un semn al toamnei bogate. Coşul de pe frunte mă indispune. Coşul trăsurii ne apără de ploaie. Durerea din coş m-a determinat să merg la medic. 2. Cei doi somni pescuiţi sunt mândria bunicului. Toate somnurile din lume nu mă vindecă de oboseală. 3. Ei vin zilnic la şcoală. Câteodată adulţii beau vin. 4. Împărăteasa haină a alungat-o pe Albă-ca-Zăpada. Are o haină nouă. 5. Afară temperatura este de –1 grad. Tata a fost înaintat la gradul de colonel. 6. Nu este atent nicicât. Nu m-a întrebat nici cât stau, nici unde plec. 7. Romantismul este un curent literar manifestat în întreaga Europă. Curentul electric e din ce în ce mai scump.

e) Cuvinte polisemantice

1. Fetiţele sar coarda. Coarda viţei-de-vie a fost tăiată. Coarda viorii scoate sunete minunate. 2. Mama a întins rufele. Ne-am întins pe iarba verde să ne odihnim. Am întins untul pe pâine. Discuţiile s-au întins până dimineaţă. Câmpia întinsă pare nesfârşită; 3. a) cuvinte monosemantice (cu un singur înţeles): *reziduu*, *cianat* etc.; cuvinte polisemantice (cu mai multe înţelesuri): *analiză*, *alb*, *format* etc.; 4. *a ieşi – a câştiga*, *a apărea*, *a se elibera*, *a răsări* etc.

f) Unităţi frazeologice

1. *aducere-aminte* (locuţiune substantivală), om *de lume* (locuţiune adjectivală), *Excelenţa Sa* (locuţiune pronominală) etc.; 2. *a lăsa cu gura căscată* etc.;

3. Copilul a scos ochii păpuşii. Îmi scoate ochii că am întârziat ; 4. *a umbla să iei două piei de pe o oaie* – a urmări un câştig exagerat ; 5. *a fi cu capul în nori – a nu fi cu picioarele pe pământ* ; 6. *a lua la pumni, a pune pielea pe băţ, a lua la bătaie, a-i da pe cocoaşă* etc ; 7. În fiecare iarnă bunica merge într-o staţiune balneară ; 8. *a pus mâna pe o avere uriaşă* etc. ; 9. *cu gura mare* (locuţiune adjectivală) – *bârfitor, vorbăreţ, locvace* etc. ; 10. *din om în om* etc. ; 11. *a face din ţânţar armăsar – a exagera* ; 12. *a garanta – a pune mâna-n foc* ; 13. *cusut cu aţă albă – fals, contrafăcut* etc. ; 14. Elevul şterge tabla cu buretele. Am şters cu buretele trecutul şi am luat-o de la început. 15. Fiind prea tolerant cu el, s-a învăţat cu nărav. 16. În timpul campaniei se observă polarizarea electoratului spre cele două forţe politice ; 17. *a ascunde acul în miere* – a fi abil, versat, disimulat etc. ; 18. *în toate părţile – pretutindeni*. 19. Pentru că paharul îi era plin, nu i-am mai turnat suc. Fiindu-i paharul plin de atâtea certuri în familie, a divorţat ; 20. *a lua peste picior – a ironiza, a ridiculiza* etc. ; 21. *a prinde ultimul tren* etc.

g) Sensul cuvintelor în context

1. S-a înfiinţat o cultură de ceai. Frunzele de ceai sunt folosite în tratamente naturiste. Am băut un ceai de mentă. L-am invitat la ceai. Bunica ne povesteşte mereu de ceaiürile dansante din tinereţea ei ; 2. a) *carte* – scrisoare ; 3. Deţinutul şi-a luat raţia de alimente. Raţiunea îmi spune că am procedat corect ; 4. *defileuri* ; 5. Vaporul a ridicat ancora şi acum se află în larg. Fiind miezul nopţii, am ridicat ancora ; 6. *porumbeii, raţele, fazanii* etc. ; 7. *şcoală, elev, profesor, ore, catalog* etc. ; 8. *piatră, a împietri, pietros, pietricică*.

III. Categorii lexicale

a) Arhaisme, regionalisme, termeni populari

1. *zvoană – zgomot, agitaţie* etc. ; 2. *bold – ac cu gămălie* ; 3. *coropcarul, dulama* etc. (creează atmosferă, au forţă evocatoare, transpunând cititorul în timpul şi spaţiul acţiunii povestite, conferă culoare locală naraţiunii, sunt un mijloc de caracterizare a personajului etc.) ; 4. *aşe* – regionalism fonetic ; 5. *vădzum – văzurăm, amiadzăzi – miazăzi* ; 6. *inime* – arhaism morfologic.

b) Argou, jargon

1. *maşer* – mijloc de realizare a comicului de limbaj, marcă a oralităţii, cu rol în caracterizarea personajului ; 2. (*te*) *fotografia* ; 3. *protege-mă* – mijloc de realizare a comicului de limbaj, marcă a oralităţii, cu rol în caracterizarea personajului.

IV. Abateri sintactice : pleonasmul, anacolutul, tautologia, elipsa

1. *acelaşi numitor – numitor comun* (pleonasm) ; 2. Tata a dat dovadă de hotărâre atunci când m-a pedepsit. 3. Moşia este mare (este bogat), funcţia este importantă

(este prefect), amanta este o femeie frumoasă şi influentă; prin tautologie, se accentuează toate aceste calităţi ale lui Tipătescu. 4. a) Cine... să i se ceară... (anacolut). Cui a rupt cartea să i se ceară s-o plătească. 5. a) Este un proverb consacrat de limba populară. Cui se ia cu mine bine îi dau haina de pe mine. 6. a) „Tu (eşti) cutremur".

Exerciţii pentru performanţă

1. Propune câte două cuvinte alcătuite cu următoarele sufixe:
   - pentru denumirea agentului: *-ar*, *-aş*, *-easă*, *-agiu*, *-ist*, *-tor*;
   - pentru denumirea însuşirii: *-esc*, *-iu*, *-ar*, *-aş*, *-al*, *-bil*;
   - pentru denumiri abstracte: *-ătate*, *-eală*, *-ie*, *-anţă*, *-inţă*, *-ime*, *-ism*;
   - colective: *-ărie*, *-et*, *-ime*, *-iş*, *-iş*, *-işte*;
   - pentru indicarea modalităţii: *-eşte*, *-iş*, *-âş*.

2. Alcătuieşte cuvinte derivate cu următoarele sufixe şi grupează-le apoi în derivate substantivale, adjectivale, verbale, adverbiale: *-ar*, *-easă*, *-ime*, *-iţă*, *-uş*, *-esc*, *-iu*, *-os*, *-a*, *-i*, *-iza*, *-ui*, *-eşte*, *-iş*.

3. După modelul dat, propune cuvinte formate cu următoarele prefixe:
   - *a*temporal;
   - *in*operant;
   - *i*moral;
   - *supra*ponderal;
   - *extra*conjugal.

4. Precizează, după modelul dat, sensul următoarelor *prefixe noi* şi exemplificaţi-le prin câte două cuvinte:
   - *ante-* („înainte", „în faţă", „anterior"): *antevorbitor*, *antebraţ*;
   - *anti-*, *con-*, *co-*, *contra-*, *extra-*, *hiper-*, *inter-*, *intra-*, *post-*, *pre-*, *supra-*, *ultra-*.

5. Dă câte două exemple de cuvinte formate cu următoarele elemente de compunere (prefixoide):
   aero- („aer");
   auto- („însuşi");
   biblio- („carte");
   bio- („viaţă");
   cardio- („inimă");
   climato- („climă");
   demo- („popor");
   dermato- („piele");
   di- („de două ori");
   fungi- („ciupercă");
   geo- („pământ");

hemo- („sânge");
hipo- („referitor la cal");
homo- („acelaşi");
hidro- („apă");
macro- („mare");
micro- („mic");
morfo- („formă");
moto- („cu motor");
oftalmo- („ochi", „vedere");
orto- („corect", „adevărat");
pseudo- („fals");
rino- („nas");
semi- („pe jumătate");
speo- („peşteră");
uni- („unul singur");
zoo- („animal");
poli- („mai mult");
tele- („departe").

6. Dă exemple de cuvinte formate cu următoarele elemente de compunere (sufixoide):
-icid („care ucide");
-fil („care iubeşte");
-fob („care urăşte");
-gramă („scriere, înregistrare");
-log („cuvânt, vorbire, care studiază");
-plan („care pluteşte")
-polă („oraş");
-scop („care priveşte, examinează");
-tecă („dulap, sertar, colecţie").

7. Indică procedeul şi arată cum s-au format următoarele cuvinte: *arhicunoscut*, *aprozar*, *ascuţitoare*, *bănuţ*, *bolboroseală*, *cumsecade*, *plafar*, *durere*, *fiindcă*, *a îngălbeni*, *O.N.U.*, *învăţătură*.

8. Selectează din textele următoare cuvintele derivate şi subliniază cu o linie sufixele şi cu două linii prefixele:
   a) „Biruiţi de oboseală, demoralizaţi de atâta insucces, au intrat încă o dată într-o cafeneluţă, unde gazul apune după ce a răsărit soarele."
      (I.L. Caragiale, *Inspecţiune*)
   b) „În preajma unei păduri străvechi se privea în iaz moara lui Călifar. Se privea de când se ţinea minte în bătrânii satului, din cealaltă parte a pădurii şi Călifar era moş Călifar din vremi uitate. Moşnegii din Alăuteşti îşi aminteau de înfăţişarea-i sură, de ochii ce iscodeau tăios din stuful sprâncenelor şi de moara lui cu straşina de-un stânjen."
      (Gala Galaction, *Moara lui Călifar*)

9. Precizează din ce părţi de vorbire s-au format cuvintele subliniate în textele următoare:
   a) În *sinea* sa ştia că nu a greşit.
   b) Din *milionul* primit şi-a cumpărat cartea *dorită*.
   c) Cei doi formează *un tot* indestructibil.
   d) *Suferindul* se mişca din ce în ce mai greu.
   e) *Cititul* este o condiţie a devenirii intelectuale.
   f) Ajută-l pe *aproapele* tău.
   g) *Oful* ei nu-l ştia nimeni.
   h) *Aşa* rochie mi-ar plăcea şi mie.
   i) Plin de indignare, a plecat *glonţ* spre casă.
   j) *Deasupra* casei se vedeau păsări zburând.
   k) A învins *graţie* tenacităţii de care a dat dovadă.

10. Observă şi indică schimbările morfologice din următoarele exemple:
   a) În general vara este caniculă, dar nu orice vară e la fel de călduroasă.
   b) Oamenii au început culesul roadelor. Rodul cules i-a bucurat pe toţi. Copiii au cules şi merele căzute. Cel mai uşor de cules sunt pepenii.
   c) Poetul îşi pune întrebări asupra sinelui şi nu se poate înşela pe sine.
   d) Binele este întotdeauna răsplătit. Femeia, o doamnă bine, s-a purtat bine cu toţi.
   e) Am ajuns aproape de locul întâlnirii. Aproape că n-am reţinut adresa. Copilul a venit aproape. Aproapele tău te va ajuta întotdeauna.
   f) A luat un zece pentru că s-a pregătit intens. În vacanţă a citit zece cărţi. A muncit cât zece ca să obţină aceste rezultate.

11. Construieşte derivate parasintetice de la următoarele cuvinte: *povară*, *a întâmpina*, *floare*, *creţ*, *văl*.

12. Rescrie următoarea adresă, operând toate abrevierile posibile:
   Domnului profesor universitar doctor Silviu Istrate, judeţul Iaşi, strada Plăieşilor, numărul 41, blocul A4, scara B, etajul I, apartamentul 33.

13. Defineşte următorii termeni, pornind de la sensul cuvintelor de origine grecească din componenţa lor: *bibliofil*, *mizantrop*, *megalomanie*, *xilofon*, *piroman*, *necropolă*, *gerontocraţie*, *democraţie*, *biografie*, *filantrop*, *misogin*.
   logos („discurs", „ştiinţă");
   misos („ură");
   cratos („putere");
   bios („viaţă");
   philos („iubitor");
   polis („oraş");
   geron („bătrân");
   biblios („carte");
   necros („moarte");
   graphein („a scrie");
   dactylos („deget");

xylon („lemn");
demos („popor");
megas („mare");
mania („nebunie").

14. Realizează enunţuri în care următoarele cuvinte să aibă valorile morfologice indicate:
   - *o*: numeral cardinal, pronume personal, verb auxiliar, interjecţie, adjectiv pronominal nehotărât, pronume cu valoare neutră;
   - *şi*: conjuncţie coordonatoare copulativă, pronume reflexiv, adverb, interjecţie;
   - *i*: verb copulativ, verb predicativ, verb auxiliar, interjecţie, pronume cu valoare neutră;
   - *de*: prepoziţie, conjuncţie subordonatoare, pronume relativ (pop.), interjecţie.

15. Identifică neologismele din fragmentele următoare şi explică-le prin câte un sinonim:
   a) „Simţeam că nici nu era singura inferioritate pe care mi-o găsea. Pare-se că ambii, pe care ea îi admira acum, aveau un stil al lor, pe care eu nu-l aveam; vedeam cum zi de zi femeia mea se înstrăina, în preocupările şi admiraţiile ei, de mine. Viaţa mi-a devenit curând o tortură continuă."
   (Camil Petrescu, *Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război*)
   b) „Ceea ce caracterizează mai întâi de toate personalitatea lui Eminescu este o aşa de covârşitoare inteligenţă ajutată de o memorie căreia nimic din cele ce-şi întipărise vreodată nu-i mai scăpa (...), încât lumea în care trăia el după firea lui şi fără nici o silă era aproape exclusiv lumea ideilor generale ce şi le însuşise..."
   (Titu Maiorescu, *Eminescu şi poeziile lui*)
   c) „Curgând în torente, căzând în letargii adânci, cuprins de mari elanuri şi părăsit de ele, Oltul se îndreaptă spre o zare sau alta trăind inegal şi patetic, cu izbucniri frenetice sau obosit de moarte."
   (Geo Bogza, *Cartea Oltului*)

16. Alege răspunsul corect şi plasează cuvântul într-un enunţ propriu:
   a) *a gera*:
      1. „a garanta pentru cineva",
      2. „a administra averea unei persoane";
   b) *a invoca*:
      1. „a reînvia amintiri",
      2. „a implora o forţă, divinitatea";
   c) *sinoptic*:
      1. „care dă o vedere de ansamblu asupra părţilor componente",
      2. „legat de noapte";
   d) *revolut*:
      1. „care şi-a terminat cursul",
      2. „participant la revoluţie".

17. În categoria împrumuturilor „necesare" intră termenii care nu au echivalenţe româneşti. Explică prin câte un enunţ sensul următoarelor cuvinte din această

categorie: *mass-media*, *design*, *management*, *hardwer*, *feed-back*, *marketing*, *best-seller*, *sponsor*, *cameraman*, *disk-jockey*, *jogging*, *surfing*, *living*.

18. Indică pentru fiecare dintre următoarele sintagme câte un sinonim lexical neologic: *de vară*, *fără soţ*, *creierul mic*, *de o singură culoare*, *durere de cap*, *copil din flori*, *fără gust*, *organizator de spectacole*, *a scoate în evidenţă*, *inscripţie funerară*, *casă de bani*, *manta de ploaie*, *de nemărturisit*, *nume fals*, *baie de aburi*.

19. Redactează scurte compuneri, pe teme la alegere, în care să utilizezi următoarele împrumuturi: *ambiguu*, *paupertate*, *acont*, *capodoperă*, *abundenţă*, *celibatar*, *circumstanţă*, *utilitate*, *sacrificiu*.

20. Plasează în enunţuri proprii următoarele neologisme: *tardiv*, *titrat*, *periplu*, *hipnotic*, *aleatoriu*, *a abilita*, *criptic*, *joncţiune*, *mostră*.

21. Indică, pentru fiecare definiţie de mai jos, adjectivul neologic potrivit: „dăunător pentru organism", „care a fost prescurtat", „care se scoală de dimineaţă", „care este expus pe scurt", „care s-a cojit", „care deranjează".

22. Grupează, prin săgeţi, perechile formate din împrumuturi şi cuvinte româneşti echivalente semantic:

top	*şlagăr*
shop	*suc*
job	*magazin*
hit	*serviciu*
juice	*spectacol*
show	*clasament*
a stopa	*a începe*
a disipa	*a ascunde*
a oculta	*a împrăştia*
a se deroba	*a se eschiva*
a demara	*a opri*

23. Rescrie textul următor, înlocuind neologismele, acolo unde este posibil, cu termeni din fondul vechi al limbii române:

> „Cine n-a avut sentimentul acelei teribile agonii când moartea se înalţă în tine şi te cuprinde ca un aflux de sânge, ca o forţă interioară imposibil de stăpânit şi care te domină până la sufocare sau când te strânge ca un şarpe provocându-ţi halucinaţii de groază, acela nu cunoaşte caracterul demonic al vieţii şi efervescenţele interioare din care răsar marile transfigurări."
>
> (Emil Cioran, *Amurgul gândurilor*)

24. Precizează sensul neologismelor „necesare" subliniate în enunţurile următoare:

– A scos bani de pe *card* ca să-şi cumpere o bicicletă.

- Înainte de a-şi face propria firmă, tata a fost *broker*.
- Deşi locuiesc în ţări diferite, cei doi prieteni comunică uşor şi rapid pe *chat*.
- În urma ultimului studiu de *rating*, această emisiune pare a avea succes.
- Am un prieten care este *dealer* şi-mi dă, din când în când, sfaturi bursiere.
- *Targetul* acestui produs este reprezentat de adolescenţii pasionaţi de sport.
- Compania de telefonie pune la dispoziţia clienţilor un nou serviciu *hot line* pentru rezolvarea reclamaţiilor.
- Invitat la un *talk-show*, ministrul Educaţiei a declarat că va face eforturi pentru mărirea bugetului învăţământului.
- În urma participării la un *casting* organizat de o firmă specializată, Elena a fost selectată pentru un rol secundar în film.
- Drepturile de *copyright* asupra acestui produs îi revin companiei producătoare.

25. Înlocuieşte neologismele „de lux" subliniate în următoarele exemple cu termeni româneşti :
    - La livrarea produsului a făcut plata *cash*.
    - Mama participă la un *training* pe tema politicilor educaţionale.
    - Purtătorul de cuvânt al guvernului a participat la un *briefing* pentru a informa presa asupra măsurilor luate de guvern în problema inundaţiilor.
    - Camera de Comerţ a deschis un birou de *public relations*.
    - Concertul a fost transmis *live*.
    - La acest *workshop* au participat reprezentanţi din toate şcolile de arte şi meserii.
    - După ce a fost agresată de un *fun*, vedeta şi-a angajat un *body-guard*.
    - Fiind un client fidel al magazinului, tata a beneficiat de un *discount* substanţial.

26. Redactează scurte texte publicitare pe teme la alegere, în care să foloseşti corect următoarele neologisme : *fast-food*, *fitness*, *leasing*, *look*, *prompter*, *site*, *summit*, *exit-poll*, *feed-back*.

26. Subliniază neologismele din următorul fragment şi comentează în cinci-şase rânduri valoarea lor stilistică :

    „Din aspra contopire a gerului polar
    Cu verzi şi stătătoare pustietăţi lichide,
    Sinteze transparente de străluciri avide
    Zbucnesc din somnorosul noian originar."
    (Ion Barbu, *Banchizele*)

27. Indică sinonime pentru cât mai multe din sensurile următoarelor cuvinte polisemantice : *inimă*, *gură*, *cântec*, *a primi*, *a spune*, *tânăr*.

28. Comentează valoarea stilistică a sinonimelor în următoarele fragmente :
    a) „Toate-s *praf*... Lumea-i cum este... şi ca dânsa suntem noi..."
    (Mihai Eminescu, *Epigonii*)
    b) „*Pulbere* de diamante cade fină ca o bură."
    (Mihai Eminescu, *Scrisoarea III*)

c) „Şi albinele-aduc miere, aduc *colb* mărunt de aur,
Ca cercei din el să facă cariul, care-i meşter faur."
(Mihai Eminescu, *Călin – file din poveste*)

d) „Aticismul limbii tale o să-l pună la cântari,
Colbul ridicat din carte-ţi l-o sufla din ochelari (...)."
(Mihai Eminescu, *Scrisoarea I*)

29. Identifică perechile de antonime din următoarele fragmente şi comentează succint valoarea lor stilistică:

a) „Vezi, mamă, ce mă doare! Şi pieptul mi se bate,
Mulţimi de vineţele pe sân mi se ivesc,
Un foc s-aprinde-n mine, răcori mă iau la spate,
Îmi ard buzele, mamă, obrajii-mi se pălesc!
Ah, inima-mi zvâcneşte!... şi zboară de la mine!
Îmi cere... nu-ş ce-mi cere! Şi nu ştiu ce i-aş da:
Şi cald, şi rece, uite, că-mi furnică prin vine,
În braţe n-am nimic şi parcă am ceva."
(Ion Heliade-Rădulescu, *Zburătorul*)

b) „O carte despre frumuseţe şi atrocitate, despre gingăşie şi ferocitate, o carte a simţurilor, iniţiatică, în felul ei, o carte a imaginarului, sofisticată, dar şi primitivă, alexandrină şi barbară."
(Simona Popescu, *Cartea de bucate*)

30. Arată în ce constau confuziile paronimice din următoarele exemple:

– „Ei, giantă latină, domnule, n-ai ce-i mai zice."
(I.L. Caragiale, *Conu Leonida faţă cu reacţiunea*)
– „Jupân Dumitrache, adică să am pardon de impresie, eu gândesc că numai ţi-ai făcut spaimă degeaba."
– „Nu m-aşteptam ca tocmai dumneata să te pronunţi cu aşa iluzii în contra mea..."
(I.L. Caragiale, *O noapte furtunoasă*)

31. Realizează enunţuri din care să rezulte că *masă*, *ochi*, *baie* şi *cap* sunt omonime şi cuvinte polisemantice.

32. Realizează enunţuri din care să rezulte sensul următoarelor expresii: *utile dulci*, *a se spăla pe mâini ca Pilat din Pont*, *verba volant, scripta manent*, *ad litteram*, *jurământul lui Hipocrate*.

33. Scrie câte un sinonim frazeologic (locuţiune) care să conţină cuvântul *cap* pentru sintagmele/cuvintele următoare: *în întregime*, *a fi liber*, *a se zăpăci*, *a ajunge sărac*, *a stărui*, *dis-de-dimineaţă*, *cu nici un preţ*, *cuminte*, *de la început*, *prost*, *necugetat*, *a rezolva*.

34. Indică trei expresii frazeologice româneşti sinonime cu expresia latinească *ad calendas graecas*.

35. Realizează enunţuri din care să rezulte sensul următoarelor expresii: *tale quale*, *rara avis*, *alma mater*, *de la Ana la Caiafa*.

36. Alcătuieşte câte un enunţ cu următoarele formule internaţionale cu caracter convenţional şi recunoscute în diverse limbi şi culturi: *răul secolului*, *turn de fildeş*, *mărul discordiei*, *artă pentru artă*, *fata morgana*, *morile de vânt*, *apolinic şi dionisiac*, *nodul gordian*.

37. Redactează un articol de ziar în care să utilizezi cel puţin şase din următoarele expresii consacrate de limbajul publicistic: *agenţie de presă*, *conferinţă de presă*, *trimis special*, *corespondent de presă*, *campanie electorală*, *purtător de cuvânt*, *sondaj de opinie*, *pact de neagresiune*.

38. Grupează expresiile din seria A cu echivalentul lor în limba română din seria B:

A.	B.
alibi	*aici şi acum*
festina lente	*fără de care nu se poate*
sine qua non	*prin însuşi acest fapt*
honeste vivere	*prin forţa armată*
in extremis	*grăbeşte-te încet*
hic et nunc	*să trăieşti cinstit*
ipso facto	*în ultimă instanţă*
manu militari	*în altă parte*

39. Recompune expresiile, plasând corect numele proprii: *nasul Penelopei*, *patul lui Damocles*, *arca lui Columb*, *pânza Cleopatrei*, *călcâiul lui Newton*, *sabia lui Noe*, *oul lui Ahile*, *mărul lui Procust*.

40. Foloseşte în enunţuri următoarele expresii: *alter ego*, *captatio benevolentiae*, *magna cum laudae*, *dura lex, sed lex*, *ubi bene, ibi patria*, *vox populi, vox Dei*.

41. Indică sensul expresiilor subliniate în următoarele enunţuri:
- Operele din tinereţe ale poetului cuprind *in nuce* marile teme abordate la maturitate.
- *Memento mori* pare a fi concluzia acestui eseu despre moarte.
- *Mutatis mutandis*, putem afirma că romantismul românesc a fost o mişcare la fel de amplă ca cel european.
- După ce şi-a denigrat colegii, Popescu a fost declarat *persona non grata* în partid.

42. Extrage opt locuţiuni şi expresii din următorul fragment şi comentează în aproximativ zece rânduri rolul lor stilistic:

„Copilul, încălecat pe băţul său, gândeşte că se află pe un cal de cei mai straşnici, pe care aleargă, cu voie bună, şi-l bate cu biciul şi-l struneşte cu tot dinadinsul, şi răcneşte la el din toată inima, de-ţi ie auzul; şi de cade jos, crede că l-a trântit calul, şi pe băţ îşi descarcă mânia în toată puterea cuvântului...

– Încă te uiţi la ei, bărbate, zicea mama, şi le dai paiele! Aşa-i?... Ha, ha! Bine v-au mai făcut, pughibale spurcate ce sunteţi! Iaca, dacă nu v-am săcelat astăzi,

faceţi otrocol prin cele mâţe şi daţi la om ca câinii prin băţ. Aşa! D-apoi aveţi la ştiinţă că prea vă întreceţi cu dediochiul! Acuş iau varga din coardă şi vă croiesc de vă merg peticele!"

(Ion Creangă, *Amintiri din copilărie*)

43. Comentează rolul structurilor frazeologice în realizarea umorului în următoarele fragmente:

a) „Se vede că mi s-a apropiet funia la par. Cine ştie ce mi s-a mai întâmpla! Cu Spânul tot am dus-o cum am dus-o, câne-câneşte, până acum. Dar cu omul roş nu ştiu, zău, la cât mi-a sta capul. Ş-apoi, unde s-a fi găsind acel împărat Roş şi fata lui, care cică este o farmazoană cumplită, numai Cel-de-pe-comoară a fi ştiind! Parcă dracul vrăjeşte de n-apuc bine a scăpa de una şi dau peste alta."

b) „Măi, nu cumva să vă împingă Mititelul să intraţi înaintea mea unde ne-a duce omul ţapului celui roş, că nu mai ajungeţi ziua de mâne. Doar unu-i împăratul Roş, vestit prin meleagurile aceste pentru bunătatea lui nemaipomenită şi milostivirea lui cea neauzită. Îl ştiu eu cât e de primitor şi de darnic la spatele altora. Numai de nu i-a muri mulţi înainte! Să trăiască trei zile cu cea de-alaltăieri!"

(Ion Creangă, *Povestea lui Harap-Alb*)

44. Precizează la cine face aluzie personajul lui Camil Petrescu în următorul fragment şi în ce expresie de circulaţie internaţională a supravieţuit numele lui:

„Era un uriaş. Avea un pat şi prindea pe trecători, pe care îi măsura cu patul lui... Pe cei mai scurţi decât patul îi întindea până la măsură... pe cei prea lungi, îi scurta de picioare."

(Camil Petrescu, *Danton*)

45. Arată, prin exemple, deosebirile dintre formele duble de plural ale cuvintelor: *raport*, *cămin*, *cilindru*, *centru*.

46. Subliniază forma corectă: *postmeridian/postmeridiam*, *ridicol/ridicul*, *sacrosant/sacrosanct*, *excortă/escortă*, *excavator/escavator*, *seringă/siringă*, *a estorca/a extorca*.

47. Precizează în enunţuri sensul următoarelor forme flexionare: *toarnă – turnează*, *se îndoaie – se îndoieşte*, *ordonă – ordonează*, *contractă – contractează*.

48. Transpune în limba română contemporană următoarele construcţii arhaice: *să giuca în cărţi*, *l-au făcut surgun la Sibiu*, *l-a luat iar în dragoste şi milă* (Ion Neculce, *Legenda lui Nicolae Milescu Spătarul*).

49. Subliniază în următorul fragment arhaismele şi regionalismele, precizează felul lor şi comentează în aproximativ cinci rânduri rolul lor în realizarea descrierii:

„M-am oprit eu acolo ca să văd ş-am văzut cum intră întâi ienicerii, cu ciubote ferecate şi calpace nalte albe, podobite cu pene de paserea-raiului, şi cu ghebe vinete în spate. Şi aşa duceau în rând cu ei cazanele de ciorbă şi polonicele (...), eu am văzut de la căruţă, unde stăteam ferit, pe Sultan Mehmet; mi l-au arătat podvodarii creştini şi ei l-au cunoscut după surguciul de la turban cu trei pene

albe (...). Iar când i-au înălţat saivan, oastea a făcut de jur împrejur golişte, ca să aibă unde se aşeza atâţia slujitori ai curţii."
(Mihail Sadoveanu, *Fraţii Jderi*)

50. Clasifică următoarele regionalisme (fonetice, gramaticale, lexicale): *barbat*, *baiet*, *o cântat*, *am venitără*, *fişior*, *chiatră*, *fusei bolnav*, *birău*, *colţun*, *grof*, *papistaş*, *cuşmă*, *pă*, *ciubotă*, *gheparche*, *di*, *birje*, *vraje*, *dugheană*.

51. Selectează formele arhaice din următorul fragment şi oferă o posibilă explicaţie pentru prezenţa lor într-un roman publicat la sfârşitul secolului XX:
„Cându au venit Vodă Mavrogheni-n Bucureşti, cu prăsilă multă şi flămândă, cătându-le cine să-i înveţe elinica, s-au încârduit c-un grec, Dumitrăchiţă Turnavitu, ce-aveau negoţ mare de piei de cloşcă, ţinând şi dugheană pentru care da bir, vorbindu-se ei că cum ar face să puie din nou crucea peste Sfânta Sofia. Nu-i era lui Mavrogheni de credinţă că, de!, au fost creştin de aceia legaţi la cap cu cealama. El numai putere mai mare căta s-apuce, fiindu ştiut lucru că asupra popilor avea mânie mare din pricina celuia de-au fost îngăibărat cu Doamnă-sa la Therapia, cându au fost dânsul dragoman."
(Silviu Angelescu, *Calpuzanii*)

52. Subliniază elementele de jargon profesional din următoarele enunţuri şi precizează domeniile cărora le aparţin:
a) „Procesarea primară sau percepţia vizuală primară cuprinde prelucrările preatenţionale care au ca rezultat reprezentarea în sistemul cognitiv a caracteristicilor fizice ale stimulului. Sunt incluse aici mecanismele de detectare a contururilor..."
(Mircea Miclea, *Psihologie cognitivă*)
b) „Pentru determinarea momentului de inerţie centrifugal în raport cu sistemul de axe *Gzy* trebuie cunoscut, în prealabil, momentul de inerţie centrifugal în raport cu un sistem paralel cu acesta, pentru a se putea aplica relaţia (3.5.). Pentru cornierul cu aripi egale, direcţiile principale sunt *O1v*, deoarece *O1u* este axă de simetrie."
(Gheorghe Buzdugan, *Rezistenţa materialelor*)

53. Identifică abaterile sintactice din următoarele fragmente şi comentează succint rolul lor stilistic.
a) „De atunci, oamenii, cum îs oamenii, ca să-i puie sânge rău la inimă (...) au început a porecli pe moş Nichifor."
b) „Moşneagul, când a văzut-o, i s-au umplut ochii de bucurie."
c) „De glumeţ, glumeţ era moş Nichifor."
(Ion Creangă, *Moş Nichifor Coţcariul*)
d) „Nu ştiu alţii cum sunt, dar eu, când mă gândesc la locul naşterii mele, la casa părintească din Humuleşti (...) parcă-mi saltă şi acum inima de bucurie."
(Ion Creangă, *Amintiri din copilărie*)
e) „- Eu? Domnu judecător, reclam, pardon, onoarea mea, care m-a-njurat."
(I.L. Caragiale, *Justiţie*)
f) „- Bonjur... Mă recomand Tarsiţa Popeasca, văduva lui priotu de la Caimata, care a dărâmat-o Pache când a făcut bulivarul ăl nou, şi fiu-meu, Lae Popescu..."
(I.L. Caragiale, *Art. 214*)

Capitolul 4

Morfologie

I. Substantivul

1. Precizează cazul substantivelor subliniate în următoarele enunţuri:
   a) „Şi într-o zi intră în clasă *un necunoscut* însoţit de directorul *şcolii*, *un domn* ale cărui picioare păreau mai înalte decât *profesorul* nostru întreg."
   b) „De ce îmi plăcea *istoria*? Fiindcă aveam sentimentul că trăiesc de atunci, de pe vremea *egiptenilor* şi asirienilor."
   (Marin Preda, *Viaţa ca o pradă*)
   c) „Trebuie să ai tinereţe şi credinţă ca să nu te laşi pradă *deznădejdii* în aşa de grozave *minute*."
   (Alexandru Candiano-Popescu, *Amintiri din viaţa-mi*)
   d) „ – Mă condamni că te-am trântit, *băiete*? M-a întrebat el.
   – Nu, *domnule profesor*, zău că nu! I-am răspuns eu."
   (J.D. Salinger, *De veghe în lanul de secară*)

2. Precizează funcţiile sintactice ale substantivelor din următoarele enunţuri:
   a) „Bătrâneţea e o infirmitate de care nu scapi decât prin deces prematur."
   (Aforism)
   b) Tatăl meu era un savant în matematică şi avea, în această ştiinţă, legături cu toţi oamenii de specialitate.

3. Propune sinonime pentru substantivele subliniate în fragmentul următor:
   „*Ascultătorul* de muzică transformă sunetele în mesaje de altă natură: ca şi cum *compozitorul* ar voi să-şi scrie pe portativele sale *emoţiile*, *sfâşierile*, *plânsul*, *râsul*..."
   (Nicolae Manolescu, *Restul e literatură*)

4. Realizează enunţuri cu patru substantive colective diferite şi precizează funcţiile sintactice ale acestora.

5. Recunoaşte părţile de vorbire care s-au substantivizat în următoarele enunţuri:
   a) „Leneşul mai mult aleargă, scumpul mai mult păgubeşte."
   b) „Un deştept face mai mult decât o sută de proşti."
   c) Ieşirea se face prin spate.
   d) Mersul pe jos este sănătos.

e) Nimeni nu ştia oful din inima lui.
f) Nu voi uita binele pe care mi l-ai făcut.

6. Construieşte enunţuri în care substantivul *băiat* să îndeplinească următoarele funcţii sintactice: nume predicativ, atribut genitival, complement de agent, complement direct, complement indirect.

7. Alcătuieşte propoziţii în care substantivul *şcoală* să fie complement circumstanţial de loc, de mod, de cauză, de timp, de scop.

8. Explică sensul locuţiunilor substantivale subliniate în enunţurile următoare şi încearcă să le înlocuieşti prin câte un sinonim lexical:
   a) „După toate probabilităţile, Gavrilcea transmisese din străinătate *un cuvânt de ordine*, iar Tudorel avusese plăcerea de a-l depune personal."
      (G. Călinescu, *Bietul Ioanide*)
   b) „*Aducerile-aminte* pe suflet cad în picuri,
      Redeşteptând în faţă-mi trecutele nimicuri."
      (Mihai Eminescu, *Departe sunt de tine*)
   c) „Şi *păreri de rău* trecute
      Cad pe inima-i trudită,
      Ca un stol de păsări mute
      Pe-o grădină părăsită."
      (George Topîrceanu, *Noapte de iarnă*)
   d) „Vom visa un vis ferice,
      Îngâna-ne-vor c-un cânt
      Singuratece izvoare,
      Blânda *batere de vânt* (...)."
      (Mihai Eminescu, *Dorinţa*)
   e) „Toţi oaspeţii ascultau pe lăutari cu mai multă sau mai puţină băgare de seamă; numai Caragea şi hatmanul Cărăbuş păreau mai agitaţi decât ceilalţi."
      (Nicolae Filimon, *Ciocoii vechi şi noi*)

9. Alcătuieşte enunţuri din care să rezulte sensurile următoarelor substantive cu forme diferite de plural:
   - *cap*: *capi*, *capete*, *capuri*;
   - *corn*: *corni*, *coarne*, *cornuri*;
   - *cot*: *coţi*, *coate*, *coturi*;
   - *bandă*: *bande*, *benzi*.

10. Scrie formele de dativ-genitiv singular şi plural articulat hotărât ale substantivelor: *hârtie*, *poezie*, *datorie*, *constituţie*, *compoziţie*, *femeie*, *idee*, *afacere*.

11. Formează substantive derivate de la următoarele adjective: *bun*, *rău*, *urât*, *înalt*, *vechi*, *curat*, *corect*.

12. Formează substantive de la următoarele verbe: *a citi*, *a veni*, *a pleca*, *a ura*, *a cânta*, *a simţi*, *a privi*.

13. Scrie derivate diminutivale şi augmentative de la următoarele substantive: *carte*, *biserică*, *geantă*, *casă*, *pachet*.

14. Motivează scrierea următoarelor substantive: *fiii*, *amintirii*, *vechimii*, *corectitudinii*.

15. Completează conform cerinţelor:
   a) I-am dat ...... (*fată*, singular, dativ, art. nehot.) numărul tău de telefon.
   b) – Vino, ..., (*băiat*, singular, vocativ, art. hot.) când te chem!
   c) Revolta ...... (*părinte*, plural, genitiv, cu prep., art. hot.) este o etapă trecătoare a adolescenţei.
   d) Filmul ...... (*revoluţie*, acuzativ, cu prep., neart.) a avut un mare succes la concurs.

16. Alcătuieşte propoziţii conform cerinţelor:
   ...... pentru mama (A) ......
   ...... pentru cumpărături. (C. c. de scop)
   ...... pentru bunica. (N. p.)

17. Analizează morfologic şi sintactic substantivele din următoarele fragmente:
   a) „Tot anul îmi era jalonat de aceste momente sclipitoare: fiecare zi ducea undeva. Îi compătimeam pe oamenii mari, ale căror săptămâni uniforme abia de sunt înviorate de sărbezeala duminicilor."
   (Simone de Beauvoir, *Amintirile unei fete cuminţi*)
   b) „Vorbeşte-ncet, urmează înainte
   Cu glasul tău, izvor de mângâiere,
   Căci vorba ta-i ca lamura de miere
   Şi înţelesul ei e prea cuminte."
   (Mihai Eminescu, *Vorbeşte-ncet*)
   c) „Nora-i încă o copilă, şaişpe ani abia împlini, crede-n vise, în iubire, îşi doreşte cinci copii şi pe Doru îl urmează. El e monitor de schi. Îi vorbeşte despre munte, despre vânt şi despre stele, despre câini de vânătoare, de cabane şi castele."
   (Mircea Nedelciu, *Nora sau balada zânei de la Bâlea-lac*)

18. Exemplifică în două propoziţii schimbarea valorii gramaticale a substantivului.

19. Formează substantive colective de la următoarele cuvinte: *brad*, *alun*, *tânăr*, *student*, *cânepă*, *fag*.

20. Ordonează pe două coloane substantivele mobile şi pe cele epicene din următoarea listă: *raţă*, *cuc*, *veveriţă*, *cal*, *câine*, *ştiucă*, *elefant*, *gărgăriţă*, *băiat*, *ţap*, *dăscăliţă*, *gâscă*, *profesoară*, *mamă*, *croitor*, *varză*, *bărbat*, *pom*, *neamţ*, *rus*.

21. Demonstrează, în şase enunţuri, omonimia şi polisemia substantivului *masă*.

22. Formează substantive-nume de locuitori de la următoarele substantive proprii: *Iaşi*, *Cluj*, *America*, *Vaslui*, *Madrid*, *New York*, *Paris*, *Mongolia*, *Afganistan*.

23. Arată cu ce sens – principal, secundar sau figurat – este folosit substantivul *inimă* în următorul enunţ:

„De pe frigare tata scoate-n unghii
Inima căprioarei şi rărunchii."
(Nicolae Labiş, *Moartea căprioarei*)

Modele de răspuns, sugestii de rezolvare

1. a) *un necunoscut* – nominativ, *şcolii* – genitiv; 2. a) *bătrâneţea* – subiect, *o infirmitate* – nume predicativ; 3. *ascultătorul* – *consumatorul*, *receptorul*, *amatorul*, *pasionatul* etc.; 4. Revolta *studenţimii* a fost luată în consideraţie (atribut substantival genitival); 5. a) *leneşul* – adjectiv substantivizat; 6. Mihai este *băiatul* care m-a ajutat (nume predicativ); 7. Am parcat maşina *în faţa şcolii* (complement circumstanţial de loc); 8. a) *un cuvânt de ordine* – *un ordin*, *o indicaţie*; 9. Capii revoluţiei au fost prinşi. Din cauza frigului ne-am acoperit capetele. Capurile din sudul Europei sunt scăldate de apele Mării Mediterane; 10. *hârtie* – *hârtiei* – *hârtiilor*; 11. *bunătate*; 12. *cititor*; 13. *cărticică*, *cărţoaie*; 14. *fiii* – primul *i* aparţine rădăcinii, al doilea este desinenţă de plural, iar al treilea este articol hotărât enclitic; 15. I-am dat *unei fete* numărul tău de telefon; 16. Scrisoarea pentru mama (...); 17. a) *anul* – substantiv comun, simplu, gen masculin, numărul singular, caz nominativ, subiect, articulat cu articolul hotărât enclitic *l*; 18. Mereu gândesc la zilele-mi *copile* (adjectiv). *Iarna* merg la munte (adverb); 19. *brădet*; 20. *raţă* – mobil, *cuc* – epicen; 21. *masă* – polisemie: În sufragerie am o masă rotundă. M-a invitat la masă; *masă* – omonimie: O masă de oameni demonstrează în piaţă. Masa corpului este de 30 de kg; 22. *ieşean*; 23. sens propriu principal.

Exerciţii pentru performanţă

1. Precizează funcţiile sintactice ale substantivelor subliniate în următoarele exemple:
   a) Maria, *prietena* mea, a plecat în străinătate.
   b) Parcarea *din spatele blocului* a fost modernizată.
   c) Copiii sunt *împotriva regulilor* de orice fel.
   d) Guvernanţii noştri luptă *contra corupţiei*.
   e) I-am dat invitaţia lui Mihai, adică *prietenului* tău.

f) Ei s-au întâlnit *în faţa cinematografului*.
g) Profesorul a ajuns în clasă *înaintea elevilor*.
h) Fetiţa plânge *de durere*.
i) Mă pregătesc *în vederea concursului*.
j) Stai *locului* !
k) Copiii au intrat în sală *conform orarului*.
l) *Datorită epidemiei* de rubeolă lipsesc mulţi copii de la şcoală.
m) Nepotul este *asemenea bunicului*.
n) Exerciţiul a fost rezolvat numai *de olimpici*.
o) – Ţi-am spus, *Matei*, că nu ai voie să întârzii.

2. Exemplifică apoziţia realizată prin substantive în toate cele cinci cazuri.

3. Analizează morfologic şi sintactic substantivele din următoarele fragmente:
a) „Ştiu, doamnă, că voi putea fi suspectat că umblu după glorie, prezentând Majestăţii Voastre această lucrare care ar putea trece în faţa lumii drept extraordinară numai prin faptul că-i este adresată ei."
(Pascal, *Cugetări*)
b) „Ea a fost multă vreme cartea mea de căpătâi, pe care o răsfoiam alandala înainte de culcare ca leac împotriva coşmarurilor cu lupi şi babe criminale care aveau, sigur aveau să vină."
(Simona Popescu, *Cartea de bucate*)

4. Subliniază substantivele care nu aparţin vocabularului fundamental şi precizează în ce categorie lexicală se încadrează acestea:
„Dezarticularea dintre şcoală şi viaţa activă se manifestă fie prin lipsa de solicitare în viaţa cotidiană a cunoştinţelor achiziţionate în şcoală, fie prin absenţa totală din curriculum (programă) a competenţelor căutate pe piaţa muncii sau necesare pentru asimilarea valorilor civilizaţiei (...). Creşterea valorii educaţiei presupune accelerarea unei direcţii reformatoare care a fost deja anunţată în câteva programe de guvernare: descentralizarea învăţământului."
(Gabriel Ivan, *Şcoala autosuficientă*)

5. Selectează şi numeşte figurile de stil din textul următor realizate cu ajutorul substantivelor:

„Înmănuşaţi în muşeţel, pe cap cu ceainic
Şi-n ochi cu umbre rupte din mărar,
Când zahărul se sfarmă şi cad linguri
Se-apropiau de noi îngerii mari.

Veneau rostogolind suave globuri
De lapte prins în ugere de crini,
Cu mâna picurată din veşminte
În degete subţiri de glicerini."
(Emil Brumaru, *Vedenia lui Julien Ospitalierul*)

6. Identifică în fragmentul următor o inversiune, un epitet, o metaforă şi o hiperbolă realizate cu ajutorul substantivelor. Comentează în cinci-şase rânduri metafora.

   „Între ziduri, printre arbori ce se scutură de floare,
   Cum revarsă luna plină liniştita ei splendoare!
   Şi din noaptea amintirii mii de doruri ea ne scoate..."
   (Mihai Eminescu, *Scrisoarea I*)

7. Comentează în aproximativ zece rânduri efectele expresive obţinute prin folosirea substantivelor în următorul fragment:

   „După capitolul epuizant al groazei, trecând prin bălţi de supe, prin mlaştini de ciorbe şi borşuri, mâluri de sosuri şi smârcurile bulioanelor şi tocanelor de tot felul, prin cleiuri condimentate, prin piftiile tremurătoare, prin tocături pârjolite, prăjeli, fierturi şi mostre ale bestialităţii, ajungeam într-un soi de *Purgatoriu* de făinoase şi aluaturi, de budinci şi sufleuri, găluşti şi friganele."
   (Simona Popescu, *Cartea de bucate*)

II. Articolul

1. Clasifică pe patru coloane articolele – hotărât, nehotărât, posesiv-genitival, demonstrativ – din fragmentele următoare împreună cu partea de vorbire pe care o însoţesc:

   a) „Moartea e un fenomen simplu în natură, numai oamenii îl fac înspăimântător."
   b) „Nu ideile lui Petrică mă pasionau, ci iritarea lui, care le corola într-un mod particular."
      (Marin Preda, *Cel mai iubit dintre pământeni*)
   c) „Şi se pare că aude prin a raiului cântare
      Pe-ale îngerilor harpe lunecând mărgăritare."
      (Vasile Alecsandri, *Concertul în luncă*)
   d) „Înţelegem de ce atât Maiorescu, cât şi Slavici schiţează un portret al poetului în care principală şi aproape unică trăsătură este desfacerea de cele lumeşti. Schopenhauer, a cărui concepţie este hotărâtoare asupra celor doi scriitori, este cel dintâi care a recunoscut semnul personalităţii geniale în capacitatea de a se elibera de frânele voinţei practice..."
      (Tudor Vianu, *Eminescu*)
   e) „...vederea unui vapor nu aduce nici o mângâiere în sufletul corăbierului ţintuit pe un ocean adormit..."
   f) „Cei rămaşi pe punte, de veghe şi la cârmă, simţeau nisipul..."
      (Radu Tudoran, *Toate pânzele sus*)
   g) „Cine ştie dacă bătrânul meu picior va mai călca vreodată în această împărăţie a vulturilor şi a frigului etern!"
      (Calistrat Hogaş, *Pe drumuri de munte*)

h) „Cea de-a şasea planetă era o planetă de zece ori mai mare."
(Antoine de Saint-Exupéry, *Micul prinţ*)

i) „A dat cu ochii de Jder cel mititel care râde fără sfială."
(Mihail Sadoveanu, *Fraţii Jderi*)

j) „– Domnule Preda, iată Sfânta Capelă, capodoperă a artei gotice, construită sub Ludovic cel sfânt..."
(Eugen Simion, *Jurnal parizian*)

2. Articulează hotărât, la singular şi la plural, următoarele substantive, după modelul dat: *casă*, *carte*, *beci*, *idee*, *consiliu*, *calculator*, *scaun*, *radio*.
Model: *casă*, *casa*, *casele*, *casei*, *caselor*.

3. Articulează nehotărât, la singular şi la plural, următoarele substantive, după modelul dat: *băiat*, *femeie*, *cămilă*, *coleg*, *dulap*, *uşă*, *învăţătoare*, *calculator*.
Model: *băiat*, *un băiat*, *nişte băieţi*, *unui băiat*, *unor băieţi*.

4. Construieşte enunţuri în care articolele nehotărâte cu formă de genitiv – *unui*, *unei*, *unor* – să fie despărţite de substantive determinate printr-un adjectiv.

5. Construieşte enunţuri în care să foloseşti articolul hotărât *lui* – enclitic şi proclitic – însoţind substantive proprii (fem. şi masc.) şi comune.

6. Motivează scrierea cuvintelor subliniate în următoarele enunţuri:

a) „Din văzduh cumplita iarnă cerne *norii* de zăpadă..."
(Vasile Alecsandri, *Iarna*)

b) „Şi m-am silit să scriu cu *unghiile* de la mâna stângă."
(Tudor Arghezi, *Flori de mucegai*)

c) „*Noroadelor* şi *creştinilor*, zise iarăşi stăpânitorul..."
(Mihail Sadoveanu, *Fraţii Jderi*)

d) „Averea a fost a *popii*?"
(I.L. Caragiale, *În vreme de război*)

7. Precizează valorile morfologice ale cuvintelor *cel*, *cea*, *cei*, *cele* în următoarele enunţuri:

a) „Poezia este...
lacrima ochiului
celui care trebuia să fie frumos
lacrima celui care trebuia să fie fericit."
(Nichita Stănescu, *Poezia*)

b) „Pân-om hotărî
În zid de-a zidi
Cea-ntâi soţioară,
Cea-ntâi surioară..."
(*Monastirea Argeşului*)

c) „Poiana Braşov este poate cea mai frumoasă şi mai dotată staţiune climaterică din ţară."
(*Ghid turistic*)

d) „Mintea lui genială a imaginat cel mai cuprinzător studiu asupra genezei operei lui Eminescu..."
(Alexandru Rosetti, *Călătorii şi portrete*)

e) „Îi propun, a doua zi, să-i arăt Parisul neturistic, acela pe care îl cunosc doar cei care locuiesc mai mult în oraş."
(Eugen Simion, *Jurnal parizian*)

f) „Cele mai rele clipe din timpul perioadelor petrecute la Securitate..."
(Nicolae Steinhardt, *Jurnalul fericirii*)

g) „Cei dinaintea mea erau bătrâni şi vedeam până unde o aduseseră."
(Marin Preda, *Viaţa ca o pradă*)

8. Articulează hotărât patru adjective plasate în propoziţii, la cazuri diferite.

Modele de răspuns, sugestii de rezolvare

1. *moartea* – articol hotărât, *un fenomen* – articol nehotărât etc. ; 2. –; 3. –; 4. Am oferit florile unei frumoase fete; 5. *lui Mihai*, *băiatului*, *lui Carmen*, *Bicazului* etc. ; 6. a) *norii* – primul *i* este desinenţă de plural, al doilea *i* este articol hotărât enclitic; 7. a) *celui* – pronume demonstrativ; 8. Mândra cetate stăpâneşte dealul.

Exerciţii pentru performanţă

1. Precizează valoarea morfologică şi rolul cuvântului *a* în următoarele exemple:
   a) Vina este a fetei.
   b) A doua dintre candidate este prietena mea.
   c) Caietele a trei dintre colegii noştri au fost corectate.
   d) A citi reviste de modă este relaxant.
   e) El fluieră a pagubă.
   f) Intervenţiile a mulţi participanţi au dus la decalarea programului.
   g) A! Aşa deci!
   h) A de acolo este prietena mea.

2. Construieşte câte două propoziţii în care să foloseşti substantive şi pronume în genitiv, adjective şi pronume posesive şi numerale însoţite de articol posesiv sau formate cu ajutorul articolului posesiv.

3. Precizează valoarea morfologică şi rolul secvenţelor subliniate în următoarele enunţuri. Explică pentru fiecare ortografia:
   a) *A-l* invita la petrecere este firesc.
   b) *Al* nostru este mai competitiv decât al vostru.
   c) Caietul este *al* Mariei.
   d) *Ai* noştri s-au supărat pentru că ai luat note proaste.

e) *A-i* chema în ajutor când avem nevoie este firesc.
f) Cred că ţi-*ai* dori şi tu o bicicletă nouă!
g) Meritele sunt *ale* noastre şi *a le* împărţi cu alţii nu este corect.

4. Precizează valoarea morfologică şi rolul secvenţelor subliniate în următoarele enunţuri. Explică ortografia fiecăreia:
a) *Cei* patru sunt colegii noştri de echipă.
b) *Ce-i* cu tine?
c) *Cei* de acolo m-au supărat foarte tare.
d) *Cel* de-al treilea este şi cel mai bine pregătit.
e) De *ce-l* scuzi atât de des?
f) Salută-l pe *cel* care a intrat.
g) *Cel ce* greşeşte va plăti.
h) *Cei* puternici ies învingători.

III. Adjectivul

1. Clasifică adjectivele din următoarele enunţuri după criteriul flexionar – variabile şi invariabile – precizând, acolo unde este cazul, numărul de terminaţii şi de forme flexionare:
a) „Paraschiv, Nilă şi Achim nu erau din firea lor nişte copii tăcuţi, moi ori lipsiţi de veselie. Totuşi, ca întotdeauna, ei se aşezară la masă absenţi..."
(Marin Preda, *Moromeţii*)
b) „Vom visa un vis ferice,
Îngâna-ne-vor c-un cânt
Singuratece izvoare,
Blânda batere de vânt."
(Mihai Eminescu, *Dorinţa*)
c) „Lui Crypto, regele ciupearcă,
Lumina iute cum să-i placă?"
(Ion Barbu, *Riga Crypto şi lapona Enigel*)
d) „Din turnurile bisericii mari şi frumoase se văd pe Murăş la deal ruinele acoperite cu muşchi ale cetăţii de la Şoimoş; în faţa bisericii se întinde Radna cea frumoasă şi peste Murăş e Lipova cu turnul sclipicios şi plin de zorzoane al bisericii româneşti, iar pe Murăş la vale se întinde şesul cel nesfârşit al Ţării Ungureşti."
(Ioan Slavici, *Mara*)

2. Precizează gradele de comparaţie ale adjectivelor din următoarele fragmente:
a) „...nimeni nu bănuieşte că aici e vorba poate de un «dar» împovărat de condiţii extrem de grele."
(Thomas Mann, *Tonio Kröger*)
b) „Era o frază care mi-a plăcut, o frază foarte frumoasă, despre arşiţa..."
(Mircea Eliade, *La ţigănci*)

c) „...am stăruit toată seara pe lângă o femeie frumoasă, aproape tot atât de înaltă ca mine."
(Camil Petrescu, *Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război*)

d) „Pe genunchii mei şedea-vei,
Vom fi singuri-singurei (...)."
(Mihai Eminescu, *Dorinţa*)

e) „Ce vinete lacuri! Ce vreme înaltă!"
(Lucian Blaga, *Munte vrăjit*)

f) „Menestrel trist, mai aburit
Ca vinul vechi ciocnit la nuntă..."

g) „– Plângi, prea-cuminte Enigel!"
(Ion Barbu, *Riga Crypto şi lapona Enigel*)

h) „Lumea o scuza fiindcă era nemaipomenit de frumoasă..."

i) „A fost cea mai insipidă, cea mai snoabă conversaţie din câte am auzit vreodată."
(J.D. Salinger, *De veghe în lanul de secară*)

j) „Şi nu pot să-ţi spun odată cât – ah! Cât îmi eşti de dragă!"
(Mihai Eminescu, *Călin – file din poveste*)

3. Identifică locuţiunile adjectivale din următoarele enunţuri, arată cum s-au format şi propune un echivalent pentru fiecare:

a) „Ea a fost multă vreme cartea mea de căpătâi..."
(Simona Popescu, *Cartea de bucate*)

b) „«Toate acestea sunt un dar», spun cu umilinţă oamenii de treabă aflaţi sub înrâurirea unui artist."
(Thomas Mann, *Tonio Kröger*)

c) „Generaţia mea a considerat ca lucru de la sine înţeles că producţiile de seamă ale literaturii (...) trebuie să fie şi izvoare de îmbunătăţire a minţii şi inimii cititorului."
(Nicolae Steinhardt, *De folos şi spre învăţătură*)

d) „«Eşti un om cu noroc, Gavrilescule!»"

e) „La patruzeci şi nouă de ani bărbatul este în floarea vârstei."
(Mircea Eliade, *La ţigănci*)

4. Precizează funcţiile sintactice ale adjectivelor din următoarele enunţuri:

a) „În tramvai căldura era încinsă, năbuşitoare."
(Mircea Eliade, *La ţigănci*)

b) „Muiere mare, spătoasă, greoaie şi cu obrajii bătuţi de soare... Mara stă toată ziua sub şatră..."
(Ioan Slavici, *Mara*)

c) „Şi-i zise-ncet: – Încă de mic
Te cunoşteam pe tine,
Şi guraliv şi de nimic,
Te-ai potrivi cu mine..."
(Mihai Eminescu, *Luceafărul*)

d) „Lupului îi sfârâia gâtlejul de flămând ce era."
(Ion Creangă, *Capra cu trei iezi*)

5. Arată cum s-au format adjectivele din următoarele fragmente:
   a) „Nu face nimic, spuse taxatorul cu o neaşteptată voie bună."
      (Mircea Eliade, *La ţigănci*)
   b) „Pe sub amurgu-ntristător,
      Curg vălmăşaguri de suspine..."
      (Alexandru Macedonski, *Rondelul rozelor ce mor*)
   c) „Şi-aşa cum dorm, nedespărţite –
      Ca trei tovarăşe de luptă,
      Ca nişte suveniruri smulse îndepărtatului trecut –
      Par trei sicriuri profanate..."
      (Ion Minulescu, *Romanţa celor trei galere*)
   d) „Ş-are oi mai multe
      Mândre şi cornute,
      Şi cai învăţaţi
      Şi câni mai bărbaţi!"
      (*Mioriţa*)
   e) „Cum se schimbă-n vălurele pe prundişul lunecos,
      Cum adoarme la bulboace, săpând malul năsipos.
      Când o salcie pletoasă lin pe baltă se coboară,
      Când o mreană saltă-n aer după-o viespe sprintioară,
      Când sălbaticele raţe se abat din drumul lor,
      Bătând apa-ntunecată de un nour trecător."
      (Vasile Alecsandri, *Malul Siretului*)
   f) „Unde-i boul lui cuminte, unde-i vulpea diplomată?"
      (Mihai Eminescu, *Epigonii*)

6. Dă câte un exemplu de adjectiv cu patru, trei şi, respectiv, două forme flexionare.

7. Exemplifică zece adjective invariabile.

8. Articulează cu articol hotărât următoarele adjective şi observă ce modificări se produc la nivelul topicii: *copil harnic*, *fată frumoasă*, *parc îngrijit*, *casă străveche*, *floare îmbietoare*.

9. Propune sinonime pentru adjectivele şi locuţiunile adjectivale din următoarele enunţuri:
   a) „Sunt nuci bătrâni, continuă Gavrilescu, de aceea e atâta umbră şi răcoare."
   b) „Privi în jurul lui strada pustie, casele cu obloanele trase, cu storurile lăsate parcă ar fi fost părăsite."
      (Mircea Eliade, *La ţigănci*)
   c) „Vioarele tăcură. O, nota cea din urmă
      Ce plânge răzleţită pe strunele-nvechite,
      Şi-n noaptea solitară, o, cântul ce se curmă
      Pe visurile stinse din suflete-ostenite."
      (Ştefan Petică, *Când vioarele tăcură*)

d) „Că-i greu mult soare să îndure
Ciupearcă crudă de pădure,
Că sufletul nu e fântână
Decât la om, fiară bătrână,
Iar la făptură mai firavă
Pahar e gândul, cu otravă."
(Ion Barbu, *Riga Crypto şi lapona Enigel*)

10. Propune antonime pentru adjectivele din fragmentele următoare:
a) „Când mi s-a tocit unghia îngerească
Am lăsat-o să crească."
(Tudor Arghezi, *Flori de mucegai*)
b) „Eu, noapte, ca un pom, ascult în mine,
Căzând miloase-n cuiburi, sfinte foi."
(Tudor Arghezi, *Inscripţie pe un portret*)
c) „Împărăţea peste bureţi
Crai Crypto, inimă ascunsă,
La vecinic tron, de rouă parcă!"
(Ion Barbu, *Riga Crypto şi lapona Enigel*)

11. Precizează valoarea morfologică a cuvintelor subliniate şi arată cum s-au format:
a) „...tot ce-i *nenţeles*
se schimbă-n *nenţelesuri* şi mai mari..."
(Lucian Blaga, *Eu nu strivesc corola de minuni a lumii*)
b) „– O, şopteşte-mi – zice dânsul – tu, cu ochii plini d-eres
Dulci cuvinte *nenţelese*, însă pline de-*nţeles*."
(Mihai Eminescu, *Călin – file din poveste*)

12. Trece adjectivul *tăcut*, în propoziţii, la toate gradele de comparaţie.

13. Alcătuieşte un enunţ în care cuvintele subliniate să devină adjective:
a) „Noi citim luptele voastre, cum privim vechea armură
Ce un *uriaş* odată în războaie a purtat."
(Grigore Alexandrescu, *Umbra lui Mircea. La Cozia*)
b) „*Eternul* se ascunde sub coaja unei clipe..."
(Vasile Voiculescu, *Sonetul 16*)

14. Propune un echivalent adjectival pentru sintagma subliniată în următorul fragment:
„Văd poeţi ce-au scris o limbă *ca un fagure de miere*..."
(Mihai Eminescu, *Epigonii*)

15. Exemplifică patru adjective compuse şi alcătuieşte cu ele propoziţii în care să apară la cazurile nominativ, acuzativ, genitiv, dativ.

16. Propune câte un sinonim lexical – adjectiv – pentru fiecare dintre următoarele expresii :
    a) Pentru petrecere tânărul arăta *ca scos din cutie.*
    b) La concurs au participat copii *tot unul şi unul.*
    c) Era îmbrăcat cu un palton *ca vai de el.*
    d) Femeia l-a sfătuit să-şi pună pentru interviu un costum *mai acătării.*

Modele de răspuns, sugestii de rezolvare

1. a) *tăcuţi* – variabil cu două terminaţii şi patru forme flexionare ; 2. a) *împovărat* – grad de comparaţie pozitiv, *extrem de grele* – grad de comparaţie superlativ absolut ; 3. a) *de căpătâi* (locuţiune adjectivală) : prepoziţia *de* + substantivul *căpătâi* ; *esenţială*, *fundamentală* ; 4. a) *încinsă*, *înăbuşitoare* – nume predicativ multiplu ; 5. a) *neaşteptată* – prin derivare ; 6. *frumos* – patru forme flexionare, *mic* – trei forme flexionare, *mare* – două forme flexionare ; 7. *perfect*, *viu*, *mediu* etc. ; 8. *harnicul copil* – adjectivul este antepus substantivului ; 9. a) *bătrâni* – *vechi* ; 10. a) *îngerească* – *demonică* ; 11. a) *înţeles* – adjectiv provenit prin conversiune din verb la participiu negativ şi substantiv provenit din adjectiv ; 12. *tăcut* – pozitiv, *mai tăcut* – comparativ de superioritate etc. ; 13. a) Copacul uriaş m-a speriat ; 14. *dulce* ; 15. *ştiinţifico-fantastic* : Scriitorul şi-a dedicat viaţa literaturii ştiinţifico-fantastice (cazul dativ) ; 16. a) *aranjat*, *spilcuit*, *frumos*...

Exerciţii pentru performanţă

1. Identifică adjectivele neologice din următoarele enunţuri şi explică sensul lor :
    a) „Mi-am stăpânit pornirea idolatră
    Cu o voinţă crâncenă şi rece..."
    (Tudor Arghezi, *Inscripţie pe un portret*)
    b) „Om uitător, ireversibil,
    Vezi duhul sfânt făcut sensibil ?"
    (Ion Barbu, *Oul dogmatic*)
    c) „E-ndreptăţirea ramurei obscure
    Ieşită la lumină din pădure..."
    (Tudor Arghezi, *Testament*)
    d) „Omul profilat pe cer avea umerii aspri, răniţi,
    mersul înfricoşător şi-un păr negru, ierbos,
    crescuse enorm, ca o zăpadă polară, ca o inundaţie marină,
    laolaltă cu minereurile pământului..."
    (Ion Caraion, *Omul profilat pe cer*)

2. Exemplifică pe baza adjectivului *limpede* şase modalităţi diferite de formare a superlativului absolut.

3. Demonstrează în enunţuri caracterul polisemantic al adjectivelor *drept* şi *crud*.

4. Exprimă-ţi părerea într-o scurtă compunere de maximum zece rânduri despre trăsăturile atribuite omului de către Ion Barbu în poezia *Oul dogmatic*:

   „Om uitător, ireversibil (...)
   Om şters, uituc (...)
   Om fără saţ şi om nerod (...)."

5. Precizează cazul adjectivelor din următoarele fragmente:

   a) „Mândru ciobănaş,
   Din fluier doinaş!...
   Nu cumv-ai văzut
   Pe unde-ai trecut,
   Un zid părăsit
   Şi neisprăvit,
   La loc de grindiş
   La verde-aluniş?"
   (*Monastirea Argeşului*)

   b) „Leul, văzând că lupta nu se mai isprăveşte
   Trimise la maimuţă, vestită vrăjitoare (...)."
   (Grigore Alexandrescu, *Dreptatea leului*)

   c) „Egali în frumuseţe şi-n genii de o seamă,
   Am descuiat tărâmul eternelor idei..."
   (Vasile Voiculescu, *Sonetul 16*)

6. Subliniază adjectivele cu forme populare, arhaice şi regionale din următoarele fragmente, dând apoi echivalentul literar:

   a) „Căci războiul e bici groaznec..."
   (Grigore Alexandrescu, *Umbra lui Mircea. La Cozia*)

   b) „Mănăstire naltă
   Cum n-a mai fost altă..."
   (*Monastirea Argeşului*)

   c) „Şi ca iarba cea tăiată
   Mi-iaste virtutea săcată."
   (Dosoftei, *Psalmul 102*)

   d) „Să ţie pentru sine
   Un petic de câmpie
   Şi un colţ de pădure, de tot nensemnător..."
   (Grigore Alexandrescu, *Dreptatea leului*)

   e) „Eliad zidea din visuri şi din basme seculare
   Delta biblicelor sânte, profeţiilor amare...
   Stă şi azi în faţa lumii o enigmă nesplicată..."
   (Mihai Eminescu, *Epigonii*)

7. Alcătuieşte patru enunţuri în care adjectivul *dulce* să fie întrebuinţat cu patru sensuri diferite.

8. Cu ajutorul adjectivului *nesfârşit* formează o metaforă, un epitet, o inversiune şi o hiperbolă.

9. Cu ajutorul adjectivului *grăitor* formează două personificări.

10. Scrie o compunere de aproximativ o pagină pe o temă la alegere, în care să apară opt figuri de stil diferite realizate cu ajutorul adjectivelor, pe care le vei scoate apoi din text şi le vei preciza.

11. Enumeră zece adjective din câmpul semantic al culorilor şi scrie o compunere de tip tablou de maximum o pagină în care să descrii anotimpul toamna.

12. Enumeră zece însuşiri omeneşti şi scrie apoi o compunere alegorică de maximum o pagină în care să le atribui păsărilor, animalelor, plantelor sau obiectelor.

13. Identifică şi comentează în cinci-şase rânduri tipul de imagine artistică formată cu ajutorul adjectivelor în următorul fragment:

    „Neguri albe, strălucite
    Naşte luna argintie,
    Ea le scoate peste ape,
    Le întinde pe câmpie."
    (Mihai Eminescu, *Crăiasa din poveşti*)

14. Arată cum s-au format adjectivele subliniate în exemplul următor şi comentează valoarea lor stilistică:

    „Vântul jalnic bate-n geamuri
    Cu o mână *tremurândă*..."

    „Să te vezi pe tine însăţi
    Visătoare, *surâzândă*."
    (Mihai Eminescu, *Gazel*)

15. Analizează sintactic şi morfologic adjectivele şi locuţiunile adjectivale din următoarele fragmente:

    a) „Întreprinderea-ţi fu dreaptă, a fost nobilă şi mare,
    De aceea al tău nume va fi scump şi nepătat..."
    (Grigore Alexandrescu, *Umbra lui Mircea. La Cozia*)

    b) „Iar mai vrednic de jale era viteazul urs,
    De două coarne groase în inimă pătruns."
    (Grigore Alexandrescu, *Dreptatea leului)*

    c) „...Moromeţii mâncau în tindă la o masă joasă şi rotundă, aşezaţi în jurul ei pe nişte scăunele cât palma."
    (Marin Preda, *Moromeţii*)

    d) „Dar cu slabele-ţi mijloace faptele-ţi sunt de mirare..."
    (Grigore Alexandrescu, *Umbra lui Mircea. La Cozia*)

16. Identifică figurile de stil realizate cu ajutorul adjectivului în următoarele fragmente:

    a) „Dorm tristele galere..."
    (Ion Minulescu, *Romanţa celor trei galere*)

b) „Ş-ale valurilor mândre generaţii spumegate
Zidul vechi al mănăstirei în cadenţă îl izbesc."
(Grigore Alexandrescu, *Umbra lui Mircea. La Cozia*)

c) „Când privesc zilele de-aur a scripturelor române,
Mă cufund ca într-o mare de visări dulci şi senine
Şi în jur parcă-mi colindă dulci şi mândre primăveri (...)."
(Mihai Eminescu, *Epigonii*)

17. Comentează în cinci-şase rânduri valoarea stilistică a adjectivelor subliniate în următoarele fragmente:

a) „Murise însă cântecul de *veche* voluptate,
Şi *triste* şi *stinghere* vioarele părură
În noaptea-*ntunecată* de grea *singurătate*
Fecioare-*mpovărate* de-a viselor tortură."
(Ştefan Petică, *Când vioarele tăcură*)

18. Comentează efectul expresiv al perechilor de antonime din următorul fragment, având în vedere faptul că autoarea vorbeşte despre o carte de bucate:

„Cartea mamei, în care erau desenaţi cu minuţie peşti şi animale, fructe, cochilii, abstractizate cumva de rafinamentul desenului, mi s-a părut întotdeauna o carte uluitoare, frumoasă şi monstruoasă, veselă şi tristă, rafinată şi grotescă, mâloasă şi aeriană, copilăroasă şi nebună (aşa cum trebuie, de altfel, să fie orice carte adevărată)."
(Simona Popescu, *Cartea de bucate*)

IV. Pronumele

1. Analizează morfologic şi sintactic pronumele şi adjectivele pronominale din următoarele fragmente:

a) „Mi-am recitit acest lung manuscris şi dincolo de ceea ce el conţine, m-a uimit barbaria concretului, pe larg etalat, şi cu plăcere vizibilă, şi pe care nu l-am putut ocoli (...). Mulţi dintre semenii mei au gândit poate la fel, au jubilat ca şi mine, au suferit şi au fost fericiţi în acelaşi fel."

b) „Într-adevăr, marele poet nu suferea de nici o sciatică, îmi deschise el însuşi şi spre surpriza mea mă întâmpină cu reproş..."
(Marin Preda, *Cel mai iubit dintre pământeni*)

2. Precizează valorile morfologice ale cuvântului *ei* în următorul fragment:

„Îi cunosc pe toţi şi mi-e silă de ei (...). Ei bine, principiul unui stat este virtutea, iar până la realizarea ei, teroarea."
(Camil Petrescu, *Danton*)

3. Identifică pronumele personale în următoarele fragmente, precizând pentru fiecare persoana şi cazul:

a) „Luaţi 4 (ori 4½) funţi de amblongi proaspeţi şi puneţi-i într-o tigăiţă. Acoperiţi-i cu apă şi fierbeţi-i timp de opt ore (...). Mutaţi tingirea în odaia de-alături şi aşezaţi-o pe duşumea. Aduceţi-o înapoi după un timp şi lăsaţi-o să clocotească..."
(Edward Lear, *Reţete culinare*)

b) „Ţi s-au raportat năzdrăvăniile de la masă? (Se apropie de el prietenos.)"

c) „Te întreb şi azi: ce te face să crezi că revoluţia e sfârşită?"

d) „...respectarea voinţei poporului era dogma revoluţiei şi tu nu vrei să ştii de ea..."

e) „Avea un pat şi prindea pe trecători, pe care îi măsura cu patul lui..."
(Camil Petrescu, *Danton*)

f) „Şi nările-i subţiri înfiorară apa
Cu cercuri lunecoase de aramă.
Sticlea în ochii-i umezi ceva nelămurit..."

g) „Tu, iartă-mă, fecioară – tu, căprioara mea!"
(Nicolae Labiş, *Moartea căprioarei*)

h) „Mara însă le trece toate cu vederea: pentru dânsa nu e decât un loc larg în faţa mănăstirii..."

i) „Tot n-are nimeni copii ca mine! îşi zice ea, şi nimeni nu poate să ştie aceasta mai bine decât dânsa..."
(Ioan Slavici, *Mara*)

4. Precizează valorile morfologice ale cuvântului *lui* în următorul fragment:

„Era adevărat, nu i se dăduse marelui poet şi filozof să bea dintr-odată o cupă de cucută, ca lui Socrate, dar i se dăduse s-o bea cu încetul (...), un supliciu existenţial care şi începuse să-i atingă (...) fibra lui cea mai ascunsă."
(Marin Preda, *Cel mai iubit dintre pământeni*)

5. Analizează morfologic şi sintactic pronumele reflexive din următoarele fragmente:

a) „O revoluţie trebuie să declare deodată liberi pe toţi oamenii, altfel ce se revoluţionează? Cunoaştere de sine, conceptul că omul este liber (...) este deodată anihilat..."

b) „Nici vorbă, bătrânul (...) şi-a trăit bine viaţa..."
(Marin Preda, *Cel mai iubit dintre pământeni*)

c) „Peste zi ea vede multă lume, şi dacă-i iese-n cale vreo femeie care-i place şi ca fire, şi ca înfăţişare, ea-şi zice cu tainică mulţumire: «Aşa are să fie şi Persida mea»."
(Ioan Slavici, *Mara*)

d) „Era atât de plin în sine însuşi încât se gândea numai la pământurile lui..."
(Liviu Rebreanu, *Ion*)

e) „Vrea, adică, să ştie
Cui mai mult se cuvine
Să ţie pentru sine
Un petic de câmpie..."
(Grigore Alexandrescu, *Dreptatea leului*)

6. Realizează enunţuri în care formele *mă*, *te*, *ne*, *vă* să fie folosite ca pronume personale, respectiv ca pronume reflexive. Precizează pentru fiecare funcţia sintactică.

7. Precizează valorile morfologice ale cuvântului *o* în următoarele enunţuri:
   a) „O pasăre măiastră zvâcnise dintre ramuri."
   b) „Ştiam că va muri şi c-o s-o doară."
   (Nicolae Labiş, *Moartea căprioarei*)
   c) „Vioarele tăcură. O, nota cea din urmă
   Ce plânge răzleţită pe strunele-nvechite..."
   (Ştefan Petică, *Când vioarele tăcură*)
   d) „Nu mai aşteptaţi o secundă!"
   (Ovid S. Crohmălniceanu, *Roadele unei diplomaţii chibzuite*)

8. Precizează valorile morfologice ale cuvântului *i* în următoarele exemple:
   a) „Cui, Doamne, ar putea să-i lase când se duce la târg? Cum, când e atât de bine să-i vezi?!"
   (Ioan Slavici, *Mara*)
   b) „Eu nu vreau să ştiu de alde calici ţanţoşi care umblă să-i împuieze capul (...). Aşa-i, măi George?"
   (Liviu Rebreanu, *Ion*)
   c) „Da' Ghiţă unde-i?"
   (Mihail Sadoveanu, *Vestitorii*)
   d) „Daţi-i drumul şi succes!"
   (Ovid S. Crohmălniceanu, *Roadele unei diplomaţii chibzuite*)

9. Precizează valorile morfologice ale cuvântului *şi* în următoarele exemple:
   a) „Între timp, la vestiar, Harry şi restul echipei se schimbau pentru meci, punându-şi pelerinele roşii de Vâjthaţ."
   (J.K. Rowling, *Harry Potter şi piatra filozofală*)
   b) „Dumnezeu a mai lăsat să aibă şi noroc."
   c) „Marţi dimineaţa Mara-şi scoate şatra şi coşurile pline în piaţa de pe ţărmurele drept al Mureşului..."
   (Ioan Slavici, *Mara*)

10. Subliniază pronumele şi adjectivele pronominale negative din următoarele fragmente, precizând pentru fiecare funcţia sintactică:
   a) „...dacă dragoste nu e, nimic nu e!"
   b) „...dar nu numai marii sceleraţi au coşmarul sfârşitului, ci şi egoiştii de toate nuanţele, de la cei care au trăit pe spinarea altora, până la cei care n-au iubit pe nimeni."
   c) „În faţa morţii nu mai eşti nimic..."
   (Marin Preda, *Cel mai iubit dintre pământeni*)
   d) „ROBESPIERRE (când îl vede intrând pe Danton, rămâne locului plictisit, fără nici un gest, ca un manechin în frac albastru)..."
   e) „Comitetele nu au avut nevoie de imboldul nimănui ca să-şi facă datoria."
   (Camil Petrescu, *Danton*)
   f) „Intensitatea jocului nu poate fi explicată prin nici o analiză biologică."
   (Johan Huizinga, *Homo ludens*)
   g) „De-acum nu-mi mai pasă de nimic!"
   (Liviu Rebreanu, *Ion*)

h) „Un alt maestru, care viu mă ţine (...)
Şi vezi, pe-acesta nu-l spun nimănuie."
(Mihai Eminescu, *Cărţile*)

i) „Dar ce este artistul? În faţa nici unei întrebări nu s-au dovedit mai îndărătnice comoditatea şi trândăvia în efortul de a cunoaşte al omenirii."
(Thomas Mann, *Tonio Kröger*)

11. Identifică în următoarele fragmente pronumele de politeţe, precizează persoana, cazul şi funcţia sintactică pentru fiecare:

a) „...nu am haina, dar am sufletul dumneavoastră..."
(Al. Dumas, *Cei trei muschetari*)

b) „Destul că foarte de dimineaţă, dumnealor, frumos gătite, împreună cu tânărul Goe, aşteaptă cu multă nerăbdare, pe peronul din urbea X..."

c) „Apoi de! N-a învăţat toată lumea carte ca d-ta!"

d) „Cucoanele arată biletele dumnealor, explicând d-lui conductor de ce nu poate şi Goe să facă acelaşi lucru..."

e) „Nu-i treaba dumitale! ce te-amesteci d-ta? zice mam'mare."

f) „Cu ce nu-i şade lui bine? Adaogă tanti Miţa, şi-l scuipă şi dumneaei şi-l sărută.
– Lasă-l încolo! că prea e nu ştiu cum!... Auzi d-ta! pălărie nouă şi biletul! zice mamiţa, prefăcându-se foarte supărată."
(I.L. Caragiale, *D-l Goe...*)

g) „Ce credeţi dumneavoastră, că mă pot mişca pe mine asemenea poveşti pentru copii?"
(Mihail Sadoveanu, *Dumbrava minunată*)

h) „Mulţumesc dumitale, că m-ai lăsat să plec..."
(Petre Ispirescu, *Porcul cel fermecat*)

i) „Da ce, noi am venit să ne probozeşti matale ori să te probozim noi pe mata."

j) „Da de ce să tac?... Iacă, nu vreau să tac!!!... Ai să-mi porunceşti dumneata? Ce, sunt sluga dumitale?"
(Liviu Rebreanu, *Răscoala*)

k) „– Greu şi cu dumneavoastră până isprăviţi cartea."
(G. Călinescu, *Tot mai înveţi, maică ?*)

l) „Vă ţinem la dispoziţie formula; o mostră şi masca de apărare au şi plecat către dumneavoastră."
(Ovid S. Crohmălniceanu, *Roadele unei diplomaţii chibzuite*)

m) „Coconul se miră cu semeţie:
– Ce spui domnia ta, Ionuţ? Cine poate îndrăzni să se atingă de mine?
– Se găsesc, măria ta, oameni fără ruşine, de asta să nu te îndoieşti. Cum am aflat, am venit într-o întinsoare, să te înlătur de la pierzanie.
– Cum? Atunci nu-i porunca măriei sale părintelui meu?
(Mihail Sadoveanu, *Fraţii Jderi*)

12. Scrie formele prescurtate ale următoarelor pronume personale de politeţe: *dumneavoastră*, *dumnealui*, *dumnealor*, *dumitale*.

13. Precizează valorile morfologice ale cuvântului *ce* în următoarele exemple:

a) „Ce-ngrozitoare înserare pluteşte-n univers!"

b) „Mi-i somn. Ce nalt îi focul! Şi codrul, ce adânc!
Plâng. Ce gândeşte tata? Mănânc şi plâng. Mănânc."
(Nicolae Labiş, *Moartea căprioarei*)

c) „Lucrarea ce un mare artist ca Eminescu o lasă este, cu toate calităţile şi defectele ei, ceva sfânt..."
(I.L. Caragiale, *Note şi schiţe*)

14. Subliniază pronumele şi adjectivele pronominale nehotărâte din următoarele fragmente:

a) „Astăzi – una e biruitoare pe toate câmpurile de luptă, alta domină nediscutat înăuntru... Cu alte cuvinte, şi-au împlinit menirea..."
(Camil Petrescu, *Danton*)

b) „Fiecare joc înseamnă ceva."

c) „Faţă de fiecare dintre explicaţiile date, rămâne în picioare întrebarea: bine, dar ce este, de fapt, hazul jocului?"
(Johan Huizinga, *Homo ludens*)

d) „Mulţi dintre privitori aveau binocluri."
(J.K. Rowling, *Harry Potter şi piatra filozofală*)

e) „Că icoana face minuni, asta n-o crede (...). E însă altceva la mijloc."
(Ioan Slavici, *Mara*)

f) „Doar când îi pomenea numele cineva, îşi aducea aminte că şi ea mai este pe lume şi se încrunta uşor."

g) „Nu mai schimbase cu ea nici o vorbă de câteva luni."

h) „Câţiva oameni s-au stins, alţii le-au luat locul. Peste zvârcolirile vieţii, vremea vine nepăsătoare, ştergând toate urmele."
(Liviu Rebreanu, *Ion*)

i) „Versul prim conţine rezumativ concluzia oricărei experienţe de simţire."
(Şerban Cioculescu, *Aspecte lirice contemporane*)

j) „Graţie unuia din acestea (...) se infiltraseră în zona ecuatorială..."
(Ovid S. Crohmălniceanu, *Roadele unei diplomaţii chibzuite*)

15. Precizează cazul şi funcţia sintactică pentru fiecare dintre pronumele şi adjectivele pronominale relative din următoarele fragmente:

a) „Nu lăsa republica asta, pentru care a curs atâta sânge eroic, pe mâna unor farsori de bâlci."
(Camil Petrescu, *Danton*)

b) „Pentru noi atât avem din toate
câte s-au dat şi s-au furat sub cer..."
(Adrian Păunescu, *Râuri*)

c) „Sensibilitatea românească, de câte ori se află în contact la ceea ce este statornicit de generaţii sau legea eternă, naşte umorul."
(Vladimir Streinu, *Constante spirituale româneşti*)

d) „După părerea mea, oamenii sunt singurele fiinţe virtuale. Construcţiile intelectuale care îi conduc sunt virtuale. Existenţa lor, realitatea în care se complac sau pe care o domină sunt virtuale."

e) „Cine nu l-a jucat înseamnă că n-a citit *Ulysses*."
(Florin Iaru, *Cum să dai în mintea copiilor*)

f) „Mara (...) vinde ce poate şi cumpără ce găseşte ; duce de la Radna ce nu găseşte la Lipova ori la Arad şi aduce de la Arad ce nu găseşte la Radna şi Lipova."
g) „Căci e acolo în biserica aceea o icoană făcătoare de minuni, o Maică Precista care lăcrimează şi de a cărei vedere cei bolnavi se fac sănătoşi..."
h) „...începu să facă socoteala cam câţi oameni vor fi trecând în fieştecare an podul peste Murăş."
(Ioan Slavici, *Mara*)
i) „*Materia plângând* e o imagine a neantului în faţa căruia individul îşi constată tragica singurătate..."
(Vasile Fanache, *Bacovia. Ruptura de utopia romantică*)

16. Selectează pronumele şi adjectivele pronominale demonstrative din următoarele fragmente, precizează felul lor, cazul şi funcţia sintactică :
a) „DANTON (Se clatină sub lovitura acestui argument. Pe urmă şovăind) : Pentru că aceia nu erau sinceri..."
(Camil Petrescu, *Danton*)
b) „De aici, reiese că toate acele explicaţii sunt doar parţiale. Dacă una dintre ele ar fi concludentă, ar trebui să le excludă pe celelalte..."
(Johan Huizinga, *Homo ludens*)
c) „Dar nu despre asta e vorba. Eu fac parte din tagma celor ce se joacă şi trebuie să mă confesez, apărându-mi poziţia de om neserios. Fac acelaşi lucru şi la serviciu, unde am bifat deja două amenzi usturătoare..."
(Florin Iaru, *Cum să dai în mintea copiilor*)
d) „Urmele acelei tăceri iniţiale le caut însă în zadar în amintire."
(Lucian Blaga, *Hronicul şi cântecul vârstelor*)
e) „Sufletul ei dornic de iubire aştepta împlinirea visului ca o mântuire şi gura ei şoptea numele lui cu aceeaşi nerăbdare ca şi în nopţile bune de odinioară."
f) „Dar ţigăncii aceleia ce-i mai face trebuinţă ?"
(Liviu Rebreanu, *Ion*)
g) „Sama bine nu-şi dădeau de taina serii aceleia, nici de cântecele pe care trebuiau să le înalţe..."
(Mihail Sadoveanu, *Vestitorii*)

17. Completează spaţiile punctate cu adjectivul pronominal demonstrativ de identitate potrivit :
a) Le-am oferit revista ...... fete.
b) Pe ...... băieţi i-am solicitat să mă ajute la amenajarea sălii.
c) Ionela şi Elisabeta, ... colege, sunt şi astăzi alături de mine.
d) Părerile ...... profesori contează pentru mine.

18. Analizează morfologic şi sintactic pronumele şi adjectivele pronominale de întărire din următoarele enunţuri :
a) „...Ce şi cum este jocul în sine, ce înseamnă el pentru jucătorii înşişi ?"
(Johan Huizinga, *Homo ludens*)
b) „Mai sunt şi zdrenţăroşi şi desculţi şi nepeptănaţi şi nespălaţi şi obraznici, sărăcuţii mamei ; dar tot cam aşa e şi ea însăşi..."
(Ioan Slavici, *Mara*)

c) „Se miră el însuşi de contrastele inimii omeneşti."
d) „Fără să vrea, Felix raportă totul lui moş Costache însuşi."
(G. Călinescu, *Enigma Otiliei*)
e) „Se părea că vorbeşte cu ea însăşi în acest fel ciudat..."
(Michael Ende, *Povestea fără sfârşit*)
f) „– Haide, domnule! – mă răstii eu către mine însumi."
(Mircea Eliade, *Romanul adolescentului miop*)
g) „Ai lui nu călcaseră până atunci la liceu şi el ştia că dacă tatăl său ar fi aflat că el urma să fie exmatriculat ar fi făcut un scandal uriaş, mai neplăcut decât exmatricularea însăşi."
(Cristian Teodorescu, *Audienţă*)
h) „Generaţia mea a considerat ca lucru de la sine înţeles că producţiile de seamă ale literaturii – prin însăşi perfecţiunea lor (...) – trebuie să fie şi izvoare de îmbunătăţire a minţii şi inimii cititorului."
(Nicolae Steinhardt, *De folos şi spre învăţătură*)
i) „Jupân Dumitru Crivăţ lămuri în şoaptă lui Ionuţ înţelesul vorbelor strigate şi se miră către sine însuşi."
(Mihail Sadoveanu, *Fraţii Jderi*)
j) „Aş fi vrut să scriu despre (...) neputinţa de a vorbi despre tine însuţi ca despre o fiinţă unitară..."
(Simona Popescu, *Despre mine aş fi vrut să scriu despre tine*)
k) „Şi mi-s dragă mie însemi pentru că-i sunt dragă lui..."
(Mihai Eminescu, *Călin – file din poveste*)
l) „Amin se străduia zi-noapte în încercări (...) dovedindu-şi lui însuşi vitejia şi iscusinţa de prea multă vreme nemaipuse la probă."
(Vasile Voiculescu, *Pescarul Amin*)

19. Realizează corect acordul adjectivului pronominal de întărire cu termenul determinat:
a) Le-am dat invitaţia fetelor ......
b) Mihai şi George ...... m-au aşteptat la gară.
c) Faptele, ele ......, vorbesc de la sine.
d) Mie (fem.) ...... mi-a cerut permisiunea de a pleca.
e) Ca să-i lămurească, l-am dat la telefon pe ...... organizatorul concursului.
f) Pe voi (fem.) ...... v-am avertizat asupra pericolului.
g) Lor (masc.) ...... le-am înmânat premiul.
h) – Matei şi Maria, vouă ...... vă adresez felicitări.
i) – Doamnelor şi domnilor, dumneavoastră ...... m-aţi îndrumat pe drumul cel bun.

20. Indică greşelile în folosirea pronumelui şi a adjectivului pronominal relativ şi corectează enunţurile:
a) Cărţile de pe a căror pagini am învăţat acum nu mai există.
b) Poetul a închinat o poezie unei femei a cărei graţii l-au inspirat.
c) Oamenii, despre ai căror slăbiciuni ştiu multe, mă dezamăgesc uneori.
d) În faţa colegilor de a căror păreri ţin seama întotdeauna trebuie să-mi deschid sufletul.

21. Indică modul de formare a următoarelor pronume: *cineva*, *oarecine*, *fiecare*, *oricât*, *altcineva*.

22. Analizează morfologic şi sintactic pronumele şi adjectivele pronominale posesive din următoarele fragmente:

a) „Pentru-a tale proprii patimi,
Pentru propria-ţi viaţă,
Unde ai judecătorii,
Nenduraţii ochi de gheaţă?"
(Mihai Eminescu, *Criticilor mei*)

b) „Vreau să mă-nec de dulcea-nvăpăiere
A celui suflet ce pe-al meu ştie."

c) „Nu vezi că gura-mi arsă e de sete
Şi-n ochii mei se vede-n chinuri frigu-mi,
Copila mea cu lungi şi blonde plete?"
(Mihai Eminescu, *Iubind în taină*)

d) „A tale lacrimi crude, a tale crude chinuri
Îi schimbă poate-n taină prescrisele destinuri?"
(Mihai Eminescu, *Mureşanu*)

e) „Shakespeare! Adesea te gândesc cu jale,
Prieten blând al sufletului meu;
Izvorul plin al cânturilor tale
Îmi sare-n gând şi le repet mereu."
(Mihai Eminescu, *Cărţile*)

f) „Dar dumneata nu eşti de-ai noştri, răspunse Porthos."
(Al. Dumas, *Cei trei muschetari*)

23. Scrie forma de genitiv-dativ a următoarelor pronume: *cineva*, *care*, *vreunul*, *toţ.*, *atâţia*, *unii*.

24. Formează propoziţii cu ortogramele: *ţie*, *ţi-e*, *mie*, *mi-e*, *lor*, *l-or*, *neam*, *ne-am*, *aţi*, *a-ţi*, *cea*, *ce-a*, *ai* şi *a-i*.

25. Scrie după dictare următoarele fragmente:

a) „C-auzu-mi n-o să-l mai întuneci
Cu-a gurii dulci suflări fierbinţi,
Pe frunte-mi mâna n-o s-o luneci
Ca să mă faci să-mi ies din minţi."
(Mihai Eminescu, *Te duci...*)

b) „Noi, ce din mila sfântului
Umbră facem pământului,
Rugămu-ne-ndurărilor,
Luceafărului mărilor."
(Mihai Eminescu, *Rugăciune*)

26. Indică funcţia sintactică şi cazul pronumelor şi adjectivelor pronominale interogative din următoarele fragmente :
   a) „De ce fluieri ? ”
   b) „Cu ce te-am jignit ? ”
   c) „Ce-ai făcut ? ”
      (Mihail Sorbul, *Patima roşie*)
   d) „Dar bătrâna Manitti (...) ce vină avea ? ”
      (Camil Petrescu, *Jocul ielelor*)
   e) „Ce e munca ? Ce sunt mâinile ? Ce e iubirea, suferinţa şi moartea noastră ? ”
      (Lucian Blaga, *Meşterul Manole*)
   f) „La ce am venit noi oare aici ? ”
      (Nicolae Filimon, *Ciocoii vechi şi noi*)

Modele de răspuns, sugestii de rezolvare

1. a) *mi* – pronume reflexiv, persoana I, numărul singular, cazul dativ (posesiv), formă neaccentuată, atribut pronominal ; *acest* – adjectiv pronominal demonstrativ de apropiere, se acordă în gen neutru, număr singular, caz acuzativ cu substantivul *manuscris*, atribut adjectival ; 2. *ei* – pronume personal, interjecţie etc. ; 3. a) *i* – persoana a III-a, caz acuzativ ; 4. *lui* – articol hotărât proclitic, pronume personal ; 5. a) *se* – pronume reflexiv propriu-zis, persoana a III-a, caz acuzativ, formă neaccentuată, nu are funcţie sintactică ; 6. Mama mă strigă (pronume personal) ; Eu mă gândesc (pronume reflexiv) ; 7. a) *o* – articol nehotărât ; 8. a) *i* – pronume personal ; 9. a) *şi* – conjuncţie coordonatoare copulativă, pronume reflexiv ; 10. a) *nimic* – subiect ; 11. a) *dumneavoastră* – persoana a II-a, caz genitiv, atribut pronominal genitival ; 12. *d-voastră* ; 13. a) *ce* – adverb ; 14. a) *una* – pronume nehotărât ; *toate* – adjectiv pronominal nehotărât ; 15. a) *pentru care* – pronume relativ, caz acuzativ, complement indirect ; 16. a) *acestui* – adjectiv pronominal demonstrativ de apropiere, caz genitiv, atribut adjectival ; 17. a) Le-am oferit revista aceloraşi fete. 18. a) *înşişi* – adjectiv pronominal de întărire, persoana a III-a, se acordă în gen masculin, numărul plural, caz acuzativ cu substantivul *jucătorii*, atribut adjectival ; 19. a) Le-am dat invitaţia fetelor înseşi ; 20. a) Cărţile de pe ale căror pagini (...) ; 21. *cineva* – compunere prin contopire : pronumele relativ *cine* + particula *va* ; 22. a) *a* (*ale*) *tale* – adjectiv pronominal posesiv, un singur posesor, mai multe obiecte posedate, persoana a II-a, se acordă în gen feminin, număr plural, caz acuzativ cu substantivul *patimi*, atribut adjectival ; 23. *cineva* – *cuiva* ; 24. Ţie ţi-e sete ; 25. – ; 26. *de ce* – caz acuzativ, complement circumstanţial de cauză.

Exerciţii pentru performanţă

1. Analizează morfologic şi sintactic pronumele şi adjectivele pronominale din următoarele fragmente:

   a) „Camera ameninţată astăzi cu demolarea şi-a pierdut de mult farmecele, conţinutul dulapurilor nu mă mai interesează de mult. Însă în copilăria mea toate acele uşi şi uşiţe reprezentau un stimulent nemaipomenit pentru imaginaţie şi se asociau cu alte locuri tainice, din cărţile pe care le citeam."

   (Nicolae Manolescu, *Camera fantastică*)

   b) „În asemenea cazuri (...), conducătorii celor doi megacentri îşi puteau împărtăşi fulgerător gândurile, fără nici un ascunziş. Mijlocul îl constituia o descoperire foarte preţuită (...). Trebuie să adăugăm încă ceva: ca toate comunicaţiile telepatice, şi cele de pe Arcadia presupuneau distincţia emiţător şi receptor."

   (Ovid S. Crohmălniceanu, *Roadele unei diplomaţii chibzuite*)

   c) „Un domn se dă jos din trăsură şi cu pas moleşit s-apropie de uşa marchizei (...). Sună o dată... nimic; de două, de trei ori... iar nimic; se razimă în buton cu degetul, pe care nu-l mai ridică... În sfârşit, un fecior vine să deschidă.

   Domnul: Domnu-i acasă?

   Feciorul: Da, dar mi-a poruncit să spui, dacă l-o căuta cineva, c-a plecat la ţară.

   D.: Dumneata spune-i c-am venit eu.

   F.: Nu pot, domnule.

   D.: De ce?

   F.: E încuiată odaia...

   D.: Bate-i, să deschidă.

   F.: Apoi, a luat cheia la dumnealui când a plecat."

   (I.L. Caragiale, *Căldură mare*)

   d) „Fiecare popor are dreptul să-şi trăiască viaţa lui, să şi-o trăiască întreagă, cu toţi ai lui..."

   (Take Ionescu, *Politica instinctului naţional*, discurs parlamentar)

   e) „Am văzut prea multe. Pentru cine ştie atât de multe ca noi, nimic nu mai are importanţă. (...). Totul se învârte într-un cerc. Ceea ce apare trebuie să dispară, ceea ce se naşte trebuie să moară."

   (Michael Ende, *Povestea fără sfârşit*)

2. Realizează enunţuri cu următoarele expresii formate cu ajutorul pronumelor relative şi indică apoi câte un sinonim lexical sau frazeologic pentru fiecare: *care mai de care*, *care pe care*, *cine ştie cine*, *cine ştie ce*, *din ce în ce*, *cât de cât*.

3. Foloseşte în propoziţii şi apoi indică sensul următoarelor expresii formate cu ajutorul pronumelui negativ: *pe nimic*, *de nimic*, *cu nimic*, *nimica toată*.

4. Alcătuieşte enunţuri în care pronumele posesive să îndeplinească funcţiile sintactice de complement circumstanţial de timp, de mod, de cauză, de loc.

5. Alcătuieşte enunţuri în care pronumele reflexiv să îndeplinească funcţiile sintactice de complement de agent, nume predicativ, complement indirect în dativ şi acuzativ, atribut pronominal în acuzativ şi dativ.

6. Comentează rolul stilistic al pronumelor subliniate în următoarele enunţuri:

a) „Foaie verde-a cucului,
La curţile Stupului,
Stupului, bogatului,
Cine oare că-*mi* slujea?
Cine toate le făcea?"
(*Pintea Viteazul*)

b) „Cât de frumoasă te-ai gătit,
Naturo, *tu!* Ca o virgină
Cu umblet drag, cu chip iubit..."
(George Coşbuc, *Vara*)

7. Comentează efectele stilistice obţinute prin folosirea pronumelor de persoana I şi a II-a în textul următor:

„Sunt suflet în sufletul neamului meu
Şi-i cânt bucuria şi-amarul (...)
Din suflet eu fi-ţi-voi, tu, neamule-al meu,
De-a pururi, nerupta ta parte!"
(George Coşbuc, *Poetul*)

8. Motivează ortografia pronumelor din textele de la exerciţiul precedent.

9. Comentează efectele expresive obţinute prin folosirea pronumelui personal *tu* în versurile următoare:

„Gură tu! învaţă minte, nu mă spune nimărui..."
„– O, rămâi, rămâi la mine, tu, cu viers duios de foc (...)."
(Mihai Eminescu, *Călin – file din poveste*)

10. Redactează o scrisoare către o persoană oficială în care să foloseşti diferite forme ale pronumelui personal de politeţe.

11. Indică valoarea morfologică şi sensul cuvântului *care* în următoarele exemple:

a) Au ajutat la grădină care cum a putut.
b) Copiii, care mai mici, care mai mari, au intrat în sala de spectacol.

V. Numeralul

1. Identifică numeralele cardinale propriu-zise din următoarele enunţuri şi precizează valoarea, cazul şi funcţia sintactică pentru fiecare:

a) „Adică eşti sigur că peste o lună, peste două sau peste trei nu ai să mergi şi tu la eşafod...?"
(Camil Petrescu, *Danton*)

b) „Arcadienii nu difereau foarte mult de noi, doar că aveau două feţe, acestea în sens literal ...”

c) „Se păstra – e drept – de peste nouă decenii o pace clădită pe echilibrul militar al celor doi centri energetici, coloşi care-şi împărţeau dominaţia planetei în emisferele ei, nordică şi sudică.”

(Ovid S. Crohmălniceanu, *Roadele unei diplomaţii chibzuite*)

d) „Chestia asta îţi tăia respiraţia. Mai ales că urmau la rând cei 24 de răcuşori cărora li se scoteau carapacele (...) îmbrăcaţi fiind într-o haină de aluat...”

(Simona Popescu, *Cartea de bucate*)

e) „Haide, îmi poruncii cu glas tare când văzui că se face trei...”

(Mircea Eliade, *Romanul adolescentului miop*)

2. Scrie în litere următoarele numeralele cardinale propriu-zise: 2347, 178, 222, 1002.

3. Scrie cu cifre romane următoarele numerale: 107, 879, 1054, 2005, 412, 1989.

4. Explică mecanismul de formare a numeralelor din următoarele fragmente:

a) „Fără să aibă instincte belicoase excesive (...), întreprinseseră vreo optsprezece expediţii spaţiale, construiseră patru staţii orbitale şi lansaseră o puzderie de sateliţi artificiali...”

(Ovid S. Crohmălniceanu, *Roadele unei diplomaţii chibzuite*)

b) „Şi îmi închipuii că am un arc de treizeci şi cinci de grade, şi unii extremitatea arcului cu centrul cercului.”

c) „Al treilea cerc era mai reuşit şi-i dăruii un admirabil arc...”

d) „Până seara citii douăzeci şi şapte de pagini şi îmi mai rămăseseră o sută nouăzeci şi una.”

(Mircea Eliade, *Romanul adolescentului miop*)

5. Identifică numeralele colective şi precizează pentru fiecare valoarea, cazul şi funcţia sintactică:

a) „Ambii coloşi energetici se detestau sincer...”

b) „Telepaţii superiori întruneau amândouă proprietăţile...”

(Ovid S. Crohmălniceanu, *Roadele unei diplomaţii chibzuite*)

c) „Flămânzilă atunci se ie după Harap-Alb şi pornesc tustrei înainte.”

(Ion Creangă, *Povestea lui Harap-Alb*)

6. Subliniază numeralele distributive din următoarele fragmente şi precizează valoarea, cazul şi funcţia sintactică a fiecăruia:

a) „Şi se-apleca uşor câte-o fântână
Să li se verse-n suflete...”

(Emil Brumaru, *Vedenia lui Julien Ospitalierul*)

b) „...fiecare la rândul său povestea câte o batjocură, o trânteală sau o bătaie bună mâncată de la turci...”

c) „Ăla, când punea gheara pe câte unul, ca d-alde dumnealui, mă! îl juca...”
(Ion Ghica, *Băltărețu*)

7. Subliniază numeralele ordinale din următoarele fragmente, precizează valoarea, cazul și funcția sintactică pentru fiecare:
a) „Aici apărea primul semn al vocației de șef...”
(Ovid S. Crohmălniceanu, *Roadele unei diplomații chibzuite*)
b) „Acesta-i a opta parte dintr-un cerc...”
(Mircea Eliade, *Romanul adolescentului miop*)
c) „Doi din ei își urmau glumele, fără să se tulbure, mutând cu multă seriozitate bobii din țintarul săpat pe laviță; iar cel d-al treilea, cum îl văzu pe Băltărețu, îl salută cu un ton măreț și protector...”
(Ion Ghica, *Băltărețu*)
d) „A doua sticlă golită o așază cu fundul în gâtul celei dintâia, și așa mai departe...”
(I.L. Caragiale, *Boborul*)
e) „Am rânduit-o frumos (...) și dormind un somn bun până ce-au cântat cocoșii straja a treia, m-am sculat, m-am pregătit...”
(Mihail Sadoveanu, *Cealaltă Ancuță*)
f) „Cel dintâi care sui scara caselor lui Andronache fu hatmanul Costache Cărăbuș...”
(Nicolae Filimon, *Ciocoii vechi și noi*)

8. Identifică numeralele adverbiale din următoarele enunțuri și precizează funcția sintactică a fiecăruia:
a) „Lucrez până mâine dimineață, apoi repet operația de două ori.”
b) „Trebuie să învăț o dată temeinic matematica.”
(Mircea Eliade, *Romanul adolescentului miop*)
c) „De cinci ori am ațipit
Și de cinci ori m-am trezit.”
(Tudor Arghezi, *Greierele*)

9. Subliniază numeralele fracționare din următoarele enunțuri, precizând, pentru fiecare, valoarea morfologică, cazul și funcția:
a) „Au pătruns (..) îmbrăcați așa încât să-și acopere complet o jumătate longitudinală a corpului și să lase impresia că sunt arcadieni.”
(Ovid S. Crohmălniceanu, *Roadele unei diplomații chibzuite*)
b) „Și-ntr-un sfert de ceas, cât au mai stat acolo oamenii stăpânirii, lelea Ancuța m-a coborât cu dânsa în pivniță ș-am scos amândoi la lună cofe cu vin.”
(Mihail Sadoveanu, *Cealaltă Ancuță*)
c) „În vremea acestui schimb de vorbe, jumătate glumețe, jumătate întărâtate, slujitorii intrau în curmătura dealului, descălecând și gătindu-și armele.”
(Mihail Sadoveanu, *Frații Jderi*)

10. Precizează valorile morfologice ale cuvântului *un* în următoarele enunțuri:
a) „Închipuiți-vă, nu sunt simetrici decât pe un plan!”
(Ovid S. Crohmălniceanu, *Roadele unei diplomații chibzuite*)

b) „În fugă piciorul îi alunecă pe un petic de muşchi şi Atréiu începu să lunece la vale."
(Michael Ende, *Povestea fără sfârşit*)

11. Indică forma corectă de rostire şi de scriere a următoarelor numerale : *şase/şease*, *paisprezece/patrusprezece/paişpe*, *şaisprezece/şasesprezece/şaişpe*, *şaptesprezece/şaptisprezece/şaptişpe*, *optsprezece/optâsprezece/optâşpe*, *nouăsprezece/noosprezece/noospe*.

12. De la numeralul cardinal *patru* formează toate tipurile de numerale.

13. Alcătuieşte propoziţii în care numeralele *paisprezece*, *şaisprezece*, *şaptesprezece*, *optsprezece* şi *nouăsprezece* să apară la cazul genitiv, cu valoare adjectivală.

14. Scrie la plural numeralele ordinale *primul* şi *întâiul*.

15. Formează numerale ordinale, la masculin şi la feminin, de la următoarele numerale cardinale : *cinci*, *opt*, *treizeci*, *patruzeci şi cinci*, *o sută şapte*, *doisprezece*.

16. Formează numerale multiplicative de la numeralele cardinale *doi*, *trei*, *patru*, *sută*, *mie*.

17. Foloseşte în propoziţii ortogramele *o dată* şi *odată*.

18. Alcătuieşte enunţuri în care numeralul multiplicativ *întreit* să îndeplinească funcţiile sintactice de complement circumstanţial de mod şi atribut adjectival.

Modele de răspuns, sugestii de rezolvare

1. a) *o* – numeral cardinal cu valoare adjectivală, caz acuzativ, atribut adjectival ; 2. a) *două mii trei sute patruzeci şi şapte* ; 3. CVII ; 4. a) *optsprezece* – compus prin contopire : numeralul *opt* + prepoziţia *spre* + numeralul *zece* ; 5. a) *ambii* – numeral colectiv cu valoare adjectivală, caz nominativ, atribut adjectival ; 6. a) *câte-o* – numeral distributiv cu valoare adjectivală, caz nominativ, atribut adjectival ; 7. a) *primul* – numeral ordinal cu valoare adjectivală, caz nominativ, atribut adjectival ; 8. a) *de două ori* – numeral adverbial, complement circumstanţial de mod ; 9. a) *jumătate* – numeral fracţionar cu valoare substantivală, caz acuzativ, complement direct ; 10. a) *un* – numeral cardinal cu valoare adjectivală ; 11. *şase*, *paisprezece* ; 12. *patru – tuspatru*, *câte patru* etc. ; 13. Succesul celor paisprezece copii m-a bucurat ; 14. *primii* ; 15. *al cincilea*, *a cincea* ; 16. *îndoit* etc. ; 17. Am citit lecţia o dată, nu de două ori ; 18. Din vânzarea grâului, Moromete a câştigat întreit (complement circumstanţial de mod).

Exerciţii pentru performanţă

1. Analizează sintactic şi morfologic numeralele din fragmentele de mai jos:
   a) „Pe la unu trecute, după miezul nopţii, când era să se-nceapă o nouă partidă, se aud trei lovituri rare în geam."
   b) „În trei ceasuri de goană, vânătorii arestaseră mai bine de şease sute de copii ai poporului."
   (I.L. Caragiale, *Boborul*)
   c) „O sută de greieri într-un câmp par o sută de mii de glasuri..."
   (Tudor Arghezi, *Greierişul*)
   d) „Şi mergând ei o bucată înainte, Harap-Alb vede altă drăcie şi mai mare: o namilă de om mânca brazdele de pe urma a 24 de pluguri şi tot atunci striga în gura mare că crapă de foame."
   e) „Atunci Gerilă suflă de trei ori cu buzişoarele sale cele iscusite şi casa rămâne nici fierbinte, nici rece..."
   (Ion Creangă, *Povestea lui Harap-Alb*)
   f) „Erau zece ori doisprezece oameni care înaintau ghemuiţi pe brânci, prin fânaţ."
   g) „Aceeaşi lucrare o săvârşi cu al doilea lemnuş."
   h) „După cel dintâi avânt al cailor în drumul mare, Jder rândui lui Coman să fie călăuză..."
   i) „În această repede luminare a locului, Ionuţ îşi încordă arcul şi trimise o săgeată. După întâia, urmă îndată a doua."
   (Mihail Sadoveanu, *Fraţii Jderi*)
   j) „- Aţi spus adineauri că nu sunteţi decât trei, mie mi se pare însă că sunteţi patru."
   k) „Aramis se văzu în faţa a doi adversari."
   l) „Toţi trei se gândeau însă la tinereţea lui d'Artagnan şi la lipsa lui de experienţă."
   m) „...dar d'Artagnan, mai sprinten, sosi cel dintâi şi puse piciorul pe deasupra."
   n) „...se bătea ca un tigru înfuriat, învârtindu-se de zece ori în jurul adversarului, schimbându-şi de douăzeci de ori poziţia şi locul."
   (Al. Dumas, *Cei trei muschetari*)
   o) „Trăgându-se amândoi în celălalt colţ de odaie, lângă vatră, au prins a descânta frunte lângă frunte..."
   (Mihail Sadoveanu, *Cealaltă Ancuţă*)
   p) „Baronul îl lăsase într-adins să câştige, ca să-l încurce, căci la a treia carte beizadeaua pierdu tot ce câştigase..."
   (Nicolae Filimon, *Ciocoii vechi şi noi*)

2. Extrage din următorul fragment figura de stil formată cu ajutorul numeralului şi numeşte-o:

   „Măcar de-aş avea eu limbi o mie
   Şi-atâte guri bine grăitoare..."
   (Ion Budai-Deleanu, *Ţiganiada*)

3. Precizează cazul numeralelor din enunţurile următoare:
   - Caietele a zece copii au fost corectate.
   - Participarea a o sută de elevi la concurs i-a asigurat succesul.
   - A dat de învăţat la patru copii lecţia de ieri.
   - Venirea celor nouă m-a bucurat mult.

4. Subliniază construcţiile cu valoare de adverb, apropiate ca sens de numeralele adverbiale, din următoarele enunţuri:
   a) „Acum întâia oară se afla într-o primejdie adevărată..."
   b) „Dacă nu s-aprind snopii a treia oară, atunci să ştii că blăstămaţii ne răzbesc."
      (Mihail Sadoveanu, *Fraţii Jderi*)
   c) „Rănit a doua oară la Cahusac, Athos pălea văzând cu ochii..."
      (Al. Dumas, *Cei trei muschetari*)

5. Corectează:
   - Jumătate din elevi s-a rătăcit.
   - A invitat 20 copii la petrecere.
   - La şcoală vin zilnic douăzeci şi unu de fete.
   - Planul de investiţii a fost realizat în procent de 25%.

6. Subliniază numeralele care exprimă un număr aproximativ (sau aproximaţia) şi precizează valoarea morfologică a acestora:
   a) „Încă o dată, mii de mulţumiri, apucă să zică grăbit şi se închise."
   b) „I-am risipit şi le-am făcut harcea-parcea peste treizeci de nave."
   c) „Au pătruns prin zona ecuatorială câte unul-doi ..."
      (Ovid S. Crohmălniceanu, *Roadele unei diplomaţii chibzuite*)
   d) „E locul în care, preţ de zeci de pagini, se întâmplau cele mai sălbatice, mai cutremurătoare fapte."
      (Simona Popescu, *Cartea de bucate*)
   e) „De la trei-patru paşi nu se observa nimic."
      (Nicolae Manolescu, *Camera fantastică*)

VI. Verbul

1. Precizează valorile verbului *a fi* în următoarele fragmente:
   a) „Locuinţa mea de vară
   E la ţară...
   Acolo era să mor
   De urât şi de-ntristare
   Beat de soare
   Şi pârlit îngrozitor!
   Acolo, când n-are treabă,
   Orice babă

Este medic comunal.
Viaţa ce aici palpită
E lipsită
De confort occidental."
(George Topîrceanu, *Vara la ţară...*)

b) „Sudul şi Nordul fură siliţi să-şi comunice folosirea altor mijloace..."
(Ovid S. Crohmălniceanu, *Roadele unei diplomaţii chibzuite*)

c) „Robespierre, încă o dată îţi spun, măsurile acestea teribile erau bune când patria era în pericol şi când revoluţia era ameninţată."
(Camil Petrescu, *Danton*)

d) „Spun tatii că mi-i sete şi-mi face semn să tac."
(Nicolae Labiş, *Moartea căprioarei*)

e) „Nu-i vorba, Bârzovanu, răposatul, era, când a fost, mai mult cârpaci decât cizmar..."
(Ioan Slavici, *Mara*)

2. Grupează verbele din următoarele fragmente după cele patru conjugări:

a) „Avea o Dacie albă care părea nouă, sclipea, dar o dădea de gol caroseria veche de douăzeci de ani. Când maşina directorului intra în şcoală, dimineaţa, înaintea orelor, în curte se făcea linişte. Nu se mai auzea decât motorul Daciei sale..."
(Cristian Teodorescu, *Audienţă*)

b) „De vrei s-asculţi povestea noastră amară
ori să ne-ntrebi, te-om asculta şi-om spune,
până ce vântul nu se-ndeamnă iar.
Cetatea-n care m-am născut pe lume
Pe ţărm adastă unde Padul moare
Cu-ai săi, şi apa şi-o revarsă în spume."
(Dante Aligheri, *Divina Comedie*)

3. Indică modul şi timpul verbelor din următoarele fragmente:

a) „– Am să vă scriu. Şi îngrijiţi-vă să scăpaţi de gripă!
– La revedere, băiete.
Închisesem uşa în urma mea şi o pornisem spre hol când l-am auzit strigându-mi ceva, dar n-am auzit bine ce. Mi se pare că mi-a strigat: «Noroc!». Sper însă că nu. Sper totuşi că nu. Eu unul n-aş striga niciodată cuiva «Noroc!». Sună absurd, dacă stai să te gândeşti bine..."
(J.D. Salinger, *De veghe în lanul de secară*)

b) „Veni şi ziua următoare, rece, dar foarte senină. Marea Sală mirosea îmbietor, a cârnăciori prăjiţi, şi răsuna de glasuri voioase, dornice să vadă un meci de Vâjthaţ cât mai reuşit."
(J.K. Rowling, *Harry Potter şi piatra filozofală*)

4. Indică procedeul de îmbogăţire a vocabularului prin care s-au format cuvintele subliniate şi descrie procesul formării lor:

„A doua zi Jim sări în sus, deşteptat de cotcodăcitul *alarmat* al găinilor, *speriate* cine ştie de ce. Ceasornicul de pe scrin, *uitat* cu limba muzicii la ora nouă, cânta mărunt din ţiteră prăfuitul vals."

(G. Călinescu, *Cartea nunţii*)

5. Conjugă verbele *a merge* şi *a veni* la toate modurile personale.

6. Grupează pe trei coloane, în funcţie de diateză, verbele din următoarele fragmente:

a) „Şi mă-sa, biata! Cum gemea
Şi blăstema, şi se izbea
Să sară-n groapă: – «L-au închis
Pe veci! Mi-a fost şi mie scris
Să mă deştept plângând din vis,
Din lumea mea!»"

(George Coşbuc, *Moartea lui Fulger*)

b) „Adevăratele revoluţii nu le fac decât artiştii. Iată pentru ce modernismul de avangardă şi experimental a fost susţinut faptic de reviste mult mai înaintate..."

(Eugen Lovinescu, *Istoria literaturii române contemporane*)

7. Exemplifică verbe formate din interjecţii cu următoarele sufixe: *-ăi*, *-ui*, *-ăni*.

8. Propune antonime neologice pentru următoarele verbe: *a începe*, *a frâna*, *a curma*, *a primi*, *a împiedica*, *a se naşte*, *a aţâţa*, *a se plictisi*, *a creşte*, *a interzice*, *a restrânge*.

9. Propune sinonime neologice pentru următoarele verbe: *a închipui*, *a dăinui*, *a înjosi*, *a se înfuria*, *a întemeia*, *a limpezi*, *a înduioşa*, *a rupe*, *a spune*, *a mări*, *a se legăna*.

10. Precizează funcţiile sintactice ale verbelor la moduri nepersonale din următoarele fragmente:

a) „Într-una din zile, ferestrile fiind deschise şi izbind odată vântul în ele, una, tocmai cea de la iatacul din colţ, unde stetea maica Aegidia, s-a sfărâmat."

(Ioan Slavici, *Mara*)

b) „Starea de spirit la joc este de felul ei labilă. În fiece clipă, viaţa obişnuită poate reintra în drepturile ei..."

(Johan Huizinga, *Homo ludens*)

c) „Oprindu-se vaporul la Brăila, mă hotărâi a mă coborî pe uscat şi a întrerupe călătoria mea în Orient, pentru a mă rătăci câtăva vreme în câmpiile Valahiei..."

(Vasile Alecsandri, *Balta-Albă*)

d) „A se bate însemna a călca legea, însemna a-şi pune viaţa în primejdie, însemna a şi-l face dintr-odată duşman pe un ministru mai puternic decât însuşi regele..."

(Al. Dumas, *Cei trei muschetari*)

11. Scrie gerunziul următoarelor verbe: *a crea*, *a fi*, *a crede*, *a agrea*, *a coase*, *a cosi*.

12. Identifică verbele auxiliare din următoarele fragmente:
   a) „Şi totuşi a avut multe nume. Toate sunt însă uitate. Totul a trecut. Asta e."
      (Michael Ende, *Povestea fără sfârşit*)
   b) „– Ei, şi ce-are să fie dacă nu m-oi prezenta la examen?"
   c) „– Ia mai scuteşte-mă, i-am spus pe jumătate adormit, ca şi cum ceasul ar fi fost de vină dacă a sunat la cinci."
      (Mircea Eliade, *Romanul adolescentului miop*)

13. Subliniază verbele copulative din următoarele fragmente:
   a) „Oricum ar fi, cuvântul este întotdeauna secundar într-un film."
   b) „S-ar putea să fie la mijloc iluzia realistă (...) că filmul reprezintă fiinţe în carne şi oase..."
      (Nicolae Manolescu, *Restul e literatură*)
   c) „Maximilien, puţin îmi pasă că rămâi aşa înţepenit."
   d) „Au devenit cumva oameni mai buni?"
      (Camil Petrescu, *Danton*)

14. Precizează valorile verbelor *a fi* şi *a însemna* din următoarele enunţuri:
   „Îndoiala nu mă mai lăsa să împart cercul în patru şi să-i însemn extremităţile diametrelor: A, B, C, D.
   – Ce-mi pasă mie dacă mă lasă corigent? Nu sunt eu?
   Aveam dreptate: eu eram. Dar aceasta nu însemna nimic pentru Vanciu."
      (Mircea Eliade, *Romanul adolescentului miop*)

15. Alcătuieşte câte două propoziţii prin care să ilustrezi valoarea predicativă şi copulativă a următoarelor verbe: *a fi*, *a ajunge*, *a (se) face*, *a ieşi*, *a însemna*, *a părea*, *a rămâne*.

16. Analizează morfologic şi sintactic locuţiunile verbale din următoarele fragmente:
   a) „...îmi dădeam seama că la capătul acestui fluviu care înainta spre necunoscut eram eu."
   b) „– Ludovic al XIV-lea, am început eu, a anunţat în consiliul de miniştri, în 1661, că are intenţia să domnească de-acum încolo prin el însuşi..."
      (Marin Preda, *Viaţa ca o pradă*)
   c) „...vedeam că baba avea bănuiala că n-aveam nici o ocupaţie serioasă şi că aş putea s-o păgubesc mai târziu."
   d) „Acum mai pune-te şi dumneata pe trai, c-a trecut vremea învăţăturii."
      (G. Călinescu, *Tot mai înveţi, maică?*)
   e) „Daţi-i drumul şi succes!"
      (Ovid S. Crohmălniceanu, *Roadele unei diplomaţii chibzuite*)

17. Găseşte câte două locuţiuni verbale care să aibă în componenţa lor verbele *a deschide*, *a duce*, *a intra*, *a se lăsa*, *a lua*, *a scoate*, *a pune*, *a strânge*, *a tăia*, *a ţine*.

18. Exemplifică verbe la participiu terminate în următoarele sufixe modale: *-ut*, *-at*, *-s*, *-t*, *-it*, *-ât*.

19. Precizează valoarea morfologică şi funcţia sintactică a cuvintelor subliniate în următoarele enunţuri, motivând răspunsul:
   - Din cameră se aude *cântând*.
   - Am fost strigaţi în ordine *crescândă*.
   - Mâinile *tremurânde* trădează emoţia copilului.
   - *Îmbolnăvindu-se*, a lipsit de la şcoală.

20. Scrie, pentru persoana a III-a, viitorul anterior, conjunctivul perfect şi condiţionalul perfect al următoarelor verbe: *a se duce*, *a fi*, *a merge*, *a cânta*, *a vedea*, *a hotărî*.

21. Arată modul de formare a perfectului compus, a condiţional-optativului, a viitorului anterior, a conjunctivului trecut.

22. Scrie formele de imperativ afirmativ şi negativ, singular şi plural, pentru următoarele verbe: *a face*, *a zice*, *a smulge*, *a veni*.

23. Subliniază verbele la modul imperativ din următoarele enunţuri; explică semnele de ortografie şi de punctuaţie din propoziţiile:
   a) „Informaţi-ne de rezultate!"
   b) „Ocupaţi-vă de leprele alea!"
   c) „Nu mai aşteptaţi o secundă!"
   (Ovid S. Crohmălniceanu, *Roadele unei diplomaţii chibzuite*)

Modele de răspuns, sugestii de rezolvare

1. a) *e* – verb predicativ, verb copulativ; 2. a) *avea* – conjugarea a II-a, *sclipea* – conjugarea a IV-a etc.; 3. a) *am să scriu* – modul indicativ, timpul viitor I; 4. *alarmat* – adjectiv format prin conversiune din verb la participiu, *a alarma* – *alarmat*; 5. *a merge* – modul indicativ, timpul prezent: *eu merg*; imperfect: *eu mergeam* etc.; 6. a) *gemea* – diateza activă, *se izbea* – diateza reflexivă, *a fost scris* – diateza pasivă; 7. *a plescăi*, *a chiui* etc.; 8. *a începe* – *a stopa*, *a întrerupe*, *a termina* etc.; 9. *a închipui* – *a imagina*, *a concepe* etc.; 10. a) *fiind deschise* – construcţie gerunzială, complement circumstanţial de cauză; 11. *creând*; 12. a) *a* (*avut*) – verb auxiliar *a avea*; 13. a) (*oricum*) *ar fi* – verb copulativ; 14. *să însemn* – valoare predicativă, *sunt* (*eu*) – valoare copulativă etc.; 15. *a* (*se*) *face* – Mama face o prăjitură (valoare predicativă). El se va face aviator (valoare copulativă); 16. a) *îmi dădeam seama* – locuţiune verbală predicativă, personală, intranzitivă, conjugarea I, diateza reflexivă, modul indicativ,

timpul imperfect, persoana I, numărul singular, predicat verbal, formă afirmativă; 17. a) *a deschide ochii*, *a duce la sapă de lemn* etc.; 18. *cusut*, *aflat* etc.; 19. *cântând* – verb la modul gerunziu, subiect; 20. *a se duce* – *el se va fi dus* (viitor anterior), *el să se fi dus* (conjunctiv perfect), *el s-ar fi dus* (condiţional-optativ perfect); 21. perfect compus: *am citit* – verbul auxiliar *a avea* + participiul verbului de conjugat; 22. – Fă linişte! ; – Nu face gălăgie! ; – Faceţi linişte! – Nu faceţi gălăgie! 23. a) *informaţi* – verb la modul imperativ.

Exerciţii pentru performanţă

1. Analizează morfologic şi sintactic verbele şi locuţiunile verbale din următoarele fragmente:
   a) „Am aflat întâmplător zilele trecute că una din casele în care am copilărit va fi dărâmată (...). Erau multe ceasornice în cameră, toate vechi şi împodobite, şi toate măsurau liniştit un timp care mi se părea că nu se va sfârşi niciodată (...). Şi ce minuni erau în dulapurile acelea! (...) Misterul se datora absenţei copiilor; într-un fel, eram privilegiat, cel dintâi care, împins de curiozitate, îşi vâra nasul prin dulapuri sau noptiere, prin sertarele scrinului sau ale *secretaire*-ului, fără să fie pedepsit. Nu era uşă care să nu mă ispitească."
   (Nicolae Manolescu, *Camera fantastică*)
   b) „Când Păresimi da prin lunci
   Cu pietrişul de albine,
   Ne părea la toţi mai bine."
   c) „Vezi, atunci mi-a dat prin gând
   Că tot stând şi alegând (...)
   S-ar putea să dau de el."
   (Ion Barbu, *După melci*)
   d) „A rămas Mara, săraca, văduvă cu doi copii, sărăcuţii de ei, dar era tânără şi voinică şi harnică ..."
   (Ioan Slavici, *Mara*)
   e) „– Mult mă rog, îţi fac ispită,
   vrednic fabulist:
   zi-mi ceva de o aspidă
   şi de-un vasilisc!"
   (Şerban Foarţă, *Vasiliscul şi aspida*)

2. Explică din punct de vedere literar frecvenţa perfectului simplu în fragmentul următor:
   „Jim sorbi laptele dintr-o înghiţitură, râzând, şi trimise pe babă să-i aducă cheia lacătului de la magazie. Când avu cheia, o luă spre fundul curţii (...). Trase cu zgomot uşa grea şi privi din prag înăuntru, unde între mormane de lemne de fag staţiona un minuscul Peugeot prăfuit."
   (G. Călinescu, *Cartea nunţii*)

3. Grupează verbele din următoarele fragmente pe două coloane (tranzitive şi intranzitive):
   a) „Iar Negruzzi şterge colbul de pe cronice bătrâne,
   Căci pe mucedele pagini stau domniile române..."
   (Mihai Eminescu, *Epigonii*)
   b) „Începând la talpa însăşi a mulţimii omeneşti
   Şi suind în susul scării pân la frunţile crăieşti,
   De a vieţii *lor* enigmă îi vedem pe toţi munciţi,
   Făr-a şti să spunem care ar fi mai nenorociţi..."
   (Mihai Eminescu, *Scrisoarea I*)

4. Alcătuieşte enunţuri în care verbul *a scrie*, la modul gerunziu, să îndeplinească următoarele funcţii sintactice: atribut verbal, complement direct, complement indirect, complement circumstanţial de cauză, complement circumstanţial de mod, complement circumstanţial de timp.

5. Alcătuieşte enunţuri în care următoarele locuţiuni verbale să îndeplinească, în ordine, funcţiile sintactice indicate:
   - *a o lua la fugă* – complement circumstanţial de timp;
   - *a-şi pune pofta-n cui* – nume predicativ;
   - *a nu avea habar* – subiect;
   - *a da în vileag* – complement direct;
   - *a da bir cu fugiţii* – complement indirect;
   - *a-l lua gura pe dinainte* – complement circumstanţial de cauză.

6. Identifică verbele impersonale (sau cu valoare impersonală) din următoarele texte:
   a) „Trebuia să arătăm că ştim, şi nu că am învăţat."
   b) „– Păi dacă zici că ai terminat, ce tot înveţi mereu? Nu-ţi ajunge atâta şcoală?"
   (G. Călinescu, *Tot mai înveţi, maică?*)
   c) „Din toate astea se vede clar
   C-o să rămân repetent,
   Şi pe bună dreptate."
   (Marin Sorescu, *La lecţie*)
   d) „Pare că şi trunchii vecinici poartă suflete sub coajă..."
   (Mihai Eminescu, *Călin – file din poveste*)
   e) „– Ce să fac cu el aşa?
   Să-l arunc nu îmi venea."
   (Ion Barbu, *După melci*)

7. Construieşte enunţuri în care verbele *a fi*, *a plăcea*, *a părea*, *a rămâne*, *a veni* să fie personale şi, respectiv, impersonale.

8. Precizează funcţiile sintactice ale verbelor la supin din următoarele exemple:
   a) E bine de ştiut cititul şi scrisul.
   b) Tema este de rezolvat pentru mâine.

c) Mama nu are timp de pierdut.
d) Ce a făcut colegul nostru este un exemplu demn de urmat.
e) Am de citit trei romane până săptămâna viitoare.
f) Seara ne-am apucat de telefonat la prieteni.
g) Copilul s-a dus la alergat.

9. Dă exemple de folosire a conjunctivului, a viitorului şi a infinitivului cu valoare de imperativ.

10. Scrie enunţuri răspunzând următoarelor cerinţe:
a) verbul *a gândi*, diateza reflexivă, modul gerunziu, complement circumstanţial de timp;
b) verbul *a imagina*, persoana a III-a, diateza activă, mod indicativ, timp perfect simplu;
c) verbul *a se preocupa*, persoana a II-a, diateza reflexivă, mod indicativ, timp viitor anterior;
d) verbul *a chema*, persoana I, diateza pasivă, mod indicativ, timp mai mult ca perfectul.

11. Subliniază verbele cu formă neliterară din următoarele fragmente şi scrie-le apoi la forma literară. Comentează în cinci-şase rânduri valoarea stilistică şi documentară a acestora:
a) „S-o înţăles Iuănu lui Topor cu Mitruţu lui Râmboi şi cu Dumitru lui Burcuş. Ce s-o gândit ei? Ei stăteu mai bine, erau mai gazde, ei erau mai meşteri. Iuănu lui Topor făce gropi la morţ, celalt era ajutoru lui (...). O ieşit un om şi s-o dus să-i spuie lui Dumitru lui Burcuş ce-o păţât (...)."
(Maria Ioniţă, *Legende din Apuseni*)
b) „Că Domnul va da-nţălege
În toate căi ce vei merge,
Îngerii să te păzască
Şi-n mâni să te sprejinească.
De piatră să nu-ţ atingă
Piciorul să-ţ facă tângă.
Pre vasilic şi aspidă
Vei umbla ca pre omidă.
Şi-i călca leul şi zmăul
Şi nu te v-atinge răul."
(Dosoftei, *Psalmul 90*)

12. Comentează valoarea stilistică a verbelor din următoarele versuri:
„Spre albele ziduri, aleargă, aleargă,
Şi albele ziduri lucesc-strălucesc –
Dar Meka începe şi dânsa să meargă
Cu pasuri, ce-n funduri de zări o răpesc,
Şi albele ziduri lucesc-strălucesc!"
(Alexandru Macedonski, *Noapte de decemvrie*)

VII. Adverbul

1. Clasifică după înţeles adverbele şi locuţiunile adverbiale din fragmentele următoare (de loc, de timp, de mod), pe trei coloane:
   a) „Apoi începe a purta caii încolo şi încoace, şi numai iaca slăbătura de cal se răpede şi apucă o gură de jăratic."
      (Ion Creangă, *Povestea lui Harap-Alb*)
   b) „Îngeri vin tiptil şi-alene
      Să te mângâie pe gene."
      (Ştefan Octavian Iosif, *Cântec de leagăn*)
   c) „Luceferi ard de veghe sus,
      Prelung talanga sună...
      Departe – caii merg întins..."
      (Ion Pillat, *Drumul strămoşesc*)
   d) „Iar zbârnâie cobza în vuiet uşor,
      S-aprinde pe ceruri lin nor după nor,
      Şi plopii din vale se tânguie-n vânt;
      Domol te cuprinde al serii descânt..."
      (Ion Pillat, *Zbârnâie cobza*)
   e) „De la cules, arareori,
      Un cântec vechi mai vine încă..."
      (Ion Pillat, *Cântec în noapte*)
   f) „Lăsând Jidoviţa, drumul urcă mai întâi anevoie până ce-şi face loc printre dealurile strâmtorate..."
      (Liviu Rebreanu, *Ion*)
   g) „Tânărul mergea atent de-a lungul zidurilor, scrutând, acolo unde lumina slabă a felinarelor îngăduia, numerele caselor."
      (G. Călinescu, *Enigma Otiliei*)
   h) „Apoi imediat, fără nici o tranziţie, mi-a spus..."
      (J.D. Salinger, *De veghe în lanul de secară*)

2. Arată cum s-au format adverbele din următoarele fragmente:
   a) „...noi, conducătorii, să ne înţelegem frăţeşte... pentru binele patriei."
      (Camil Petrescu, *Danton*)
   b) „Rupse un smoc de fire şi le mototoli pătimaş în palme."
      (Liviu Rebreanu, *Ion*)
   c) „...scara începu să scârţâie apăsat..."
   d) „Omul, a cărui vârstă desigur înaintată rămânea totuşi incertă, zâmbea cu cei doi dinţi, clipind rar şi moale, întocmai ca bufniţele supărate de o lumină bruscă, dar privind întrebător şi vădit contrariat."
   e) „Apoi, părându-i-se că tânărul nu reacţionează destul de călduros, întrebă, întorcând adânc faţa spre el..."
      (G. Călinescu, *Enigma Otiliei*)

f) „...m-am plictisit îngrozitor..."
(J.D. Salinger, *De veghe în lanul de secară*)

g) „Nimeni n-a aflat locaşul unde ea s-ascunde tainic."
(Mihai Eminescu, *Călin – file din poveste)*

3. Precizează funcţiile sintactice ale adverbelor şi ale locuţiunilor adverbiale din următoarele enunţuri :

a) „Puteţi pe urmă să dormiţi până poimâine dimineaţă..."
(Marin Preda, *Moromeţii*)

b) „Fluiera grozav, măgarul ; pot spune că n-am întâlnit niciodată pe nimeni care să fluiere atât de bine."

c) „Vai, grozav ! "

d) „E greu de explicat."

e) „– Adevărat ? Să nu spui numai aşa, dacă nu vrei, că mie mi-e totuna."
(J.D. Salinger, *De veghe în lanul de secară*)

4. Clasifică pe două coloane, în simple şi compuse, adverbele din textele următoare :

a) „ Acesta ridică numaidecât capul şi întinse repede mâna."

b) „Uneori îl urmăreau genunchii mici ai fetei... Altă dată, părul căzut în bucle creştea în visele tânărului şi-l inunda."

c) „...n-a găsit-o deloc, scrisoarea căzând undeva printre lucruri..."
(G. Călinescu, *Enigma Otiliei*)

d) „Femeia se opri deodată din vorbit..."

e) Cei trei fraţi vitregi (...) stăteau pe partea dinafară a tindei... De cealaltă parte stătea întotdeauna Catrina Moromete..."

f) „Băiatul înghiţi greu, se ridică de la masă şi ieşi afară."
(Marin Preda, *Moromeţii*)

g) „Nu purta aproape niciodată pălărie, dar bereta aceea îi stătea bine."
(J.D. Salinger, *De veghe în lanul de secară*)

h) „...numaidecât să-mi aduci pielea cerbului cu cap cu tot..."
(Ion Creangă, *Povestea lui Harap-Alb*)

5. Obţine adverbe din substantivele subliniate în următorul enunţ şi plasează-le în propoziţii cu noua valoare morfologică :

„Toate se repetă veşnic : *ziua* şi *noaptea*, *vara* şi *iarna*, lumea e goală şi lipsită de orice sens."
(Michael Ende, *Povestea fără sfârşit*)

6. Subliniază adverbele şi locuţiunile adverbiale predicative din următoarele enunţuri :

a) „Aproape că nimeni nu-l luă în seamă."
(Marin Preda, *Moromeţii*)

b) „Bineînţeles că nu i-am spus niciodată că fluieră grozav..."

c) „Poate că nu trebuie să-ţi pară rău când se mărită câte-o fată drăguţă cu unul d-ăştia."
(J.D. Salinger, *De veghe în lanul de secară*)

d) „Fireşte că trebuie să-l cunoaştem..."
(I.L. Caragiale, *Mitică*)

e) „Pesemne c-aista-i Flămânzilă..."
(Ion Creangă, *Povestea lui Harap-Alb*)

f) „– Fără îndoială că aici au fost îngropaţi acei oameni sărmani despre care mi s-a vorbit..."
(Mihail Sadoveanu, *Zodia Cancerului sau Vremea Ducăi-Vodă*)

7. Identifică adverbele relative din următoarele fraze şi indică pentru fiecare funcţia sintactică:
   a) „Cum îţi vei aşterne, aşa vei dormi."
   (Folclor)
   b) „Decedatul era dintre acei bărbaţi care-şi ridică din viaţă un piedestal, de unde numele lor zboară din gură în gură şi din secol în secol!"
   (I.L. Caragiale, *Elocuenţa*)
   e) Când am ajuns la bunica era încă devreme.

8. Extrage din următoarele fragmente adverbele interogative şi precizează pentru fiecare funcţia sintactică:
   a) „Ilie, unde s-au dus fetele alea?"
   b) „Când ai intrat, lovi-te-ar turbarea?
   (Marin Preda, *Moromeţii*)
   c) „Cum o mai duci?"
   (J.D. Salinger, *De veghe în lanul de secară*)

9. Precizează care din următoarele adverbe au grade de comparaţie şi alcătuieşte propoziţii prin care să dovedeşti acest lucru: *aproape*, *devreme*, *bine*, *dincolo*, *târziu*, *alene*, *aici*, *mâine*.

10. Alcătuieşte enunţuri în care următoarele adverbe să îndeplinească funcţia sintactică de atribut: *afară*, *departe*, *pretutindeni*, *atunci*, *împreună*.

11. Formează câte două adverbe cu sufixele *-eşte*, *-âş/-iş*, *-mente*.

12. Explică ortografia adverbelor din următoarele enunţuri:
   a) „Avea o voce îngrozitor de enervantă şi vorbea întruna."
   b) „De două ori (...) mai-mai era să cădem de pe banchetă."
   (J.D. Salinger, *De veghe în lanul de secară*)
   c) „Parc-am murit demult!"
   (Mihai Eminescu, *Melancolie*)

13. Arată din ce părţi de vorbire sunt formate locuţiunile adverbiale din următoarele fragmente:
   a) „...erau foarte buni, numai că mie nu mi-au plăcut cine ştie ce."
   b) „În cele din urmă i-am spus..."
   (J.D. Salinger, *De veghe în lanul de secară*)

c) „Unul câte unul, copiii intrară în tinda casei."
(Marin Preda, *Moromeţii*)

d) „Nu se cădea să-i scrie în chipul acela (...), ci să-i spună de-a dreptul, discret."
(G. Călinescu, *Enigma Otiliei*)

14. Alcătuieşte enunţuri cu următoarele cuvinte şi grupuri de cuvinte: *bine înţeles*, *bineînţeles*, *o dată*, *odată*, *oricând*, *ori când*, *altă dată*, *altădată*, *demult*, *de mult*, *a lene*, *alene*, *nu mai*, *numai*, *de vreme*, *devreme*, *ori încotro*, *oriîncotro*, *ori când*, *oricând*, *întruna*, *într-una*, *nici cum*, *nicicum*, *încontinuu*, *în continuu*.

15. Precizează valoarea morfologică a cuvântului *ce* în următorul enunţ:
„– Ce bine-mi pare, ce bine-mi pare!"
(G. Călinescu, *Enigma Otiliei*)

16. Precizează gradele de comparaţie ale adverbelor care pot avea această categorie gramaticală, din următoarele texte:

a) „– De ce să mâncăm câinele, fa proastă? Întrebă Moromete, liniştit şi încet. Apoi, tot liniştit, spuse mai departe şi la fel de încet..."

b) „– Taci, fa, din gură, dosădito! Zise Moromete şi mai liniştit ca înainte."
(Marin Preda, *Moromeţii*)

c) „Vorbea întotdeauna îngrozitor de tare, aşa că te simţeai întotdeauna puţin jenat când te întâlneai cu ea în public."

d) „Dar cel mai groaznic era că nemernicul avea o voce pretenţioasă..."

e) „Totuşi trebuie să recunosc că-i stătea bine. Grozav de bine."
(J.D. Salinger, *De veghe în lanul de secară*)

f) „Apoi noaptea lor albastră, a lor dulce veşnicie,
Ce uşor se mistuieşte prin plânsorile pustie...!"
(Mihai Eminescu, *Călin – file din poveste*)

17. Identifică perechile de antonime adverbiale din următoarele fragmente:

a) „Azi ţi-a luat brânza, mâine o să-ţi ia..."
(Marin Preda, *Moromeţii*)

b) „Ici şi acolo a ei haină s-a desprins din sponci ş-arată..."
(Mihai Eminescu, *Călin – file din poveste*)

18. Construieşte propoziţii în care următoarele adverbe compuse să îndeplinească funcţia sintactică de atribut: *azi-dimineaţă*, *mâine-seară*, *ieri-noapte*, *după-amiază*.

19. Foloseşte, în propoziţii, adverbul *bine* la toate gradele de comparaţie.

Modele de răspuns, sugestii de rezolvare

1. a) *apoi* – adverb de timp, *încolo şi încoace* – locuţiune adverbială de loc etc. ; 2. a) *frăţeşte* – derivare : rădăcina *frate* + sufixul *-eşte* ; 3. a) *pe urmă* – locuţiune adverbială, complement circumstanţial de timp ; 4. a) *numaidecât* – adverb compus ; 5. *ziua* : Ziua învăţ cel mai bine ; 6. a) *aproape* – adverb predicativ ; 7. a) *cum* – adverb relativ, complement circumstanţial de mod ; 8. a) *unde* – adverb interogativ, complement circumstanţial de loc ; 9. S-a aşezat mai aproape de mine ; 10. Bagajul de afară este al meu ; 11. *bătrâneşte* ; 12. a) *întruna* – adverb de mod, se scrie fără cratimă ; 13. a) *cine ştie ce* – locuţiune adverbială de mod : pronumele relativ *cine* + verbul *ştie* + pronumele relativ *ce* ; 14. Basmul a fost bine înţeles de copii ; 15. *ce* – adverb ; 16. *liniştit* – grad de comparaţie pozitiv ; 17. a) *azi – mâine* ; 18. Întâlnirea de azi-dimineaţă a fost foarte plăcută ; 19. El a rezolvat bine exerciţiul (pozitiv). Maria vorbeşte mai bine engleza decât Mihai (comparativ de superioritate) etc.

Exerciţii pentru performanţă

1. Analizează morfologic şi sintactic adverbele şi locuţiunile adverbiale din următoarele fragmente :
   a) „DANTON (abia se stăpâneşte, comprimă greu ceva în el, pe urmă iar împăciuitor) : Robespierre (...) cu tine nimic nu e imposibil..."
   (Camil Petrescu, *Danton*)
   b) „Şi gândirea mea furată se tot duce-ncet la vale
   Cu cel râu care-n veci curge, fără-a se opri din cale..."
   (Vasile Alecsandri, *Malul Siretului*)
   c) „Aşa făcu viteazul. Dar, curios, drumeţii în straie prăfuite erau morocănoşi şi-l priveau cu duşmănie."
   (Mircea Cărtărescu, *Florin scrie un roman*)
   d) „S-au dus demult... Acum în sat
   Cu cofa-n mână o bătrână
   De mai oftează pe-nnoptat
   Când merge la fântână."
   (Ion Pillat, *Legendă*)
   e) „Din şoseaua ce vine de la Cârlibaba, întovărăşind Someşul când în dreapta, când în stânga, până la Cluj şi chiar mai departe, se desprinde un drum alb mai sus de Armadia..."
   (Liviu Rebreanu, *Ion*)
   f) „Cum e posibil oameni buni ? Îmi venea să strig. Cum e cu putinţă ?"
   (Horia Aramă, *Test*)

2. Identifică locuţiunile adverbiale în următoarele enunţuri şi propune câte un sinonim lexical pentru fiecare :

a) „...Păcat că nu pot să mi-o aduc aminte cuvânt cu cuvânt."
b) „Traversă cu greutate strada ca să aştepte tramvaiul spre direcţia opusă."
(Mircea Eliade, *La ţigănci*)
c) „– Zi-l, menestrel!
Cu foc l-ai zis acum o vară;
Azi zi-mi-l stins, încetinel..."
(Ion Barbu, *Riga Crypto şi lapona Enigel*)
d) „O aşează-n tron de aur, să domnească lumi rebele,
Şi iubind-o fără margini, scrie «visul de poet»."
(Mihai Eminescu, *Epigonii*)
e) „Într-adevăr, toate curţile şi mai ales ograda bisericii erau pline de copaci bătrâni, ca de altfel toate curţile marelui sat ce era atunci capitala."
f) „Tânărul, hotărându-se în fine, trase de mânerul clopoţelului."

3. Identifică adverbele fără funcţie sintactică din următoarele enunţuri:
a) „Numai arar vreunul mai ţanţoş începe o chiuitură..."
b) „Totuşi nu mai îndrăznea să se apropie de casa lui Vasile Baciu şi nici să schimbe vreo vorbă cu Ana."
(Liviu Rebreanu, *Ion*)
c) „Şi chiar o să te mănânce."
(Marin Preda, *Moromeţii*)
d) „Părul scurt nu mai e la modă."
(J.D. Salinger, *De veghe în lanul de secară*)

4. Obţine prin conversiune adverbe din substantive, adjective, pronume, numerale, verbe, conjuncţii.

5. Schimbă valoarea morfologică a adverbului, astfel încât să obţii substantive, adjective, prepoziţii.

6. Descrie mecanismul de formare a următoarelor adverbe, după modelul dat: *după-masă*, *oarecum*, *niciunde*, *aşadar*, *niciodată*, *nicicât*, *oricând*, *cândva*, *desigur*, *dinadins*, *îndelung*, *rareori*, *deseori*, *astă-vară*.
– *după-masă*: prepoziţia *după* + substantivul *masă*.

7. Alcătuieşte enunţuri în care adverbul să determine: un verb, o locuţiune verbală, o interjecţie, un adjectiv şi un alt adverb.

8. Construieşte enunţuri în care cuvintele *dulce*, *greu*, *amar*, *slab*, *uşor* şi *tare* să fie folosite ca adjective, adverbe şi substantive.

9. Comentează valoarea stilistică a adverbelor din următoarele fragmente:
a) „– Lasă jos, lasă jos, mâncate-ar câinii, lasă jos, mâncate-ar câinii, lasă joos!... strigă zadarnic femeia."
(Marin Preda, *Moromeţii*)

b) „...şi, spre marea mea nedumerire, văzui o claie de păr mişcându-se, când la dreapta, când la stânga, când înainte, când înapoi..."
(Calistrat Hogaş, *În munţii Neamţului*)

c) „Adormind de armonia
Codrului bătut de gânduri,
Flori de tei deasupra noastră
Or să cadă rânduri-rânduri."
(Mihai Eminescu, *Dorinţa*)

10. Identifică adverbele neologice din următoarele enunţuri:
a) „...zise ea volubil..."
(G. Călinescu, *Enigma Otiliei*)
b) „Dacă faci ceva prea bine (...) începi să-l faci ostentativ."
c) „Cred că arătam amândoi superb."
(J.D. Salinger, *De veghe în lanul de secară*)

11. Precizează sensul adverbului *lin* în următoarele exemple din poezia eminesciană şi comentează, la alegere, una dintre imaginile artistice:
a) „Ea din trestii să răsară
Şi să-mi cadă lin pe piept."
b) „Vântu-n trestii lin foşnească,
Unduioasa apă sune!"
(Mihai Eminescu, *Lacul*)
c) „Dându-şi trestia-ntr-o parte
Stă copila lin plecată,
Trandafiri aruncă roşii
Peste unda fermecată."
(Mihai Eminescu, *Crăiasa din poveşti*)

VIII. Prepoziţia

1. Clasifică pe două coloane prepoziţiile simple şi pe cele compuse din următoarele enunţuri:
a) „În căruţă nu era nici scaun, nici fân, ci unul dintre porcarii unsuroşi mâna caii..."
b) „Ana rămase privind ca un copil uimit la călăreţul ce stătea ca un stâlp de piatră înaintea ei."
(Ioan Slavici, *Moara cu noroc*)
c) „Camera despre care vorbim era în periferie de un stânjen..."
(Nicolae Filimon, *Ciocoii vechi şi noi*)
d) „Pământul i se smulse de sub picioare..."
(Liviu Rebreanu, *Pădurea spânzuraţilor*)
e) „– Doamne, nebunia şi slăbăciunea mea sunt de la acel care ţine în mâinile sale văzduhul..."
(Mihail Sadoveanu, *Zodia Cancerului sau Vremea Ducăi-Vodă*)

f) „Fuioarele subţiri de fum... alunecau uşor pe deasupra coperişelor ţuguiate..."
(Liviu Rebreanu, *Culcuşul*)

2. Clasifică pe trei coloane următoarele prepoziţii, în funcţie de cazul pe care îl impun: *despre*, *cu*, *înapoia*, *dedesubtul*, *conform*, *potrivit*, *pentru*, *prin*, *graţie*, *contra*, *aidoma*, *sub*, *printre*, *conform*, *înapoia*.

3. Indică şi corectează situaţiile în care prepoziţia este greşit folosită:
   a) Am cumpărat manualul care l-a recomandat profesorul.
   b) Oaspeţii din străinătate au făcut o excursie în mănăstiri şi satele de prin împrejurimi.
   c) Poezia românească între cele două războaie mondiale s-a dezvoltat foarte mult.
   d) Bunicul suferă cu ficatul.
   e) În vacanţă plec în Bucureşti.
   f) Meşterul a coborât după casă pentru că era frig.
   g) Cofetăria este deschisă de la 9-23.

4. Arată ce părţi de propoziţie însoţesc prepoziţiile şi locuţiunile prepoziţionale din următoarele fragmente şi care este rolul lor, după modelul dat:
   Model: *cu* (*urdiile*): leagă un complement indirect (*urdiile*) de verbul determinat (*pornesc*).
   a) „Ei dau semnalul şi pornesc cu urdiile de crapi şi celelalte seminţii dunărene după ei, într-o migrare fantastică."
   (Vasile Voiculescu, *Pescarul Amin*)
   b) „De aş avea trei ochi, aş vedea-o şi mai mare, şi cu cât mai mulţi ochi aş avea, cu atâta lucrurile toate dimprejurul meu ar părea mai mari..."
   (Mihai Eminescu, *Sărmanul Dionis*)
   c) „D-l Stavrache era-n picioare, în mijlocul odăii, tremurând din toate încheieturile..."
   (I.L. Caragiale, *În vreme de război*)
   d) „Veneau câteodată pe la cârciuma lui Ghiţă şi porcari, nişte oameni (...) cu părul strălucitor de untura cea multă şi căzut în plete lungi şi răsucite asupra grumajilor goi..."
   (Ioan Slavici, *Moara cu noroc*)
   e) „Într-o dimineaţă din luna lui octombre, anul 1814, un june de 22 de ani, scurt la statură, cu faţa oacheşă, ochi negri plini de viclenie (...), cu picioarele goale băgate în nişte iminei de saftian, care fuseseră odată roşii, dar îşi pierduseră coloarea din cauza vechimei (...) sta în scara caselor marelui postelnic Andronache Tuzluc..."
   (Nicolae Filimon, *Ciocoii vechi şi noi*)
   f) „Mâna dreaptă atinse întâmplător lemnul rece şi umed ca pielea de şarpe."
   (Liviu Rebreanu, *Pădurea spânzuraţilor*)

5. Alcătuieşte câte două enunţuri în care următoarele prepoziţii să introducă atribute, respectiv complemente: *la*, *de pe*, *cu*, *de pe lângă*, *împotriva*, *despre*, *înspre*, *printre*.

6. Precizează cazul cuvintelor precedate de prepoziţii şi locuţiuni prepoziţionale în enunţurile următoare :
   a) „– În mijlocul tuturor ispitelor vieţii, ai rămas fiul părintelui tău, Apostole!
   b) „Când deschise iar ochii, se pomeni lângă stâlp."
      (Liviu Rebreanu, *Pădurea spânzuraţilor*)
   c) „Şi eu trec de-a lung de maluri,
      Parc-ascult şi parc-aştept..."
      (Mihai Eminescu, *Lacul*)
   d) „De-a lungul râuleţului se întind două şiruri de sălcii..."
      (Ioan Slavici, *Moara cu noroc*)
   e) „Şi sub zvârcolirea fără de margini a frământării şi sub urgia întregului zbucium al făpturii, zăgazurile cerului se rupseră, jgheaburile adâncului se desfundară şi, din înaltul întunericimilor, se prăpăstuiră asupra pământului, cu şuier de aer sfârşit."
      (Calistrat Hogaş, *În munţii Neamţului*)

Modele de răspuns, sugestii de rezolvare

1. a) *în* – prepoziţie simplă, *dintre* – prepoziţie compusă ; 2. *despre* – acuzativ, *înapoia* – genitiv, *conform* – dativ ; 3. a) Am cumpărat manualul pe care l-a recomandat profesorul ; 4 – ; 5. Vizita la medic m-a salvat (atribut). Mă gândesc la tine (complement) ; 6. a) în mijlocul *tuturor* – caz genitiv.

Exerciţii pentru performanţă

1. Precizează din ce părţi de vorbire provin prepoziţiile subliniate în următoarele enunţuri :
   a) A reuşit *graţie* eforturilor sale.
   b) A câştigat *datorită* tenacităţii sale.
   c) Filmul a fost *conform* aşteptărilor.
   d) *Deasupra* uşii era un anunţ.
   e) Angajatul s-a manifestat *împotriva* conducerii.
   f) *Mulţumită* mamei am reuşit să-mi organizez bine vacanţa.
   g) *Contrar* aşteptărilor, George a luat nota 10 la examen.
   h) Fiica este *asemenea* mamei.

2. Selectează locuţiunile prepoziţionale din următoarele enunţuri, arată din ce părţi de vorbire sunt formate şi precizează cazul pe care îl impun :
   a) Pentru excursie mi-am pregătit tot, afară de hainele pentru drum.
   b) Pescarii coboară din susul râului, unde este mai mult peşte.
   c) S-a întors din concediu odată cu prietenul său.
   d) A lăsat maşina neregulamentar, de-a curmezişul străzii.
   e) Vorbitorul a făcut observaţii relativ la prevederile regulamentului.

f) Mi-a făcut observaţii de faţă cu prietenii mei, ceea ce m-a deranjat.
g) Am întârziat din cauza traficului.

3. Precizează valoarea morfologică a cuvintelor subliniate în următoarele enunţuri:
   a) Bunicii mei locuiesc *deasupra*.
   b) Am pus caietul *deasupra* dulapului.
   c) Mama s-a aşezat *în faţă*, iar copiii *în spate*.
   d) *În faţa* casei este o curte mare, iar *în spatele* ei o livadă.
   e) Tatăl duce copilul *în spate*.
   f) *Spatele* fratelui meu este ars de soare.
   g) A pornit la vânătoare *pe urmele* cerbului.
   h) *În urma* carului rămâne fân.
   i) A sosit *înaintea* invitaţilor.
   j) El a intrat mai *înainte*.
   k) Cei doi merg *alături*.
   l) Paznicii merg *alături de* prizonieri.
   m) L-a luat *drept* martor.
   n) *În dreptul* casei este o parcare.
   o) El gândeşte *drept*.
   p) Judecătorul este un om *drept*.
   r) S-a lovit *la* dreptul.
   s) A plecat *la* bunici.
   t) Au venit *la* copii!
   u) Copiii fredonau: *la, la, la*.

IX. Conjuncţia

1. Clasifică pe două coloane, în coordonatoare şi subordonatoare, următoarele conjuncţii: *deoarece*, *fiindcă*, *ca să*, *dar*, *şi*, *încât*, *va să zică*, *iar*, *nici*, *deci*, *sau*, *fie*, *deşi*, *precum*, *aşadar*.

2. Precizează felul conjuncţiilor coordonatoare din următoarele fragmente:
   a) „Nici o armă nu avea alta decât un mic junghi cu prăselele de aur, iar printre bumbii dulămii se zărea o zea de sârmă."
   b) „...răspunseră toţi, afară de doi juni boieri (...), însă nime nu le-a luat seama."
   c) „...Lăpuşneanul sau nu răspundea, sau nu le asculta."
   d) „Mulţi lefecii periră, dar în sfârşit nu mai rămasă nici un boier viu."
   (Costache Negruzzi, *Alexandru Lăpuşneanul*)
   e) „Au trecut cinci ani de la război şi nimeni, în adevăr, n-a supărat pe d-l Stavrache..."
   (I.L. Caragiale, *În vreme de război*)
   f) „Iar pe Domnia sa Alexandru îl mai văzuse; Măria sa îi dăduse şi-un pitac; deci îl socotea prieten al său."
   (Mihail Sadoveanu, *Nicoară Potcoavă*)

3. Clasifică pe două coloane, în simple şi compuse, conjuncţiile din următoarele fragmente :
   a) „Omul să fie mulţumit cu sărăcia sa, căci, dacă e vorba, nu bogăţia, ci liniştea colibei tale te face fericit."
   b) „...iar Lică gonea cu frâul slobod şi plecat spre gâtul calului, încât trecea ca blestemul pământului printre şiroaiele îndesate..."
      (Ioan Slavici, *Moara cu noroc*)
   c) „Bine te-am găsit, împărate, deşi mă tem că nu te-oi lăsa cu bine..."
      (Mihai Eminescu, *Făt-Frumos din lacrimă*)
   d) „Întrucât străbatem acum aceste locuri cu gârle, cu prăpăstii şi cu sate risipite, trebuie să-ţi mărturisesc că ele îmi aduc aminte despre Moldova de altădată..."
      (Eusebiu Camilar, *Zimbrul*)
   e) „...lumea vine la sindrofie să râză, să vorbească, iar nu să stea smirna ca să asculte muzică."
      (Ioan Alexandru Brătescu-Voineşti, *Întuneric şi lumină*)
   f) „Se aşezară pe canapea şi urmară pe şoptite convorbirea, din care află că doamna Antonescu a rămas acasă, nefiind tocmai bine ; că Antonescu, din pricina aerului Giurgiului, care nu-i pria, a obţinut să fie mutat aici, în orăşelul acesta de munte ; că, măcar că nu era venit decât de două luni, simţea o mare îmbunătăţire în sănătate ; că Elena şi era cumnată şi fiică tot într-o vreme, deoarece ei o crescuseră, fiindcă-i muriseră părinţii..."
      (Ioan Alexandru Brătescu-Voineşti, *În lumea dreptăţii*)

4. Arată care sunt părţile componente ale următoarelor conjuncţii compuse : *fiindcă*, *deoarece*, *întrucât*, *aşadar*, *deşi*, *încât*.

5. Identifică şi corectează situaţiile în care sunt greşit folosite conjuncţiile :
   a) Din nou a greşit ! Ori, eu i-am atras atenţia la început.
   b) Şi-a dat seama căci m-am supărat.
   c) Nu pot ca să-ţi răspund la această întrebare.
   d) Mi-a făcut observaţii, dar eu însă nu sunt vinovată.

6. Clasifică pe două coloane, în coordonatoare şi subordonatoare, următoarele locuţiuni conjuncţionale : *prin urmare*, *din moment ce*, *cât şi*, *după ce că*, *în concluzie*, *ca şi când*, *numai că*, *cu toate că*, *prin urmare*, *precum şi*, *măcar că*.

7. Înlocuieşte locuţiunile conjuncţionale din următoarele enunţuri prin conjuncţiile corespunzătoare :
   a) Din moment ce nu a învăţat, a luat notă mică.
   b) Nu m-am supărat pe el, chit că l-am aşteptat o oră.
   c) Se poartă ca şi cum ar fi stăpân.
   e) Mi-a povestit cum că a fost o încurcătură la vamă.

8. Realizează enunţuri cu următoarele conjuncţii corelative : *sau... sau*, *nu numai... ci şi*, *fie... fie*, *nici... nici*, *ba... ba*.

Modele de răspuns, sugestii de rezolvare

1. *deoarece* – conjuncţie subordonatoare, *dar* – conjuncţie coordonatoare; 2. a) *iar* – conjuncţie coordonatoare adversativă; 3. a) *să* – conjuncţie simplă, *căci* – conjuncţie compusă; 4. *fiindcă* – gerunziul verbului *a fi* (*fiind*) + conjuncţia *că*; 5. a) Din nou a greşit! Or, eu i-am atras atenţia de la început; 6. *prin urmare* – locuţiune conjuncţională coordonatoare, *din moment ce* – locuţiune conjuncţională subordonatoare; 7. a) *din moment ce* – *fiindcă*, *deoarece*; 8. – Hotărăşte-te! După-amiază sau citeşti, sau rezolvi probleme la matematică!

Exerciţii pentru performanţă

1. Selectează din următoarele texte locuţiunile conjuncţionale şi arată din ce părţi de vorbire sunt formate:
   a) „În vreme ce d-na Buruiană şi copiii se instalau în trăsură, printre bagaje, arendaşul mai spuse vătăşelului..."
   b) „Generalul Dardalat, în schimb, cu toate că avea o inimă ca untul proaspăt, părea fioros ca un haiduc..."
   (Liviu Rebreanu, *Răscoala*)
   c) „Şi după ce ne-a căinat şi ne-a plâns bunica, după obiceiul ei, şi după ce ne-a dat de mâncare tot ce-avea mai bun şi ne-a îndopat bine, degrabă s-a dus în cămară, a scos un urcior cu dohot de mesteacăn, ne-a uns peste tot trupul din creştet până-n tălpi şi apoi ne-a culcat pe cuptior la căldură."
   (Ion Creangă, *Amintiri din copilărie*)
   d) „Trezindu-te, iubito, cu anii înapoi,
   Să fie neagră umbra în care-oi fi pierit,
   Ca şi când niciodată noi nu ne-am fi găsit,
   Ca şi când anii mândri de dor ar fi deşerţi..."
   (Mihai Eminescu, *Despărţire*)
   e) „*Adela* este, în definitiv, romanul unui bărbat ce se autoanalizează în vreme ce observă comportamentul femeii iubite."
   (Nicolae Manolescu, *Arca lui Noe*)
   f) „Desfăşurarea acţiunii e mai degrabă ariostescă (...), în vreme ce lupta între ţigani e tassoniană."
   (G. Călinescu, *Istoria literaturii române de la origini şi până în prezent*)

2. Indică valoarea morfologică a cuvintelor subliniate:
   a) A cumpărat legume *şi* fructe.
   b) A *şi* venit iarna.
   c) Unu, doi, trei, *şi*!
   d) Nu-*şi* vede capul de treburi.
   e) Matei citeşte, *iar* fratele său se uită la televizor.

f) *Iar* a întârziat la şcoală.
g) Acest material video nu este *nici* film, *nici* reclamă.
h) Nu ştie despre modernism *nici* cât elevii de clasa a IX-a.
i) În tren au citit *ba* reviste, *ba* romane.
j) – Mănânci cu noi?
– *Ba*.

3. Precizează sensurile sau nuanţele pe care le are conjuncţia *şi* în următoarele enunţuri:
a) L-am avertizat şi nu m-a ascultat.
b) Sunt foarte obosită şi nu pot să-ţi răspund la întrebare.

4. Desparte în propoziţii următoarele fraze şi încercuieşte conjuncţiile şi locuţiunile conjuncţionale:
a) „Pescari iscusiţi i-au întins mreje, dar au căzut ei în mrejele fermecătoarei, ca să se ducă pentru totdeauna la fund."
b) „Dacă are ea vrăjile ei, apoi le am şi eu pe ale mele, glumea pornind iar la vânat."
(Vasile Voiculescu, *Lostriţa*)
c) „Murgul nu voia să se ridice, apoi nu voia să plece, ci stătea zgribulind în loc, apoi nu voia să o ia la treapăt, iar deodată îşi adună toate puterile, o rupse la fugă încordată şi o ţinu aşa cale de câteva împuşcături, apoi căzu frânt la pământ, încât îşi aruncă stăpânul cât acolo între cioate."
(Ioan Slavici, *Moara cu noroc*)
d) „Cu toate că pătrunseră în el adânc, din amândouă părţile, copacul stătea drept şi liniştit, nici o frunză nu i se mişca."
(Marin Preda, *Moromeţii*)

X. Interjecţia

1. Alege dintre stările sufleteşti următoare pe cele exprimate prin interjecţiile din textele de mai jos: durere, teamă, spaimă, nemulţumire, dispreţ, deznădejde, ciudă, necaz, îndoială, nesiguranţă, mirare, surpriză, admiraţie, entuziasm, plictiseală, uşurare etc.
a) „O! dă iadul urât tot să fugi!"
b) „O, ce sântă şi bună tocmeală!"
(Ion Budai-Deleanu, *Ţiganiada*)
c) „– A, în privinţa asta, fiţi fără nici o grijă, le venim noi de hac."
(Ovid S. Crohmălniceanu, *Roadele unei diplomaţii chibzuite*)
d) „Era, măre, vasiliscă,
trup având de odaliscă,
priivire care iscă
patemă

ca vatemă
şi face din om neom ! ”
(Şerban Foarţă şi Andrei Ujică, *Vasiliscul şi aspida*)

e) „– Ei, şi ce dacă am matematica ? Matematica mă creează pe mine sau eu pe ea ? ”

f) „– Ei, şi ce-are să fie dacă nu m-oi prezenta la examen ? ”
(Mircea Eliade, *Romanul adolescentului miop*)

g) „Ah ! Inima-mi zvâcneşte ! ... şi zboară de la mine !
Îmi cere... nu-ş' ce-mi cere ! Şi nu ştiu ce i-aş da...”
(Ion Heliade-Rădulescu, *Zburătorul*)

h) „Oh, pentru cruda lor corespondenţă
Aveau cea mai naivă diligenţă ! ”
(Emil Brumaru, *Balada crinilor care şi-au scris frumos*)

i) „O, sfânta mea, stai liniştită dar,
Să-mi curăţ vina, să mă-mpărtăşesc,
Şi-al gurii tale har la gura-mi vină ! (O sărută)”
(William Shakespeare, *Romeo şi Julieta*)

j) „Ce veselie ! Ce avânt ! Ce entuziasm ! ... A ! sunt sublime momentele...”

k) „A fost un fanatism, o furie ! Oalele toate de pământ, căciulile-n sus şi «Ura ! Vivat Republica ! »”
(I.L. Caragiale, *Boborul*)

l) „Oh, bietul adevăr bolnav de gâlci
se culcă-n grâu şi se trezeşte-n bâlci...”
(Mircea Dinescu, *Hau hau*)

m) „O, rămâi, rămâi la mine,
Te iubesc atât de mult...”
(Mihai Eminescu, *O, rămâi...*)

n) „Vai, aprinde-v-ar focul să vă aprindă.”
(Ion Creangă, *Amintiri din copilărie*)

o) „O ! Ştefan, erou sfânt ! ”
(Vasile Alecsandri, *Imn lui Ştefan cel Mare*)

2. Selectează interjecţiile care exprimă manifestarea voinţei sau a dorinţei :

a) „– Haide, îmi poruncii cu glas tare când văzui că se face trei...”
(Mircea Eliade, *Romanul adolescentului miop*)

b) „– Şşşşt ! zice unul imediat.”
(Mircea Nedelciu, *Nora sau balada zânei de la Bâlea-lac*)

c) „– Hai, ieşi răpede şi porneşte, că nu-i vreme de pierdut...”
(Ion Creangă, *Povestea lui Harap-Alb*)

d) „Să nu pierzi nici un strop
Şi haida, hopa ! hop ! ”
(Tudor Arghezi, *O răzbunare*)

3. Selectează interjecţiile care imită sunete sau zgomote din natură (onomatopee) :

a) „Şi numai ce auzeai vara : Pu-pu-pu ! Pu-pu-pu ! des dimineaţă ! ”

b) „Pupăza zbrr ! Pe-o dugheană ! ”

c) „Iar el zvârr! Cu o scurtătură în urma noastră."
d) „...ş-apoi huştiuluc! Şi eu în ştioalnă!"
(Ion Creangă, *Amintiri din copilărie*)
e) „Se-aude cobza: zdrang! zdrang!"
(Tudor Arghezi, *Facerea lumii*)
f) „Şi Bubico răspunde, gudurându-se în braţele mele:
– Ham!"
(I.L. Caragiale, *Bubico*)
g) „Doamne!... De câte ori începea, făcea într-un fel nou... Uneori făcea: zi, zi, zi, tiha! tiha! chiau! chiau! chiau! clings!..."
(Ioan Alexandru Brătescu-Voineşti, *Privighetoarea*)

4. Indică funcţiile sintactice ale interjecţiilor din următoarele enunţuri:
a) Iată că am reuşit şi noi!
b) Hai la plimbare!
c) Este vai de acela ce va întârzia!
d) Piticii merg şontâc-şontâc spre pădure.

5. Explică punctuaţia următoarelor enunţuri:
a) „Ia pune mâna, mamă, pe frunte, ce sudoare!"
(Ion Heliade-Rădulescu, *Zburătorul*)
b) „D-alelei, fecior de lele
Şi viteaz ca o muiere..."
(*Toma Alimoş*)
c) „– O, Doamne! Da' greu somn am mai dormit!
– E! E! Frate, spuse împăratul, ai fi dormit mult şi bine..."
(Nicolae Filimon, *Omul de piatră*)
d) „Dumneata sugi sângele poporului! Aoleu!"
(I.L. Caragiale, *O scrisoare pierdută*)
e) „Pintea la arat ieşi,
Şi, zău, nu ştiu cum greşi."
(*Pintea Viteazul*)
f) „Hai, mă! hai, mă! dii! Strigă tatăl înfuriat..."
(Marin Preda, *Moromeţii*)
g) „Măi muntene, măi vecine,
Vină să te prinzi cu mine..."
(Vasile Alecsandri, *Hora Unirii*)

6. Construieşte patru enunţuri în care interjecţia să se asocieze cu verbe la imperativ şi cu substantive în vocativ.

7. Selectează interjecţiile de adresare din următoarele enunţuri:
a) „– Măi Dumitre, îi bai!"
b) „– Mă, lasă mâţu, mă..."
(*Legende din Apuseni*)
c) „ – Ia te uită, băbătie, parcă umblă ceva pe noi."

d) „ – Uite ce e, gâlgâi Morla, suntem bătrâni, piciule, mult prea bătrâni."
(Michael Ende, *Povestea fără sfârşit*)

e) „Simion tresări, puse mâna pe bâta de-alături şi deschise ochii:
– Ce-i?
– Eu sunt, Ilie! (...)
– Ce-i, mă Ilie? Ce-ai păţit?
– Am venit acum de la Cluj... am venit prin pădure (...) şi la Poiana Sasului, bade Simion, nici un ceas n-a trecut, să mă trăznească Dumnezeu dacă te mint, am văzut o din aia... cât o combină era...
– Ce, mă?
– O farfurie zburătoare, bade Simion, să nu mă mişc de aici.
Simion lăsă bâta deoparte, se uită lung la el şi zise liniştit:
– Du-te, bă Ilie, dracu' şi te culcă."
(Ioan Groşan, *O.Z.N.*-ul)

f) „ – Ia mai scuteşte-mă, i-am spus pe jumătate adormit, ca şi cum ceasul ar fi fost de vină dacă a sunat la cinci."

g) „– Bre, ai matematica!... Scoală-te!"
(Mircea Eliade, *Romanul adolescentului miop*)

h) „Hei, Stupule, stăpân rău,
Ascultă ce-ţi grăiesc eu."
(*Pintea Viteazul*)

8. Subliniază interjecţiile ce redau chemarea sau îndemnarea păsărilor ori a animalelor:

a) „– Mâţu-mâţu! Piţi-piţu! şi tăt că el îl duce acasă..."
(*Legende din Apuseni*)

b) „...Pira, pira, nu pieri, şarpe;
pira, pira, nu-nţepa, şarpe..."
(Şerban Foarţă şi Andrei Ujică, *Vasiliscul şi aspida*)

Modele de răspuns, sugestii de rezolvare

1. a) *o* – spaimă şi dezgust; 2. a) *haide* – manifestarea voinţei; 3. a) *pu-pu-pu* etc.; 4. a) *iată* – predicat verbal; 5. a) virgulele izolează un substantiv în cazul vocativ, iar semnul exclamării marchează sfârşitul unei propoziţii exclamative prin care se exprimă îndemnul (*ia*) şi uimirea (*ce sudoare*); 6. – Hei, Maria, vino mai repede!; 7. a) *măi*; 8. a) *mâţu-mâţu*, *piţi-piţu* etc.

Exerciţii pentru performanţă

1. Formează, cu ajutorul sufixelor, verbe de la următoarele interjecţii: *beh*, *cotcodac*, *groh*, *pleosc*, *cioc*, *miau*, *cirip-cirip*, *tronc*, *ham*, *poc*, *boc*, *piu-piu*.

2. Schimbă valoarea morfologică a interjecţiei şi obţine astfel o altă parte de vorbire.

3. Construieşte cinci enunţuri în care interjecţia *o* să exprime sentimente şi stări diferite, pe care le vei preciza.

4. Scrie un scurt dialog pe o temă la alegere în care să foloseşti cât mai multe interjecţii. Subliniază-le.

5. În poezia *Cugetările sărmanului Dionis*, Mihai Eminescu apelează frecvent la interjecţie pentru a sugera trăirile eului liric. Exprimă-ţi punctul de vedere asupra acestei tehnici poetice într-o compunere de aproximativ zece rânduri :
„Ah ! Garafa pântecoasă doar de sfeşnic mai e bună ! ...
Bani n-am mai văzut de-un secol, vin n-am mai băut de-o lună (...).

Uh ! ce frig... îmi văd suflarea, – şi căciula cea de oaie
Pe urechi am tras-o zdravăn – iar de coate nici că-mi pasă (...).

Bruh ! mi-i frig. – Iată pe mână cum codeşte-un negru purec (...).

Aş striga : o, motănime ! Motănime ! Vai... Haram
De-al tău suflet, motănime, nepostind postul cel mare (...).

Ah ! Sunt printre voi de-aceia care nu cred tabla legii (...).
Ah ! atei, nu tem ei iadul ş-a lui Duhuri (...).

Ii, că în clondir se stinge căpeţelul de lumină ! ...
De-aş putea să dorm încaltea. – Somn, a gândului odină,
O, acopere fiinţa-mi cu-a ta mută armonie,
Vino somn – ori vino moarte. Pentru mine e totuna."

6. Comentează în câteva rânduri expresivitatea secvenţelor poetice şi narative din următoarele fragmente, realizate cu ajutorul interjecţiei :
a) „O ! desmiardă, pân' ce fruntea este netedă şi lină,
O ! desmiardă, pân' eşti jună ca lumina cea din soare..."
(Mihai Eminescu, *Noapte...*)
b) „Ah ! În curând satul în vale-amuţeşte,
Ah ! În curând pasu-mi spre tine grăbeşte..."
(Mihai Eminescu, *Sara pe deal*)
c) „Codrule, codruţule,
Ce mai faci, drăguţule...
– Ia, eu fac ce fac de mult..."
(Mihai Eminescu, *Revedere*)
d) „Regină peste îngeri,
Din neguri te arată,
Lumină dulce clară,
O, maică prea curată,
Şi pururea fecioară,
Marie ! "
(Mihai Eminescu, *Rugăciune*)

e) „Ei, ei! Pe bădiţa Vasile l-am pierdut; s-a dus unde i-a fost scris!"

f) „...Atunci au şi tăbărât balaurii pe mine, şi cât pe ce să mă înghită, de nu era o chirandă mai tânără între dânşii, să-mi ţie parte:
– Hauileo, mo! Ogoiţi-vă! Ce tolocăniţi băiatul? Cu tatul său aveţi ce-aveţi, iar nu cu dânsul!"
(Ion Creangă, *Amintiri din copilărie*)

XI. Teste recapitulative

1. Se dă textul:

„Codrule,
Dă-mi o frunză de jos,
Pentru întuneric şi pentru bătrâneţe
Şi pentru moartea care nu învie (...).
Dă-mi toate frunzele tale
Să cânt cu ele.
Sau mai bine cântă tu
Şi cu sufletul meu."
(Marin Sorescu, *Foaie verde*)

a) Indică un cuvânt din text fără funcţie sintactică.
b) Precizează gradul de comparaţie al adverbelor din text.
c) Precizează modul verbelor din text.
d) Analizează morfologic şi sintactic următoarele cuvinte din text: *-mi*, *tale*, *cu ele*, *de jos*.

2. Se dă textul:

„N-avem oşti, dară iubirea de moşie e un zid
Care nu se-nfiorează de-a ta faimă, Baiazid!"
(Mihai Eminescu, *Scrisoarea III*)

a) Indică, în propoziţii, altă valoare morfologică pentru cuvintele *dar* şi *care*.
b) Precizează valorile morfologice ale verbelor *a fi* şi *a avea* din text şi alcătuieşte propoziţii în care acestea să aibă alte valori.
c) Indică funcţia sintactică a cuvântului *de faimă*.
d) Construieşte o frază în care pronumele relativ *care* să apară la alt caz şi cu altă funcţie sintactică decât în text.

3. Se dă textul:

„Românii, care n-au creat aproape nimic, au împrumutat aproape tot. Toată istoria culturii româneşti, de la sfârşitul veacului de mâine până azi, e istoria introducerii culturii străine în ţările române..."
(G. Ibrăileanu, *Spiritul critic în cultura românească*)

a) Indică valorile morfologice din text ale cuvintelor *tot* şi *toată*.
b) Conjugă verbul *a crea* la modul indicativ, timpul imperfect.
c) Schimbă, în propoziţii, valoarea morfologică a cuvintelor *nimic* şi *străine*.
d) Pune la celelalte două diateze verbul *a împrumuta*.

4. Se dă textul:

„A şi făcut Mara ce-a făcut, şi maica Aegidia, econoama, i-a făgăduit că-i va lua copila şi pentru numai 60 florini pe an, căci e văduvă cu doi copii, sărăcuţii de ei. Au trecut însă doi ani de atunci, Persida împlinise nouă ani, şi Mara nu se putea hotărî să dea atâta – pentru nimic."

(Ioan Slavici, *Mara*)

a) Precizează valorile morfologice din text ale cuvântului *şi*.
b) Precizează funcţiile sintactice ale cuvintelor: *econoama*, *hotărî*, *pentru nimic*.
c) Analizează morfologic şi sintactic un numeral din text.
d) De la numeralul *doi* formează toate tipurile de numerale.

5. Se dă textul:

„Să zicem că măria sa nu se uită la dreapta şi la stânga şi, cufundat fiind în gânduri, nu-şi vede decât socotelile lui domneşti. Atunci sunt ostaşi şi curteni care se uită la lume."

(Mihail Sadoveanu, *Fraţii Jderi*)

a) Schimbă, în propoziţii, valoarea morfologică a cuvintelor *la dreapta* şi *la stânga* din text.
b) Alcătuieşte o propoziţie în care locuţiunea pronominală de politeţe *măria sa* să îndeplinească altă funcţie sintactică decât în text.
c) Precizează felul ultimelor două predicate din text.
d) Alcătuieşte propoziţii în care cuvântul *lui*, cu altă valoare morfologică decât în text, să îndeplinească funcţiile sintactice de complement indirect, complement circumstanţial de cauză, complement circumstanţial de loc.

6. Se dă textul:

„La marginea satului ţăranii trepădau de nerăbdare, umplând şoseaua şi împrejurimea. Cu feţele roşii, cu ochii înflăcăraţi aşteptau şi se îndemnau ca la o nuntă mare."

(Liviu Rebreanu, *Răscoala*)

a) Indică funcţia sintactică a cuvântului *de nerăbdare*.
b) Precizează valoarea morfologică din text a construcţiei *la marginea* şi construieşte o propoziţie în care aceasta să aibă o altă valoare morfologică.
c) Pune la celelalte două diateze verbul *umplând* şi plasează-l în propoziţii, indicând funcţiile sintactice ale acestuia.
d) Arată cum s-a format adjectivul *înflăcăraţi* din textul dat.

7. Se dă textul:

„La fiece cuvânt, o şovăire
Te face să tresari şi-ai aştepta.
Parcă trăieşti în somn şi-n amintire
Şi nu ştii cine-a scris cu mâna ta."
(Tudor Arghezi, *Frunze pierdute*)

a) Precizează funcţiile sintactice ale cuvintelor *fiece*, *te*, *cu mâna*.
b) Indică subiectul ultimei propoziţii şi arată prin ce parte de vorbire este exprimat.
c) Indică modul şi timpul verbelor din text.
d) Precizează valoarea morfologică a verbului *a avea* din text şi alcătuieşte o propoziţie în care acesta să apară cu altă valoare morfologică.

8. Se dă textul:

„În albul lor crepuscul îmi lâncezesc sub craniu
Ca-ntr-un mormânt din vremuri strâns bine-n cerc de fier
Şi pe un câmp cu seve-n imens delir, stingher
Eu rătăcesc să caut un vis frumos şi straniu."
(Stéphane Mallarmé, *Înnoire*)

a) Indică valoarea morfologică din text a cuvintelor *albul*, *îmi*, *bine*, *frumos* şi alcătuieşte propoziţii în care acestea să îndeplinească alte valori morfologice.
b) Precizează cazul următoarelor cuvinte: *lor*, *sub craniu*, *eu*, *straniu*.
c) Selectează un verb intranzitiv din text.
d) Pune adjectivul *straniu*, în propoziţii, la toate gradele de comparaţie.

9. Se dă textul:

„Natura e un templu ai cărui stâlpi trăiesc
Şi scot adesea tulburi cuvinte, ca-ntr-o ceaţă;
Prin codri de simboluri petrece omu-n viaţă
Şi toate-l cercetează c-un ochi prietenesc."
(Charles Baudelaire, *Corespunderi*)

a) Analizează morfologic şi sintactic următoarele cuvinte din text: *ai cărui*, *tulburi*, *toate*, *-l*.
b) Indică un predicat verbal şi un predicat nominal în text.
c) Pune verbul *a petrece* la diateza pasivă, timpul mai mult ca perfect, persoana a III-a, numărul plural.
d) Alcătuieşte propoziţii în care adverbul *adesea* să îndeplinească funcţia sintactică de atribut.

10. Se dă textul:

„Gorunule din margine de codru, de ce mă-nvinge,
cu-aripi moi atâta pace,

când zac în umbra ta
şi mă dezmierzi cu frunza-ţi jucăuşă ?"
(Lucian Blaga, *Gorunul*)

a) Precizează funcţia sintactică a pronumelui interogativ din text.
b) Indică, în propoziţii, alte două valori morfologice decât în text pentru cuvântul *mă*.
c) Indică, în propoziţii, numărul de forme flexionare ale adjectivului *moi* din text.
d) Analizează morfologic şi sintactic următoarele cuvinte din text : *de codru*, *atâta*, *ta*, *-ţi*.

11. Se dă textul :

„Impresia că te afli într-un oraş modern durează numai foarte puţine momente. Te trezeşti deodată într-o stradă pe care trăsurica o ocupă din trotuar în trotuar. Nu mai vezi decât cerul albastru deasupra şi casele galbene-arămii de zidurile cărora se lipesc trecătorii ca să nu împiedice pasul somnoros al calului."
(Mircea Eliade, *Jurnal*)

a) Analizează sintactic şi morfologic cuvintele *somnoros* şi *galbene-arămii*.
b) Indică valoarea morfologică a cuvintelor *al*, *te*, *decât*, *deasupra*.
c) Precizează funcţiile sintactice ale pronumelor relative din text.
d) Construieşte propoziţii în care cuvântul *o* să apară cu cinci valori morfologice diferite.

12. Se dă textul :

„– Uite, coniţă, Ionel nu s-astâmpără !
– Ionel ! strigă madam Popescu ; Ionel ! vin' la mama !
Apoi, către mine încet :
– Nu ştii ce ştrengar se face... şi deştept...
Dar vocea de dincolo adaogă :
– Coniţă ! uite Ionel ! Vrea să-mi răstoarne maşina ! ... Astâmpără-te, că te arzi ! "
(I.L. Caragiale, *Vizită...*)

a) Selectează din text un predicat nominal.
b) Indică patru cuvinte din text fără funcţie sintactică, diferite ca părţi de vorbire.
c) Analizează sintactic şi morfologic următoarele cuvinte din text : *nu s-astâmpără*, *de dincolo*, *-mi*.
d) Selectează din text un atribut apoziţional.

13. Se dă textul :

„Vlaicu-vodă este înştiinţat de apropierea celor doi ostatici de la Curtea de Argeş, de sosirea soliei lui Simon Stareţ pentru a o cere pe domniţa Anca în căsătorie."
(Alexandru Davila, *Vlaicu-vodă* – fragment de rezumat)

a) Precizează diateza verbului *este înştiinţat*.

b) Identifică în text un complement indirect, un atribut substantival, un complement direct şi un complement circumstanţial de scop.
c) Indică funcţiile sintactice ale substantivelor proprii din text.
d) Alcătuieşte patru propoziţii în care verbul *a cere*, la modul infinitiv, să îndeplinească alte funcţii sintactice decât în text, pe care le vei preciza.

14. Se dă textul:

„Trecut-au anii ca nouri lungi pe şesuri
Şi niciodată n-or să vie iară,
Căci nu mă-ncântă azi cum mă mişcară
Poveşti şi doine, ghicitori, eresuri..."
(Mihai Eminescu, *Trecut-au anii...*)

a) Selectează toate subiectele din text, arată felul lor şi părţile de vorbire prin care sunt exprimate.
b) Precizează modul şi timpul verbelor din text.
c) Identifică în text un adverb simplu şi unul compus.
d) Luând ca model forma inversă din text a verbului *a trece* la perfect compus, exemplifică alte patru verbe cu formă inversă.

15. Se dă textul:

„Şi deodată se şi apucă. Face mai întâi o cruce ş-o înfige în pământ de înseamnă locul. Apoi se duce prin pădure şi începe a chiti copacii trebuitori..."
(Ion Creangă, *Dănilă Prepeleac*)

a) Precizează valoarea morfologică din text a verbelor *înseamnă* şi *face* şi alcătuieşte propoziţii în care acestea să apară cu altă valoare.
b) Indică funcţiile sintactice din text ale cuvintelor: *deodată*, *locul*, *a chicoti*, *trebuitori*.
c) Conjugă verbul *a se duce* la modul indicativ, timpul viitor anterior.
d) Alcătuieşte propoziţii în care verbul *a chiti* să îndeplinească funcţiile sintactice de subiect, nume predicativ, complement indirect şi atribut.

Capitolul 5

Sintaxa propoziţiei

I. Subiectul

1. Alcătuieşte propoziţii în care subiectul să fie exprimat prin:
   - substantiv colectiv;
   - substantiv defectiv de plural;
   - substantiv epicen;
   - substantiv propriu compus;
   - substantiv obţinut prin conversiune din adjectiv, adverb, interjecţie, numeral;
   - substantiv obţinut prin derivare de la un radical-nume de localitate;
   - substantiv obţinut prin abreviere;
   - substantiv comun nearticulat;
   - substantiv comun articulat hotărât enclitic;
   - locuţiune substantivală.

2. Alcătuieşte propoziţii în care subiectul să fie exprimat prin:
   - pronume personal, persoana a III-a, numărul plural, genul feminin;
   - locuţiune pronominală de politeţe (formă de reverenţă), persoana a II-a;
   - pronume nehotărât compus;
   - pronume demonstrativ de depărtare şi diferenţiere;
   - pronume posesiv, persoana I, numărul plural;
   - pronume de întărire, persoana I, numărul singular;
   - pronume interogativ;
   - pronume relativ compus;
   - pronume negativ compus.

3. Alcătuieşte propoziţii în care subiectul să fie exprimat prin:
   - numeral colectiv, genul masculin;
   - numeral cardinal compus;
   - numeral ordinal, genul feminin;
   - numeral distributiv.

4. Alcătuieşte propoziţii în care subiectul să fie exprimat prin:
   - verb la infinitiv;

- verb la supin;
- verb la gerunziu, diateza reflexivă;
- substantiv obţinut prin conversiune din verb la participiu.

5. Selectează din următoarele enunţuri subiectele multiple şi arată prin ce părţi de vorbire sunt exprimate:
   a) „Cei mulţi şi cei proşti, imbecilii şi infirmii creierului, nătângii cu ochi frumoşi şi cu frunţile înguste, făpturile (...) nu vor înţelege niciodată durerea tragică a vieţii mele."
      (Mircea Eliade, *Romanul adolescentului miop*)
   b) „Credeam chiar că o să devin beţiv, pentru că îmi plăceau starea de inconştienţă şi orgoliul dement al beţivului."
      (*Apocalipsa după Cioran*, interviu)

6. Rescrie din următoarele enunţuri propoziţiile cu subiect neexprimat şi precizează felul acestuia:
   a) „Băiatul cel mic al lui Dumitru Onişor ieşise (...). Era un copilaş palid şi mărunţel şi târa pe pământul ravăn nişte ciubote grele ale unui frate mai mare. Ridică spre mine ochii trişti învăluiţi ca-ntr-o umbră cenuşie şi-şi scoase cu anevoie din cap pălărioara veche şi pleoştită ca o ciupercă."
      (Mihail Sadoveanu, *Un om năcăjit*)
   b) „Lăsaţi-l pe bătrân în pace, mulţumiţi-i că m-a scăpat de la moarte!"
      (Victor Eftimiu, *Cerbul fermecat*)
   c) „Mulţumesc dumitale, că m-ai lăsat să plec..."
      (Petre Ispirescu, *Porcul cel fermecat*)
   d) „Să ştiţi că suntem şapte."
      (Mihail Sadoveanu, *Dumbrava minunată*)
   e) „Să avem iertare, stăpâne!... Cât despre apă bună nu vă îngrijiţi; acuş avem să dăm peste o fântână cu apă dulce şi rece ca gheaţa. Acolo vom poposi, oi clăti plosca bine ş-oi umple-o cu apă proaspătă, ca să avem la drum..."
      (Ion Creangă, *Povestea lui Harap-Alb*)
   f) „N-aibi grijă, măi şoimane! Eu am şi duc cu mine
      O vrajbă rea de duşmani şi bună pentru tine."
      (Vasile Alecsandri, *Dan, căpitan de plai*)
   g) „Eu am vieţuit viaţa lui Papini. Şi am lăcrămat, şi mi-am lovit trupul, şi am strigat în singurătate, şi m-am bucurat de sălbatecă bucurie – citind *Omul sfârşit*."
      (Mircea Eliade, *Romanul adolescentului miop*)

7. Rescrie din următorul text propoziţiile fără subiect şi motivează răspunsul:
   Este o zi mohorâtă de toamnă. Plouă şi tună neîncetat, de parcă cerul nu-şi mai găseşte odihna. Treptat se înnoptează şi natura îşi estompează formele. E bine de cei ce sunt acum la adăpost, dar îmi pare rău de oamenii ce sunt nevoiţi să înfrunte vijelia de afară. Mi s-a urât de stat în casă, dar nu am ce să fac. Iată că plouă mai puţin.

8. Realizează acordul între subiect şi predicat în următoarele enunţuri:
   a) Dealurile şi câmpiile ţării sunt înverziţi/înverzite.
   b) Un stol de rândunele a zburat/au zburat.
   c) Eu şi ea am ajuns/au ajuns primii.
   d) Sacul şi dulapurile sunt golite/goliţi.
   e) Tu şi el citiţi/citesc din ce în ce mai mult.
   f) Maria sau Ioana va fi premiată/vor fi premiate.
   g) Nici Doina, nici Elena nu a venit/nu au venit.
   h) Fiecare dintre candidaţi a primit/au primit felicitări din partea organizatorilor.
   i) O mulţime de păsări a venit/au venit din sud.
   j) Care dintre colegi a fost invitat/au fost invitaţi la petrecere?
   k) Nici unul dintre participanţi nu a reuşit/nu au reuşit să se califice în finală.
   l) Îmi plac/îmi place romanele poliţiste.
   m) Băieţii şi fetele sunt invitaţi/sunt invitate în amfiteatru.
   n) Nu-mi plac/nu-mi place părerile tale.
   o) Şi tu, şi el pictaţi/pictezi bine.

9) Selectează subiectele exprimate prin substantive şi locuţiuni substantivale din următoarele fragmente şi analizează-le sintactic şi morfologic:
   a) „Dumnezeul meu a revărsat asupră-mi jăratecul şi gheaţa glumei perverse."
   b) „Nu mi-e teamă de nimeni."
      (Mircea Eliade, *Romanul adolescentului miop*)
   c) „Este o fugă, în cărţi, un fel de a scăpa de sine."
      (*Apocalipsa după Cioran*, interviu)
   d) „La opt dimineaţa, Garoafa mă striga de la poarta noastră cu vocea ei guturală."
   e) „Era cald, caniculă şi cârpa violetă atârna lălâie în vârful băţului..."
      (Mircea Cărtărescu, *REM*)
   f) „Băiatului îi era foame."
      (Duiliu Zamfirescu, *Din Dobrogea*)
   g) „Vom visa un vis ferice
      Îngâna-ne-vor c-un cânt
      Singuratece izvoare,
      Dulcea batere de vânt..."
      (Mihai Eminescu, *Dorinţa*)
   h) „Şade Toma Alimoş,
      Haiduc din Ţara de Jos..."
      (*Toma Alimoş*)

10. Selectează subiectele exprimate prin pronume şi analizează-le sintactic şi morfologic:
   a) „Dacă nu era el, tătucule, nu-ţi mai vedeai băiatul niciodată!"
      (Victor Eftimiu, *Cerbul fermecat*)
   b) „Ce credeţi dumneavoastră, că mă pot mişca pe mine asemenea poveşti pentru copii?"
      (Mihail Sadoveau, *Dumbrava minunată*)
   c) „Ia tacă-ţi gura, măi Gerilă! ziseră ceilalţi."

d) „Cine-a mai dori să facă tovărăşie cu tine aibă-şi parte şi poarte-şi portul...”
e) „Văd eu bine că mi s-a strâns funia de par. Poate mă aşteaptă şi alţii să le dau răvaş de drum.”
(Ion Creangă, *Povestea lui Harap-Alb*)
f) „Dacă Papini şi-a secătuit comorile ce-i licăreau ascunse în suflet – comori ce licăresc şi în sufletul meu – aceasta nu mă înspăimântă.”
g) „Tot ce puteam face, tot ce puteam crea – a creat Papini.”
h) „Ceea ce fremăta până acum sfios în mine – se frământa uriaş şi asurzitor.”
(Mircea Eliade, *Romanul adolescentului miop*)
i) „Fiecare din noi trebuia să fie regină pentru o zi.”
j) „Totul părea să fie împotriva bietei mele prietene.”
k) „Acesta o târa ca pe un câine pe care l-ai purta în lesă. Noi ne ţineam după grasa în mov, înzorzonată ca o paparudă.”
l) „Nimic n-o mai trăgea înainte.”
(Mircea Cărtărescu, *REM*)
m) „Dumneata nu cunoşti cum îi lumea ?”
n) „Aceea-i bună de leac ! se ascuţi la mine liţa Salomia.”
(Mihail Sadoveanu, *Istorisirea Zahariei Fântânarul*)

11. Selectează subiectele exprimate prin numerale şi analizează-le sintactic şi morfologic :
a) „Amândoi erau potriviţi la-nvăţătură şi la purtare.”
(I.L. Caragiale, *Triumful talentului*)
b) „Unde-i unul, nu-i putere
La nevoi şi la durere.
Unde-s doi, puterea creşte
Şi duşmanul nu sporeşte.”
(Vasile Alecsandri, *Hora Unirii*)
c) „Plecat-am nouă din Vaslui...”
(Vasile Alecsandri, *Peneş Curcanul*)
d) „Al treilea ceru să se dea vatra satului...”
e) „Câte patru păstrau proprietarului dreptul de monopol pentru vinderea obiectelor de consumaţie în sat.”
(Nicolae Bălcescu, *Reforma socială la români*)

12. Selectează subiectele exprimate prin verbe la moduri nepersonale din următoarele enunţuri şi analizează-le sintactic şi morfologic :
a) A te pregăti pentru viitor înseamnă a te informa permanent.
b) De învăţat este uşor atunci când eşti pasionat de studiu.
c) Din camera alăturată se aude cântând şi râzând.
d) Se poate auzi şi de aici muzica.

13. Exemplifică, în propoziţii, un subiect inclus şi unul subînţeles.

Modele de răspuns, sugestii de rezolvare

1. Stoluri de păsări zboară spre sud ; 2. Ele s-au întâlnit în parc ; 3. Tustrei au plecat la şcoală ; 4. A spune adevărul este o calitate ; 5. *Cei mulţi şi cei proşti*, *imbecilii şi infirmii*, *nătângii*, *făpturile* – subiect multiplu, exprimat prin : pronume nehotărât substantivizat + adjectiv substantivizat + adjectiv substantivizat + adjectiv substantivizat + adjectiv substantivizat + substantiv ; 6. a) Era un copilaş palid şi mărunţel (subiect neexprimat, subînţeles) ; 7. Plouă – propoziţie fără subiect pentru că verbul-predicat nu admite subiect ; 8. a) Dealurile şi câmpiile ţării sunt înverzite ; 9. a) *Dumnezeul* – subiect simplu, exprimat prin substantiv propriu, gen masculin, numărul singular, caz nominativ, articulat cu articolul hotărât *l* ; 10. a) *el* – subiect simplu, exprimat prin pronume personal, persoana a III-a, numărul singular, genul masculin, cazul nominativ ; 11. a) *amândoi* – subiect simplu, exprimat prin numeral colectiv, gen masculin, caz nominativ ; 12. a) *a te pregăti* – subiect simplu, exprimat prin verb predicativ, personal, conjugarea a IV-a, diateza activă pronominală, mod infinitiv, timp prezent, formă afirmativă ; 13. Mergem împreună (subiect inclus).

Exerciţii pentru performanţă

1. Indică subiectul propoziţiilor din următoarele enunţuri şi motivează răspunsul :
   a) Afară e toamnă din nou, sunt trist, dar mă gândesc că peste câteva luni va fi primăvară şi nu va mai fi frig.
   b) Pentru că e seară şi întuneric merg în oraş însoţită de cineva.
   c) Mi-e dor de grădiniţă, dar mi-e ruşine să recunosc acest lucru.
   d) Tata conduce încet, fiindcă este ceaţă.

2. Precizează subiectul din următoarele propoziţii şi motivează răspunsul :
   a) S-au anunţat rezultatele de către preşedintele juriului.
   b) În zăpadă se văd urme de paşi.
   c) Din camera alăturată se aude cântând.

3. Identifică situaţiile de subiect reluat în următoarele enunţuri :
   a) Fetiţa care a intrat pe uşă, aceea este prietena mea cea mai bună.
   b) Vorbitorul se oprise şi el la auzul bubuiturii.
   c) Participanţii la întrecere nu s-au speriat nici ei de ameninţări.
   d) – Vine el stăpânul şi va rezolva neînţelegerile ! spuse femeia supărată.

4. Identifică subiectele din următoarele enunţuri şi analizează-le sintactic şi morfologic :
   a) „Măicuţă dragă, cartea mea
   Găsească-mi-te-n pace ! ”
   (George Coşbuc, *O scrisoare de la Muselim Selo*)

b) „Glasul său era aproape frăţesc, părea să-mi spună: «Uite, tot ce gândeşti şi simţi tu eu ştiu demult...»"
(Marin Preda, *Viaţa ca o pradă*)

c) „Cei din urmă, văzându-se împinşi spre pod, o iau la fugă."
(Alexandru Vlahuţă, *România pitorească*)

d) „Buciumă toamna
Agonic – din fund –
Trec păsărele
Şi tainic s-ascund.

Ţârâie ploaia...
Nu-i nimeni pe drum (...)."
(George Bacovia, *Pastel*)

e) „...Domnul învăţător s-a dus să prindă peşte şi Costi Balcovici a fost obraznic, iar eu nu m-am lăsat bătut."
(Ioan Slavici, *Mara*)

f) „Amu Harap-Alb şi cu ai săi mai merg ei cât merg şi într-o târzie vreme ajung la împărăţie."
(Ion Creangă, *Povestea lui Harap-Alb*)

g) „Întrebător fratele mă priveşte,
mirată mă-ntâmpină sora,
dar încolăcit la picioarele mele
m-ascultă şi mă pricepe prea bine
şarpele cel cu ochii de-a pururi deschişi
spre-nţelepciunea de dincolo."
(Lucian Blaga, *Fiu al faptei nu sunt*)

h) „Era mai uşor de dat decât de îndeplinit o asemenea poruncă..."
(Zaharia Stancu, *Desculţ*)

i) „Una-i lumea-nchipuirii cu-a ei visuri fericite,
Alta-i lumea cea aievea..."

j) „Cine-a vrut s-asculte vorba? Cine-aude? Cui îi pasă?"
(Mihai Eminescu, *Memento mori*)

k) „Ai mei pierduţi sunt, paşă, toţi!"
(George Coşbuc, *El-Zorab*)

l) „Hotărî vizirul ca a treia zi
Să vază şi însuşi ce va auzi."
(Anton Pann, *Povestea vorbei*)

5. Selectează propoziţiile fără subiect din următoarele fragmente şi motivează răspunsul:

a) „Acuş se face ziuă şi tu nu mai stincheşti cu braşoave de-ale tale!"

b) „Îmi pare rău că n-am luat măcar spânul cel de-al doilea cu mine."
(Ion Creangă, *Povestea lui Harap-Alb*)

c) „Nu-ţi ajunge atâta şcoală? Şcoală primară, liceu, universitate, ţi s-o fi acrit şi dumitale."
(G. Călinescu, *Tot mai înveţi, maică?*)

6. Explică, pe baza unor propoziţii, diferenţa dintre un subiect nedeterminat şi unul indeterminabil.

7. Exemplifică, în propoziţie, subiectul unui verb la modul gerunziu.

8. Explică, pe baza exemplelor, diferenţa dintre subiectul gramatical şi subiectul logic.

9. Exemplifică două situaţii în care între subiect şi predicat să apară virgula.

10. Identifică, în următoarele enunţuri, subiecte în alte cazuri decât nominativul :
   a) Ai lui sunt întotdeauna pregătiţi de oaspeţi.
   b) Cu toţii au venit la serbare.
   c) Dintre copii s-au întors.
   d) Nu-i acord încredere cui nu merită.

11. Explică rolul subiectului în obţinerea efectelor expresive ale următoarelor fragmente :
   a) „Tot mai des în preajmă umbre vii răsar,
   Ploaia peste case pică tot mai rar
   Şi-n grămezi de neguri apele se strâng."
   (George Topîrceanu, *Noapte de toamnă*)
   b) „Voi credeaţi în scrisul vostru, noi nu credem în nimic ! ...
   Voi, pierduţi în gânduri sânte, convorbeaţi cu idealuri ;
   Noi cârpim cerul cu stele, noi mânjim marea cu valuri..."
   (Mihai Eminescu, *Epigonii*)

12. Realizează o compunere gramaticală de 10-15 rânduri în care să prezinţi descriptiv o dimineaţă de iarnă. Vei folosi predicate verbale exprimate prin verbul *a fi* şi subiecte exprimate prin substantive ce denumesc momente ale zilei, anotimpuri, fenomene atmosferice, stări şi senzaţii omeneşti.

II. Predicatul

1. Analizează predicatele verbale exprimate prin verbe din următoarele enunţuri :
   a) „Şi mai ales aşteptăm acum să ne spuie comisul Ioniţă una cum nu socot c-a fost şi-a mai fi."
   (Mihail Sadoveanu, *Istorisirea Zahariei Fântânarul*)
   b) „Toate au fost vrăjite, descântate şi afierosite după străvechi noime şi îndreptare ale magiei pierdute şi uitate de ceilalţi."
   c) „Când a sosit Aliman nu se putea face nimic. Trecuseră toate ca nălucile (...) şi se pierduseră departe."
   (Vasile Voiculescu, *Lostriţa*)
   d) „Porţile erau străjuite şi păzitorii porunciţi a nu lăsa să iasă nime."

e) „În curte (...) erau trei poloboace desfundate, pline de vin..."
f) „Încai lăsaţi-mă să mă duc să-mi pun casa la cale! Fie-vă milă de jupâneasa şi de copilaşii mei! Lăsaţi-mă să mă spoveduiesc!"
(Costache Negruzzi, *Alexandru Lăpuşneanul*)

2. Analizează predicatele nominale din următoarele enunţuri:
a) „Într-adevăr, pare un om cum nu sunt mulţi."
b) „Acela-i moş Zaharia fântânarul, mătuşă Salomie."
(Mihail Sadoveanu, *Istorisirea Zahariei Fântânarul*)
c) „Numai Aliman, singurul, îi rămăsese credincios."
d) „Acum, când a ajuns flăcău voinic şi a deprins toate vicleşugurile sălbăticiunilor..."
e) „Dar povestea lui Aliman a rămas vie şi mereu mlădioasă."
(Vasile Voiculescu, *Lostriţa*)
f) „Toate glasurile se făcură un glas, şi acest glas striga..."
(Costache Negruzzi, *Alexandru Lăpuşneanul*)

3. Identifică în următoarele fragmente predicatele exprimate prin adverbe şi locuţiuni adverbiale predicative:
a) „Unii poate că şi prepuneau vreo cursă, dar odată intrând nu se mai puteau înturna..."
(Costache Negruzzi, *Alexandru Lăpuşneanul*)
b) „Desigur că-i treceau prin minte cuvintele pe care eu le auzeam desluşit."
(Barbu Ştefănescu Delavrancea, *Irinel*)
c) „Fără îndoială că aş fi preferat truda, nesomnul şi nemulţămirea..."
(Mihail Sadoveanu, *Dintr-o călătorie*)

4. Subliniază în următoarele fragmente predicatele verbale exprimate prin interjecţii:
a) „Pe la Paşti iat-o că s-a ivit."
(Vasile Voiculescu, *Lostriţa*)
b) „Haide, fată, la ogor!
Ba, mamă, ochii mă dor!"
(Folclor)
c) „Uite cocostârcii... zise el deodată..."
(Mihail Sadoveanu, *Un om năcăjit*)
d) „Eu atunci haţ! de sumanul moşneagului..."
e) „...ne întovărăşim cu dânşii, de frica lăieşilor din Ruginoasa, şi hai! hai! până-n ziuă, iacătă-ne în Târgul-Frumos..."
(Ion Creangă, *Amintiri din copilărie*)

5. Analizează predicatele exprimate prin locuţiuni verbale din următoarele enunţuri:
a) „De la o vreme, oamenii au început să-şi dea seama de primejdie şi să se păzească."
b) „...nu pierduse nădejdea că odată şi-odată o să-i cază în mâini."

c) „Toţi vedeau şi îi băteau capul că-l vrăjise lostriţa blestemată şi curând are să-i facă de petrecanie."
d) „Fata îşi veni numaidecât în fire."
e) „Au mai băgat de seamă că are părul despletit pe umeri..."
f) „Venea de sus, de departe, de la izvoarele Bistriţei aurii, unde spunea că-şi are rosturile."
g) „Dar se mişcă necontenit alături şi în rând cu lostriţa fabuloasă, care nu-şi găseşte astâmpăr..."

(Vasile Voiculescu, *Lostriţa*)

6. Arată prin ce părţi de vorbire este exprimat numele predicativ în următoarele enunţuri:
a) „A spus nişte întâmplări din viaţa lui ş-o istorisire cu Duca-Vodă, care nici nouă nu ne este necunoscută."
b) „Parcă ce-i bun un hârb? Nu-i bun de nimica."
c) „Dumneata nu cunoşti cum îi lumea? Ai fost femeie frumoasă în zilele dumitale (...) Apoi de ce-ţi ieşeau bărbaţii în cale (...), iar la alte femei nu se uitau, căci nu erau ca dumneata."
d) „Aşa-i, încuviinţă Zaharia."
e) „Într-adevăr era bună apa. Decât eu vinul îl beau mai cu plăcere, căci mi-i mai cu priinţă."

(Mihail Sadoveanu, *Istorisirea Zahariei Fântânarul*)

f) „...orice îi era totuna."

(Vasile Voiculescu, *Lostriţa*)

g) „Astăzi sunt altfel trebile."
h) „Aceştii erau Spancioc şi Stroici."

(Costache Negruzzi, *Alexandru Lăpuşneanul*)

7. Alcătuieşte propoziţii în care predicatul să fie exprimat prin verbul *a gândi* la cele trei diateze.

8. Precizează felul predicatului din următoarele enunţuri şi motivează răspunsul:
- Ar fi venit şi el la plimbare.
- Se zice că ar fi din Ardeal.
- Caietul este pe jos.
- Manualul de geografie este foarte bine documentat.
- Pe autostradă a fost un accident.
- Aceste fapte au fost cu mult timp în urmă.
- El a fost chemat în cabinetul directorului.
- În oraş nu este benzină.
- El este de 12 ani în Canada.
- O carte de informatică este 20 de lei.
- De ce v-aţi adunat? Ce este aici?
- Copacii sunt înverziţi.
- Copacii sunt stropiţi pentru a fi feriţi de boli.
- Sunt trei ani de când ne-am despărţit.

9. Construieşte câte două propoziţii în care verbele *a fi*, *a rămâne*, *a însemna*, *a (se) face*, *a ieşi*, *a ajunge*, *a părea* să fie predicate verbale şi apoi să alcătuiască predicatul nominal împreună cu un nume predicativ.

10. Alcătuieşte patru propoziţii în care predicatul verbal să fie exprimat prin verbe ce arată fenomene ale naturii.

11. Selectează din următoarele fragmente predicatele nominale cu nume predicativ multiplu:
   a) „Bătrânul acela-i orb şi ticălos (...). Asemenea dacă te bucuri de-o floare că-i luminată şi are mireasmă, nu te poţi supăra pe cea care-i mohorâtă şi fără miros, căci nu-i ea vinovată."
   (Mihail Sadoveanu, *Istorisirea Zahariei Fântânarul*)
   b) „Flăcăul a rămas multă vreme acolo buimac, cu gura căscată."
   c) „Aliman era frumos şi voinic."
   d) „Apele se făceau pe rând de aur, de argint şi apoi albastre, învăluindu-i tăinuitoare."
   e) „Dar Aliman era mai sănătos, mai voinic, mai frumos şi mai bun cum nu fusese niciodată."
   (Vasile Voiculescu, *Lostriţa*)

12. Alcătuieşte propoziţii cu nume predicative multiple ale căror elemente componente să fie coordonate prin conjuncţiile *şi*, *ba*, *nici*, *sau*, *ori*, *fie*, *dar*.

13. Analizează toate predicatele din următoarele fragmente:
   a) „Umblă duşi de mână de alţii, că ei singuri nu-s vrednici să calce doi paşi; şi pe unde ajung spun numai minciuni, de stă lumea şi se uită la dânşii cu gura căscată."
   b) „Asta ştiu eu că-i adevărată, că nici noi nu suntem de ieri de-alaltăieri..."
   c) „Mă-nduplec a crede c-or fi ştiind ş-or fi spunând întâmplări."
   d) „Să spuie acela, să vedem unde rămân orbii?"
   (Mihail Sadoveanu, *Istorisirea Zahariei Fântânarul*)
   e) „De departe, ai zice că-i o domniţă lungită la soare..."
   (Vasile Voiculescu, *Lostriţa*)

14. Subliniază predicatele exprimate prin verbe şi locuţiuni verbale impersonale din următoarele fragmente:
   a) „Ce i s-a întâmplat?"
   b) „Acolo are să facă popas, în toamna asta, mare vânătoare domnească – şi trebuie apă."
   c) „Ce este? A întrebat măria sa Calimah-Vodă."
   (Mihail Sadoveanu, *Istorisirea Zahariei Fântânarul*)
   d) „De cu seară se făcuse de ştire tuturor boierilor să se adune a doua zi, fiind sărbătoare, la mitropolie, unde era să fie şi domnul..."
   (Costache Negruzzi, *Alexandru Lăpuşneanul*)

Modele de răspuns, sugestii de rezolvare

1. a) *aşteptăm* – predicat verbal exprimat prin verb predicativ, personal, tranzitiv, conjugarea I, diateza activă, mod indicativ, timp prezent, persoana I, numărul plural, formă afirmativă ; 2. a) *pare un om* – predicat nominal, exprimat prin verbul copulativ *a părea*, personal, intranzitiv, conjugarea a II-a, diateza activă, mod indicativ, timp prezent, persoana a III-a, numărul singular, formă afirmativă + numele predicativ *un om*, exprimat prin substantiv comun, simplu, gen masculin, numărul singular, caz nominativ, articulat cu articolul nehotărât *un* ; 3. a) *poate* – adverb predicativ ; 4. a) *iat*- este interjecţie predicativă ; 5. a) *să-şi dea seama* – predicat verbal exprimat prin locuţiune verbală predicativă, personală, intranzitivă, conjugarea I, diateza reflexivă, mod conjunctiv, timp prezent, persoana a III-a, numărul plural formă afirmativă ; 6. a) (*este*) *necunoscută* – adjectiv ; 7. Eu gândesc un plan ingenios. Mă gândesc să ies la o plimbare. Compunerea a fost bine gândită de elevi ; 8. a) predicat verbal – verbul *a veni* la modul condiţional-optativ ; 9. Se pare că va ploua (predicat verbal). El pare obosit (predicat nominal) ; 10. Ninge halucinant ; 11. a) (*i*) *orb şi ticălos* ; 12. El va ajunge medic ori farmacist ; 14. a) *s-a întâmplat* – verb impersonal.

Exerciţii pentru performanţă

1. Analizează sintactic şi morfologic predicatele din următoarele fragmente :
   a) „Asta era pe la începutul primăverii."
      (Vasile Voiculescu, *Lostriţa*)
   b) „Poate că-i convin tuspatru craii cărţilor de joc..."
      (Mihai Eminescu, *Scrisoarea V*)
   c) „Bine e să ştii, la moarte, că o dungă laşi – un nume..."
      (Alexandru Vlahuţă, *Din prag...*)
   d) „Unul Dumnezeu ştie de nu mi-a părut rău şi de nu mă căiesc de aceasta..."
   e) „Luau seama însă că curtea era plină de lefecii înarmaţi..."
   f) „...eu de mult aveam de gând să sfătuiesc pre măria-ta la aceasta..."
   g) „Boierii şi-au venit în cunoştinţă..."
      (Costache Negruzzi, *Alexandru Lăpuşneanul*)
   h) „Mi se pare că la Curtea-ţi nu se ştie ce se cade..."
      (Alexandru Davila, *Vlaicu-Vodă*)
   i) „Mi-e greu să-mi părăsesc coliba în care mi-am petrecut viaţa..."
      (Ioan Slavici, *Moara cu noroc*)
   j) „Întregul deal coboară şi iată-ne pe drum."
      (Ion Pillat, *Adio la Florica*)

2. Alcătuieşte propoziţii în care numele predicativ să fie exprimat prin :
   - substantiv propriu compus, caz genitiv ;

- substantiv provenit prin conversiune din interjecţie, caz nominativ ;
- substantiv defectiv de singular, caz acuzativ ;
- pronume interogativ, caz genitiv ;
- pronume demonstrativ de identitate, caz acuzativ ;
- pronume personal, caz dativ ;
- adjectiv invariabil, caz nominativ ;
- adjectiv la gradul de comparaţie superlativ relativ de superioritate, caz nominativ ;
- numeral cardinal, caz dativ ;
- numeral multiplicativ, caz nominativ ;
- verb la infinitiv, timp trecut, diateza reflexivă ;
- verb la supin ;
- verb la gerunziu.

3. Construieşte contexte expresive în care numele predicativ să aibă valoare de comparaţie, inversiune, repetiţie, enumeraţie, personificare, hiperbolă.

4. Realizează un dialog de aproximativ jumătate de pagină pe o temă la alegere în care să foloseşti predicate exprimate prin verbe, locuţiuni verbale, adverbe şi interjecţii. Extrage-le apoi din text şi clasifică-le.

5. Construieşte enunţuri în care predicatul să fie exprimat prin :
   - verbul *a desena* : persoana a II-a, numărul singular, mod indicativ, timp mai mult ca perfectul ;
   - verbul *a cânta* : persoana a III-a, numărul plural, mod indicativ, timp viitor anterior ;
   - verbul *a cosi* : persoana a III-a, numărul singular, mod indicativ, timp perfect simplu ;
   - verbul *a merge* : persoana I, numărul singular, mod conjunctiv, timp perfect ;
   - verbul *a dansa* : persoana a III-a, numărul plural, mod condiţional-optativ, timp prezent ;
   - verbul *a coase* : persoana a III-a, numărul plural, mod indicativ, timp prezent ;
   - verbul *a agrea* : persoana I, numărul plural, mod indicativ, timp prezent ;
   - verbul *a crea* : persoana a III-a, numărul plural, mod indicativ, timp imperfect ;
   - verbul *a citi* : persoana a II-a, numărul singular, mod imperativ, formă negativă.

6. Precizează în care din exemplele prezentate mai jos adverbele subliniate îndeplinesc funcţia de predicat :
   - Voi veni, *fireşte*, la petrecere.

- *Fireşte* că a rezolvat exerciţiul.
- Suntem, *fără îndoială*, foarte bine pregătiţi pentru examen.
- *Fără îndoială* că mă voi prezenta la concurs.
- A ajuns *aproape* de final.
- *Aproape* că nu mai suportam tensiunea.
- A citit şi *mai* mult decât anul trecut.
- *Mai* că-mi vine să nu-ţi dau voie în oraş.

7. Alcătuieşte propoziţii în care predicatul să fie exprimat prin:
   - verbul *a alerga*: tranzitiv, diateza activă;
   - verbul *a striga*: intranzitiv, diateza pasivă;
   - verbul *a închipui*: tranzitiv, diateza activă;
   - verbul *a procura*: tranzitiv, diateza reflexivă.

8. Alcătuieşte două enunţuri în care predicatul să fie exprimat prin verbe unipersonale prin formă şi impersonale prin conţinut.

9. Numeşte raportul care se stabileşte între predicatul şi subiectul unei propoziţii şi explică-l.

10. Rescrie propoziţiile cu predicat neexprimat din următoarele texte:
    a) „Era prădalnică! Hulpavă de peşte, pe care-l înghiţea cu nemiluita. Dar mai ales nesătulă de carne de om, căreia ajunsese să-i ducă dorul. Şi, flămândă, se făcea din ce în ce mai îndrăzneaţă, mai frumoasă, mai ademenitoare. Dar şi lumea din ce în ce mai învegheată."
    b) „...a izbutit s-o prinză odată în undiţă. Numai o clipă!"
    c) „Muntenii râdeau de coliviile lui în care vrea să prinză apele. Capcane pentru peştii proşti de baltă."
    (Vasile Voiculescu, *Lostriţa*)
    d) „Cincizeci de ani de când împăratul purta război c-un vecin al lui."
    (Mihai Eminescu, *Făt-Frumos din lacrimă*)

11. Identifică predicatele nominale incomplete din următoarele enunţuri şi dă forma lor completă:
    a) Bine că a venit mama!
    b) – Mergeţi la întâlnire?
    – Posibil să mergem şi noi.
    c) Normal că te voi ajuta.
    d) Păcat că nu ai stat până la sfârşit!

III. Atributul

1. Alcătuieşte patru propoziţii în care atributul să determine un substantiv, o locuţiune substantivală, un pronume şi un numeral.

2. Analizează sintactic şi morfologic atributele adjectivale din următoarele fragmente:

a) „Valuri albe trec în zare, se aşează-n lung troian
Ca nisipurile dese din pustiul african."
(Vasile Alecsandri, *Viscolul*)

b) „Oltule, care-ai fost martor vitejiilor trecute
Şi puternici legioane p-a ta margine-ai privit,
Virtuţi mari, fapte cumplite îţi sunt ţie cunoscute,
Cine oar' să fie omul care te-a-ngrozit?"
(Grigore Alexandrescu, *Umbra lui Mircea. La Cozia*)

c) „O fată trece c-un profil
Rotund şi dulce de copil..."
(Mihai Eminescu, *Privesc oraşul – furnicar*)

d) „Sculată din patul ei, se aruncă pe treptele de piatră ale unei bolte în zid, în care veghea, deasupra unei candele fumegânde, icoana îmbrăcată în argint a maicei durerilor."
(Mihai Eminescu, *Făt-Frumos din lacrimă*)

e) „Ancuţa cea tânără grăi..."
(Mihail Sadoveanu, *Fântâna dintre plopi*)

3. Analizează sintactic şi morfologic atributele substantivale din următoarele fragmente:

a) „Crivăţul de miazănoapte vâjâie prin vijelie,
Spulberând zăpada-n ceruri de pe deal, de pe câmpie."

b) „Zberăt, raget, ţipăt, vaiet, mii de glasuri spăimântate
Se ridică de prin codri, de pe dealuri, de prin sate..."
(Vasile Alecsandri, *Viscolul*)

c) „Privitor ca la teatru
Tu în lume să te-nchipui..."
(Mihai Eminescu, *Glossă*)

d) „De altfel, unul din principiile de lucru pe care Marius ne roagă să le respectăm în căutarea noastră este acela al mezalianţei ca formă specifică a mutaţiei sociale."
(Mircea Nedelciu, *Tratament fabulatoriu*)

e) „A fost primejdie pentru viaţa lui Alexăndrel-Vodă, fulgeră el pe postelnic."
(Mihail Sadoveanu, *Fraţii Jderi*)

4. Analizează sintactic şi morfologic atributele verbale din următoarele fragmente:

a) „O căsuţă drăgălaşă cu ferestrele lucind,
Unde dulcea ospeţie îl întâmpină zâmbind!"
(Vasile Alecsandri, *Viscolul*)

b) „Fântâna era adâncă şi nu avea nici roată, nici cumpănă, ci numai o scară de coborât până la apă."
(Ion Creangă, *Povestea lui Harap-Alb*)

c) „Şi cum ieşim în şleah, părerea noastră de bine : întâlnim câţiva oameni cu nişte cară cu draniţă, mergând spre Iaşi..."
(Ion Creangă, *Amintiri din copilărie*)

d) „Dar personajul se bucură adesea de avantajul de a-şi fi încheiat de multă vreme existenţa şi a fi lăsat posterităţii urme dintre cele mai semnificative."
(Mircea Nedelciu, *Tratament fabulatoriu*)

5. Analizează sintactic şi morfologic atributele pronominale din următoarele fragmente :

a) „Nici încline a ei limbă
Recea cumpăn-a gândirii (...)
Joace unul şi pe patru...
Totuşi tu ghici-vei chipu-i (...).
Şi-nţelegi din a lor artă
Ce e rău şi ce e bine."
(Mihai Eminescu, *Glossă*)

b) „Nu credeam să-nvăţ a muri vrodată ;
Pururi tânăr, înfăşurat în manta-mi..."
(Mihai Eminescu, *Odă – în metru antic*)

c) Sub raza ei mă lasă a petrece
Şi cânturi nouă smulge tu din liră-mi."
(Mihai Eminescu, *Răsai asupra mea...*)

d) „Dumnezeu să uşureze păcatele celui cu fântâna, că bun lucru a mai făcut. Pe arşiţele ieste, o răcoreală ca asta mult plăteşte ! "
(Ion Creangă, *Povestea lui Harap-Alb*)

e) „Lăutarii se sculaseră din cotloanele lor şi-şi sticleau dinţii."
(Mihail Sadoveanu, *Fântâna dintre plopi*)

f) „Ai fost femeie frumoasă în zilele dumitale..."

g) „Pot gusta şi plăcintă dintre acelea..."
(Mihail Sadoveanu, *Istorisirea Zahariei Fântânarul*)

h) „Din fericire, căzu într-unul din copacii de jos, ale cărui ramuri îl prinseră."
(Michael Ende, *Povestea fără sfârşit*)

i) „– Dacă voi nu mă vreţi, eu vă vreu, răspunse Lăpuşneanul, ai căruia ochi scântieră ca un fulger..."

j) „– Aceasta rămâne la înaltă înţelepciunea măriei-tale."
(Costache Negruzzi, *Alexandru Lăpuşneanul*)

6. Precizează prin ce părţi de vorbire sunt exprimate atributele adjectivale din următoarele fragmente :

a) „Mircea ! Îmi răspunde dealul ; Mircea ! Oltul repetează.
Acest sunet, acest nume valurile-l priimesc..."

b) „Noi venim mirarea noastră în mormântu-ţi a depune ;
Veacurile ce-nghit neamuri al tău nume l-au hrănit."
(Grigore Alexandrescu, *Umbra lui Mircea. La Cozia*)

c) „Privesc oraşul – furnicar –
Cu oameni mulţi şi muri bizari,

Pe strade largi cu multe bolţi
Cu câte-un chip l-al stradei colţ."
(Mihai Eminescu, *Privesc oraşul – furnicar*)

d) „Speranţa mea tu n-o lăsa să moară
Deşi al meu e un noian de vină...
Dă-mi tinereţea mea, redă-mi credinţa
Şi reapari din cerul tău de stele..."
(Mihai Eminescu, *Răsai asupra mea...*)

e) „Poetul alături, trăsnit stă de soartă,
Cu nici o schinteie în ochiu-adormit..."
(Alexandru Macedonski, *Noapte de decemvrie*)

f) „Fiul craiului i-o dă, şi Spânul (...) varsă toată apa dintr-însa."

g) „Şi pe arşiţa asta o să ne uscăm de sete."

h) „Şi merg ei, şi merg, cale lungă să le-ajungă, trecând peste nouă mări, peste nouă ţări şi peste nouă ape mari..."
(Ion Creangă, *Povestea lui Harap-Alb*)

i) „Ţiganii ceilalţi doi au fugit şi s-au mistuit în codru..."

j) „– Mai este în viaţă fântâna cu cei patru plopi?"
(Mihail Sadoveanu, *Fântâna dintre plopi*)

k) „...nu se putu opri să nu mormăiască felurite vorbe către noi..."

l) „...la alte femei nu se uitau, căci nu erau ca dumneata..."

m) „...nu pot suferi în gură nici o picătură de vin..."
(Mihail Sadoveanu, *Istorisirea Zahariei Fântânarul*)

7. Analizează sintactic şi morfologic atributele adverbiale din următoarele fragmente:

a) „– Bădică Zaharie, cinstiţii oaspeţi de aici poftesc s-audă ce ţi s-a întâmplat dumitale..."
(Mihail Sadoveanu, *Istorisirea Zahariei Fântânarul*)

b) „De-oi urma să scriu în versuri, teamă mi-e ca nu cumva
Oamenii din ziua de-astăzi să mă-nceap-a lăuda."
(Mihai Eminescu, *Scrisoarea II*)

c) „Acolo se adăposteau odinioară, în vremea de demult, fiarele cele aripate."
(Alexandru Odobescu, *Pseudo-kinegetikos*)

d) „Ştim cel mai bine legea şi mersul înainte,
Suntem, după nevoie, şi lacrimă, şi dinte."
(Nichita Stănescu, *Patria*)

8. Alcătuieşte o propoziţie în care atributul să fie exprimat prin interjecţie.

9. Construieşte enunţuri în care atributul adjectival să fie exprimat prin şase adjective pronominale diferite.

10. Construieşte trei propoziţii în care să existe atribute substantivale în cazurile acuzativ, genitiv, dativ.

11. Construieşte două enunţuri în care să existe câte două atribute coordonate copulativ, respectiv disjunctiv.

12. Construieşte propoziţii în care următoarele pronume demonstrative, cu funcţia de atribut pronominal, să fie în cazul genitiv : *acele*, *aceasta*, *aceea*, *acela*, *celălalt*, *cealaltă*, *ceilalţi*, *celelalte*, *cestălalt*, *ceastălaltă*.

13. Construieşte enunţuri în care atributul verbal să fie exprimat prin verbe la trei moduri nepersonale diferite.

14. Construieşte enunţuri în care atributul adverbial să fie exprimat prin:
   - adverb de timp format prin contopire;
   - adverb de mod compus;
   - adverb de loc la gradul de comparaţie comparativ de superioritate;
   - locuţiune adverbială de mod.

15. Exemplificaţi, în propoziţii, două atribute în cazul dativ.

Modele de răspuns, sugestii de rezolvare

1. Copilul de acolo este colegul meu (substantiv). Părerile de rău târzii sunt inutile (locuţiune substantivală). Acela de mâine va fi mai reuşit (pronume demonstrativ). Primul dintre participanţi a fost şi cel mai bun (numeral ordinal); 2. a) *albe* – atribut adjectival exprimat prin adjectiv propriu-zis, simplu, variabil cu două terminaţii şi patru forme flexionare, se acordă în gen neutru, număr plural, caz nominativ cu substantivul *valuri*, grad de comparaţie pozitiv; 3. a) *de miazănoapte* – atribut substantival prepoziţional, exprimat prin substantiv comun, compus, gen feminin, număr singular, caz acuzativ, nearticulat, precedat de prepoziţia simplă *de*; 4. a) *lucind* – atribut verbal exprimat prin verb predicativ, personal, conjugarea a IV-a, diateza activă, mod gerunziu, formă afirmativă; 5. a) *a ei* – atribut pronominal genitival, exprimat prin pronume personal, persoana a III-a, gen feminin, număr singular, caz genitiv, articulat cu articolul posesiv-genitival *a*; 6. a) *acest* – atribut adjectival exprimat prin adjectiv pronominal demonstrativ de apropiere; 7. a) *de aici* – atribut adverbial exprimat prin adverb de loc, simplu, precedat de prepoziţia simplă *de*; 8. Mersul tipa-tipa al pisicii se aude pe acoperiş; 9. Orice copil iubeşte literatura (adjectiv pronominal nehotărât). Ştiu care carte ţi-a plăcut (adjectiv pronominal relativ); 10. Sunetul de vioară mă relaxează (acuzativ). Caietul copilului m-a impresionat (genitiv). Mihai este nepot mamei tale (dativ); 11. Aceasta este scrisoarea de la Mihai sau de la Vasile; 12. Reuşita acelora m-a bucurat; 13. Propunerea de a ne întâlni a fost acceptată (verb la infinitiv); 14. Apariţia de mai devreme m-a surprins; 15. Îi doresc o viaţă asemenea naturii.

Exerciţii pentru performanţă

1. Construieşte enunţuri în care atributul adjectival să fie exprimat prin:
   - adjectiv propriu-zis simplu;
   - adjectiv compus prin contopire;
   - adjectiv compus prin alăturare;
   - adjectiv invariabil;
   - adjectiv fără grade de comparaţie;
   - adjectiv la gradul de comparaţie comparativ de inferioritate;
   - adjectiv articulat hotărât enclitic;
   - adjectiv provenit din participiu;
   - adjectiv provenit din gerunziu.

2. Alcătuieşte enunţuri în care atributul apoziţional să fie exprimat prin substantive în toate cele cinci cazurile.

3. Construieşte două enunţuri în care să apară o apoziţie simplă, respectiv una dezvoltată.

4. Scrie o compunere gramaticală în care să descrii un peisaj de iarnă şi foloseşte şase tipuri diferite de atribute, pe care le vei sublinia diferit.

5. Construieşte propoziţii în care atributul verbal să fie exprimat prin:
   - un verb la modul infinitiv, timp prezent, diateza pasivă;
   - un verb la modul infinitiv, timp trecut, diateza reflexivă;
   - un verb la modul gerunziu, diateza reflexivă;
   - un verb la modul gerunziu, diateza activă.

6. Alcătuieşte un enunţ în care să existe trei apoziţii multiple, coordonate.

7. Alcătuieşte două enunţuri cu o apoziţie simplă izolată, respectiv cu o apoziţie simplă neizolată.

8. Alcătuieşte enunţuri în care atributul pronominal să fie exprimat prin:
   - pronume personal, persoana a III-a, gen feminin, numărul singular, caz genitiv;
   - pronume personal de politeţe, persoana a II-a, numărul plural, caz acuzativ;
   - pronume reflexiv, persoana a III-a, caz dativ, formă neaccentuată;
   - pronume reflexiv, persoana a III-a, caz acuzativ, formă accentuată;
   - pronume posesiv, persoana a II-a, numărul plural, caz genitiv;
   - pronume demonstrativ de identitate, gen feminin, numărul singular, caz genitiv;

- pronume nehotărât compus, caz acuzativ ;
- pronume relativ, caz genitiv ;
- pronume negativ, compus, caz acuzativ.

9. Selectează din următoarele fragmente atributele apoziţionale :
   a) „...noi, gospodarii şi cărăuşii din Ţara-de-Sus, ne uitam numai cu coada ochiului la oalele goale înşirate pe lângă proţapuri..."
   b) „Numai comisul Ioniţă mormăi ceva şi se uită cu fudulie în juru-i."
      (Mihail Sadoveanu, *Fântâna dintre plopi*)
   c) „ – Uite, omului aceluia, cinstite comise Ioniţă, răspund eu ; lui Zaharia fântânarul."
      (Mihail Sadoveanu, *Istorisirea Zahariei Fântânarul*)

10. Alcătuieşte enunţuri în care atributul să fie exprimat prin :
   - numeral cardinal cu valoare substantivală, caz genitiv şi acuzativ ;
   - numeral cardinal cu valoare adjectivală, caz dativ şi nominativ ;
   - numeral ordinal cu valoare substantivală, caz genitiv ;
   - numeral ordinal cu valoare adjectivală, caz vocativ ;
   - numeral multiplicativ cu valoare adjectivală, caz acuzativ ;
   - numeral colectiv cu valoare adjectivală, caz nominativ şi acuzativ ;
   - numeral colectiv cu valoare adjectivală, caz vocativ ;
   - numeral fracţionar cu valoare substantivală, caz acuzativ ;
   - numeral distributiv cu valoare substantivală, caz acuzativ ;
   - numeral distributiv cu valoare adjectivală, caz genitiv.

11. Alcătuieşte un enunţ în care să existe patru atribute substantivale, trei dintre substantivele-atribut fiind determinate de alte atribute, după modelul dat :
   Model : Grădina de trandafiri din oraşul de la poalele muntelui de o vechime...

12. Construieşte un enunţ în care acelaşi substantiv să fie determinat de trei atribute.

13. Construieşte un enunţ în care acelaşi atribut să determine concomitent trei substantive.

14. Redactează o scrisoare către un prieten, în care să-i prezinţi atmosfera din şcoala ta în timpul pauzelor, folosind cât mai multe atribute, pe care le vei sublinia.

15. Comentează valoarea expresivă a atributelor din următoarele fragmente :
   a) „Răsai asupra mea, lumină lină,
      Ca-n visul meu ceresc d-odinioară ;
      O, maică sfântă, pururea fecioară,
      În noaptea gândurilor mele vină."
      (Mihai Eminescu, *Răsai asupra mea...*)

b) „De-al meu propriu vis mistuit mă vaiet,
Pe-al meu propriu rug mă topesc în flăcări...”
(Mihai Eminescu, *Odă – în metru antic*)

c) „De ce-n aprinse dimineţi de vară
mă simt un picur de dumnezeire pe pământ
şi-ngenunchez în faţa mea ca-n faţa unui idol?
De ce-ntr-o mare de lumină mi se-neacă eul
ca para unei facle în văpaia zilei?”
(Lucian Blaga, *Pax magna*)

d) „Soarele se înălţa, ca un glob de aur arzător pe un cer adânc albastru; grădina de dedesubtul ferestrei, în care adormise Dionis, era de un verde umed şi răcoritor după noaptea cu ploaie, florile împrospătate ridicau în soare cochetele capete copilăroase şi ochii lor plini de reci şi zadarnice lacrime.”
(Mihai Eminescu, *Sărmanul Dionis*)

16. Alcătuieşte enunţuri în care atributul să aibă valoarea stilistică de epitet, comparaţie, metaforă, enumeraţie, inversiune.

17. Analizează sintactic şi morfologic toate atributele din următoarele fragmente:

a) „Ale turnurilor umbre peste unde stau culcate;
Către ţărmul dimpotrivă se întind, se prelungesc,
Ş-ale valurilor mândre generaţii spumegate
Zidul vechi al mănăstirei în cadenţă îl izbesc.”
(Grigore Alexandrescu, *Umbra lui Mircea. La Cozia*)

b) „În vremea veche, pe când oamenii, cum sunt ei azi, nu erau decât în germenii viitorului, pe când Dumnezeu călca încă cu picioarele sale sfinte pietroasele pustii ale pământului, – în vremea veche trăia un împărat întunecat şi gânditor ca miazănoaptea şi avea o împărăteasă tânără şi zâmbitoare ca miezul luminos al zilei.”
(Mihai Eminescu, *Făt-Frumos din lacrimă*)

c) „A tras în capcană copii neştiutori, copilandri furaţi de strălucirea ei, flăcăi turburaţi şi duşi în ispită de frumuseţea-i fără împotrivire. N-a fost an să nu-şi ia, acolo, în genună, dajdia ei, unul sau doi inşi scoşi din minţi.”
(Vasile Voiculescu, *Lostriţa*)

IV. Complementele necircumstanţiale

a) *Complementul direct*

1. Alcătuieşte trei propoziţii în care complementul direct să determine un verb, o locuţiune verbală şi o interjecţie.

2. Alcătuieşte enunţuri în care complementul direct să fie exprimat prin:
   – substantiv propriu compus;

- substantiv colectiv ;
- substantiv format din adjectiv prin articulare cu articol demonstrativ ;
- substantiv provenit, prin conversiune, din adverb.

3. Alcătuieşte două propoziţii în care complementul direct să fie plasat înainte, respectiv după termenul determinat.

4. Construieşte enunţuri în care complementul direct să fie exprimat prin numeral cardinal, ordinal, fracţionar, colectiv, distributiv.

5. Construieşte enunţuri în care complementul direct să fie exprimat prin pronume personal, reflexiv, de politeţe, posesiv, demonstrativ, nehotărât, negativ, relativ, interogativ.

6. Alcătuieşte o propoziţie în care să existe două complemente directe care să determine acelaşi verb.

7. Analizează sintactic şi morfologic complementele directe din următoarele texte :
   a) „Îmi voi ucide timpul şi visurile, deci,
   Cârpi-voi pe-ntuneric mantaua vieţii mele..."
   (Tudor Arghezi, *Nehotărâre*)
   b) „Şi dacă stele bat în lac
   Adâncu-i luminându-l
   E ca durerea mea s-o-mpac
   Înseninându-mi gândul."
   (Mihai Eminescu, *Şi dacă...*)
   c) „În glasul ei era un cântec dulce pe care i-l cunoşteam."
   (Mihail Sadoveanu, *Negustor lipscan*)
   d) „Dacă tu, Milionarule, poţi face ceva să-l explici şi să-l justifici, fă-o."
   (Ştefan Bănulescu, *Cartea Milionarului*)
   e) „Urletele vijeliei începură a-şi scobori glasul."
   (Calistrat Hogaş, *În Munţii Neamţului*)

b) *Complementul indirect*

1. Alcătuieşte enunţuri în care complementul indirect să determine un verb, o locuţiune verbală, un adjectiv, un adverb, o interjecţie.

2. Alcătuieşte o propoziţie în care acelaşi verb să fie determinat simultan de un complement direct şi de un complement indirect.

3. Construieşte enunţuri în care complementul indirect să fie exprimat prin :
   - substantiv propriu în cazul acuzativ ;
   - substantiv comun compus prin alăturare în cazul dativ ;

– substantiv neologic în cazul genitiv;
– substantiv format prin abreviere în cazul acuzativ.

4. Construieşte enunţuri în care complementul indirect să fie exprimat prin pronume personal, reflexiv, de politeţe, posesiv, demonstrativ, nehotărât, negativ, relativ, interogativ.

5. Construieşte un enunţ în care complementul indirect să preceadă cuvântul determinat.

6. Analizează sintactic şi morfologic complementele indirecte din următoarele enunţuri:
   a) „Tot ce-i însemnat cu pata putrejunii de natură..."
      (Mihai Eminescu, *Scrisoarea III*)
   b) „Cât îmi sunt de urâte unele dobitoace (...)
      Care cred despre sine că preţuiesc ceva!"
      (Grigore Alexandrescu, *Câinele şi căţelul*)
   c) „Cu sceptru verde vine luna mai,
      Plin de polen şi dulce ca un rai..."
      (Constanţa Buzea, *Întoarce lin perechea ta de cai*)
   d) „Doar toamna glas să dea
      Frunzişului veşted."
      (Mihai Eminescu, *Mai am un singur dor*)
   e) „Vai de mine, negri-s munţii
      Toamna când pleacă recruţii!"
      (Folclor)
   f) „Da, mă voi naşte din păcat,
      Primind o altă lege;
      Cu vecinicia sunt legat,
      Ci voi să mă dezlege."
      (Mihai Eminescu, *Luceafărul*)
   g) „A vorbi de mizeria materială a lui Eminescu înseamnă a întrebuinţa o expresie nepotrivită cu individualitatea lui. Dar acest pesimism nu era redus la plângerea nemărginită a unui egoist nemulţumit cu soarta sa particulară..."
      (Titu Maiorescu, *Eminescu şi poeziile lui*)

7. Alcătuieşte propoziţii ale căror complemente indirecte să răspundă la cinci întrebări diferite, pe care le vei preciza.

8. Alcătuieşte propoziţii în care complementele indirecte exprimate prin diferite părţi de vorbire să determine următoarele verbe: *a colabora*, *a se gândi*, *a consta*, *a se pricepe*, *a rezulta*, *a se bucura*, *a se mulţumi*, *a se teme*.

c) *Complementul de agent*

1. Construieşte enunţuri în care complementul de agent să fie exprimat prin:
   - substantiv colectiv;
   - substantiv propriu compus;
   - pronume personal, de politeţe, posesiv, demonstrativ, nehotărât, negativ, interogativ, relativ;
   - numeral cardinal, ordinal, colectiv, distributiv, fracţionar.

2. Precizează funcţia sintactică a cuvintelor subliniate în următoarele enunţuri:
   a) S-a plictisit *de musafiri*.
   b) A fost ajutat *de musafiri*.

3. Transformă următoarele propoziţii astfel încât cuvintele subliniate să devină complemente de agent:
   a) *Elevii* au rezolvat exerciţiile date de profesor.
   b) *Grădinarul* îngrijeşte florile.

4. Analizează sintactic şi morfologic complementele de agent din următoarele fragmente:
   a) „Mă tatuezi cu aştri mari şi puri,
   cutremurat de dulcea ta osândă..."
   (Radu Gyr, *Dragoste*)
   b) „Ea a devenit proprietara bodegii (...) când şopronul (...) nu mai era ştiut de nimeni şi se ştersese orice urmă..."
   (Ştefan Bănulescu, *Cartea Milionarului*)
   c) „...colbul de pe jos se învâltoreşte, se aşază în straturi groase pe feţele brăzdate de sudoare, luminate de oboseală şi de mulţumire."
   (Liviu Rebreanu, *Ion*)
   d) „Jignită a fost munteanca mai ales de faptul că nici unul n-a spus o vorbă creştinească pentru sufletul lui Nechifor."
   (Mihail Sadoveanu, *Baltagul*)

5. Construieşte două propoziţii cu verbe la diateza pasivă, în care complementele de agent să fie subînţelese.

6. Indică funcţia sintactică a cuvintelor subliniate în următoarele enunţuri:
   a) Adresa i-a fost indicată *de către un trecător*.
   b) Indicarea adresei *de către un trecător* m-a ajutat mult.

7. Construieşte propoziţii în care complementul de agent să fie exprimat prin substantive proprii (nume de persoane), instituţii, ţări, continente, ape.

8. Construieşte o propoziţie în care un verb la diateza pasivă să fie determinat simultan de trei complemente de agent.

Modele de răspuns, sugestii de rezolvare

a) Complementul direct

1. Citesc o carte (verb). Am băgat de seamă absenţa ta (locuţiune verbală). Iată un spectacol reuşit! (interjecţie); 2. L-am întâlnit pe Mihai Popescu; 3. Pe Ioana am zărit-o la bibliotecă; 4. În parc i-am întâlnit pe trei dintre colegii tăi; 5. Mama s-a supărat pe noi; 6. Pe Elena o învăţ a cânta la pian; 7. a) *timpul* – complement direct exprimat prin substantiv comun, simplu, gen neutru, număr singular, caz acuzativ, articulat cu articolul hotărât *l*.

b) Complementul indirect

1. Mă gândesc la vacanţă (verb). Şi-a adus uşor aminte de mine (locuţiune verbală). Copiii sunt gata de plecare (adjectiv). Sărmanilor, e rău de voi! (adverb). Este frig şi va fi vai de noi pe drum! (interjecţie); 2. I-am dat vestea bună Mariei; 3. La geografie am vorbit despre Marea Neagră; 4. M-am plictisit de el; 5. Cu oricine îmi place să vorbesc despre muzică; 6. a) *cu pata* – complement indirect, exprimat prin substantiv comun, simplu, gen feminin, numărul singular, caz acuzativ, articulat cu articolul hotărât *a*, precedat de prepoziţia simplă *cu*; 7. Mă încred în tine. I-am arătat mamei carnetul de note etc.; 8. La realizarea proiectului am colaborat cu elevii din Bucureşti.

c) Complementul de agent

1. Ministrul a fost întâmpinat de un grup de copii; 2. a) *de musafiri* – complement indirect; 3. Exerciţiile date de profesor au fost rezolvate de către elevi; 4. a) *de osândă* – complement de agent, exprimat prin substantiv comun, simplu, gen feminin, număr singular, caz acuzativ, nearticulat, precedat de prepoziţia simplă *de*; 5. Tabloul a fost pictat ireproşabil; 6. a) complement de agent; 7. Insulele sunt scăldate de Marea Mediterană; 8. Proiectul a fost realizat de Ioana, Ilinca şi Ştefan.

Exerciţii pentru performanţă

1. Construieşte enunţuri în care complementul direct să fie exprimat prin:
   - verb la modul infinitiv, timp prezent, formă afirmativă, diateza reflexivă;
   - verb la modul infinitiv, timp trecut, formă negativă, diateza activă;
   - verb la modul supin;
   - verb la modul gerunziu, diateza activă;
   - verb la modul gerunziu, diateza reflexivă.

2. Construieşte trei propoziţii în care complementele directe să determine verbe la modurile infinitiv, gerunziu, supin.

3. Alcătuieşte două propoziţii în care complementul direct să fie anticipat şi reluat.

4. Alcătuieşte propoziţii în care complementul indirect să fie exprimat prin:
   - numeral ordinal în cazul dativ;
   - numeral distributiv în cazul acuzativ;
   - numeral fracţionar în cazul genitiv;
   - numeral colectiv în cazul acuzativ.

5. Construieşte enunţuri în care complementul indirect să fie exprimat prin:
   - verb de conjugarea a II-a, mod infinitiv, timp trecut, diateza reflexivă;
   - verb de conjugarea a III-a, mod infinitiv, timp prezent, diateza pasivă;
   - verb de conjugarea a IV-a, mod supin;
   - verb de conjugarea I, mod gerunziu, diateza activă.

6. Construieşte o propoziţie în care acelaşi adjectiv să fie determinat de trei complemente indirecte coordonate.

7. Alcătuieşte propoziţii în care complementul indirect să determine o locuţiune verbală la modul infinitiv şi una la modul gerunziu.

8. Alcătuieşte două propoziţii în care complementul indirect să fie anticipat şi reluat.

9. Alcătuieşte enunţuri în care complementul de agent să determine:
   - un verb la modul conjunctiv, timp trecut;
   - un verb la modul indicativ, timp mai mult ca perfectul;
   - un verb la modul indicativ, timp viitor anterior;
   - un verb la modul condiţional-optativ, timp prezent;
   - un verb la modul infinitiv, timp trecut;
   - o construcţie gerunzială cu verbul *a fi*;
   - un participiu cu sens pasiv;
   - un supin cu sens pasiv.

10. Construieşte un enunţ în care complementul de agent să intre în structura unei personificări.

11. Analizează sintactic şi morfologic complementele necircumstanţiale din următoarele fragmente:
    a) „Şi mănâncă la un loc tustrei, până ce gătesc de mâncat toate cele cinci pâini."
    (Ion Creangă, *Cinci pâini*)
    b) „Glasurile se îneacă în nourul de praf ce-i îmbrăţişează pe toţi."
    (Liviu Rebreanu, *Ion*)
    c) „Şi fiindu-şi sie dragă cum nu-i este nime-n lume..."
    (Mihai Eminescu, *Călin – file din poveste*)

d) „...şi tocmai când eram hotărât a spune mamei acestea, iaca şi soarele răsare..."
(Ion Creangă, *Amintiri din copilărie*)

e) „Azi te-adorm cu dânsul eu,
Ieri – el m-adormea pe mine...
Mâine, când voi fi pământ,
Nu uita nici tu, – şi zi-le,
Zi-le doina, cântec sfânt,
La copiii tăi, copile!"
(Ştefan Octavian Iosif, *Cântec sfânt*)

f) „...cui, Doamne, ar putea să-i lase când se duce la târg?"
(Ioan Slavici, *Mara*)

g) „Ştefan Hotnog (...) găseşte fel de fel de clenciuri primarului numai ca să arate celorlalţi că lui nu-i pasă."
(Liviu Rebreanu, *Ion*)

h) „Când nu s-ascundea nimic, deşi tot era ascuns...
Când pătruns de sine însuşi odihnea cel nepătruns."

j) „Şi în roiuri luminoase izvorând din infinit,
Sunt atrase în viaţă de un dor nemărginit."
(Mihai Eminescu, *Scrisoarea I*)

V. Complementele circumstanţiale

a) *Complementul circumstanţial de loc*

1. Alcătuieşte patru propoziţii în care complementul circumstanţial de loc să arate: locul unde se petrece acţiunea, punctul de plecare, direcţia şi limita acţiunii.

2. Alcătuieşte enunţuri în care complementul circumstanţial de loc să fie exprimat prin:
   - substantiv propriu în cazul acuzativ;
   - substantiv comun în cazul genitiv.

3. Alcătuieşte propoziţii în care complementul circumstanţial de loc să fie exprimat prin pronume personal, de politeţe, posesiv, nehotărât, demonstrativ, relativ, interogativ, negativ.

4. Alcătuieşte propoziţii în care complementul circumstanţial de loc să fie exprimat prin:
   - adverb cu prepoziţie;
   - adverb fără prepoziţie;
   - locuţiune adverbială.

5. Alcătuieşte propoziţii în care complementul circumstanţial de loc să fie exprimat printr-un verb la modul supin.

6. Alcătuieşte propoziţii în care complementul circumstanţial de loc să fie plasat înainte, respectiv după termenul determinat.

7. Precizează funcţia sintactică a cuvintelor subliniate în următoarele propoziţii :
   - Prâslea o strigă *pe zgripţuroaică* în ajutor.
   - Prâslea se urcă *pe zgripţuroaică* şi-şi începu zborul spre tărâmul omenesc.

8. Construieşte o propoziţie în care trei complemente circumstanţiale de loc să determine acelaşi verb.

9. Selectează complementele circumstanţiale de loc din următoarele fragmente şi precizează partea de vorbire prin care se exprimă :

   a) „În tot, se simte un fior.
   O jale e în orişicine.
   E vremea rozelor ce mor,
   Mor în grădini şi mor şi-n mine..."
   (Alexandru Macedonski, *Rondelul rozelor ce mor*)

   b) „Al nostru eşti : al celor slabi şi goi –
   Pământ ţi-e trupul, şi-n pământ s-ascunde,
   Dar umbra ta rămase peste noi
   Şi inima-mi te simte orişiunde."
   (Panait Cerna, *Iisus*)

   c) „Eu am întins spre mine o frunză ca o mână cu degete."
   (Nichita Stănescu, *Necuvintele*)

   d) – Hai, copilă, la jucat!
   – Stai, mamă, c-acuş mă gat!"
   (Folclor)

   e) „El întruneşte-n sine o triplă maiestate..."
   (Vasile Alecsandri, *Dumbrava Roşie*)

b) *Complementul circumstanţial de timp*

1. Alcătuieşte propoziţii în care complementul circumstanţial de timp să fie exprimat prin :
   - substantiv comun în cazul acuzativ fără prepoziţie ;
   - substantiv comun în cazul acuzativ cu prepoziţie ;
   - substantiv comun în cazul genitiv cu prepoziţie ;
   - substantiv propriu în cazul genitiv cu locuţiune prepoziţională ;
   - substantiv propriu în cazul acuzativ cu locuţiune prepoziţională.

2. Alcătuieşte o propoziţie în care trei complemente circumstanţiale de timp să determine acelaşi verb.

3. Construieşte enunţuri în care complementul circumstanţial de timp să arate : timpul în care se săvârşeşte acţiunea (*când ?*), durata (*cât timp ?*), momentul începerii (*de când ?*), limita temporală (*până când ?*), frecvenţa (*de câte ori ?*).

4. Selectează complementele circumstanţiale de timp şi precizează partea de vorbire prin care sunt exprimate :
   a) „Vai de mine, negri-s norii
   Toamna, când pleacă feciorii."
   (Folclor)
   b) „Şi mai fac ce fac demult
   Vara doina mi-o ascult (...).
   Împlându-şi cofeile
   Mi-o cântă femeile."
   (Mihai Eminescu, *Revedere*)
   c) „Moromete ezită, spunând că mai are treabă, dar pe urmă se hotărî..."
   (Marin Preda, *Moromeţii*)
   d) „– Ţi-am mai spus, tată, că nu obişnuiesc ţuică dimineaţa, răspunse Victor..."
   (Marin Preda, *Moromeţii*)
   e) „ – Moşule, să ştii că de azi înainte eşti omul meu şi la domnie ţi-i deschisă uşa oricând.
   Şi de-atunci i-a mers lui Ciubuc numele de omul lui vodă, încât şi până astăzi, un deal (...) se cheamă «Dealul Omului»."
   (Ion Creangă, *Amintiri din copilărie*)

c) *Complementul circumstanţial de mod*

1. Alcătuieşte propoziţii în care complementul circumstanţial de mod să determine un verb, o locuţiune verbală, un adjectiv, un adverb.

2. Alcătuieşte propoziţii în care complementul circumstanţial de mod să fie exprimat prin :
   – adverb propriu-zis ;
   – adverb format prin derivare cu sufix ;
   – locuţiune adverbială ;
   – adverb provenit din adjectiv ;
   – adverb provenit din participiu.

3. Alcătuieşte propoziţii în care complementul circumstanţial de mod să fie exprimat prin :
   – substantiv comun în cazul acuzativ ;
   – substantiv propriu în cazul dativ.

4. Alcătuieşte propoziţii în care complementul circumstanţial de mod să fie exprimat prin patru pronume diferite.

5. Alcătuieşte propoziţii în care complementul circumstanţial de mod să fie exprimat prin numeral.

6. Alcătuieşte propoziţii în care complementul circumstanţial de mod să fie exprimat prin verbe la gerunziu şi la infinitiv.

7. Selectează complementele circumstanţiale de mod din următoarele fragmente şi precizează partea de vorbire prin care sunt exprimate:
   a) „Ce te legeni, codrule,
   Fără ploaie, fără vânt...?"
   (Mihai Eminescu, *Ce te legeni...*)
   b) „Jalnic ard de viu chinuit ca Nessus,
   Ori ca Hercul înveninat de haina-i (...).
   Pot să mai reînviu luminos din el ca
   Pasărea Phoenix?"
   (Mihai Eminescu, *Odă – în metru antic*)
   c) „Primarul, cu mustăţi albe răsucite tinereşte, (...) caută să-şi păstreze demnitatea apăsând vorbele şi însoţindu-le cu gesturi eroice..."
   (Liviu Rebreanu, *Ion*)
   d) „Uniforma neagră îi era strânsă bine pe talie, ca un veşmânt militar..."
   (G. Călinescu, *Enigma Otiliei*)

d) *Complementul circumstanţial de cauză*

1. Alcătuieşte propoziţii în care complementul circumstanţial de cauză să determine un verb, o locuţiune verbală şi un adjectiv.

2. Alcătuieşte două propoziţii în care complementul circumstanţial de cauză să stea înaintea cuvântului determinat, respectiv după acesta.

3. Alcătuieşte enunţuri în care complementul circumstanţial de cauză să fie exprimat prin:
   - substantiv comun în cazul acuzativ;
   - substantiv propriu în cazul genitiv;
   - locuţiune substantivală în cazul genitiv;
   - substantiv comun în cazul dativ.

4. Alcătuieşte enunţuri în are complementul circumstanţial de cauză să fie exprimat prin:
   - adjectiv propriu-zis;
   - adjectiv provenit din participiu.

5. Alcătuieşte propoziţii în are complementul circumstanţial de cauză să fie exprimat prin verb la modul gerunziu.

6. Alcătuieşte o propoziţie în care acelaşi verb să fie determinat de două complemente de cauză coordonate copulativ.

7. Selectează complementele circumstanţiale de cauză din următoarele fragmente şi arată prin ce parte de vorbire sunt exprimate:
   a) „Moromete se uită în jur zăpăcit şi, nemaiştiind ce să facă, se apucă de strânse lucrurile copilului."
      (Marin Preda, *Moromeţii*)
   b) „Când aţi şti voi câte a pătimit, sireaca, din pricina mea şi eu din pricina ei, i-aţi plânge de milă!"
      (Ion Creangă, *Amintiri din copilărie*)
   c) „L-a găsit sub trei grăunţe
      Mort de inaniţie."
      (George Topîrceanu, *Rapsodii de toamnă*)
   d) „De tropotul jucătorilor se hurducă pământul."
      (Liviu Rebreanu, *Ion*)
   e) „Faţa îi era însă juvenilă şi prelungă, aproape feminină din pricina şuviţelor mari de păr ce-i cădeau de sub şapcă..."
   f) „...ciubucăraia, ridiculă prin grandoare, amestecul de frontoane (...) făceau din strada bucureşteană o caricatură în moloz a unei străzi italice."
      (G. Călinescu, *Enigma Otiliei*)
   g) „Tudor Bălosu era bucuros de mica afacere..."
      (Marin Preda, *Moromeţii*)
   h) „Şi Argeşul şopteşte: «De ce ne părăseşti?»"
      (Ion Pillat, *Adio la Florica*)

e) *Complementul circumstanţial de scop*

1. Alcătuieşte propoziţii în care complementul circumstanţial de scop să determine un verb şi o locuţiune verbală.

2. Alcătuieşte propoziţii în care complementul circumstanţial de scop să preceadă, respectiv să urmeze termenul determinat.

3. Alcătuieşte propoziţii în care complementul circumstanţial de scop să fie exprimat prin:
   - substantiv comun în cazul acuzativ;
   - substantiv comun în cazul genitiv;
   - verb la modul infinitiv;
   - verb la modul supin.

4. Alcătuieşte propoziţii în care acelaşi verb să fie determinat de două complemente circumstanţiale de scop.

5. Selectează complementele circumstanţiale de scop din următoarele fragmente şi precizează partea de vorbire prin care sunt exprimate:
   a) „...mi-am zis, ca şi tine, să încerc maximum-ul pentru a obţine măcar minimul."
      (Ştefan Bănulescu, *Cartea Milionarului*)
   b) „Cunoaşteţi prietenii pentru a-i iubi şi duşmanii pentru a-i urî."
      (Nicolae Iorga, *Cugetări*)
   c) „Femei subţiri şi tandre ce-or să vie (...)
      O, sticla-n care sufăr s-o desfunde
      Spre-a mă turna în cratiţe rotunde."
      (Emil Brumaru, *Elegie*)
   d) „Acum trăsura trage la scara amintirii,
      Şi de plecare sună în curte zurgălăi."
      (Ion Pillat, *Adio la Florica*)

Modele de răspuns, sugestii de rezolvare

a) Complementul circumstanţial de loc

1. Cei doi prieteni s-au întâlnit pe stradă. Întrecerea a pornit din faţa şcolii. Merge spre pădure. A alergat până la şcoală; 2. S-a aşezat lângă Ionela Ionescu; 3. A intrat după el; 4. Vine de acasă; 5. Nică a plecat la scăldat; 6. De la şcoală vin acum; 7. complement direct; 8. Vacanţa mi-am petrecut-o în străinătate, la bunici şi la mare; 9. a) *în tot* – pronume nehotărât.

b) Complementul circumstanţial de timp

1. L-a aşteptat toată ziua; 2. Îmi place să citesc seara, în vacanţe şi în weekend; 3. L-am întâlnit ieri pe stradă; Voi citi mereu; Vorbim de dimineaţă etc.; 4. a) *toamna* – adverb provenit din substantiv, prin conversiune.

c) Complementul circumstanţial de mod

1. Mi-a spus-o făţiş (verb). A luat-o la fugă dintr-odată (locuţiune verbală). Copilul era suficient de pregătit pentru teză (adjectiv). Aleargă destul de repede (adverb); 2. A rezolvat bine exerciţiul; 3. Te-ai comportat ca un adult; 4. A procedat asemenea lui şi a reuşit; 5. Din această afacere a câştigat însutit; 6. Elena slăbeşte alergând; 7. a) *fără ploaie* – substantiv comun.

d) Complementul circumstanţial de cauză

1. A întârziat din cauza traficului (verb). A luat-o la sănătoasa de frica hoţilor (locuţiune verbală). Copilul pare emoţionat din pricina tezei (adjectiv); 2. De emoţie, am greşit exerciţiul; 3. I-au îngheţat obrajii de frig; 4. De rău ce este, nimeni nu-l iubeşte; 5. Necitind lecţia, a luat nota trei; 6. Plâng de necaz şi de durere; 7. a) *nemaiştiind* – verb la modul gerunziu.

e) Complementul circumstanţial de scop

1. Munceşte pentru a reuşi în viaţă (verb). A luat-o la picior spre a nu întârzia (locuţiune verbală); 2. Pentru olimpiadă, de aceea învăţ; 3. A plecat în oraş pentru cumpărături; 4. Mă pregătesc în vederea examenului şi a olimpiadei; 5. a) *pentru a obţine* – verb la modul infinitiv.

Exerciţii pentru performanţă

1. Analizează sintactic şi morfologic complementele circumstanţiale din următoarele fragmente:
   a) „Astăzi, când am plecat de la canţilerie, d. Georgescu, şeful, mi-a zis să te anunţ că, dacă mâine nu vii la serviciu, poţi să nu mai vii deloc..."
   (I.L. Caragiale, *Două loturi*)
   b) „Întorc a mea vedere în urmă, înainte,
   În dreapta sau în stânga, când sus, când iarăşi jos..."
   (Vasile Cârlova, *Ruinurile Târgoviştei*)
   c) „Împrejurul lui s-au adunat Macedon Cercetaşu cu straja Cosma Ciocănaş..."
   (Liviu Rebreanu, *Ion*)
   d) „În faţa ei staţiona o trăsură luxoasă cu doi cai albi, înăuntrul căreia dormea (...) un birjar gros..."
   (G. Călinescu, *Enigma Otiliei*)
   e) „O, surugiu, opreşte! Stai locului, trăsură!"
   (Ion Pillat, *Adio la Florica*)
   f) „Amintindu-şi în treacăt de viaţa lui tihnită din Năsăud, i se părea că visează, că viaţa aceea n-a existat aievea niciodată, cu toate că nu trecuseră mai mult de zece zile de când primise telegrama cea grozavă."
   (Liviu Rebreanu, *Catastrofa*)
   g) „De-atunci negura eternă se desface în fâşii (...)
   De atunci şi până astăzi colonii de lumi pierdute
   Vin din sure văi de haos pe cărări necunoscute (...)
   În prezent cugetătorul nu-şi opreşte a sa minte,
   Ci-ntr-o clipă gându-l duce mii de veacuri înainte,
   Soarele, ce azi e mândru, el îl vede trist şi roş..."
   (Mihai Eminescu, *Scrisoarea I*)
   h) „Paianjenii muiaţi în lămpi cu gaz
   Îmi lunecau cu grijă pe obraz (...)
   Priveam uimit cum lucrurile-apar
   Şi se scufundă-n hăuri de mărar..."
   (Emil Brumaru, *Elegie*)
   i) „ – Noi obişnuim! spuse Moromete puţin absent, rotunjind şi spălând cuvintele întocmai ca feciorul lui Bălosu."
   (Marin Preda, *Moromeţii*)
   j) „D-apoi vara, (...) după cules răchiţică (...) cine umbla?"
   (Ion Creangă, *Amintiri din copilărie*)

2. Alcătuieşte enunţuri în care complementul circumstanţial de timp să fie exprimat prin:
   - adverb fără prepoziţie;
   - adverb cu prepoziţie;
   - locuţiune adverbială;
   - adverb provenit din substantiv care denumeşte anotimpuri, zile ale săptămânii, părţi ale zilei.

3. Alcătuieşte propoziţii în care complementul circumstanţial de timp să fie exprimat prin verb la modul gerunziu şi verb la modul infinitiv.

4. Alcătuieşte propoziţii în care complementul circumstanţial de loc să fie exprimat prin verbe la supin.

5. Indică funcţia sintactică a cuvintelor subliniate în următoarele enunţuri:
   a) „Strada era pustie şi întunecată şi, *în ciuda verii*, în urma unor ploi generale, răcoroasă şi foşnitoare ca o pădure."
      (G. Călinescu, *Enigma Otiliei*)
   b) *În caz de neprezentare*, vei fi amendat!
   c) *Rugându*-l, te va ierta.
   d) *Cu toată aglomeraţia*, am ajuns la timp.
   e) *Chiar şi bolnavă*, a venit la şcoală.
   f) Apa era atât de adâncă, *de speriat*.
   g) Era prea înţelept *pentru a nu*-l *asculta*.

6. Alcătuieşte propoziţii în are complementul circumstanţial de cauză să fie exprimat prin verbul copulativ *a fi* la modul gerunziu, însoţit de un nume predicativ (construcţie gerunzială).

7. Realizează enunţuri în care complementul circumstanţial de mod să aibă valoare stilistică de epitet al verbului, de comparaţie şi de repetiţie.

8. Scrie o descriere de tip portret de aproximativ zece rânduri în care să foloseşti complemente circumstanţiale de mod cu valorile stilistice indicate la punctul anterior.

9. Construieşte câte cinci contexte expresive în care substantivele *copilăria* şi *noaptea* să intre în alcătuirea unor comparaţii, după modelul dat.
   Model: copilăria ca o magie nesfârşită.

10. Concepe o scrisoare către o rudă apropiată, în care să-ţi exprimi regretele că nu ai putut participa la un eveniment la care ai fost invitat, arătând şi cauzele acestei absenţe. Subliniază apoi complementele circumstanţiale de cauză.

VI. Teste recapitulative

1. Se dă textul:

„...şi-ntocmai cum cu razele ei albe luna
nu micşorează, ci tremurătoare
măreşte şi mai tare taina nopţii,
aşa îmbogăţesc şi eu întunecata zare
cu largi fiori de sfânt mister..."
(Lucian Blaga, *Eu nu strivesc corola de minuni a lumii*)

a) Extrage din text complementele circumstanţiale de mod.
b) Precizează în ce caz se află cuvintele cu funcţia sintactică de atribut.
c) Precizează valoarea morfologică şi, dacă este cazul, funcţia sintactică a cuvântului *şi*.
d) Alcătuieşte o propoziţie în care *de mister* să îndeplinească funcţia sintactică de complement indirect.

2. Se dă textul:

„I-am dat haine de general, pentru că în acelea de soldat nu-mi dovedea nimic..."
(Ştefan Bănulescu, *Cartea Milionarului*)

a) Analizează sintactic şi morfologic pronumele din text.
b) Precizează termenul regent/determinat de atributele din text.
c) Alcătuieşte o propoziţie în care *acelea* să îndeplinească funcţia de atribut adjectival în cazul genitiv.
d) Transformă pronumele *nimic* în substantiv şi alcătuieşte o propoziţie în care să îndeplinească funcţia sintactică de subiect.

3. Se dă textul:

„N-a putut deloc să-l şteargă,
Că toată lumea-l ştia
Şi toată lumea-l jelea
Şi la alţii povestea
Cât de bun Darie era,
Din frunză cum le cânta,
La bine cum învăţa,
De rele cum îi scăpa
Şi lumea nu-l mai uita."
(Folclor, *Darie*)

a) Precizează funcţiile sintactice ale adverbelor din text.
b) Indică funcţia sintactică şi cazul pronumelui *la alţii*, propune o altă modalitate de realizare a aceleiaşi funcţii, la acelaşi caz.
c) Selectează din text un predicat nominal şi arată prin ce este exprimat.
d) Scrie o propoziţie în care *de rele* să îndeplinească altă funcţie sintactică.

4. Se dă textul:

„Maiorul se opreşte o clipă, ca şi cum ar vrea să se reculeagă fiind surprins de inamic."

(I.L. Caragiale, *Vizită*)

a) Extrage din text un complement de agent.
b) Precizează modul verbelor ce îndeplinesc funcţia sintactică de predicat.
c) Indică funcţia sintactică a construcţiei *fiind surprins*.
d) Indică felul subiectului din propoziţia a doua.

5. Se dă textul:

„Din când în când desprinsă din bolta cea profundă
O stea albastră cade şi-n spaţiu s-acufundă,
Trăgând pe plaiul negru o brazdă argintie,
Ce-n clipă-i trecătoare ca viaţa-n vecinicie!"

(Vasile Alecsandri, *Calea Robilor*)

a) Selectează din text o locuţiune, precizează felul ei şi indică funcţia sintactică.
b) Indică funcţia sintactică a pronumelui relativ *ce* şi alcătuieşte un enunţ în care acesta să îndeplinească altă funcţie sintactică.
c) Precizează felul predicatelor din text.
d) Alcătuieşte un enunţ în care verbul *trăgând* să îndeplinească funcţia sintactică de complement circumstanţial de cauză.

6. Se dă textul:

„Într-adevăr erau cărăuşi. Şi lumina fânarului, fulgerând asupra întunecimii, descoperi dintr-odată cară cu coviltir răsărite ca din pământ (...). Cineva rosti cu voie-bună."

(Mihail Sadoveanu, *Negustor lipscan*)

a) Indică subiectul ultimei propoziţii şi arată prin ce este exprimat.
b) Precizează funcţia sintactică a verbului la modul gerunziu.
c) Precizează cazul şi funcţia sintactică pentru construcţia *asupra întunecimii*.
d) Dă exemplu de două locuţiuni în structura cărora să apară substantivul *lumină*.

7. Se dă textul:

„Apoi jocul urmează tăcut, din ce în ce mai sălbatic."

(Liviu Rebreanu, *Ion*)

a) Construieşte o propoziţie în care verbul *a urma* să admită un complement direct.
b) Selectează două cuvinte fără funcţie sintactică.
c) Schimbă valoarea morfologică a cuvintelor *tăcut* şi *sălbatic* şi alcătuieşte propoziţii în care acestea să îndeplinească funcţia sintactică de subiect, respectiv de complement de agent.
d) Pune substantivul *jocul* la cazul genitiv şi alcătuieşte o propoziţie în care să îndeplinească funcţia sintactică de complement circumstanţial de timp.

8. Se dă textul:

„Tânărul mergea atent de-a lungul zidurilor, scrutând, acolo unde lumina slabă a felinarelor îngăduia, numerele caselor."
(G. Călinescu, *Enigma Otiliei*)

a) Schimbă valoarea morfologică a locuţiunii *de-a lungul* şi alcătuieşte o propoziţie în care aceasta să îndeplinească funcţia sintactică de complement circumstanţial de mod.
b) Alcătuieşte o propoziţie în care verbul *scrutând* să îndeplinească funcţia sintactică de atribut.
c) Selectează din text cuvintele în cazul genitiv.
d) Indică două cuvinte din text obţinute prin conversiune şi precizează funcţia sintactică a acestora.

9. Se dă textul:

„Lumea străină urla de însufleţire..."
(Liviu Rebreanu, *Catastrofa*)

a) Indică funcţia sintactică a cuvântului *de însufleţire*.
b) Alcătuieşte propoziţii în care verbul *a urla*, la modul supin, să îndeplinească funcţia sintactică de complement direct.
c) Schimbă valoarea morfologică a cuvântului *străină* şi alcătuieşte o propoziţie în care să îndeplinească funcţia sintactică de complement de agent.
d) Schimbă valoarea morfologică a cuvântului *de*, astfel încât acesta să poată avea funcţie sintactică.

10. Se dă textul:

„O, mamă, dulce mamă, din negură de vremi
Pe freamătul de frunze la tine tu mă chemi;
Deasupra criptei negre a sfântului mormânt
Se scutură salcâmii de toamnă şi de vânt,
Se bat încet din ramuri, îngână glasul tău...
Mereu se vor tot bate, tu vei dormi mereu."
(Mihai Eminescu, *O, mamă...*)

a) Explică folosirea virgulei în primul vers.
b) Precizează funcţia sintactică a cuvintelor *de toamnă* şi *de vânt*.
c) Selectează două atribute adjectivale exprimate prin părţi de vorbire diferite.
d) Indică toate subiectele din text.

11. Se dă textul:

„Şi pe masa-mpărătească sare-un greier, crainic sprinten,
Ridicat în două labe, s-a-nchinat bătând din pinten;
El tuşeşte, îşi încheie haina plină de şireturi:
« – Să iertaţi, boieri, ca nunta s-o pornim şi noi alături.»"
(Mihai Eminescu, *Călin – file din poveste*)

a) Indică o apoziţie în textul dat.

b) Analizează sintactic şi morfologic pronumele din text.
c) Indică funcţia sintactică şi termenul regent al cuvântului *de şireturi*.
d) Indică un substantiv fără funcţie sintactică şi motivează răspunsul.

12. Se dă textul :

„În oraşu-n care plouă de trei ori pe săptămână,
Nu răsună pe trotuare
Decât paşii celor care merg ţinându-se de mână,
Numărând
În gând
Cadenţa picăturilor de ploaie,
Ce coboară din umbrele,
Din burlane
Şi din cer,
Cu puterea unui ser
Dătător de viaţă lentă,
Monotonă,
Inutilă şi absentă...”
(Ion Minulescu, *Acuarelă*)

a) Analizează sintactic şi morfologic numeralul din text.
b) Indică două complemente circumstanţiale de loc şi două complemente circumstanţiale de mod din text.
c) Arată prin ce fel de verb este exprimat predicatul *plouă*.
d) Indică ultimele patru atribute din text.

13. Se dă textul :

„Se cern garoafele de Luchian
Şi sângerate cad din rama lor,
Prin florile unui chilim oltean
Sperioase păsări se înalţă-n zbor.”
(Ion Pillat, *Interior*)

a) Precizează funcţia sintactică a substantivului propriu din text.
b) Analizează sintactic şi morfologic cuvintele din cel de-al treilea vers.
c) Schimbă valoarea morfologică a cuvântului *unui* şi alcătuieşte o propoziţie în care acesta să îndeplinească funcţia sintactică de complement circumstanţial de cauză.
d) Precizează cazul şi funcţia sintactică a pronumelor din text.

14. Se dă textul :

„La poarta ţintirimului au stat ajutor lângă Vitoria domnu Toma şi cucoana Maria. S-a dat fiecăruia dintre cei care ieşeau, întru pomenirea mortului, un sfert de pâne şi-un păhărel de rachiu.”
(Mihail Sadoveanu, *Baltagul*)

a) Precizează funcţiile sintactice ale substantivelor proprii din text.

b) Indică subiectul primei propoziţii din text.
c) Precizează funcţiile sintactice ale pronumelor din text.
d) Precizează valoarea morfologică şi funcţia sintactică din text a verbului *ieşeau* şi alcătuieşte o propoziţie în care acesta să aibă altă valoare morfologică.

15. Se dă textul:

„În acest an la seceriş Moromete n-avea de ce să nu fie ca totdeauna el însuşi, adică nepăsător faţă de ceea ce se adună în urma lui, uitând de toate şi pierzându-se pe mirişti în contemplări liniştite."

(Marin Preda, *Moromeţii*)

a) Analizează sintactic şi morfologic cuvintele: *însuşi*, *de toate*, *în urma lui*, *liniştite*.
b) Indică un predicat verbal şi un predicat nominal din text.
c) Schimbă valoarea morfologică a cuvântului *urmă* astfel încât acesta să îndeplinească funcţia sintactică de nume predicativ în cazul genitiv.
d) Pune verbul *a aduna* la modul infinitiv, timpul trecut şi alcătuieşte o propoziţie în care să îndeplinească funcţia sintactică de complement circumstanţial de timp.

Capitolul 6

Sintaxa frazei

I. Subordonatele necircumstanţiale

a) *Propoziţia subiectivă (SB)*

1. Desparte în propoziţii următoarele fraze şi analizează subordonatele subiective:

   a) „Ba la mulţi se întâmpla de veneau sâmbătă noaptea câte cu un picior frânt sau cu boii stâlciţi."

   b) „Noroc numai că de luni dimineaţa şi până sâmbăta seara n-o mai vedeai."

   c) „Mai bine să ne căutăm de ale noastre."

   d) „Aşă-i că s-a diochet vremea? zise unul dintre plăieşi oftând."

   (Ion Creangă, *Amintiri din copilărie*)

   e) „...atunci mi-a dat prin gând
   Că tot stând şi alegând
   Jos, în vraful de foi ude
   Prin lăstari şi vrejuri crude,
   S-ar putea să dau de el..."

   f) „– Ce să fac cu el aşa?
   Să-l arunc nu îmi venea..."

   (Ion Barbu, *După melci*)

   g) „E drept că deocamdată întâlneau vapoare şi corăbii aproape în fiecare zi, pe drumul obişnuit al curselor peste Atlanticul de Sud."

   (Radu Tudoran, *Toate pânzele sus*)

   h) „Trebuie să-ţi mărturisesc că cu ţăranii de pe aici nu prea fac treabă..."

   (G. Călinescu, *Enigma Otiliei*)

   i) „Acestea sunt geniile oraculare, pe care este bine să le vezi de departe. Este aproape sigur că, în ele, trăieşte în chip trufaş o impostură bine dichisită."

   (Eugen Simion, *Jurnal parizian*)

   j) „Ceea ce mă îngrozeşte şi mă deprimă dincolo de orice putinţă de a mă exprima este şi înfăţişarea fizică a lui Dinu şi ţinuta lui."

   (Nicolae Steinhardt, *Jurnalul fericirii*)

k) „Ceea ce dă o voluptate de preţ cititorilor lui este tocmai această supremă onestitate de viziune, aplicaţia de a spune ceea ce e originar în conştiinţa proprie."

l) „Dacă m-aş lăsa în voia amintirii acum când vorbesc, orice mi-ar apărea în minte ar fi autentic, ar fi durata pură."

(Camil Petrescu, *Noua structură şi opera lui Marcel Proust*)

2. Alcătuieşte fraze în care subordonata subiectivă să fie introdusă prin:
   - conjuncţie subordonatoare compusă;
   - pronume relativ;
   - adjectiv pronominal relativ;
   - pronume nehotărât;
   - adverb relativ.

3. Alcătuieşte fraze în care subordonata subiectivă:
   - să urmeze regentei;
   - să preceadă regenta;
   - să fie intercalată în regentă.

4. Alcătuieşte o frază în care aceeaşi regentă să aibă două propoziţii subiective subordonate.

5. Contrage propoziţiile subiective din următoarele proverbe:
   a) „Cine se scoală de dimineaţă departe ajunge."
   b) „Cine nu munceşte nu greşeşte."
   c) „Cine sapă groapa altuia cade singur în ea."
   d) „Cine fură azi un ou mâine va fura un bou."
   e) „Cine întreabă nu greşeşte."

6. Completează spaţiile punctate cu propoziţii subiective potrivite contextului:
   a) Este firesc ......
   b) De bună seamă ......
   c) ...... este răspunsul directorului.
   d) Mi-e greu ......
   e) Din discuţie rezulta ......
   f) I-a fost recomandat ......
   g) Negreşit ......

7. Precizează natura morfologică a termenului regent din exemplele de la exerciţiul anterior.

8. Formulează propoziţii regente potrivite pentru subordonatele subiective de mai jos:
   a) ...... că am greşit.
   b) ...... să lămureşti urgent problema.
   c) ...... de unde vom aduce materialele cerute.

d) ...... când s-au întâmplat toate acestea.
e) ...... cine perseverează.
f) ...... oricine îşi doreşte acest lucru.
g) ...... cât a putut să mă supere.

9. Construieşte patru regente diferite (cu termeni regenţi diferiţi) pentru următoarea subordonată subiectivă:

......
...... } să spere până la capăt.
......
......

b) *Propoziţia predicativă (PR)*

1. Desparte în propoziţii următoarele fraze şi analizează subordonatele predicative:
   a) „Ce spuneţi la tribunal e ca şi cum aţi vorbi la un post radiofonic emiţător care nu transmite ori în receptorul unui telefon defect, pe ecranul unui film mut."
      (Nicolae Steinhardt, *Jurnalul fericirii*)
   b) „Concluzia este că orice adevărată cunoaştere se bizuie pe universalitate."
      (G. Călinescu, *Sensul clasicismului*)
   c) „Străini de tămbălăul care se umfla sălbatic, Pantazi şi Paşadia-şi urmau în tăcere visarea, ca şi cum s-ar fi aflat la mii de poşte departe, ceea ce părea că le-o tulbură era tocmai linişte a."
      (Mateiu Caragiale, *Craii de Curtea-Veche*)
   d) „Bineînţeles, aceasta înseamnă că dragostea devine tema principală a acestor compoziţii, şi anume dragostea în felul romantic conceput de evul mediu."
      (Mihai Ralea, *De ce nu avem roman ?*)
   e) „Întrebarea era ce caută el acolo şi de ce-l priveşte pe furiş, în asemenea chip, acest boier bătrân."
      (Mihail Sadoveanu, *Fraţii Jderi*)
   f) „– Las', mamă, că lumea asta nu-i numai cât se vede cu ochii."
      (Ion Creangă, *Amintiri din copilărie*)
   g) „Dar lucrul cel mai mare e că Mara nu-ţi iese niciodată cu gol în cale; vinde ce poate şi cumpără ce găseşte...."
      (Ioan Slavici, *Mara*)

2. Transformă numele predicative din propoziţiile următoare în subordonate predicative:
   a) Dorinţa lui era de a-şi ajuta fratele.
   b) Studiul înseamnă lectură.
   c) Omul părea a fi afectat de răspunsul primit.
   d) Colegul meu a rămas neschimbat.
   e) După zece ani a ajuns a nu mai fi recunoscut de ceilalţi.

3. Alcătuieşte fraze în care subordonata predicativă să fie introdusă prin:
   - o locuţiune conjuncţională;
   - un pronume relativ compus;
   - un pronume nehotărât;
   - un adverb relativ.

4. Alcătuieşte două fraze în care subordonata predicativă să urmeze regentei, respectiv să preceadă regenta.

5. Completează frazele următoare cu subordonatele predicative potrivite regentelor date:
   a) Şcoala rămâne ......
   b) Cei doi păreau ......
   c) Dacă ai întârziat înseamnă ......
   d) Vinovatul este ......
   e) Mihai a devenit ......
   f) Cine vrea într-adevăr ajunge ......

6. Construieşte o frază în care o propoziţie regentă să aibă două predicative subordonate.

7. Realizează contragerea subordonatelor predicative din următoarele fraze:
   a) „În schimb, Pirgu ajungea să se mire el singur cât era de patriot..."
   (Mateiu Caragiale, *Craii de Curtea-Veche*)
   b) „Chestia e că s-a făcut linişte, muierea şi-a scos degetul din ureche şi fata a şi tăcut dintr-odată."
   (Marin Preda, *Moromeţii*)

c) *Propoziţia atributivă (AT)*

1. Desparte în propoziţii următoarele fraze şi analizează subordonatele atributive:
   a) „E viaţa mea ce m-a strigat pe nume!
   Ce argintiu de dulce sună glasul
   Iubirii, noaptea în auzul celui
   Ce-ascultă dulcea-i muzică..."
   (William Shakespeare, *Romeo şi Julieta*)
   b) „În cursul dimineţii ce se scurse chinuitor de încet, fumul mai multor vapoare se văzu la orizont, înspre apus, pe linia care leagă în chip regulat coasta Braziliei cu Europa."
   (Radu Tudoran, *Toate pânzele sus*)
   c) „În prund, în dreptul sfintei mănăstiri, era un loc unde apa Nemţişorului fugea pe dedesubt."
   (Mihail Sadoveanu, *Fraţii Jderi*)

d) „Am privit ca un dar al Proniei simpatia ce dânsul a avut pentru mine şi mă mândresc de a fi fost ciracul acestui mare răzvrătit, atât de stoic, căruia din toate cusururile ce-i găsea lumea, nu mă învoiam a-i recunoaşte decât unul singur – acela însă de neiertat: prieteşugul cu Gorică."
(Mateiu Caragiale, *Craii de Curtea-Veche*)

e) „El caută să monteze un roman al vieţii contemporane, pe care era firesc s-o iubească mai mult, fiindcă acum avea mai multă putere decât trecutul, care se lega de amintiri de subjugare."
(Mihai Ralea, *De ce nu avem roman ?*)

f) „Tot ce-ar zice i se cade, tot ce face-i şade bine
Şi o prinde orice lucru, căci aşa se şi cuvine."
(Mihai Eminescu, *Scrisoarea V*)

2. Construieşte fraze în care subordonata atributivă să fie introdusă prin:
- conjuncţia subordonatoare *dacă*;
- pronumele relativ *câte*;
- pronumele relativ compus *ceea ce*;
- adverbele relative *când*, *cum*, *cât*.

3. Alcătuieşte două fraze în care o subordonată atributivă să fie plasată după regentă, respectiv să fie intercalată în regentă.

4. Alcătuieşte enunţuri în care aceeaşi regentă să aibă trei propoziţii atributive subordonate.

5. Realizează contragerea subordonatelor atributive din următoarele fraze:

a) „Romanul e povestea unor oameni caracteristici, originali, a căror viaţă se degajă clar de mediul cu care intră în conflict."
(Mihai Ralea, *De ce nu avem roman ?*)

b) „Oamenii care aşteptau vântul, cu faţa la sud, simţiră toţi în aceeaşi clipă că se întâmplă ceva ciudat şi când întoarseră capul, sub îndemnul unei linişti de nedefinit, din partea cealaltă văzură apropiindu-se repede un fel de ceaţă albicioasă, cuprinsă de pâlpâiri, care acoperea întreg orizontul spre nord-est."
(Radu Tudoran, *Toate pânzele sus*)

c) „Îi propun, a doua zi, să-i arăt Parisul neturistic, acela pe care îl cunosc doar cei care locuiesc mai mult timp în oraş."
(G. Călinescu, *Jurnal parizian*)

6. Completează frazele date mai jos cu propoziţii atributive potrivite contextului, introduse prin diverse elemente de relaţie:

a) L-am întâlnit pe acela ......
b) Nu a venit nici unul ......
c) Ultimul ...... a închis magazinul.
d) Am întâlnit-o pe fata ......
e) Încerc să-l conving pe dumnealui ......
f) Vorbesc despre cineva ......

7. Alcătuieşte fraze după următoarele scheme sintactice:
   - SB + AT + PP + PR;
   - PP + PP + SB + PR.

d) *Propoziţia completivă directă (CD)*

1. Desparte în propoziţii următoarele fraze şi analizează subordonatele completive directe:
   a) „Ce-a fi zis Irinuca, în urma noastră, ce n-a fi zis, nu ştiu; dar ştiu atâta că eram cu gheaţa-n spate, de frică..."
   b) „Era o zi frumoasă în duminica aceea, şi plăieşii spuneau că n-au mai apucat aşa primăvară devreme de când îs ei."
   (Ion Creangă, *Amintiri din copilărie*)
   c) „De-abia acum înţelese Ion că împreună cu pământul trebuie să primească şi pe Ana şi că, fără ea, n-ar fi dobândit niciodată averea."
   d) „Vasile Baciu vru să vorbească, dar nu ştia cum să înceapă, încurcat mai rău de dojana funcţionarului."
   (Liviu Rebreanu, *Ion*)
   e) „Pantazi intrase în vorbă cu o fetiţă ce, zâmbind, îşi aţintise tot timpul asupra acelei triste privelişti a nemerniciei omeneşti uitătura vioaie şi semeaţă, întrebând-o dacă ştia cine era ticăloasa bătrână care acum se trântise în mijlocul podului, ca ursul, şi nu mai voia să se scoale."
   (Mateiu Caragiale, *Craii de Curtea-Veche*)
   f) „S-ar putea întreba cineva de ce n-am importat romanul încă de la începutul literaturii noastre, adică de acum un veac, după cum am făcut cu teatrul."
   g) „Iată cum invenţia tiparului prăbuşeşte un gen şi aduce la ordinea zilei un altul."
   (Mihai Ralea, *De ce nu avem roman?*)
   h) „De fapt, nimic nu-i scăpa din ce făceam, iar controlul final era impecabil: trebuia pe rând să dovedim că am prins cu adevărat ceea ce pretindeam că am învăţat."
   (Constantin Kiriţescu, *Din anii copilăriei*)
   i) „Atunci fiul împăratului se puse la pândă o săptămână întreagă; noaptea pândea şi ziua se odihnea; iar când fu într-o dimineaţă, se întoarse trist la tată-său şi-i spuse cum priveghease până la miezul nopţii, cum mai pe urmă îl apucase o piroteală de nu se mai putea ţine pe picioare, cum, mai târziu, somnul îl copleşi şi căzu ca mort, fără să se poată deştepta decât tocmai când soarele era ridicat de două suliţe şi atunci văzu că merele lipsesc."
   (Petre Ispirescu, *Prâslea cel voinic şi merele de aur*)

2. Alcătuieşte enunţuri în care subordonata completivă directă să aibă ca termen regent un verb, o locuţiune verbală şi o interjecţie.

3. Construieşte fraze în care completiva directă să fie introdusă prin:
   - conjuncţia subordonatoare *de*;

- pronumele relativ *cine* ;
- adjectivul pronominal relativ *ce* ;
- pronumele nehotărât *oricine* ;
- adverbul relativ *cum*.

4. Alcătuieşte două fraze în care completiva directă să urmeze regentei, respectiv să o preceadă.

5. Alcătuieşte fraze în care aceeaşi regentă să aibă subordonate trei completive directe.

6. Contrage completivele directe din următoarele fraze :
   a) „Vream să văd cum se dezghioacă
   Pui molatic, din ghioacă."
   (Ion Barbu, *După melci*)
   b) „Felix mulţumi, rezervându-şi să se gândească, însă nu putu să nu remarce că Pascalopol îi făcea un program deosebit, izolat de al Otiliei."
   (G. Călinescu, *Enigma Otiliei*)
   c) „Ei cred că ştiu şi ceea ce gândesc alţi oameni, fără ca aceştia să se exprime chiar."
   (Camil Petrescu, *Noua structură şi opera lui Marcel Proust*)

7. Realizează expansiunea complementelor directe din următoarele propoziţii :
   a) Copilul începe a se nelinişti.
   b) I-a promis a-l ajuta de câte ori are nevoie.
   c) Ştefan porunci venirea ostaşilor.
   d) El aude ţipând un copil.

8. Completează spaţiile punctate cu propoziţiile completive directe potrivite contextului :
   a) Aflând câte ...... copilul s-a speriat.
   b) El niciodată nu observă ceea ce ......
   c) Iacătă că ......
   e) Mama a băgat de seamă că ......

e) *Propoziţia completivă indirectă (CI)*

1. Desparte în propoziţii următoarele fraze şi analizează subordonatele completive indirecte :
   a) „Mă miram eu să fi mâncat lupul iarna asta aşa de în pripă."
   (Ion Creangă, *Amintiri din copilărie*)
   b) „Viu îmi adusei aminte
   Ce-auzisem înainte..."
   (Ion Barbu, *După melci*)

c) „O privea şi se mira c-a putut el săruta şi îmbrăţişa fata aceasta uscată, cu ochii pierduţi în cap de plâns, cu obrajii gălbejiţi, cu pete cenuşii şi care, împopoţonată cum era astăzi, părea şi mai urâtă."

d) „Îi era ruşine că acum se însoară cu alta şi de ruşine îl bufnea un râs prostesc."

e) „Ion ghicise că socrul său caută o învoială şi se gândea mereu să nu-l biruie cu vreun nou vicleşug. Ar fi vrut să-l descoase, dar îngrijorarea nu-i dădea răgaz să găsească cuvintele potrivite..."

(Liviu Rebreanu, *Ion*)

f) „Mă gândesc halucinat că aş fi putut ucide pentru femeia asta... că aş fi fost închis din cauza ei, pentru crimă."

(Camil Petrescu, *Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război*)

g) „Când să stau pe scaun odată mă pomenesc că mă apucă cineva de gât şi se încleştează de spinarea mea..."

(Marin Preda, *Moromeţii*)

2. Alcătuieşte fraze în care completiva indirectă să aibă ca termen regent:
   - un verb;
   - o locuţiune verbală;
   - un adjectiv;
   - o interjecţie cu valoare verbală.

3. Construieşte fraze în care completiva indirectă să fie introdusă prin:
   - conjuncţia subordonatoare *dacă*;
   - pronumele relative *ce* şi *câte*;
   - adjectivele pronominale relative *care* şi *câţi*;
   - pronumele nehotărâte *oricare* şi *oricine*;
   - adverbele relative *unde* şi *cum*.

4. Realizează contragerea completivelor indirecte din următoarele fraze:

a) „Dan se uită cu ocheana prin coaja acestui mărgăritar şi se miră cum de nu plesneşte de mulţimea urei ce cuprindea."

(Mihai Eminescu, *Sărmanul Dionis*)

b) „Dar când îi pomenea numele cineva, îşi aducea aminte că şi ea mai este pe lume, şi se încrunta uşor."

(Liviu Rebreanu, *Ion*)

c) „Când se văzu în picioare şi dete iar cu ochii de noi, se zvârli din nou, gata să reia de-a capul prietenoasa-i întâmpinare, fiind însă smucită se înecă şi glasul i se pierdu în bolboroseli."

(Mateiu Caragiale, *Craii de Curtea-Veche*)

5. Construieşte fraze în care completiva indirectă să urmeze regentei, respectiv să o preceadă.

6. Completează următoarele fraze cu propoziţiile completive indirecte potrivite contextului:

a) El povesteşte întâmplarea ......

b) Mama este mândră ......
c) Este vai ......
d) Gândindu-se ......, s-a întors din drum.
e) El are de reflectat ......
f) Prin comportamentul lui se aseamănă ......
g) Mă bucur foarte mult ......

7. Construieşte o frază în care trei completive indirecte să aibă acelaşi termen regent.

8. Realizează expansiunea părţilor de propoziţie subliniate din următoarele propoziţii în subordonatele corespunzătoare:
a) „Mă mulţumii, deci, *a căuta* să mă ţin cât mai aproape de dânsa."
(Calistrat Hogaş, *Pe drumuri de munte*)
b) „Casa lui Vasile Secăreanu se putea mândri *cu* şase *fete* care de care mai frumoase."
(Mihail Sadoveanu, *Anii de ucenicie*)

Modele de răspuns, sugestii de rezolvare

a) Propoziţia subiectivă (SB)

1. a) „Ba la mulţi se întâmpla[1]| de veneau sâmbătă noaptea câte cu un picior frânt sau cu boii stâlciţi."[2]| P_2 – SB, termen regent este verbul impersonal se *întâmpla* din P_1, element de relaţie este conjuncţia simplă subordonatoare *de*, enunţiativă, dezvoltată, afirmativă; 2. E normal ca seara să citeşti (conjuncţia compusă *ca să*); 3. Trebuie să fiu mai atent; 4. Fără îndoială că l-am zărit şi că l-am salutat; 5. a) Harnicul (matinalul) departe ajunge; 6. Este firesc să mă preocupe şcoala; 7. *este firesc* – expresie verbală impersonală; 8. a) Desigur că am greşit; 9. Rămâne să spere până la capăt.

b) Propoziţia predicativă (PR)

1. a) „Ce spuneţi la tribunal[1]| e[2]| ca şi cum aţi vorbi la un post radiofonic emiţător[3]| care nu transmite[4]| ori în receptorul unui telefon defect, pe ecranul unui film mut."[3]| P_3 – PR, termen regent este verbul copulativ *e* din P_2, element de relaţie este locuţiunea conjuncţională *ca şi cum*, enunţiativă, afirmativă, dezvoltată. 2. a) Dorinţa lui era să-şi ajute fratele. 3. Relaţia noastră a rămas ca şi cum nu s-ar fi schimbat nimic. 4. Cum e unul e şi celălalt. 5. a) Şcoala rămâne cum a fost întotdeauna. 6. Copilul pare că este bolnav şi că are nevoie de îngrijiri. 7. a) În schimb, Pirgu ajungea a se mira el singur...

c) Propoziţia atributivă (AT)

1. a) „E viaţa mea[1]| ce m-a strigat pe nume! [2]|/ Ce argintiu de dulce sună glasul/ Iubirii, noaptea în auzul celui[3]|/ Ce-ascultă dulcea-i muzică..."[4]| P_2 – AT, termen

regent este substantivul *viaţa* din P_1, element de relaţie este pronumele relativ *ce*, enunţiativă, dezvoltată, afirmativă. 2. Întrebarea dacă mă voi descurca mă frământă şi pe mine. 3. Am intrat în librăria pe care mi-ai recomandat-o. 4. Literatura este o artă care te provoacă... 5. a) Romanul e povestea unor oameni caracteristici, cu o viaţă clar degajată de mediul conflictual. 6. L-am întâlnit pe acela despre care am vorbit. 7. Cine îşi pune întrebări la care nu aşteaptă răspuns pare să fie un individ reflexiv.

d) Prepoziţia completivă directă (CD)

a) „Ce-a fi zis Irinuca, în urma noastră,[1]| ce n-a fi zis,[2]| nu ştiu[3]| ; dar ştiu atâta[4]| că eram cu gheaţa-n spate, de frică..."[5]| P_1 – CD, termen regent este verbul *nu ştiu* din P_3, element de relaţie este pronumele relativ *ce*, enunţiativă, dezvoltată, afirmativă. 2. A băgat de seamă că-i lipseşte geanta. Iată că m-am descurcat. 3. Nu ştiu de voi ajunge la timp. 4. Că va veni şi Mihai am aflat mai târziu. 5. Mama m-a întrebat unde am stat... 6. a) Vreau a vedea dezghiocarea puiului... 7. a) Copilul începe să se neliniştească. 8. a) Aflând câte ore a lipsit de acasă, copilul s-a speriat.

e) Prepoziţia completivă indirectă (CI)

1. a) Mă miram eu[1]| să fi mâncat lupul iarna asta aşa de în pripă.[2]| P_2 – CI, termen regent este verbul *mă miram* din P_1, element de relaţie este conjuncţia simplă subordonatoare *să*. 2. Şi-a adus aminte că are de făcut teme. 3. Mama se gândeşte dacă să mă pedepsească pentru chiul. 4. Dan se uită cu ocheana prin coaja acestui mărgăritar şi se miră de rezistenţa sa în faţa urii ce-l cuprindea. 5. Oricui mă întreabă îi răspund bucuros. 6. El povesteşte întâmplarea cui vrea să-l asculte. 7. S-a săturat să fie acuzat pe nedrept, să... 8. a) Mă mulţumii, deci, să caut...

Exerciţii pentru performanţă

1. Alcătuieşte fraze în care propoziţia subiectivă să aibă ca termen regent:
   - un verb personal, predicativ, la modul condiţional-optativ, diateza activă;
   - un verb impersonal prin conţinut şi unipersonal prin formă;
   - o formă verbală impersonală a unui verb personal;
   - o expresie verbală impersonală;
   - un adverb predicativ;
   - o locuţiune adverbială predicativă;
   - un verb personal, predicativ, la diateza pasivă.
2. Alcătuieşte o frază în care propoziţia subiectivă să aibă trei regente.
3. Alcătuieşte o frază în care propoziţia subiectivă să fie la rândul ei regenta unei alte subiective.

4. Contrage propoziţiile subiective din următoarele fraze în părţile de propoziţie corespunzătoare :
   a) „Şi apoi i-e mai drag să păzească vacile pe câmpul pleşuv, să ţie coarnele plugului, să cosească, să fie veşnic însoţit cu pământul."
      (Liviu Rebreanu, *Ion*)
   b) „Nu i-a trecut niciodată prin minte să-l întrebe pe feciorul său unde se duce şi când se întoarce..."
      (Ioan Slavici, *Pădureanca*)
   c) „Nu e bine să te-ascunzi
      Subt păreţii grei şi scunzi..."
      (Ion Barbu, *După melci*)
   d) „În tot acest timp, cine trecea prin preajma tambuchiului de la prova îl auzea pe bucătar sau cântând încetişor, ca pentru el, sau chicotind binedispus."
      (Radu Tudoran, *Toate pânzele sus*)

5. Construieşte o frază în care aceeaşi propoziţie predicativă să fie subordonată simultan la două regente.

6. Construieşte fraze după următoarele scheme :
   - SB + SB + PP + PR + PR ;
   - PR + PP + SB.

7. Identifică propoziţiile subiective şi pe cele predicative din următoarea frază şi precizează, pentru fiecare, termenul regent şi elementul de relaţie. Realizează schema frazei.

   „Dar ceea ce-i părea ciudat era că, de câte ori îi trecea prin minte ca îngerii să meargă după voia lui, ei într-adevăr, fără să le-o zică, îi împlineau alintând gândirile."
      (Mihai Eminescu, *Sărmanul Dionis*)

8. Alcătuieşte enunţuri în care subordonata atributivă să aibă ca termeni regenţi :
   - un substantiv comun ;
   - un substantiv propriu ;
   - un pronume personal ;
   - un pronume demonstrativ ;
   - un pronume nehotărât ;
   - un pronume de politeţe ;
   - un pronume negativ ;
   - un numeral ordinal ;
   - un numeral cardinal.

9. Construieşte două enunţuri în care subordonata atributivă să fie despărţită prin virgulă de regentă (atributivă explicativă), respectiv să nu fie despărţită prin virgulă (atributivă determinativă).

10. Alcătuieşte două fraze în care propoziţiile atributive să fie introduse prin pronume relative în cazurile nominativ, acuzativ, genitiv, dativ.

11. Alcătuieşte o frază în care pronumele relativ care introduce subordonata atributivă să fie precedat de o locuţiune prepoziţională.

12. Alcătuieşte fraze în care completiva directă să determine verbe la modurile infinitiv, gerunziu, participiu.

13. Construieşte fraze după următoarele scheme sintactice:
   - CD + AT + PP + AT;
   - SB + PP + CD + AT;
   - PP + CD + CD + CD + AT.

14. Desparte în propoziţii următoarea frază şi analizează subordonata, precizând felul ei, termenul regent şi elementul de relaţie:
   „Carte frumoasă, cinste cui te-a scris".
   (Tudor Arghezi, *Ex libris*)

15. Construieşte fraze în care completiva indirectă să aibă ca termen regent câte un verb la modurile infinitiv, gerunziu, supin, precum şi un adjectiv provenit din participiu.

16. Construieşte fraze după următoarele scheme sintactice:
   - SB + PP + PR + CI + AT;
   - CI + PP + AT + CI;
   - PP + CI + CI + AT + CD.

II. Subordonate circumstanţiale

a) *Propoziţia circumstanţială de loc (CL)*

1. Desparte în propoziţii următoarele fraze şi analizează circumstanţialele de loc:

   a) „De unde nu mai străbătu
   Nimic din ce-au apus –
   Aş vrea odată-n viaţă tu
   Să te înalţi în sus."
   (Mihai Eminescu, *Din noaptea...*)

   b) „De-acum s-o luăm de-a chioara, şi unde ne-a fi scris, acolo vom ieşi."
   (Ion Creangă, *Amintiri din copilărie*)

   c) „Intră – unde zidul negru într-un arc a-ncremenit.
   Ci prin flori întreţesute, printre gratii luna moale
   Sfiicioasă şi smerită şi-au vărsat razele sale;

Unde-ajung par văruite zid, podele, ca de cridă,
Pe-unde nu – părea că umbra cu cărbune-i zugrăvită."
(Mihai Eminescu, *Călin – file din poveste*)

d) „Vom trăi aşa de fericiţi acolo unde vom fi, neturburaţi de niminea..."
(Mihai Eminescu, *Sărmanul Dionis*)

e) „De-oi şti că-n a mea cale voi face totdeauna
Din şapte nopţi o noapte, din şapte zile una,
M-oi duce mult departe c-un răpide avânt,
Departe, unde cerul se lasă pe pământ,
Pe unde munţii falnici apar ca nourele,
Pe unde stau de vorbă, la umbră, flori cu stele."
(Vasile Alecsandri, *Legenda ciocârliei*)

f) „Una-i lumea-nchipuirii cu-a ei visuri fericite,
Alta-i lumea cea aievea, unde cu sudori muncite
Te încerci a stoarce lapte din a stâncii coaste reci..."
(Mihai Eminescu, *Memento mori*)

g) „Căci unde-ajunge nu-i hotar,
Nici ochi spre a cunoaşte
Şi vremea-ncearcă în zadar
Din goluri a se naşte."
(Mihai Eminescu, *Luceafărul*)

2. Alcătuieşte fraze în care circumstanţiala de loc să aibă ca termen regent:
   - un verb;
   - o locuţiune verbală;
   - un adverb;
   - o interjecţie verbală.

3. Alcătuieşte fraze în care circumstanţiala de loc să fie introdusă prin:
   - adverbele relative *unde* şi *încotro*;
   - adverbele nehotărâte *oriunde*, *orişiunde* şi *oriîncotro*;
   - pronumele relative *cine* şi *ce* precedate de prepoziţii;
   - pronumele nehotărâte *oricine* şi *oricare* precedate de prepoziţii.

4. Realizează contragerea circumstanţialelor de loc din următoarele fraze:
   a) „Şi pe unde trecea, lumea din toate părţile îl înghesuia, pentru că piatra cea mare din capul cerbului strălucea, de se părea că Harap-Alb soarele cu el îl ducea."
   b) „Acum cred că mă cunoşti şi de urât şi de frumos, şi de bătrân şi de tânăr. Şi de slab şi de puternic: de aceea mă fac iar cum m-ai văzut în herghelie şi de acum înainte sunt gata să te întovărăşesc oriunde mi-i porunci, stăpâne."
   (Ion Creangă, *Povestea lui Harap-Alb*)

5. Completează frazele următoare cu propoziţiile circumstanţiale de loc potrivite contextului:
   a) Acolo l-a aşteptat, ...
   b) Au hoinărit împreună ......

c) Oprindu-se ……, a început să gâfâie.
d) Hai cu mine ……
e) A luat-o la sănătoasa ……

6. Completează frazele următoare cu regente potrivite, astfel încât propoziţiile date să fie circumstanţiale de loc:
a) …… de unde au fost trimişi.
b) …… spre ceea ce se vedea în depărtare.
c) Orişiunde priveşti ……
d) Încotro văd cu ochii, ……

b) *Propoziţia circumstanţială de timp (CT)*

1. Desparte în propoziţii următoarele fraze şi analizează circumstanţialele de timp:
a) „Noi, cum a plecat bunicul, a doua zi ne-am dus la şcoală."
b) „Când am auzit noi una ca asta, am început a plânge cu zece rânduri de lacrimi..."
c) „Profesorul a stat lângă noi, până ce ne-a tuns chilug."
(Ion Creangă, *Amintiri din copilărie*)
d) „Când Păresimi da prin lunci
Cu pietrişul de albine,
Ne părea la toţi mai bine."
e) „După ce l-am descântat
L-am pus jos
Şi-am aşteptat..."
(Ion Barbu, *După melci*)
f) „După ce tiparul permite ca acest gen vorbit să poată fi şi citit, utilitatea versului nu mai e imperioasă."
(Mihai Ralea, *De ce nu avem roman ?*)
g) „Cum sfârşi Afin această povestire, se făcu cu totul de piatră, iar Dafin şi cu doamna Chiralina plânseră trei zile şi trei nopţi, apoi luară trupul împietrit al făcătorului lor de bine şi-l puseră în odaia lor ca să-şi aducă aminte de dânsul totdeauna."
(Nicolae Filimon, *Omul de piatră*)

2. Construieşte fraze în care circumstanţialele de timp să fie introduse prin:
- adverbele relative *când*, *cum*, *cât*;
- adverbele nehotărâte *oricând*, *oricât*, *orişicând*;
- locuţiunile conjuncţionale *îndată ce*, *până ce*, *de câte ori*, *după ce*.

3. Construieşte fraze în care circumstanţiala de timp să aibă ca termen regent:
- un verb la un mod personal;
- o locuţiune verbală.

4. Alcătuieşte fraze în care circumstanţiala de timp să apară:
   - după regentă;
   - înaintea regentei;
   - intercalată în regentă.

5. Alcătuieşte o frază în care aceeaşi regentă să aibă trei circumstanţiale de timp subordonate.

6. Realizează contragerea circumstanţialelor de timp din următoarele fraze:
   a) „Când descălecă domnul, într-o singură mişcare călăreţii puseră piciorul la pământ."
   (Mihail Sadoveanu, *Fraţii Jderi*)
   b) „Încă de când era copilă simţea că toţi se uită după dânsa, iar de când se făcuse fată mare, îi spuneau alţii în fieştecare zi că e frumoasă, şi se vedea şi ea însăşi în ochii flăcăilor."
   (Ioan Slavici, *Pădureanca*)

c) *Propoziţia circumstanţială de mod (CM)*

1. Desparte în propoziţii următoarele fraze şi analizează circumstanţialele de mod:
   a) „După cum în biologie funcţia creează organul, în literatură felul talentului se modelează, adaptându-se la materialul existent."
   b) „S-a spus, cu drept cuvânt, că trăim epoca romanului, după cum feudalismul a trăit epoca epopeii sau după cum vechea Eladă a trăit epoca dramei."
   (Mihai Ralea, *De ce nu avem roman?*)
   c) „Unii călători povestesc că, după întâlnirea cu armatanul, şi-au găsit cărţile, dosite în cel mai apărat fund al geamantanului, cu scoarţele scorojite, ca şi cum ar fi fost ţinute pe lângă foc."
   (Radu Tudoran, *Toate pânzele sus*)
   d) „Eu cu Dumitru însă o duceam într-un cântec, strângând viorele şi toporaşi de pe lângă plaiu. Şi mergeam tot zburdând şi hârjonindu-ne, de parcă nu eram noi râioşii din Broşteni, care făcusem atâta pagubă la casa Irinucăi."
   (Ion Creangă, *Amintiri din copilărie*)

2. Construieşte fraze în care circumstanţiala de mod să determine:
   - un verb;
   - o locuţiune verbală;
   - un adjectiv;
   - un adverb.

3. Construieşte fraze în care circumstanţiala de mod să fie introdusă prin:
   - adverbele relative *cum*, *precum*, *cât*;
   - locuţiunile conjuncţionale *ca şi cum*, *ca şi când*, *fără să*.

4. Alcătuieşte trei fraze în care circumstanţiala de mod:
   - să urmeze regentei;
   - să o preceadă;
   - să fie intercalată în regentă.

5. Construieşte o frază în care trei circumstanţiale de mod să aibă aceeaşi regentă.

6. Realizează contragerea circumstanţialelor de mod din următoarele fraze:
   a) „Ismail ţopăia vesel pe punte, chicotind, ca şi când ar fi fost flăcău, nu bărbat în toată firea, cu patru neveste la Istanbul."
      (Radu Tudoran, *Toate pânzele sus*)
   b) „În zadar în ochi avea-vei umbre mândre din poveşti
      Precum iarna se aşază flori de gheaţă pe fereşti..."
      (Mihai Eminescu, *Scrisoarea V*)
   c) „Şi el, frumos la chip şi blând cum era, văzându-ne pe noi de-a rândul îmbrăcaţi cu cămăşuice cusute cu bibiluri şi albe cum e helgea (...) aruncă o privire părintească spre noi şi zise..."
      (Ion Creangă, *Amintiri din copilărie*)

7. Realizează expansiunea complementelor circumstanţiale de mod subliniate în următoarele propoziţii:
   a) „Şi *ca nouri de aramă* şi ca ropotul de grindeni,
      Orizontu-ntunecându-l, vin săgeţi de pretutindeni..."
      (Mihai Eminescu, *Scrisoarea III*)
   b) „Sufletul satului fâlfâie pe lângă noi,
      ca un miros sfios de iarbă tăiată..."
      (Lucian Blaga, *Sufletul satului*)

d) *Propoziţia circumstanţială de cauză (CZ)*

1. Desparte în propoziţii următoarele fraze şi analizează circumstanţialele de cauză:
   a) „Cum prea sfinţitul Iosif umbla greu în odăjdii, Vodă se opri zâmbind o clipă, şi porni iar mai domol, alături de călugăr."
      (Mihail Sadoveanu, *Fraţii Jderi*)
   b) „Iar Busuioc n-auzise nimic din toate aceste şi era bine că n-a auzit, pentru că n-ar mai fi avut ochi să-şi mai vadă feciorul care l-a osândit atât de greu."
      (Ioan Slavici, *Pădureanca*)
   c) „În vremea aceasta Ana şedea pe laviţă, ruşinată că n-a putut juca ea, geloasă puţin că Ion ar fi strâns pe Florica mai tare ca ceilalţi şi totuşi mulţumită, plutind parcă într-un nor de fericire atât de mare, că se simţea răsplătită pentru toate suferinţele."
      (Liviu Rebreanu, *Ion*)

d) „N-am importat de la început roman, mai întâi fiindcă e un gen mult mai greu, un gen care presupune o anumită cultură – după cum vom vedea îndată – şi, în al doilea rând, fiindcă structura societăţii noastre era de aşa natură, încât se opunea la acel import."

e) „Brunetière remarca undeva că romanul a apărut atunci când scriitorul era dator să scrie mereu, pentru că publicul îi cerea noi subiecte, şi aceasta era pentru el un mijloc de trai."

(Mihai Ralea, *De ce nu avem roman ?*)

2. Construieşte fraze în care circumstanţiala de cauză să determine:
- un verb;
- o locuţiune verbală;
- un adjectiv.

3. Construieşte fraze în care circumstanţiala de cauză să fie introdusă prin:
- conjuncţiile subordonatoare *deoarece*, *fiindcă*, *întrucât*, *căci*;
- locuţiunile conjuncţionale *pentru că*, *din cauză că*, *din moment ce*, *de vreme ce*;
- adverbul relativ cu valoare de conjuncţie *cum*.

4. Contrage circumstanţialele de cauză din următoarele fraze:

a) „Nu strig, pentru că mi-e teamă şi pentru că mi-este şi silă şi sunt supărat ca un copil căruia i s-a sustras jucăria..."

(Nicolae Steinhardt, *Jurnalul fericirii*)

b) „Văzut-au şi beii că fuga e bună
Şi bietului paşă dreptate i-au dat,
Căci vodă ghiaurul în toţi a băgat
O spaimă nebună."

(George Coşbuc, *Paşa Hassan*)

c) „Cum n-oi mai fi pribeag
De-acum înainte
M-or troieni cu drag
Aduceri-aminte."

(Mihai Eminescu, *Mai am un singur dor*)

5. Construieşte fraze în care circumstanţiala de cauză să fie:
- după regentă;
- înaintea regentei;
- intercalată în regentă.

6. Realizează expansiunea complementelor circumstanţiale de cauză din următoarele propoziţii:

a) Fiind blocat în trafic, nu a ajuns la timp.
b) Copilul plânge de foame.
c) A pierdut cheia din neatenţie.
d) Era supărat din cauza insuccesului la concurs.

7. Construieşte fraze în care aceeaşi regentă să aibă trei subordonate circumstanţiale de cauză.

8. Completează următoarele fraze cu circumstanţialele de cauză potrivite în context, introduse prin diverse elemente de relaţie:
   a) Femeia este tristă ......
   b) ......, de aceea nu a mai stat.
   c) ......, este respectat de toată lumea.
   d) Şi-a dat seama de greşeala sa ......

e) *Propoziţia circumstanţială de scop sau finală (CS/F)*

1. Desparte în propoziţii următoarele fraze şi analizează circumstanţialele de scop:
   a) „Şi noi, pe căldurile cele, ne ungeam cu leşie tulbure, şedeam afară la soare cu pelea goală, până se usca cenuşa pe noi, şi apoi ne băgam în Bistriţa, de ne scăldam."
      (Ion Creangă, *Amintiri din copilărie*)
   b) „Ca tu să uiţi mereu, aş tot rămâne,
      Uitând de orice altceva pe lume..."
      (William Shakespeare, *Romeo şi Julieta*)
   c) „Pascalopol dădu invitaţii pe mâna unei bătrâne servitoare ca să se cureţe de praf şi să se spele, şi dispăru pentru un sfert de ceas."
      (G. Călinescu, *Enigma Otiliei*)
   d) „Viaţa lor sufletească trebuie să fie complexă tocmai ca să fie posibil acest conflict, ca să apară în conştiinţa lor problema care-i torturează şi-i îndepărtează de felul cum concep viaţa semenii lor."
      (Mihai Ralea, *De ce nu avem roman ?*)
   e) „Când om ajunge, avem să cântăm şi să ne rugăm să ne găzduiască cineva peste noapte."
      (Mihail Sadoveanu, *Vestitorii*)

2. Construieşte fraze în care circumstanţiala de scop să determine un verb la un mod personal şi o locuţiune verbală.

3. Construieşte fraze în care circumstanţiala de scop să fie introdusă prin:
   - conjuncţiile *să*, *de*, *ca să*;
   - locuţiunile conjuncţionale *cu scopul să*, *pentru ca să*.

4. Realizează contragerea circumstanţialelor de scop din următoarele fraze:
   a) Şi tot cihăia mama pe tata să mă mai deie undeva la o şcoală, căci auzise ea spuind la biserică, în *Parimei*, că omul învăţat înţelept va fi şi pe cel neînvăţat slugă îl va avea."
      (Ion Creangă, *Amintiri din copilărie*)

b) „Ca în cămara ta să vin,
Să te privesc de-aproape,
Am coborât cu-al meu senin
Şi m-am născut din ape."
(Mihai Eminescu, *Luceafărul*)

5. Alcătuieşte fraze în care circumstanţiala de scop:
- să urmeze regentei;
- să fie intercalată în regentă;
- să preceadă regenta.

6. Realizează expansiunea complementelor circumstanţiale de scop din următoarele propoziţii:
a) Mă îmbrac pentru a merge la spectacol.
b) Adună informaţii spre a reuşi să dezlege misterul.
c) El se pregăteşte de plecare în excursie.
d) „Când punea mama laptele la prins..."
(Ion Creangă, *Amintiri din copilărie*)

7. Completează următoarele fraze cu circumstanţialele de scop potrivite contextului:
a) Pregătit ......, a reuşit să se impună.
b) Cartea i-a fost oferită ......
c) Fii cu ochii în patru ......
d) Ferindu-se ......, a dezlegat singur misterul.

f) *Propoziţia circumstanţială condiţională (CŢ)*

1. Desparte în propoziţii următoarele fraze şi analizează circumstanţialele condiţionale:
a) „Aveam superstiţia stupidă că dacă îi ofer măcar o floare, dragostea noastră se termină..."
(Camil Petrescu, *Patul lui Procust*)
b) „Dacă nu se poate nega că universalul se naşte din particular, atunci vom spune că un clasic francez ia ca pretext sau ca mijloc de reprezentare istoricul spre a formula universalul..."
(G. Călinescu, *Sensul clasicismului*)
c) „De ţi-e cinstit amorul tău şi vrea
Căsătorie, dă-mi atunci de ştire
Prin cineva pe care-l voi trimite
La tine mâine, ca să afle..."
(William Shakespeare, *Romeo şi Julieta*)
d) „Aş fi deschis eu vorba, dacă lăutarii n-ar fi început tocmai un vals care era una din slăbiciunile lui Pantazi, un vals domol, voluptuos şi trist, aproape funebru."
e) „Când e trează e cumsecade, dar dacă se ciupeşte, face urât."

f) „A! să fi voit el, cu darul de a zeflemisi grosolan şi ieftin, cu lipsa lui de carte şi de ideal înalt (...), Pirgu ar fi ajuns să fie numărat printre scriitorii de frunte ai neamului..."
(Mateiu Caragiale, *Craii de Curtea-Veche*)

g) „Dar n-a fost el!... Să-l văd venind,
Aş mai trăi o viaţă."
(George Coşbuc, *Mama*)

h) „Dacă am fi început acum o sută de ani cu romanul, el ar fi avut vechime şi tratarea lui contemporană ar fi funcţionat mai normal."

i) „Dacă e adevărat că romanul presupune o psihologie individuală bine determinată, e tot aşa de adevărat să spunem că acest gen nu se poate concepe fără un anumit conflict dramatic."
(Mihai Ralea, *De ce nu avem roman?*)

2. Alcătuieşte fraze în care circumstanţiala condiţională să determine:
   - un verb la un mod personal;
   - o locuţiune verbală la un mod personal.

3. Construieşte fraze în care circumstanţiala condiţională să fie introdusă prin:
   - conjuncţiile subordonatoare *dacă*, *de*, *să*;
   - locuţiunile conjuncţionale *în caz de*, *în caz că*.

4. Alcătuieşte două fraze în care circumstanţiala condiţională să preceadă regenta, respectiv să o urmeze.

5. Completează următoarele fraze cu regentele potrivite, astfel încât propoziţiile subordonate să fie circumstanţiale condiţionale:
   a) Să mă fi chemat, ...
   b) În caz că vrei să te ajut, ...
   c) În caz de nu reuşesc să ajung la timp, ...
   d) ......, dacă aş şti rezultatul examenului?

6. Completează următoarele fraze cu circumstanţialele condiţionale potrivite contextului dat:
   a) Citeşte cât mai multe cărţi, ...
   b) Copilul poate fi înţelegător, ...
   c) Mi-am luat la mine tot felul de echipamente, ...
   d) ......, unde aş ajunge?

g) *Propoziţia circumstanţială concesivă (CV)*

1. Desparte în propoziţii următoarele fraze şi analizează circumstanţialele concesive:
   a) „Oricât s-ar fi silit Felix să nu participe la convorbire, faţa lui exprima jena de a nu pricepe despre ce vorbea anume Pascalopol."
   (G. Călinescu, *Enigma Otiliei*)

b) „Deşi avea numai treisprezece ani, iată că se dovedea în stare să imagineze aventuri palpitante..."
(Mircea Cărtărescu, *Florin scrie un roman*)

c) „În viaţa lui, deşi era aproape de cincizeci de ani, n-a umblat pe la judecători şi-acum poimâine are înfăţişare cu ginere-său."

d) „Stoessel era un bărbat de vreo treizeci şi cinci de ani (...). Avea totdeauna o vorbă bună sau o glumă pe buze şi de aceea ţăranii îl iubeau, măcar că era ovrei."
(Liviu Rebreanu, *Ion*)

e) „Cu toate că, în ajun chiar, îmi făgăduisem cu jurământ să mă întorc devreme acasă, tocmai atunci mă întorsesem mai târziu: a doua zi spre amiază."

f) „În acea seară, eram în aşa hal de sfârşeală, că n-aş fi crezut să mă pot scula nici să fi luat foc casa."

g) „Când se întâmpla să nu vie Pirgu (...) atunci chiar dacă mergeam pe unde fusesem cu dânsul, moţăiam cu paharele dinainte, tot ce vedeam rămânea şters şi fără viaţă..."
(Mateiu Caragiale, *Craii de Curtea-Veche*)

h) „Chiar dacă am admite că unii dintre scriitorii noştri însemnaţi au ajuns la rezultate importante în această privinţă, foarte mulţi, cei mai mulţi dintre scriitorii mijlocii îşi intitulează zadarnic compoziţiile cu subtitlul *roman*, fără să ajungă măcar pe departe la caracterul acestui fel de literatură."

i) „Dacă nu suntem în faza societăţilor care n-au încă deloc individualităţi, suntem totuşi în faza societăţilor care au relativ puţine caractere originale, complet detaşate de ambianţa înconjurătoare."
(Mihai Ralea, *De ce nu avem roman ?*)

j) „E obligatoriu să găsim altă soluţie decât expunerea discursivă, oricât ar părea de paradoxal pentru conferinţă."

k) „Orice aş face, eu nu pot descrie decât propriile mele imagini, propriile mele senzaţii."
(Camil Petrescu, *Noua structură şi opera lui Marcel Proust*)

l) „Măcar că porniseră pe la amiază, mai aveau mult până în sat la Viişoara."
(Mihail Sadoveanu, *Vestitorii*)

m) „Din sânul vecinicului ieri
Trăieşte azi ce moare,
Un soare de s-ar stinge-n cer
S-aprinde iarăşi soare."

n) „Iar tu Hyperion rămâi
Oriunde ai apune..."
(Mihai Eminescu, *Luceafărul*)

2. Alcătuieşte fraze în care circumstanţiala concesivă să determine:
- un verb;
- o locuţiune verbală;
- un adjectiv.

3. Construieşte fraze în care circumstanţiala concesivă să fie introdusă prin:
   - conjuncţiile subordonatoare *că*, *dacă*, *de*, *să*;
   - locuţiunile conjuncţionale subordonatoare *chiar dacă*, *cu toate că*, *măcar dacă*, *măcar să*, *chit că*;
   - adverbele nehotărâte *oricât*, *oricum*;
   - pronumele nehotărâte *orice*, *oricâţi*;
   - adjectivele pronominale nehotărâte *oricâtă*, *oricâte*.

4. Alcătuieşte fraze în care circumstanţiala concesivă:
   - să preceadă regenta;
   - să urmeze regentei;
   - să fie intercalată în regentă.

5. Completează frazele următoare cu subordonatele concesive potrivite contextului:
   a) Nu m-a ascultat, oricâte ......
   b) A refuzat să facă afaceri cu mine, deşi ......
   c) Nu înţeleg reacţia ta, măcar că ......
   d) Nu mă răzgândesc, chit că ......
   e) Cu toate că ......, a pierdut concursul.

h) *Propoziţia circumstanţială consecutivă (CNS)*

1. Desparte în propoziţii următoarele fraze şi analizează circumstanţialele consecutive:
   a) „Şi mergând noi tot aşa, cam pe la amiază, deodată s-a schimbat vremea cea frumoasă într-o vijelie cumplită, să răstoarne brazii la pământ..."
   b) „Începe a bura, apoi o întoarce în lapoviţă, pe urmă o dă în frig şi ninsoare cumsecade şi, într-un buc, ne astupă drumul de nu ştiai încotro să mergi. Şi tot ninsoare şi pâclă până la pământ, de nu se vedea om pe om alăture fiind."
   c) „Irinuca era o femeie nici tânără, nici tocmai bătrână; avea bărbat şi o fată balcâză şi lălâie de-ţi era frică să înnoptezi cu dânsa în casă."
   (Ion Creangă, *Amintiri din copilărie*)
   d) „Atât mi-ar fi iubirea de nebună
   Că poate te-aş ucide..."
   (William Shakespeare, *Romeo şi Julieta*)
   e) „Pe la ceasurile două după-prânz, dinspre sud-vest se ridică un tunet atât de îndepărtat, încât nu făcu să tresară pe nimeni la bordul *Speranţei*."
   (Radu Tudoran, *Toate pânzele sus*)
   f) „Era atât de plin de sine însuşi încât gândea numai la pământurile lui, plănuia cum să le muncească mai bine, cum să lăzuiască un petic de pădure..."
   (Liviu Rebreanu, *Ion*)
   g) „A devenit palidă, de i-a rămas numai gura roşie în toată faţa şi s-a sprijinit pe galantar..."
   (Camil Petrescu, *Patul lui Procust*)

h) „Când oamenii deosebiţi vor fi aşa de mulţi încât istoria nu va fi silită să se grăbească să-i confişte, romanul va putea apărea foarte uşor."
(Mihai Ralea, *De ce nu avem roman ?*)

i) „Era un vis misterios
Şi blând din cale-afară
Şi prea era de tot frumos
De-au trebuit să piară."
(Mihai Eminescu, *S-a dus amorul...*)

2. Construieşte fraze în care circumstanţiala consecutivă să determine:
- un verb la un mod personal;
- o locuţiune verbală;
- un adjectiv;
- un adverb.

3. Construieşte fraze în care circumstanţiala consecutivă să fie introdusă prin:
- conjuncţiile subordonatoare *încât*, *de*, *că*, *să*;
- locuţiunile conjuncţionale *aşa încât*, *aşa că*.

4. Desparte în propoziţii următoarele fraze, identifică circumstanţialele consecutive şi precizează termenul regent al fiecăreia:

a) „La steaua care-a răsărit
E-o cale-atât de lungă
Că mii de ani i-au trebuit
Luminii să ne-ajungă."
(Mihai Eminescu, *La steaua*)

b) „Rămânând de tânăr singur în Bucureşti, de capul meu, mă ferisem să intru-n cârdăşie cu oricine, aşa că din restrânsul cerc al cunoştinţelor mele, alese toate pe sprânceană, Gorică Pirgu n-ar fi făcut niciodată parte dacă n-ar fi fost tovarăşul nedespărţit al lui Paşadia, de care aveam o evlavie nemărginită."
(Mateiu Caragiale, *Craii de Curtea-Veche*)

5. Completează frazele următoare cu circumstanţialele consecutive potrivite în context:

a) A pus la cale atât de bine surpriza, ...
b) Pe copil l-a găsit ţipând, ...
c) Atât de repede trece timpul, ...
d) Pădurea freamătă de viaţă, ...
e) Cartea i-a plăcut foarte mult, ...
f) Lumina era albă şi strălucitoare, ...

6. Construieşte o frază în care un adverb să fie termen regent pentru două circumstanţiale consecutive.

Modele de răspuns, sugestii de rezolvare

a) Propoziţia circumstanţială de loc (CL)

1. a) „De unde nu mai străbătu/ Nimic[1]| din ce-au apus[2]|/ Aş vrea[3]| o dată-n viaţă tu/ Să te înalţi în sus."[4]| ; P_1 – CL, termen regent verbul *să te înalţi* din P_4, element de relaţie adverbul relativ cu prepoziţie *de unde*, enunţiativă, dezvoltată, afirmativă. 2. Au luat-o la fugă încotro au văzut cu ochii. 3. M-am oprit unde era indicatorul. 4. a) Şi pretutindeni lumea din toate părţile îl înghesuia etc. 5. a) Acolo l-a aşteptat, unde se înţeleseseră. 6. a) Copiii s-au întors de unde au fost trimişi.

b) Propoziţia circumstanţială de timp (CT)

1. a) „Noi[1]|, cum a plecat bunicul[2]|, a doua zi ne-am dus la şcoală"[1]| ; P_2 – CT, termen regent verbul *ne-am dus* din P_1, element de relaţie adverbul relativ *cum*, enunţiativă, afirmativă, dezvoltată. 2. L-am aşteptat pe profesor cât a fost nevoie. 3. L-a luat la întrebări de cum a auzit rezultatul meciului (locuţiune verbală). 4. După ce i-am dat vestea cea bună şi-a schimbat atitudinea faţă de mine. 5. Iubesc singurătatea când sunt trist, când (...). 6. a) Descălecând domnul (la descălecatul domnului, în momentul descălecării domnului), într-o singură mişcare călăreţii....

c) Propoziţia circumstanţială de mod (CM)

1. a) „După cum în biologie funcţia creează organul,[1]| în literatură felul talentului se modelează, adaptându-se la materialul existent"[2]| ; P_1 – CM, termen regent verbul *se modelează* din P_2, element de relaţie adverbul relativ cu prepoziţie *după cum*, enunţiativă, dezvoltată, afirmativă. 2. I-a întors vorba ca şi cum nu ar fi fost vinovat (locuţiune verbală). 3. Cum i-am explicat, aşa a acţionat. 4. A acţionat cum a crezut de cuviinţă. 5. Se poartă cu mine ca şi cum am fi prietene, de parcă (...). 6. a) Ismail ţopăia vesel pe punte, chicotind asemenea unui flăcău (...). 7. a) Şi cum vin nouri de aramă... vin săgeţi de pretutindeni.

d) Propoziţia circumstanţială de cauză (CZ)

1. a) „Cum prea sfinţitul Iosif umbla greu în odăjdii,[1]| Vodă se opri zâmbind o clipă[2]| şi porni iar mai domol, alături de călugăr[3]|" ; P_1 – CZ, termen regent verbul *se opri* din P_2, element de relaţie adverbul relativ cu rol de conjuncţie *cum*, enunţiativă, dezvoltată, afirmativă. 2. A rupt-o la picior fiindcă se apropiau câinii (locuţiune verbală). 3. Deoarece nu a învăţat, a fost sancţionat. 4. a) Nu strig, de teamă, de silă şi de supărare. 5. A ajuns ultimul pentru că a pierdut autobuzul. 6. a) Deoarece a rămas blocat în trafic, nu a ajuns la timp. 7. Fetiţa plânge pentru că-i este frig, pentru că (...). 8. a) Femeia este tristă că nu o ascultă nimeni.

e) Propoziţia circumstanţială de scop sau finală(CS/F)

a) „Şi noi, pe căldurile cele, ne ungeam cu leşie tulbure,[1]| şedeam afară la soare cu pelea goală,[2]| până se usca cenuşa pe noi,[3]| şi apoi ne băgam în Bistriţa,[4]| de ne scăldam[5]|" ; P_5 – CS, termen regent verbul *ne băgam* din P_4, element de relaţie conjuncţia simplă subordonatoare *de*, enunţiativă, simplă, afirmativă. 2. Copilul învaţă ca să ştie (verb). 3. A venit într-un suflet să mă ajute. 4. a) Şi tot cihăia mama pe tata pentru a mă da undeva la şcoală. 5. Ca să se audă, de aceea vorbeşte tare. 6. a) Mă îmbrac ca să merg la spectacol. 7. a) Pregătit să-şi înfrunte adversarul, a reuşit să se impună.

f) Propoziţia circumstanţială condiţională (CŢ)

1. a) „Aveam superstiţia stupidă[1]| că[2]| dacă îi ofer măcar o floare,[3]| dragostea noastră se termină"[2]| ; P_3 – CŢ, termen regent verbul *se termină* din P_2, element de relaţie conjuncţia simplă subordonatoare *dacă*, enunţiativă, dezvoltată, afirmativă. 2. Dacă insişti, o să-şi aducă aminte (locuţiune verbală). 3. Să fi ştiut, aş fi venit. 4. Dacă vei avea răbdare, vei găsi o soluţie. 5. a) Să mă fi chemat, aş fi venit cu siguranţă. 6. a) Citeşte cât mai multe cărţi, dacă vrei a te perfecţiona.

g) Propoziţia circumstanţială concesivă (CV)

1. a) „Oricât s-ar fi silit Felix[1]| să nu participe la convorbire,[2]| faţa lui exprima jena de a nu pricepe[3]| despre ce vorbea anume Pascalopol"[4]| ; P_1 – CV, termen regent verbul *exprima* din P_3, element de relaţie adverbul nehotărât *oricât*, enunţiativă, dezvoltată, afirmativă. 2. Copiii au dat năvală, deşi mere erau pentru toţi (locuţiune verbală). 3. Că eşti bolnav, şi tot nu mergi la doctor. 4. Deşi a fost anunţat, nu s-a prezentat la administraţie. 5. a) Nu m-a ascultat, oricâte sfaturi bune i-am dat.

h) Propoziţia circumstanţială consecutivă (CNS)

1. a) „Şi mergând noi tot aşa, cam pe la amiază, deodată s-a schimbat vremea cea frumoasă într-o vijelie cumplită,[1]| să răstoarne brazii la pământ"[2]| ; P_2 – CNS, termen regent adjectivul *cumplită* din P_1, element de relaţie conjuncţia simplă subordonatoare *să*, enunţiativă, dezvoltată, afirmativă. 2. Mi-a spus de atâtea ori, că m-a plictisit. 3. Vorbeşte atât de repede, încât m-a ameţit. 4. a) „Că mii de ani i-au trebuit luminii" – CNS, termen regent adjectivul *lungă*. 5. a) A pus la cale atât de bine surpriza, de m-a lăsat cu gura căscată. 6. Mi-a răspuns atât de repede, că n-am înţeles nimic şi...

III. Cuvinte şi construcţii incidente

1. Subliniază secvenţele ce reprezintă planul incidenţei şi arată ce cuprind ele.
   a) „ – Poate să am, poate să n-am, zise fiul craiului, uitându-se ţintă în ochii Spânului, dar acum deodată mă las în voia întâmplării..."

b) „Locurile aiestea sunt şugubeţe ; de unde ştii cum vine întâmplarea, şi, Doamne fereşte, să nu-ţi cadă greu singur."
(Ion Creangă, *Povestea lui Harap-Alb*)

c) „Umoarea omului care cuprinde toate acestea şi le dă o ordine pentru a le da un înţeles este, pot să spun, schimbătoare în limite..."
(Eugen Simion, *Jurnal parizian*)

d) „– Mamă – aş scrie – mi s-a întâmplat o mare nenorocire."
(Marin Sorescu, *Iona*)

e) „Ştia, pesemne, soarele cu cine are de-a face, căci eram feciorul mamei..."
(Ion Creangă, *Amintiri din copilărie*)

f) „ – Ţi-am mai spus, tată, că nu obişnuiesc ţuică dimineaţa, răspunse Victor cu un glas din care se vedea că îi face mare plăcere că nu obişnuieşte."
(Marin Preda, *Moromeţii*)

2. Explică punctuaţia construcţiilor incidente (cuvinte, propoziţii, fraze) din ultimele trei enunţuri de la exerciţiul anterior.

3. Desparte în propoziţii următoarele fraze şi identifică propoziţiile incidente, rescriindu-le :

a) „Nesăratele lui giumbuşlucuri de soitar obraznic îi scoseseră faima de băiat deştept, la care se adăogase – de ce nu se ştie – şi aceea de băiat bun, deşi bun nu era decât de rele."
(Mateiu Caragiale, *Craii de Curtea-Veche*)

b) „– E o curea, strigă el bucuros, ia să vedeţi cum mă încing eu cu ea ! "
(Vasile Voiculescu, *Şarpele Aliodor*)

c) „Dacă ar fi aşa, că din cauza păcatelor nu poţi dormi – continuă el cercetând uşor vechimea ulucii – ar însemna că Paraschiv al meu, care când se apucă să doarmă doarme până iese apa din el, ar însemna că e omul cu inima cea mai curată de pe pământ."
(Marin Preda, *Moromeţii*)

Modele şi sugestii de rezolvare

1. a) „...zise fiul craiului, uitându-se ţintă în ochii Spânului" – propoziţie incidentă. 2. Cuvintele, construcţiile, propoziţiile şi frazele incidente se despart obligatoriu prin virgulă, paranteză sau linii de pauză de restul enunţului. 3. a) „De ce nu se ştie" – propoziţie incidentă.

Exerciţii pentru performanţă

1. Construieşte o frază în care aceeaşi circumstanţială de loc să aibă două regente diferite.

2. Alcătuieşte fraze după următoarele scheme sintactice :
   - PP + AT + CD + CL + AT;

- SB + PP + PR + CL;
- CL + AT + PP + PP.

3. Alcătuieşte o frază în care circumstanţiala de loc să fie despărţită prin virgulă de regentă şi una în care să nu fie despărţită. Justifică răspunsul.

4. Construieşte o frază în care adverbul relativ *unde* care introduce circumstanţiala de loc să aibă un corelativ în regentă.

5. Construieşte o frază în care adverbul relativ care introduce circumstanţiala de timp să aibă în regentă un corelativ.

6. Alcătuieşte o frază în care circumstanţiala de mod să fie subordonată simultan la trei regente.

7. Construieşte două fraze în care circumstanţiala de timp să fie separată/să nu fie separată prin virgulă de regentă. Motivează răspunsul.

8. Construieşte fraze după următoarele scheme sintactice:
   - PP + AT + CI + CT;
   - SB + CT + PP + CI;
   - CT + PP + CD + AT.

9. Construieşte patru fraze în care circumstanţiala de timp să aibă ca termeni regenţi verbe la moduri nepersonale.

10. Explică valoarea stilistică a circumstanţialei de mod din următoarele fraze:
    a) „Fântâna era plină până-n gură cu apă limpede cum îi lacrima."
    (Ion Creangă, *Povestea lui Harap-Alb*)
    b) „Şi-era una la părinţi
    Şi mândră-n toate cele
    Cum e fecioara între sfinţi
    Şi luna între stele."
    (Mihai Eminescu, *Luceafărul*)

11. Construieşte fraze după următoarele scheme sintactice:
    - SB + PP + CM + AT;
    - PP + CI + CM + CM;
    - CD + SB + PP + CM.

12. Construieşte o frază în care adverbul relativ care introduce circumstanţiala de mod să aibă corelativ în regentă.

13. Alcătuieşte o frază în care circumstanţiala de mod să fie despărţită prin virgulă de regentă şi una în care să nu fie despărţită. Explică apoi punctuaţia.

14. Construieşte o frază în care aceeaşi circumstanţială de cauză să determine simultan două regente.

15. Alcătuieşte două fraze în care circumstanţiala de cauză să fie/să nu fie despărţită prin virgulă de regentă. Motivează răspunsul.

16. Construieşte fraze după următoarele scheme sintactice:
   - SB + PP + AT + CZ;
   - PP + CI + CZ + CZ + AT;
   - CD + PP + AT + CZ + AT.

17. Construieşte fraze în care circumstanţiala de scop să fie/să nu fie despărţită prin virgulă de regentă. Motivează răspunsul.

18. Construieşte patru fraze în care circumstanţiala de scop să aibă ca termeni regenţi verbe la moduri nepersonale.

19. Indică felul subordonatelor din următoarele fraze:
   a) De aceea a plecat, că este supărat.
   b) De aceea m-am întors, ca să-ţi răspund la întrebări.

20. Construieşte fraze după următoarele scheme sintactice:
   - PP + AT + CS + CI;
   - SB+CS+PP+PR+CD;
   - CZ + PP + CI + CS + AT.

21. Construieşte patru fraze în care circumstanţiala condiţională să aibă ca termeni regenţi verbe şi locuţiuni verbale la moduri nepersonale.

22. Construieşte o frază în care circumstanţiala condiţională să fie introdusă prin adverbul relativ *când* cu valoare de conjuncţie.

23. Construieşte două fraze în care circumstanţiala condiţională să fie juxtapusă regentei.

24. Alcătuieşte două fraze în care circumstanţiala condiţională să aibă corelativ în regentă.

25. Construieşte fraze în care circumstanţiala condiţională să fie/să nu fie despărţită de regentă. Motivează răspunsul.

26. Construieşte fraze după următoarele scheme sintactice:
   - SB + PP + CŢ + CI;
   - CŢ + CI + CT + PP + AT;
   - PP + CM + CT + PP + CD + CŢ.

27. Construieşte două fraze în care circumstanţiala concesivă să aibă ca termen regent o propoziţie întreagă.

28. Construieşte fraze în care circumstanţiala concesivă să aibă ca termeni regenţi o locuţiune adjectivală, o construcţie gerunzială şi o construcţie infinitivală.

29. Construieşte două fraze în care circumstanţiala concesivă să aibă corelativ în regentă.

30. Construieşte fraze după următoarele scheme sintactice:
   - PP + CD + CV + CI;
   - CT + PP + PP + CM + CV + CD;
   - CS + PP + AT + CI + CV.

31. Construieşte o frază în care circumstanţiala concesivă să fie juxtapusă regentei.

32. Alcătuieşte fraze în care circumstanţiala consecutivă să aibă ca termeni regenţi verbe şi locuţiuni verbale la moduri nepersonale, precum şi o propoziţie întreagă.

33. Alcătuieşte două fraze în care circumstanţiala consecutivă să aibă corelativ în regentă.

34. Construieşte o frază în care aceeaşi circumstanţială consecutivă să fie subordonată la trei regente diferite.

35. Construieşte fraze după următoarele scheme sintactice:
   - SB + CD + PP + CNS;
   - CL + CT + PP + CNS;
   - PP + CI + CM + AT + CNS.

36. Construieşte enunţuri în care planul incidenţei să fie reprezentat de cuvinte, construcţii, propoziţii şi fraze incidente.

IV. Teste recapitulative

1. Se dă textul:

„...Glas de şoimar să am,
Să pot momi un şoim aşa de mândru!
Robia-i răguşită, nu cutează
Să strige tare, căci ar sparge bolta
Ecoului şi poate că i-ar face
Mai răguşit sonoru-i glas de aer..."
(William Shakespeare, *Romeo şi Julieta*)

a) Realizează schema relaţională a frazei.
b) Realizează expansiunea părţii de propoziţie *de şoimar*.

c) Contrage o completivă directă din text.
d) Explică folosirea virgulei în text.

2. Se dă textul:

„În clipa când pânzele *Speranței* începură să fluture sub primele adieri, pe punte se răspândi deodată o boare fierbinte, uscată şi înecăcioasă, de parcă deasupra s-ar fi deschis gura unui uriaş cuptor încins."

(Radu Tudoran, *Toate pânzele sus*)

a) Extrage din text o propoziţie intercalată în regentă şi precizează felul acesteia.
b) Propune un alt element de relaţie care să introducă circumstanţiala consecutivă din text.
c) Realizează expansiunea ultimului atribut din text.
d) Explică de ce atributiva din text nu este despărţită prin virgulă de regentă.

3. Se dă textul:

„Deşi scund de statură, cei dinaintea sa, opriţi la zece paşi, păreau că se uită la el de jos în sus."

(Mihail Sadoveanu, *Fraţii Jderi*)

a) Realizează schema relaţională a frazei.
b) Clasifică propoziţiile din frază după trei criterii diferite.
c) Contrage prima subordonată.
d) Construieşte o frază în care verbul *a părea* să aibă altă valoare morfologică decât în text şi să fie regentul unei propoziţii; indică felul acesteia.

4. Se dă textul:

„Pe când suna încă axionul, vlădica Iosif, cădelniţând între făcliile diaconilor, apoi, primind sfânta Evanghelie de la cei care i-o purtau, o înfăţişă măriei sale ca să-i sărute icoanele de smalţ, aşezate în chip de cruce."

(Mihail Sadoveanu, *Fraţii Jderi*)

a) Construieşte fraze în care adverbul relativ *când* să introducă AT, SB, CD, CI.
b) Precizează termenul regent al atributivei din text.
c) Realizează expansiunea ultimului atribut din text.
d) Continuă fraza adăugând o CT.

5. Se dă textul:

„În orice fenomen, oricât de complicat ar fi, trebuie să existe câteva puncte de reper, un răsărit de soare şi un apus, după care să te poţi orienta."

(Eugen Simion, *Jurnal parizian*)

a) Extrage din text o propoziţie intercalată în regentă şi precizează felul acesteia.
b) Construieşte o frază în care *după care* să introducă o CT.

c) Propune alte trei elemente regente diferite pentru subordonata subiectivă din text.
d) Explică folosirea virgulelor în text.

6. Se dă textul:

„Ochelarii negri dau candidatului un aer de milog obsechios, de sărac resemnat şi ascultător, cum erau cerşetorii şi sărmanii – şi cum se cuvenea, desigur, să fie – în romanele pilduitoare ale veacului trecut, când societatea înflorea puternică şi stabilă, când fiecare stătea cuminte la locul său şi se purta potrivit cu starea lui, când bogaţii calmi şi neroşi de îndoieli distribuiau domol pomenile, iar obidiţii, cunoscându-şi rostul, le primeau covârşiţi."

(Nicolae Steinhardt, *Jurnalul fericirii*)

a) Realizează schema relaţională a frazei.
b) Realizează expansiunea primului complement indirect din text.
c) Rescrie fraza incidentă din fragment şi explică punctuaţia acesteia.
d) Identifică două propoziţii în raport de coordonare adversativă.

7. Se dă textul:

„Umple un proces verbal atât de perfect, de tipizat, de corespunzător, vorbeşte atât de conform cu ceea ce se aşteaptă de la ea să spună (...), ofiţerii o tutuiesc pe un ton atât de familiar şi de binevoitor-dispreţuitor, încât mă apucă iar ameţeala..."

(Nicolae Steinhardt, *Jurnalul fericirii*)

a) Realizează schema relaţională a frazei.
b) Indică termenul regent al CI din text.
c) Realizează enunţuri în care pronumele relativ compus *ceea ce* să introducă SB, PR, CD.
d) Propune un alt element de relaţie pentru CNS din text.

8. Se dă textul:

„Mulţi vor obiecta că acest lucru nu e rău, fiindcă scriitorul trebuie să ţină un contact strâns cu viaţa imediată şi să ridice particularul la valoarea universalului, că aşadar punctul lui de plecare se cade să fie socialul."

(G. Călinescu, *Sensul clasicismului*)

a) Realizează expansiunea părţii de propoziţie *cu viaţa*.
b) Realizează schema relaţională a frazei.
c) Construieşte o frază în care *aşadar* să aibă valoarea morfologică de conjuncţie coordonatoare conclusivă.
d) Contrage ultima subordonată din text.

9. Se dă textul:

„Ion râse cu poftă, ca şi ceilalţi bărbaţi, dar îndată îşi luă seama şi, părându-i-se că notarul a vrut să-şi bată joc de urâţenia Anei, se uită repede la Florica, ce

stătea cu ochii în pământ, stăpânindu-se anevoie să nu izbucnească într-un râs zburdalnic."

(Liviu Rebreanu, *Ion*)

a) Realizează expansiunea părţii de propoziţie *ca... bărbaţi*.
b) Extrage din text o CD.
c) Indică o atributivă în text care să aibă ca element regent un substantiv propriu.
d) Construieşte fraze în care conjuncţia *că* să introducă CI, CV, CZ.

10. Se dă textul:

„Puteţi să-mi spuneţi şi mie ce vreţi, zise Hornstein, jignit că ţăranii mai întreabă de notar, deşi îl văd aici pe dânsul care cunoaşte lucrările de birou tot aşa de bine ca şi Stoessel."

(Liviu Rebreanu, *Ion*)

a) Identifică în fragment o CZ ce are ca termen regent un adjectiv şi realizează enunţuri în care aceeaşi subordonată să aibă alţi doi termeni regenţi, diferiţi de cel din text.
b) Construieşte fraze în care verbul *întreabă* să fie regent pentru CM, CV, CNS.
c) Realizează expansiunea unui complement circumstanţial de mod din text.
d) Contrage o CD din text.

11. Se dă textul:

„De plătit, fireşte că m-am făcut că plătesc imediat, dar mă întrebasem mereu dacă să-i spun preţul bijuteriei, sau să-l las să-i fie surpriză..."

(Camil Petrescu, *Patul lui Procust*)

a) Construieşte un enunţ în care adverbul *fireşte* să nu îndeplinească funcţia sintactică de predicat.
b) Realizează schema relaţională a frazei.
c) Identifică în fragment două propoziţii în raport de coordonare disjunctivă.
d) Construieşte enunţuri în care conjuncţia *dacă* să introducă CŢ, SB, CI, PR.

12. Se dă textul:

„Mulţumire simţeam de câte ori îl aveam aproape, locul însă unde tristeţea lui afla în mine un răsunet atât de adânc încât îl făcea să-mi pară un alt eu-însumi era Cişmegiul, Cişmegiul de atunci, singuratic şi lăsat în sălbăticie."

(Mateiu Caragiale, *Craii de Curtea-Veche*)

a) Propune alt element de relaţie care să introducă CT din text.
b) Construieşte o frază în care *însă* să fie conjuncţie coordonatoare adversativă şi să lege două CD.
c) Identifică în text o AT introdusă prin adverb relativ.
d) Indică termenul regent al CNS din text.

13. Se dă textul :

„...noi înşine nu am făcut tustrei oare parte din Vicleimul ale cărui păpuşi le arunca una într-alta, le smucea, le surghidea, fără să se sinchisească dacă i se întâmpla să le ciobească sau să le sfărâme."

(Mateiu Caragiale, *Craii de Curtea-Veche*)

a) Realizează chema relaţională a frazei.
b) Construieşte o frază în care numeralul *tustrei* să fie termen regent pentru o AT.
c) Precizează cum se realizează coordonarea între propoziţiile atributive din text.
d) Contrage CM din text.

14. Se dă textul :

„Trebuie să precizăm că o bună parte din adaosuri au fost făcute în corectură, căci în momentul când corecta şpaltul, dacă faptul povestit amintea nuanţe noi, el trăgea un fel de sfoară de cerneală pe margine, semn pentru tipograf că acolo, între subiect şi predicat, trebuie să puie zece propoziţii secundare."

(Camil Petrescu, *Noua structură şi opera lui Marcel Proust*)

a) Realizează schema relaţională a frazei.
b) Contrage AT din text.
c) Propune o locuţiune conjuncţională prin care să fie introdusă CŢ din text.
d) Construieşte o frază în care adverbul *acolo* să fie regent pentru o CL.

15. Se dă textul :

„Acum iată că din codru şi Călin mirele iese,
Care ţine-n a lui mână mâna gingaşei mirese.
Îi foşnea uscat pe frunze poala lungă-a albei rochii,
Faţa-i roşie ca mărul, de noroc i-s umezi ochii ;
La pământ mai că-i ajunge al ei păr de aur moale,
Care-i cade peste braţe, peste umerele goale."

(Mihai Eminescu, *Călin – file din poveste*)

a) Precizează termenul regent al SB din text.
b) Precizează termenul regent al CD din text şi propune alţi doi termeni regenţi pentru aceeaşi subordonată.
c) Schimbă, într-o frază, valoarea morfologică a verbului *iese*, astfel încât acesta să devină termenul regent al unei PR.
d) Schimbă valoarea morfologică a cuvântului *de*, astfel încât acesta să introducă o CNS.

16. Se dă textul :

„Şi deşi în împrejurări grele filosofia nu m-a părăsit, cu alte cuvinte deşi eram încredinţat că şi potecile, ca orice lucru din lumea asta, trebuiau să aibă mai la

urmă un capăt şi un sfârşit, totuşi o nemărginită şi neputincioasă ciudă mă cuprindea, când vreuna din ele, cu apucăturile ei de femeie vicleană, mă purta după voie şi de nas până la hotarele murelor sau ale ciupercilor, ş-apoi deodată, ca şi cum cineva i-ar fi tăiat capul, se curma, îşi dădea sufletul şi murea la marginea vreunui desiş încâlcit şi întunecos al pădurilor."

(Calistrat Hogaş, *În Munţii Neamţului*)

a) Realizează schema relaţională a frazei.
b) Construieşte o frază în care cuvântul *încredinţat* să fie termen regent al unei CI care să răspundă la întrebarea *cui*.
c) Realizează expansiunea părţii de propoziţie *după voie* în subordonata corespunzătoare.
d) Precizează termenul regent care introduce CM din text şi propune un altul care să introducă aceeaşi subordonată.

17. Se dă textul:

„Este o frumuseţă de zi acum când îţi scriu şi sunt atât de plin de dulceaţa cea proaspătă a zilei, de mirosul câmpiilor, de gurile înmiite ale naturei, încât pare că-mi vine să spun şi eu naturei ceea ce gândesc, ce simt, ce trăieşte în mine."

(Mihai Eminescu, *La aniversară*)

a) Realizează schema relaţională a frazei.
b) Clasifică propoziţiile din text după trei criterii diferite.
c) Explică folosirea ultimelor trei virgule din text.
d) Precizează termenii regenţi ai propoziţiilor subiective din text.

18. Arată cum se realizează raportul de coordonare între propoziţiile din următoarele fraze:

a) „Oamenii beau apă necontenit (...) dar apa aluneca pe gât ca pe un tub de cauciuc..."

(Radu Tudoran, *Toate pânzele sus*)

b) „Sunt acum mai prudent, lirismul meu este reţinut, introduc o notă de ironie, vorbesc puţin afectat..."
c) „Am un Kodac pentru copii, care face fotografii admirabile, însă Preda nu primeşte propunerea mea..."

(Eugen Simion, *Jurnal parizian*)

d) „Ori te poartă cum ţi-i vorba, ori vorbeşte cum ţi-i portul."

(Folclor)

e) „De multe ori s-au ridicat voci pentru o îndrumare clasicistă a literaturii noastre, iar în ultimii ani năzuinţa a fost exprimată din nou."
f) „Scriitorul e un individ istoric (...) şi orice literatură îşi ia ca loc de plecare lumea fenomenelor."

(G. Călinescu, *Sensul clasicismului*)

g) „O luptă-i viaţa, deci te luptă
Cu dragoste de ea, cu dor."

(George Coşbuc, *Lupta vieţii*)

h) „Însă fetele nu pot porni ca flăcăii pe urma gândului lor, ci stau şi se gândesc şi aşteaptă şi plâng, iar gândul te părăseşte când vede că nu te iai după el, şi atunci se curmă şi plânsul."

(Ioan Slavici, *Pădureanca*)

PARTEA A II-A

Capitolul 1

Teste pentru concursuri şcolare şi olimpiade (performanţă şcolară)

CLASA A V-A

Testul 1

Citeşte cu atenţie textul următor:

„Zori de ziuă se revarsă peste vesela natură,
Prevestind un soare dulce cu lumină şi căldură.
În curând şi el apare pe-orizontul aurit,
Sorbind roua dimineţii de pe câmpul înverzit.

El se-nalţă de trei suliţi pe cereasca mândră scară
Şi cu raze vii sărută june flori de primăvară,
Dediţei şi viorele, brebenei şi toporaşi
Ce răzbat prin frunzi uscate şi s-arată drăgălaşi (...)."

(Vasile Alecsandri, *Dimineaţa*)

Înţelegerea textului

PARTEA I – 12 puncte

1. Argumentează în cinci-şase rânduri că fragmentul de mai sus aparţine unei opere literare. **4 p**
2. Identifică în text patru figuri de stil diferite. **4 p**
3. Numeşte sentimentul ce predomină în poezie. **4 p**

PARTEA A II-A – 38 de puncte

Pornind de la textul de mai sus, realizează o compunere descriptivă de aproximativ 30 de rânduri cu titlul *Dimineaţa*. Vei avea în vedere:

Conţinut:

- adecvarea conţinutului la titlul compunerii; 6 p
- surprinderea unor aspecte inedite ale acestui moment al zilei; 6 p
- integrarea în compunere a patru imagini artistice din textul dat; 6 p
- originalitatea limbajului şi a viziunii artistice. 6 p

Redactare:

- unitatea compoziţiei; 3 p
- coerenţa textului; 3 p
- originalitatea şi stilul; 3 p
- ortografia; 3 p
- punctuaţia. 2 p

PARTEA A III-A – 40 de puncte

1. Identifică patru atribute (două substantivale şi două adjectivale) în prima strofă. **4 p**
2. Identifică în text un substantiv defectiv de singular şi exemplifică un substantiv defectiv de plural. **4 p**
3. Identifică în text două cuvinte formate prin conversiune. **4 p**
4. Demonstrează prin cel puţin două enunţuri polisemia verbului *a înălţa*. **4 p**
5. Demonstrează prin cel puţin două enunţuri omonimia cuvântului *vii* din cea de-a doua strofă. **4 p**
6. Identifică un cuvânt format prin derivare cu sufix diminutival şi exemplifică un cuvânt format cu sufix augmentativ. **4 p**
7. Identifică două verbe la mod personal şi două verbe la mod nepersonal. **4 p**
8. Indică funcţia sintactică a cuvintelor: *cu lumină*, *el*, *cu raze*, *trei*. **4 p**
9. Articulează hotărât şi nehotărât, la singular şi la plural, substantivul *scară*. **4 p**
10. Selectează din text patru cuvinte fără funcţie sintactică. **4 p**

Notă: Se acordă 10 puncte **din oficiu.**

Testul 2

Citeşte cu atenţie textul următor:

„Pe stânga, Ceahlăul, cu nenumăratele sale turnuri de stânci, săpate pe adâncul cerului, se înălţa în aer ca un fantastic castel de aur zidit de mâna fermecată a unui vrăjitor din poveşti. Vântul nu mai sufla şi glasul răguşit al ierburilor aspre şi sălbatice amuţise; o tăcere solemnă domnea în cer şi pe pământ; numai zgomotul surd al paşilor noştri tulbura în cadenţă această tăcere."

(Calistrat Hogaş, *Hălăuca*)

Înţelegerea textului

PARTEA I – 12 puncte

1. Selectează un fragment de aproximativ cinci cuvinte care indică prezenţa omului. **4 p**
2. Comentează în cinci-şase rânduri prima comparaţie din text. **4 p**
3. Propune, în cinci-şase rânduri, o explicaţie pentru „tăcerea solemnă" care „domnea în cer şi pe pământ", ca stare permanentă a acestui spaţiu. **4 p**

PARTEA A II-A – 38 de puncte

Alcătuieşte o compunere narativă de aproximativ 30 de rânduri cu titlul *O aventură în munţi*. Vei avea în vedere:

Conţinut:

- ➢ adecvarea conţinutului compunerii la titlu; **6 p**
- ➢ prezenţa momentelor subiectului; **6 p**
- ➢ naraţiunea la persoana I; **6 p**
- ➢ înlănţuirea logică şi coerentă a secvenţelor narative. **6 p**

Redactare:

- ➢ unitatea compoziţiei; **3 p**
- ➢ coerenţa textului; **3 p**
- ➢ originalitatea şi stilul; **3 p**
- ➢ ortografia; **3 p**
- ➢ punctuaţia. **2 p**

PARTEA A III-A – 40 de puncte

1. Indică numărul de litere şi de sunete din cuvintele: *Ceahlăul*, *stânci*, *cerului*, *sălbatice*. **4 p**
2. Identifică în text un articol nehotărât în cazul genitiv şi un articol posesiv-genitival. **4 p**
3. Selectează două cuvinte conţinând diftong şi două cuvinte cu vocale în hiat. **4 p**
4. Identifică un verb la timpul mai mult ca perfect şi unul la timpul imperfect. **4 p**
5. Arată cum s-au format următoarele cuvinte din text: *adâncul*, *săpate*, *vrăjitor*, *zidit*. **4 p**
6. Scrie prima propoziţie dezvoltată a textului şi transform-o apoi în propoziţie simplă, interogativă, negativă. **4 p**
7. Propune antonime neologice pentru următoarele cuvinte din text: *fantastic*, *sălbatice*, *tăcere*, *surd*. **4 p**

8. Identifică în text un substantiv defectiv de plural. Exemplifică un substantiv epicen. **4 p**
9. Alcătuieşte propoziţii în care substantivul *vântul* să îndeplinească următoarele funcţii sintactice: nume predicativ, complement indirect, complement circumstanţial de mod, atribut substantival genitival prepoziţional. **4 p**
10. Demonstrează în cel puţin două enunţuri polisemia verbului *a sufla*. **4 p**

Notă: Se acordă 10 puncte din oficiu.

Testul 3

Citeşte cu atenţie textul următor:

„O rază
ce vine goană din apus
şi-adună aripile şi le lasă tremurândă
pe-o frunză:
dar prea e grea povara –
şi frunza cade."

(Lucian Blaga, *Amurg de toamnă*)

Înţelegerea textului

PARTEA I – 12 puncte

1. Precizează figura de stil realizată cu ajutorul substantivului *rază*. **4 p**
2. Explică în cinci-şase rânduri titlul poeziei. **4 p**
3. Identifică o imagine vizuală şi comenteaz-o în cinci-şase rânduri. **4 p**

PARTEA A II-A – 38 de puncte

Alcătuieşte o compunere de aproximativ 30 de rânduri cu titlul *Povara amintirilor*, în care să prezinţi o întâmplare imaginară sau reală care ţi-ar fi putut schimba sau ţi-a schimbat viaţa.
Vei avea în vedere:

Conţinut:

- utilizarea a două moduri de expunere diferite; **6 p**
- adecvarea conţinutului compunerii la titlul acesteia; **6 p**
- înlănţuirea logică a ideilor; **6 p**
- folosirea a patru figuri de stil diferite. **6 p**

Redactare:

- unitatea compoziţiei; **3 p**

- coerenţa textului; 3 p
- originalitatea şi stilul; 3 p
- ortografia; 3 p
- punctuaţia. 2 p

PARTEA A III-A – 40 de puncte

1. Selectează din text un predicat verbal şi un predicat nominal. 4 p
2. Precizează valoarea morfologică din text a cuvântului *o* şi indică alte patru valori ale aceluiaşi cuvânt. 4 p
3. Demonstrează în patru enunţuri polisemia verbului *a veni*. 4 p
4. Scrie un enunţ în care substantivul *apus* să se scrie cu iniţială majusculă. 4 p
5. Arată valoarea morfologică şi modul de formare a cuvântului *tremurândă*. 4 p
6. Precizează funcţia sintactică a pronumelui *le* şi alcătuieşte o propoziţie în care acesta să îndeplinească altă funcţie sintactică. 4 p
7. Indică toate subiectele din text. 4 p
8. Indică un verb de conjugarea I şi unul de conjugarea a II-a în text. 4 p
9. Scrie două expresii care să conţină verbul *a aduna*. 4 p
10. Scrie din text patru cuvinte ce conţin diftongi. 4 p

Notă: Se acordă 10 puncte **din oficiu.**

Testul 4

Citeşte cu atenţie textul următor:

„Chenare lungi de linişti trag codrii gravi deodată
Şi-nalte slove roşii pun plopii-n fruntea zării,
Pe fiecare faţă de deal, îngenuncheată,
Cu aur scrie toamna antologia ţării."

(Vasile Voiculescu, *Antologie*)

Înţelegerea textului

PARTEA I – 12 puncte

1. Identifică în fiecare vers câte o figură de stil şi numeşte-o. 4 p
2. Propune două definiţii metaforice pentru toamnă, după modelul: „toamna este *cupa aurie a anotimpurilor*". 4 p
3. Explică, din punctul tău de vedere, relaţia toamnă-ţară, aşa cum se desprinde din fragmentul citat. 4 p

PARTEA A II-A – 38 de puncte

Realizează o compunere de aproximativ 30 de rânduri cu titlul *Dialogul anotimpurilor*, în care să surprinzi cât mai sugestiv aspectele inedite a două anotimpuri. Vei avea în vedere:

Conţinut:

- adecvarea conţinutului compunerii la titlul acesteia; **6 p**
- utilizarea dialogului; **6 p**
- integrarea în compunere a patru imagini artistice diferite (vizuale, auditive, olfactive, dinamice, termice, sinestezice etc.); **6 p**
- originalitatea viziunii artistice. **6 p**

Redactare:

- unitatea compoziţiei; **3 p**
- coerenţa textului; **3 p**
- originalitatea şi stilul; **3 p**
- ortografia; **3 p**
- punctuaţia. **2 p**

PARTEA A III-A – 40 de puncte

1. Precizează numărul de propoziţii din text. **4 p**
2. Indică subiectele din text. **4 p**
3. Identifică în text un complement direct, un atribut adjectival, un atribut substantival prepoziţional, un complement indirect. **4 p**
4. Desparte în silabe cuvintele: *codrii*, *deodată*, *îngenuncheată*, *fiecare*. **4 p**
5. Indică numărul de litere şi de sunete al următoarelor cuvinte din text: *chenare*, *îngenuncheată*, *aur*, *antologia*. **4 p**
6. Explică scrierea cu doi de *i* a cuvintelor *codrii* şi *ţării*. **4 p**
7. Identifică în text un derivat parasintetic. **4 p**
8. Realizează familia lexicală a cuvântului *înalt* (6 termeni). **4 p**
9. Scrie două expresii în care să apară cuvântul *faţă*. **4 p**
10. Identifică în text cuvinte în cazurile nominativ, acuzativ, genitiv şi alcătuieşte o propoziţie cu un cuvânt în cazul dativ. **4 p**

Notă: Se acordă 10 puncte din oficiu.

Testul 5

Citeşte cu atenţie fragmentul următor:

„E o umilă şi neştiută uliţă de margine de târg.
Nu răsfaţă ochiul cu mlădieri de râu gătite-n salturi de verdeaţă şi nici nu ispiteşte pasul cu caldarâm sonor. E firavă şi goală: numai pământ şi pietre.

Dau năvală celelalte uliţi, înghesuite una într-alta, cot la cot, s-ajungă mai degrabă la uliţa cea mare cu pântec de piaţă, căreia îi duc larma grămădită pe tăvi de piatră. Ea e pustnică. A strâns pios tăcerea aruncată de celelalte uliţi şi s-a dat la o parte de ele. Năzuia poate să iasă din târg, să se îndrume departe, spre munţi : să fie acolo o potecă prin brădet. Dar au părăsit-o puterile la marginea târgului şi s-a lungit la pământ în dreptul bisericii, a câtorva căsuţe liniştite, alături de căsuţa bunicilor şi de a noastră. Acolo a rămas (...)."

(Ionel Teodoreanu, *Uliţa copilăriei*)

Înţelegerea textului

PARTEA I – 12 puncte

1. Încercuieşte răspunsul corect :
   Secvenţa citată reprezintă :
   a) un fragment dintr-un text ;
   b) un text integral.
   Motivează răspunsul. **4 p**
2. Demonstrează cu cel puţin două argumente că secvenţa citată aparţine unei naraţiuni. **4 p**
3. Numeşte figura de stil pe care se bazează fragmentul. **4 p**

PARTEA A II-A – 38 de puncte

Scrie o compunere de aproximativ 30 de rânduri care să dezvolte ca situaţie finală (deznodământ) următoarea frază :

> M-am desprins cu greu şi pentru totdeauna de lacul uitat în sălbăticia codrului, dar îl port mereu cu mine ca pe cel mai nepreţuit prieten, martor al unui vis de copil.

Vei avea în vedere :

Conţinut :

- utilizarea a două moduri de expunere diferite ; **6 p**
- valorificarea creativă a frazei indicate ; **6 p**
- alegerea unui titlu sugestiv şi potrivit compunerii ; **6 p**
- înlănţuirea logică a ideilor. **6 p**

Redactare :

- unitatea compoziţiei ; **3 p**
- coerenţa textului ; **3 p**
- originalitatea şi stilul ; **3 p**
- ortografia ; **3 p**
- punctuaţia. **2 p**

PARTEA A III-A – 40 de puncte

1. Identifică în fragment un nume predicativ multiplu. **4 p**
2. Propune sinonime lexicale pentru următoarele expresii (locuţiuni): *dau năvală*, *cot la cot*, *la o parte*, *nu răsfaţă ochiul*. **4 p**
3. Identifică în text patru articole diferite, numeşte-le şi rescrie-le împreună cu partea de vorbire pe care o însoţesc. **4 p**
4. Precizează valoarea cuvântului subliniat din structura „*au* părăsit". **4 p**
5. Indică valoarea verbelor *a fi* şi *a ieşi* în structurile „să fie acolo o potecă prin brădet" şi „să iasă din târg". **4 p**
6. Alcătuieşte o propoziţie în care verbul *a rămâne* să apară cu altă valoare decât în text. **4 p**
7. Precizează cazul substantivelor *târgului* şi *bisericii* şi motivează răspunsul. **4 p**
8. Realizează familia lexicală a substantivului *piatră* (6 termeni). **4 p**
9. Precizează felul subiectului din ultima propoziţie a fragmentului. **4 p**
10. Indică numărul de litere şi de sunete din cuvintele *înghesuite*, *margine*, *celelalte*, *tăcerea*. **4 p**

Notă: Se acordă 10 puncte **din oficiu.**

Testul 6

Citeşte cu atenţie fragmentul următor:

„A fost odată ca niciodată un tăietor de lemne tare sărman şi omul ăsta locuia la marginea unui codru întins, împreună cu nevasta şi cei doi copii ai lui, un băiat pe nume Hänsel şi o fetiţă pe care o chema Gretel. Atât de nevoiaşi erau că abia îşi puteau duce zilele şi s-a întâmplat că odată s-a abătut o asemenea sărăcie peste ţinutul în care trăiau ei, încât tăietorul de lemne n-a mai fost în stare să le pună pe masă copiilor nici măcar pâinea cea de toate zilele. Era măcinat de gânduri şi de amărăciune şi într-o noapte, pe când se zvârcolea în pat de atâtea griji, se întoarse spre nevastă-sa şi îi spuse oftând:
– Ce-o să se aleagă de noi, nevastă? Cum să ne mai hrănim bieţii copii când nu mai avem de-ale gurii nici pentru noi?"

(Fraţii Grimm, *Hänsel şi Gretel*)

Înţelegerea textului

PARTEA I – 12 puncte

1. Demonstrează cu cel puţin două argumente că secvenţa citată reprezintă expoziţiunea unei opere epice. **4 p**

2. Selectează o structură specifică basmului şi numeşte-o. **4 p**
3. Precizează starea sufletească a tăietorului de lemne şi motivează-o. **4 p**

PARTEA A II-A – 38 de puncte

Realizează o compunere descriptivă de aproximativ 30 de rânduri, de tip portret, cu titlul *Un om...*, în care să prezinţi o persoană reală sau imaginară ce reprezintă pentru tine un adevărat model uman.
Vei avea în vedere:

Conţinut:

- utilizarea descrierii; **6 p**
- integrarea în compunere a patru imagini vizuale sugestive; **6 p**
- selectarea şi îmbinarea detaliilor; **6 p**
- îmbinarea trăsăturilor fizice cu cele morale. **6 p**

Redactare:

- unitatea compoziţiei; **3 p**
- coerenţa textului; **3 p**
- originalitatea şi stilul; **3 p**
- ortografia; **3 p**
- punctuaţia. **2 p**

PARTEA A III-A – 40 de puncte

1. Indică valorile verbului *a fi* în secvenţele: „a fost odată ca niciodată" şi „n-a mai fost în stare". **4 p**
2. Identifică în fragment două cuvinte derivate, unul compus şi unul format prin conversiune. **4 p**
3. Explică punctuaţia substantivului *nevastă*. **4 p**
4. Precizează gradul de comparaţie al adjectivului *sărman* (*tare sărman*) şi indică alte patru modalităţi de redare a acestuia. **4 p**
5. Analizează sintactic şi morfologic cuvintele din următoarea secvenţă: „locuia la marginea unui codru întins, împreună cu nevasta". **4 p**
6. Propune sinonime lexicale pentru expresiile: *îşi duceau zilele*, *în stare*, *să pună pe masă*, *de-ale gurii*. **4 p**
7. Precizează cazul şi funcţia sintactică pentru următoarele pronume din text: *ai lui*, *ei*, *îi*, *pentru noi*. **4 p**
8. Demonstrează prin câte două enunţuri omonimia şi polisemia cuvântului *masă*. **4 p**
9. Identifică în text patru cuvinte din câmpul semantic al tristeţii. **4 p**
10. Alcătuieşte două enunţuri în care substantivul *copii* să îndeplinească funcţiile sintactice de nume predicativ în nominativ, acuzativ, genitiv şi dativ. **4 p**

Notă: Se acordă 10 puncte din oficiu.

Testul 7

Citeşte cu atenţie fragmentul următor:

„Iubesc pădurea cu patimă şi ori de câte ori intru în ea sunt alt om. Se deşteaptă în mine obscure sentimente de siguranţă, de plinătate, de farmec real. Întârzii de bunăvoie pe coclauri cu frânturi de codri. Într-o zi, mi-am lăsat brişca în paza pădurarilor şi m-am afundat cât mai departe. Ademenit de linişti şi de frumuseţe, m-am lăsat jos la tulpina unui gorun falnic într-o poiană."

(Vasile Voiculescu, *Taina gorunului*)

Înţelegerea textului

PARTEA I – 12 puncte

1. Precizează modul de expunere din text. **4 p**
2. Identifică două mărci ale subiectivităţii în textul dat. **4 p**
3. Argumentează în cinci-şase rânduri că fragmentul dat aparţine unei opere literare. **4 p**

PARTEA A II-A – 38 de puncte

Alcătuieşte o compunere de aproximativ 30 de rânduri cu titlul *Taina gorunului*, în care să te identifici cu existenţa unui copac. Vei avea în vedere:

Conţinut:

- utilizarea naraţiunii la persoana I şi a monologului ca moduri de expunere; **6 p**
- adecvarea conţinutului compunerii la titlul acesteia; **6 p**
- existenţa unor mărci ale subiectivităţii (verbe şi pronume la persoana I, vocative, interjecţii); **6 p**
- surprinderea unor aspecte inedite ale existenţei copacului. **6 p**

Redactare:

- unitatea compoziţiei; **3 p**
- coerenţa textului; **3 p**
- originalitatea şi stilul; **3 p**
- ortografia; **3 p**
- punctuaţia. **2 p**

PARTEA A III-A – 40 de puncte

1. Identifică în text un atribut substantival prepoziţional, un atribut adjectival, un complement circumstanţial de mod, un complement indirect. **4 p**
2. Pune verbul *iubesc* la modurile nepersonale. **4 p**

3. Precizează cazul şi funcţia sintactică pentru următoarele pronume din text: *în mine*, *mi*. **4 p**
4. Propune sinonime lexicale pentru următoarele expresii (locuţiuni) din text: *cu patimă*, *de bunăvoie*, *ori de câte ori*, *m-am lăsat jos*. **4 p**
5. Selectează din text două neologisme şi alcătuieşte cu ele propoziţii. **4 p**
6. Indică modul de formare a următoarelor cuvinte din text: *plinătate*, *bunăvoie*, *departe*, *frumuseţe*. **4 p**
7. Explică scrierea cu doi de *i* a cuvântului *întârzii*. **4 p**
8. Explică primele două semne de punctuaţie din text. **4 p**
9. Demonstrează prin patru enunţuri omonimia cuvântului *mai*. **4 p**
10. Desparte în silabe următoarele cuvinte din text: *obscure*, *plinătate*, *coclauri*, *poiană*. **4 p**

Notă: Se acordă 10 puncte **din oficiu.**

Testul 8

Citeşte cu atenţie fragmentul următor:

„A fost odată când a fost, că dacă n-ar fi fost, nu s-ar povesti.
Noi nu suntem de când poveştile, ci suntem mai dincoace cu vro două-trei zile: de pe când se potcovea purecele cu nouăzeci şi nouă de ocă de fer la un picior şi tot i se părea că-i uşor.
Cică era odată un om însurat, şi omul acela trăia la un loc cu soacră-sa. Nevasta lui, care avea copil de ţâţă, era cam proastă; dar şi soacră-sa nu era tocmai hâtră.
Într-una din zile, omul nostru iese de-acasă după trebi, ca fiecare om. Nevasta lui, după ce-şi scăldă copilul, îl înfăşă şi-i dete ţâţă, îl puse în albie lângă sobă, căci era iarnă; apoi îl legănă şi-l dezmerdă, până ce-l adormi."

(Ion Creangă, *Poveste*)

Înţelegerea textului

PARTEA I – 12 puncte

1. Comentează în cinci-şase rânduri indicii temporali ai naraţiunii. **4 p**
2. Selectează din text un element ce atestă prezenţa categoriei estetice a fantasticului. **4 p**
3. Numeşte personajele din text şi indică pentru fiecare câte o trăsătură. **4 p**

PARTEA A II-A – 38 de puncte

Alcătuieşte o compunere de aproximativ 30 de rânduri despre semnele tainice ale naturii, pornind de la următoarele versuri ale lui Nichita Stănescu din poezia *Lecţia de citire*:

„O, de-aş putea să desluşesc
aceste stranii alfabete...”

Vei avea în vedere:

Conţinut:

- valorificarea creativă a versurilor; 6 p
- utilizarea descrierii şi a monologului ca moduri de expunere; 6 p
- integrarea în compunere a patru figuri de stil diferite; 6 p
- originalitatea viziunii artistice. 6 p

Redactare:

- unitatea compoziţiei; 3 p
- coerenţa textului; 3 p
- originalitatea şi stilul; 3 p
- ortografia; 3 p
- punctuaţia. 2 p

PARTEA A III-A – 40 de puncte

1. Precizează prin sinonime două sensuri ale verbului *a fi* în fragmentul citat. 4 p
2. Selectează patru verbe din text aflate la patru timpuri diferite ale indicativului. 4 p
3. Selectează numeralele din text, arată cum s-au format şi precizează cazul şi funcţia sintactică a acestora. 4 p
4. Demonstrează în câte două enunţuri omonimia cuvintelor *noi* şi *era*. 4 p
5. Precizează valorile verbelor *a avea* şi *a părea* din textul dat. 4 p
6. Rescrie din text o propoziţie cu subiect inclus. 4 p
7. Selectează din text două regionalisme şi explică rolul lor stilistic. 4 p
8. Realizează câmpul lexical al cuvântului *sat* (8 termeni). 4 p
9. Identifică grupurile vocalice din secvenţa: „la un picior şi tot i se părea că-i uşor”. 4 p
10. Analizează morfologic şi sintactic următoarele cuvinte: *nu s-ar povesti*, *noi*, *însurat*, *-l*. 4 p

Notă: Se acordă 10 puncte din oficiu.

Testul 9

Citeşte cu atenţie fragmentul următor:

„Lasă-mi, toamnă, pomii verzi,
Uite ochii mei ţi-i dau.
Ieri spre seară-n vântul galben
Arborii-n genunchi plângeau.”

(Ana Blandiana, *Cântec*)

Înţelegerea textului

PARTEA I – 12 puncte

1. Selectează din text două epitete cromatice. 4 p
2. Comentează în cinci-şase rânduri o personificare din text. 4 p
3. Menţionează tipul de strofă şi ritmul versurilor citate. 4 p

PARTEA A II-A – 38 de puncte

Alcătuieşte o compunere de aproximativ 30 de rânduri cu titlul *Dialog cu toamna*, pornind de la versurile citate. Vei avea în vedere:

Conţinut:

- valorificarea creativă a versurilor citate; 6 p
- utilizarea dialogului şi a descrierii ca moduri de expunere; 6 p
- integrarea în compunere a două tipuri de imagini artistice diferite; 6 p
- folosirea personificării şi a metaforei ca principale figuri de stil. 6 p

Redactare:

- unitatea compoziţiei; 3 p
- coerenţa textului; 3 p
- originalitatea şi stilul; 3 p
- ortografia; 3 p
- punctuaţia. 2 p

PARTEA A III-A – 40 de puncte

1. Identifică în text un verb la modul imperativ şi arată ce exprimă acesta. 4 p
2. Motivează prezenţa primelor două virgule în text. 4 p
3. Demonstrează în patru enunţuri polisemia substantivului *ochi*. 4 p
4. Precizează cazul şi funcţia sintactică pentru două pronume personale din text. 4 p
5. Scrie propoziţii cu ortogramele *ţi-i* şi *ţii*. 4 p
6. Propune antonime pentru următoarele cuvinte din text: *dau*, *ieri*, *seară*, *plângeau*. 4 p
7. Scrie două expresii în care să apară verbul *a lăsa*. 4 p
8. Formează prin derivare un adjectiv de la substantivul *toamnă* şi alcătuieşte cu el o propoziţie. 4 p
9. Schimbă, prin conversiune, valoarea morfologică a două cuvinte din text. 4 p
10. Indică numărul de litere şi de sunete din cuvintele: *ochii*, *pomii*, *genunchi*, *plângeau*. 4 p

Notă: Se acordă 10 puncte din oficiu.

Testul 10

Citeşte cu atenţie fragmentul următor:

„Dintr-o singură privire, Ursu înţelese şi mai ales simţi drama cireşarilor de la marginea cascadei. Era o singură cale de salvare: să le arunce frânghia, iar ei să coboare pe rând, pe lângă cascadă, sau prin cascadă, jos, pe malul lacului. Să se caţere pe funie până la ei, era imposibil. Nici ei n-ar fi rezistat, nici el n-ar fi rezistat. Se lăsă din nou pe burtă şi-şi arătă capul deasupra prăpastiei.
– Noroc bun! Îşi salută el prietenii după ce-şi făcu planul de salvare. Un moment... O clipă...
Era zgârcit cu bucuriile. Iarăşi îşi retrase capul. Se mira singur de tăria din el. Nu! N-avea nevoie de emoţii, de bucurii, de nimic. Un singur gând: cum să-i salveze?"

(Constantin Chiriţă, *Cireşarii*)

Înţelegerea textului

PARTEA I – 12 puncte

1. Realizează rezumatul fragmentului de mai sus. **4 p**
2. Argumentează în cinci-şase rânduri că fragmentul citat aparţine unei naraţiuni. **4 p**
3. Caracterizează în trei-patru rânduri personajul din fragment. **4 p**

PARTEA A II-A – 38 de puncte

Continuă în aproximativ 30 de rânduri naraţiunea de mai sus, imaginându-ţi alte aventuri ale protagoniştilor. Vei avea în vedere:

Conţinut:

- dezvoltarea logică şi firească a fragmentului; **6 p**
- folosirea a două moduri de expunere diferite; **6 p**
- găsirea unui titlu sugestiv pentru întregul fragment; **6 p**
- surprinderea în naraţiune a desfăşurării acţiunii şi a punctului culminant ca momente ale subiectului. **6 p**

Redactare:

- unitatea compoziţiei; **3 p**
- coerenţa textului; **3 p**
- originalitatea şi stilul; **3 p**
- ortografia; **3 p**
- punctuaţia. **2 p**

PARTEA A III-A – 40 de puncte

1. Selectează din text un predicat verbal şi un predicat nominal exprimate prin verbul *a fi*. **4 p**

2. Selectează din text o prepoziţie care cere acuzativul şi una care cere genitivul. **4 p**
3. Extrage din text trei verbe la moduri predicative diferite şi numeşte aceste moduri. **4 p**
4. Identifică în text două verbe auxiliare şi precizează rolul acestora. **4 p**
5. Rescrie din text o propoziţie cu subiect subînţeles. **4 p**
6. Selectează din text trei complemente indirecte care au acelaşi termen regent (determină acelaşi cuvânt). **4 p**
7. Precizează valorile morfologice ale cuvintelor *un* şi *o* în secvenţa: „Un moment... O clipă...". **4 p**
8. Propune antonime neologice pentru următoarele cuvinte: *imposibil*, *a rezista*, *noroc*, *zgârcit*. **4 p**
9. Precizează funcţia sintactică şi cazul următoarelor cuvinte din text: *privire*, *cireşarilor*, *de salvare*, *cale*. **4 p**
10. Realizează familia lexicală a cuvântului *singur* (8 termeni). **4 p**

Notă: Se acordă 10 puncte **din oficiu.**

CLASA A VI-A

Testul 1

Citeşte cu atenţie textul următor:

„Într-o zi, prin asfinţit,
Şoarecele a-ndrăznit
Să se creadă în putere
A prăda stupul cu miere.

Roiul, cum de l-a zărit
C-a intrat, l-a copleşit.
Socoteală să-i mai ceară?
Nu! L-au îmbrăcat în ceară."

(Tudor Arghezi, *Tâlharul pedepsit*)

Înţelegerea textului

PARTEA I – 12 puncte

1. Indică figura de stil pe baza căreia este conceput textul. **4 p**
2. Motivează în trei-patru rânduri titlul poeziei. **4 p**
3. Încadrează textul dat într-un gen literar pe baza a două argumente. **4 p**

PARTEA A II-A – 38 de puncte

Alcătuieşte o compunere de 1-2 pagini în care să prezinţi o întâmplare imaginară din lumea plantelor sau a animalelor. Vei avea în vedere:

Conţinut:

- folosirea a două moduri de expunere diferite; **6 p**
- găsirea unui titlu potrivit compunerii; **6 p**
- înlănţuirea logică şi convingătoare a ideilor; **6 p**
- utilizarea unui limbaj expresiv. **6 p**

Redactare:

- unitatea compoziţiei; **3 p**
- coerenţa textului; **3 p**
- originalitatea şi stilul; **3 p**
- ortografia; **3 p**
- punctuaţia. **2 p**

PARTEA A III-A – 40 de puncte

1. Precizează valorile morfologice din text ale cuvântului *a* şi alcătuieşte două enunţuri în care acesta să aibă alte două valori morfologice. **4 p**
2. Identifică în text un verb la un mod nepersonal şi alcătuieşte o propoziţie în care acesta să îndeplinească funcţia sintactică de subiect. **4 p**
3. Rescrie din text o propoziţie cu subiect neexprimat şi precizează felul acestuia. **4 p**
4. Rescrie din text o propoziţie enunţiativă şi una interogativă; arată diferenţa dintre ele. **4 p**
5. Indică numărul de litere şi de sunete din cuvintele *şoarecele* şi *ceară*. **4 p**
6. Ilustrează în patru enunţuri sensuri diferite ale cuvântului *putere*. **4 p**
7. Identifică în text un substantiv colectiv şi indică alte două asemenea substantive. **4 p**
8. Identifică în text o pereche de omonime şi precizează felul acestora. **4 p**
9. Precizează cazul şi funcţia sintactică pentru două pronume din text. **4 p**
10. Scrie două expresii care să cuprindă substantivul *zi*. **4 p**

Notă: Se acordă 10 puncte din oficiu.

Testul 2

Citeşte cu atenţie textul următor:

„Într-o toamnă aurie am auzit multe poveşti la Hanul Ancuţei. Dar asta s-a întâmplat într-o depărtată vreme, demult, în anul când au căzut de Sântilie ploi năprasnice şi spuneau oamenii că ar fi văzut balaur negru în nouri, deasupra puhoaielor Moldovei (...). Stătea stâlp acolo, în acele zile grase şi vesele, un răzăş străin, care mie îmi era foarte drag. Închina oala către toate obrazele, asculta cu ochii duşi cântecele lăutarilor şi se lua la întrecere până şi cu moş Leonte în tâlcuirea tuturor lucrurilor de pe lumea asta... Era un om nalt, cărunt, cu faţa uscată şi adânc brăzdată. În jurul mustăţii tuşinate şi la coada ochilor mititei, pielea era scrijelită în creţuri mărunte şi nenumărate. Ochiul lui era aprig şi neguros, obrazul cu mustaţă tuşinată părea că râde cu tristeţă."

(Mihail Sadoveanu, *Iapa lui Vodă*)

Înţelegerea textului

PARTEA I – 12 puncte

1. Precizează locul şi timpul în care se desfăşoară acţiunea din fragmentul dat şi menţionează două trăsături ale timpului evocat. **4 p**
2. Precizează modul/modurile de expunere folosite în fragment. **4 p**
3. Menţionează două argumente ale apartenenţei fragmentului la un gen literar. **4 p**

PARTEA A II-A – 38 de puncte

Scrie o compunere narativă de aproximativ o pagină în care să-ţi imaginezi o întâmplare spectaculoasă al cărui protagonist (personaj principal) este „răzăşul străin" din textul dat. Vei avea în vedere:

Conţinut:

- folosirea naraţiunii şi a dialogului ca moduri de expunere; **6 p**
- găsirea unui titlu potrivit şi sugestiv compunerii; **6 p**
- adecvarea întâmplării imaginate la profilul (trăsăturile) personajului descris în fragment; **6 p**
- folosirea unui limbaj expresiv şi convingător. **6 p**

Redactare:

- unitatea compoziţiei; **3 p**
- coerenţa textului; **3 p**
- originalitatea şi stilul; **3 p**
- ortografia; **3 p**
- punctuaţia. **2 p**

PARTEA A III-A – 40 de puncte

1. Selectează din text cuvinte care să conţină un hiat, un triftong şi doi diftongi. **4 p**
2. Indică patru sinonime ale cuvântului *poveşti*. **4 p**
3. Selectează din text două cuvinte compuse şi două obţinute prin conversiune. **4 p**
4. Identifică în text patru regionalisme fonetice şi precizează rolul lor stilistic. **4 p**
5. Precizează valoarea morfologică a cuvintelor subliniate în structurile: „*deasupra* puhoaielor Moldovei", „stătea *stâlp* acolo". **4 p**
6. Indică gradul de comparaţie al adjectivului *foarte drag* şi enumeră, prin exemple, alte patru modalităţi de exprimare a acestuia. **4 p**
7. Precizează funcţia sintactică a cuvintelor subliniate în structurile: „când au căzut *de Sântilie ploi* năprasnice". **4 p**
8. Selectează din text două verbe copulative şi alcătuieşte enunţuri în care acestea să aibă valoare predicativă. **4 p**
9. Alcătuieşte două enunţuri prin care să demonstrezi omonimia cuvântului *mie*. **4 p**
10. Precizează modul şi timpul verbului *ar fi văzut* şi arată cum s-au format acestea. **4 p**

Notă: Se acordă 10 puncte **din oficiu.**

Testul 3

Citeşte cu atenţie textul următor:

„Copilo, pune-ţi mâinile pe genunchii mei.
Eu cred că veşnicia s-a născut la sat.
Aici orice gând e mai încet,
Şi inima-ţi zvâcneşte mai rar."

(Lucian Blaga, *Sufletul satului*)

Înţelegerea textului

PARTEA I – 12 puncte

1. Identifică în text două mărci ale eului liric. **4 p**
2. Explică în trei-patru rânduri, din punctul tău de vedere, secvenţa „veşnicia s-a născut la sat". **4 p**
3. Demonstrează cu două argumente apartenenţa textului la genul liric. **4 p**

PARTEA A II-A – 38 de puncte

Având ca reper versurile citate, alcătuiește o compunere de aproximativ o pagină în care să descrii, așa cum ți-l imaginezi, un sat românesc arhaic. Vei avea în vedere:

Conținut:

- folosirea descrierii ca mod de expunere; **6 p**
- integrarea în descriere a patru figuri de stil diferite; **6 p**
- găsirea unui titlu sugestiv compunerii; **6 p**
- integrarea în compunere a patru imagini artistice diferite. **6 p**

Redactare:

- unitatea compoziției; **3 p**
- coerența textului; **3 p**
- originalitatea și stilul; **3 p**
- ortografia; **3 p**
- punctuația. **2 p**

PARTEA A III-A – 40 de puncte

1. Identifică în text un pronume personal în cazul dativ și alcătuiește un enunț în care acesta să îndeplinească altă funcție sintactică decât în text. **4 p**
2. Alcătuiește un enunț în care un adjectiv care determină substantivul *copilo* să fie în cazul vocativ. **4 p**
3. Precizează cazul adjectivului pronominal *mei* și alcătuiește o propoziție în care acesta să apară în cazul dativ. **4 p**
4. Identifică în text două adverbe în același vers și alcătuiește propoziții în care acestea să îndeplinească funcția sintactică de atribut. **4 p**
5. Rescrie din text o propoziție simplă și transform-o într-o propoziție dezvoltată negativă. **4 p**
6. Indică numărul de litere și de sunete din cuvintele: *genunchii*, *veșnicia*, *aici*, *orice*. **4 p**
7. Demonstrează în două enunțuri omonimia cuvântului *mei*. **4 p**
8. Analizează sintactic și morfologic cuvintele: *la sat*, *s-a născut*, *gând*, *mai rar*. **4 p**
9. Identifică în text un pronume reflexiv și precizează dacă acesta are funcție sintactică. Motivează răspunsul. **4 p**
10. Subliniază forma corectă: *avergură/anvergură*, *garafă/carafă*, *ghiuvetă/chiuvetă*, *fierăstrău/ferăstrău*. **4 p**

Notă: Se acordă 10 puncte din oficiu.

Testul 4

Citeşte cu atenţie fragmentul următor:

„Era o iarnă uşoară, mai ales în sud, unde pe şesul încropit grâiele se vălureau în vântul cu iz de Mediterană. Satele, amăgite, se pregăteau pentru arăturile de primăvară... Când, deodată, de cum anul scăpătă în făurar, se-ntoarse crivăţul, timpul se încrâncenă şi se porni pe ger cumplit. Într-o singură noapte, Dunărea, acolo unde, lăţită, curge mai lină, se prinse; iar peste câteva zile zăcea întreagă ferecată în obezi, de la Orşova până la mare. Oamenii intrară, cu vitele la un loc, în bârloguri."

(Vasile Voiculescu, *Viscolul*)

Înţelegerea textului

PARTEA I – 12 puncte

1. Argumentează în trei-patru rânduri că secvenţa citată reprezintă expoziţiunea operei. **4 p**
2. Identifică în text două figuri de stil diferite şi motivează prezenţa lor într-un text epic. **4 p**
3. Defineşte, prin raportare la secvenţa citată, noţiunile de *autor* şi de *narator*. **4 p**

PARTEA A II-A – 38 de puncte

Scrie o compunere de aproximativ o pagină în care să comentezi poezia următoare, având în vedere:

Conţinut:

- elementele cadrului natural surprins în poezie; **6 p**
- semnificaţia a două imagini artistice; **6 p**
- modul de expunere folosit; **6 p**
- sentimentele transmise de poezia citată. **6 p**

Redactare:

- unitatea compoziţiei; **3 p**
- coerenţa textului; **3 p**
- originalitatea şi stilul; **3 p**
- ortografia; **3 p**
- punctuaţia. **2 p**

PARTEA A III-A – 40 de puncte

„Mă uit la vânt şi nu-l văd,
Mă uit îndelung şi nu-l văd,

Văd doar arborii cum se clatină
Şi frunzele cum aleargă prin iarbă.

Mă uit la timp şi nu-l văd,
Mă uit îndelung şi nu-l văd –
Văd doar copiii cum cresc
Şi oamenii cum încărunţesc şi se-apleacă."

(A.E. Baconsky, *Vântul*)

1. Precizează primul predicat şi primul subiect din text. **4 p**
2. Identifică în text două cuvinte folosite cu sens figurat şi precizează, prin sinonime, sensul lor propriu. **4 p**
3. Demonstrează în enunţuri polisemia cuvântului *uşoară* şi omonimia cuvântului *unde*. **4 p**
4. Selectează din text opt cuvinte din câmpul semantic al naturii. **4 p**
5. Precizează funcţia sintactică a cuvintelor din structura „se vălureau în vântul cu iz de Mediterană". **4 p**
6. Selectează din text un arhaism şi un regionalism. **4 p**
7. Indică, în propoziţii, alte valori morfologice decât în text pentru următoarele cuvinte: *mai*, *noapte*, *mai*, *iar*. **4 p**
8. Propune antonime pentru următoarele cuvinte din text: *uşoară*, *se încrâncenă*, *cumplit*, *întreagă*. **4 p**
9. Realizează enunţuri în care să foloseşti următoarele cuvinte: *continuu*, *continui*, *înseamnă*, *însemnează*. **4 p**
10. Indică formele de plural ale cuvintelor *bandă* şi *colţ* şi alcătuieşte enunţuri din care să rezulte sensul acestora. **4 p**

Notă: Se acordă 10 puncte **din oficiu.**

Testul 5

Citeşte cu atenţie fragmentul următor:

„Mi-a bătut azi-noapte Toamna-n geam,
mi-a bătut cu degete de ploaie...
Şi la fel ca-n fiecare an,
M-a rugat s-o las să intre în odaie."

(Ion Minulescu, *Cu toamna în odaie*)

Înţelegerea textului

PARTEA I – 12 puncte

1. Comentează în trei-patru rânduri titlul poeziei din care este extras fragmentul. **4 p**

2. Explică în cinci-şase rânduri o metaforă din text, relevându-i semnificaţiile. **4 p**
3. Precizează tipul de strofă, ritmul, rima şi măsura versurilor. **4 p**

PARTEA A II-A – 38 de puncte

Alcătuieşte o compunere de aproximativ o pagină prin care să ilustrezi următoarea afirmaţie: „Cartea este întâlnirea de taină a sufletului cu universul". Vei avea în vedere:

Conţinut:

- adecvarea conţinutului compunerii la tema impusă; **6 p**
- originalitatea viziunii asupra afirmaţiei-premisă; **6 p**
- folosirea unui limbaj expresiv, dar clar şi convingător; **6 p**
- folosirea descrierii şi a monologului ca moduri de expunere. **6 p**

Redactare:

- unitatea compoziţiei; **3 p**
- coerenţa textului; **3 p**
- originalitatea şi stilul; **3 p**
- ortografia; **3 p**
- punctuaţia. **2 p**

PARTEA A III-A – 40 de puncte

1. Scrie patru expresii care să cuprindă verbul *a bate*. **4 p**
2. Selectează din text două cuvinte compuse şi ilustrează, prin exemple, alte două tipuri de compunere. **4 p**
3. Indică două pronume personale în cazuri diferite şi precizează funcţiile sintactice ale acestora. **4 p**
4. Precizează numărul de propoziţii din ultimul vers. **4 p**
5. Explică două semne de punctuaţie din fragment. **4 p**
6. Realizează familia lexicală a verbului *a ruga*. **4 p**
7. Selectează două grupuri vocalice din primul vers. **4 p**
8. Ilustrează, în enunţuri, alte patru valori morfologice decât în text ale cuvântului *o*. **4 p**
9. Realizează enunţuri din care să rezulte sensul formelor de plural ale cuvintelor *corp* şi *elan*. **4 p**
10. Enumeră din text patru cuvinte fără funcţie sintactică. **4 p**

Notă: Se acordă 10 puncte **din oficiu.**

Testul 6

Citeşte cu atenţie fragmentul următor:

„Mezinul zise:
– Ce ne facem noi, că satul nu se mai vede?
– Acuşi or să se zărească luminile ferestrelor, răspunse Vasile.
– Dar dacă ne rătăcim? Au să iasă dihăniile.
– Ne-om ruga noi lui Dumnezeu şi ne-a scăpa de ele.
În singurătatea asta, pentru amândoi vorba Dumnezeu avu un răsunet deosebit, cu totul altul decât în rugăciunile bolborosite repede sara şi dimineaţa. Era ceva tainic de care nu-şi dădeau sama. Şi răzbătură înainte, lor li se părea că de ceasuri nenumărate, mergeau; rar, cel mic îndrepta către celălalt cu un glas înfricoşat, câteva cuvinte...”

(Mihail Sadoveanu, *Vestitorii*)

Înţelegerea textului

PARTEA I – 12 puncte

1. Demonstrează în cinci-şase rânduri, apelând la trei argumente, că secvenţa citată aparţine unei opere epice. **4 p**
2. Menţionează sentimentele pe care le trăiesc cei doi copii, protagoniştii naraţiunii citate. **4 p**
3. Menţionează două funcţii ale dialogului în fragmentul citat. **4 p**

PARTEA A II-A – 38 de puncte

Alcătuieşte o compunere de aproximativ o pagină care să cuprindă o poveste alegorică din care să se desprindă un mesaj moral, pe care îl vei menţiona după încheierea compunerii. Vei avea în vedere:

Conţinut:

- imaginarea unei acţiuni la care participă personaje personificate (păsări, animale, obiecte); **6 p**
- folosirea dialogului şi a naraţiunii ca moduri de expunere; **6 p**
- găsirea unui titlu potrivit compunerii; **6 p**
- limbajul expresiv, clar şi convingător. **6 p**

Redactare:

- unitatea compoziţiei; **3 p**
- coerenţa textului; **3 p**
- originalitatea şi stilul; **3 p**
- ortografia; **3 p**
- punctuaţia. **2 p**

PARTEA A III-A – 40 de puncte

1. Transformă dialogul din vorbire directă în vorbire indirectă. **4 p**
2. Precizează funcţia sintactică a numeralului *amândoi* şi alcătuieşte propoziţii în care acesta să îndeplinească funcţiile sintactice de nume predicativ în acuzativ şi genitiv. **4 p**
3. Selectează două verbe la timpul viitor popular şi indică forma lor literară. **4 p**
4. Arată felul predicatelor din următoarea secvenţă şi prin ce părţi de vorbire sunt exprimate: „Era ceva tainic de care nu-şi dădeau sama". **4 p**
5. Schimbă valoarea morfologică a cuvântului *înainte* astfel încât acesta să devină un instrument gramatical. Arată care este rolul său în propoziţie. **4 p**
6. Selectează din text patru cuvinte formate cu prefix şi formează cu aceleaşi prefixe alte patru cuvinte. **4 p**
7. Identifică două cuvinte formate prin conversiune în secvenţa următoare şi precizează valoarea lor morfologică: „rar, cel mic îndrepta către celălalt". **4 p**
8. Identifică în fragment patru pronume diferite, precizează cazul şi funcţia sintactică pentru fiecare. **4 p**
9. Dezvoltă propoziţia „Au să iasă dihăniile", adăugând un complement de loc, un complement de timp, un atribut substantival şi un atribut adjectival. **4 p**
10. Subliniază substantivele defective de plural din următoarea listă: *cadă*, *alpinism*, *cinema*, *calculator*, *eroism*, *foame*, *cinste* şi *ieşire*. **4 p**

Notă: Se acordă 10 puncte **din oficiu.**

Testul 7

Citeşte cu atenţie textul de mai jos:

„Toamnă, de ce te apropii?
Nu te-am chemat, nu te-am vrut.
Bate în văzduhul tăcut
Aripa cobii.

Ceţuri şi vinete neguri
Umblă prin munţii cei goi.
Ploaia prelinge pe foi
Triste înecuri."

(Nina Cassian, *Legendă*)

Înţelegerea textului

PARTEA I – 12 puncte

Scrie o compunere de 15-20 de rânduri în care să comentezi versurile citate, reliefând:

- ➢ elementele cadrului natural descris; **4 p**
- ➢ semnificaţia a două imagini artistice din text; **4 p**
- ➢ sentimentele transmise cititorului. **4 p**

PARTEA A II-A – 38 de puncte

Scrie o compunere de aproximativ o pagină în care să descrii un peisaj nocturn, având ca reper următoarele versuri eminesciene:

> „Părea că printre nouri s-a fost deschis o poartă
> Prin care trece albă regina nopţii moartă…"
>
> (Mihai Eminescu, *Melancolie*)

Vei avea în vedere:

Conţinut:

- ➢ valorificarea creativă a versurilor date; **6 p**
- ➢ integrarea în descriere a câte unei imagini vizuale, auditive, olfactive şi motorii; **6 p**
- ➢ folosirea descrierii ca mod de expunere; **6 p**
- ➢ folosirea a patru figuri de stil studiate. **6 p**

Redactare:

- ➢ unitatea compoziţiei; **3 p**
- ➢ coerenţa textului; **3 p**
- ➢ originalitatea şi stilul; **3 p**
- ➢ ortografia; **3 p**
- ➢ punctuaţia. **2 p**

PARTEA A III-A – 40 de puncte

1. Motivează folosirea virgulei în text. **4 p**
2. Menţionează articolele din versul: „Umblă prin munţii cei goi". **4 p**
3. Indică valorile din text ale cuvântului *te*. **4 p**
4. Foloseşte în enunţuri cu valoare morfologică de substantiv cuvintele *tăcut* şi *cei goi*. **4 p**
5. Selectează din text patru cuvinte folosite cu sens figurat. **4 p**
6. Demonstrează în enunţuri polisemia substantivului *aripă*. **4 p**
7. Selectează din text un complement circumstanţial de loc, un atribut substantival genitival, un atribut adjectival şi un complement direct. **4 p**

8. Identifică în text un subiect multiplu. **4 p**
9. Exemplifică valoarea de auxiliar a verbului *a vrea*. **4 p**
10. Realizează enunţuri din care să rezulte sensurile formelor duble de plural ale substantivelor *tip* şi *râs*. **4 p**

Notă: Se acordă 10 puncte din oficiu.

Testul 8

Citeşte cu atenţie fragmentul de mai jos:

„Miracole nesfârşite zac în noi şi împrejurul nostru (...). Miracolul suprem: cuvântul (...).
E miraculos cuvântul pentru că la fiecare obiect din natură şi din închipuire corespunde un cuvânt. Vocabularul e harta prescurtată şi esenţială a naturii şi omul poate crea din cuvinte, din simboale, toată natura din nou (...). Meşteşugul cuvântului e cernut şi cerne fără răgaz lumea şi sufletul ei – şi a dat naştere literaturii."

(Tudor Arghezi, *Scrisoare cu tibişirul*)

Înţelegerea textului

PARTEA I – 12 puncte

1. Explică în cinci-şase rânduri secvenţa „vocabularul e harta prescurtată şi esenţială a naturii". **4 p**
2. Propune două definiţii metaforice pentru cuvânt. **4 p**
3. Identifică în text două personificări. **4 p**

PARTEA A II-A – 38 de puncte

Folosind ca reper fragmentul citat, alcătuieşte o compunere de aproximativ o pagină cu titlul *Miracolul suprem: cuvântul*. Vei avea în vedere:

Conţinut:

- valorificarea creativă a secvenţei date; **6 p**
- folosirea a două moduri de expunere diferite; **6 p**
- adecvarea conţinutului la titlul compunerii şi la tema impusă; **6 p**
- limbajul expresiv, clar şi convingător. **6 p**

Redactare:

- unitatea compoziţiei; **3 p**
- coerenţa textului; **3 p**
- originalitatea şi stilul; **3 p**

- ortografia ; 3 p
- punctuaţia. 2 p

PARTEA A III-A – 40 de puncte

1. Precizează cazul cuvântului *nostru* şi indică valoarea morfologică a acestuia. 4 p
2. Motivează prezenţa primelor două semne de punctuaţie. 4 p
3. Selectează din text patru neologisme. 4 p
4. Precizează funcţia sintactică a verbului *crea* în text şi alcătuieşte propoziţii în care acesta să îndeplinească alte două funcţii sintactice, pe care le vei preciza. 4 p
5. Alcătuieşte propoziţii în care cuvântul *nostru* să apară în cazul dativ. 4 p
6. Propune sinonime pentru următoarele cuvinte din text : *nesfârşite*, *suprem*, *închipuire*, *vocabularul*. 4 p
7. Identifică în text două expresii (locuţiuni) şi indică pentru fiecare câte un sinonim lexical. 4 p
8. Menţionează două complemente indirecte din text şi alcătuieşte o propoziţie în care complementul indirect să fie în cazul genitiv. 4 p
9. Identifică în text un cuvânt folosit cu formă neliterară şi indică forma sa literară. 4 p
10. Subliniază în următoarea listă substantivele defective de singular : *creioane*, *blugi*, *grâne*, *flori*, *ochelari*, *şale*, *invitaţii*. 4 p

Notă : Se acordă 10 puncte **din oficiu.**

Testul 9

Citeşte cu atenţie textul următor :

„La mijloc de codru des
Toate păsările ies,
Din huceag de aluniş,
La voiosul luminiş,
Luminiş de lângă baltă,
Care-n trestia înaltă
Legănându-se din unde,
În adâncu-i se pătrunde
Şi de lună şi de soare
Şi de păsări călătoare,
Şi de lună şi de stele
Şi de zbor de rândunele
Şi de chipul dragei mele."

(Mihai Eminescu, *La mijloc de codru des...*)

Înţelegerea textului

PARTEA I – 12 puncte

1. Comentează în cinci-şase rânduri rolul enumeraţiei în textul dat. **4 p**
2. Identifică în poezie câte două motive aparţinând naturii telurice (terestre), respectiv cosmice şi menţionează în trei-patru rânduri rolul lor în compoziţia poeziei. **4 p**
3. Menţionează ritmul şi rima versurilor citate. **4 p**

PARTEA A II-A – 38 de puncte

Scrie o compunere narativă de aproximativ o pagină cu titlul *O după-amiază de vară*, dezvoltând ca expoziţiune fragmentul următor:

> Soarele topit se prelungea halucinant peste oraşul amorţit de căldură. Arareori se auzeau frunzele icnind de neputinţă şi de plictiseală...

Vei avea în vedere:

Conţinut:

- respectarea momentelor subiectului şi sublinierea cuvântului care marchează începutul fiecărui moment al subiectului; **6 p**
- folosirea descrierii şi a naraţiunii la persoana I şi la persoana a III-a; **6 p**
- imaginarea unui personaj principal care să fie şi narator; **6 p**
- înlănţuirea logică şi firească a ideilor, limbajul expresiv şi clar. **6 p**

Redactare:

- unitatea compoziţiei; **3 p**
- coerenţa textului; **3 p**
- originalitatea şi stilul; **3 p**
- ortografia; **3 p**
- punctuaţia. **2 p**

PARTEA A III-A – 40 de puncte

1. Alcătuieşte o propoziţie în care verbul *ies* să apară cu altă valoare morfologică decât în text. **4 p**
2. Rescrie din text patru atribute, precizând felul lor. **4 p**
3. Numeşte tipul de sufix cu ajutorul căruia s-a format substantivul *luminiş* şi indică apoi alte două tipuri pe care le cunoşti, exemplificându-le. **4 p**
4. Identifică în text o prepoziţie simplă şi una compusă. **4 p**
5. Precizează funcţia sintactică a verbului la gerunziu ce apare în text şi pune-l apoi la celelalte moduri nepersonale. **4 p**
6. Rescrie din text un lanţ de patru complemente indirecte şi precizează termenul regent al acestora.
7. Indică sinonime pentru următoarele cuvinte din text: *codru*, *luminiş*, *adânc*, *chip*. **4 p**
8. Alcătuieşte o propoziţie în care adjectivul *dragă* să apară în cazul vocativ. **4 p**

9. Alcătuieşte o propoziţie în care cuvântul *care* să aibă valoare morfologică de substantiv şi să îndeplinească funcţia sintactică de atribut substantival genitival prepoziţional. **4 p**
10. Subliniază forma corectă: *el înfige/el înfinge*, *ea se machiază/ea se machează*, *jicnitor/jignitor*, *colegii noştri/colegii noştrii*. **4 p**

Notă: Se acordă 10 puncte din oficiu.

Testul 10

Citeşte cu atenţie fragmentul de mai jos:

„Luaţi-vă de mână. Gata! Astăzi mergem în Lună. Noi putem părăsi planeta, chiar dacă nu e gata racheta. Fiindcă, la urma urmei, o să mergem în lună pe jos, că e drumul frumos. Ne uităm bine unde se vede o rază care arde subţire ca un pai, şi ne vom ţine de ea scai. Dincolo de zare, poteca o ia drept spre Soare. Acolo dăm drumul baloanelor colorate, luate pentru orice eventualitate.
Baloanele se-nalţă, se-nalţă şi ne ridică în sus ca într-o balanţă. În jurul nostru vom auzi cum răsar stelele, cu un fâşâit uşor, parcă se deschid umbrelele. Luna se va face tot mai mare, şi la urmă ne va răsări exact sub picioare."

(Marin Sorescu, *Unde fugim de-acasă ?*)

Înţelegerea textului

PARTEA I – 12 puncte

1. Identifică în text două elemente specifice genului liric. **4 p**
2. Argumentează în cinci-şase rânduri că în fragmentul dat este prezentă categoria estetică a fantasticului. **4 p**
3. Găseşte o posibilă motivaţie pentru „fuga de-acasă" a protagoniştilor. **4 p**

PARTEA A II-A – 38 de puncte

Alcătuieşte o compunere de 1-2 pagini cu titlul *O călătorie fantastică*, în care să dezvolţi tema ieşirii din timp şi spaţiu. Vei avea în vedere:

Conţinut:

- marcarea diferenţei dintre planul real şi cel fantastic; **6 p**
- folosirea descrierii şi a naraţiunii ca moduri de expunere; **6 p**
- adecvarea conţinutului la tema propusă; **6 p**
- originalitatea viziunii, limbajul expresiv. **6 p**

Redactare:

- unitatea compoziţiei; **3 p**

- coerenţa textului; 3 p
- originalitatea şi stilul; 3 p
- ortografia; 3 p
- punctuaţia. 2 p

PARTEA A III-A – 40 de puncte

1. Precizează modul primului verb din text şi arată ce exprimă acesta. 4 p
2. Precizează valoarea morfologică a cuvintelor subliniate în structurile: „nu e *gata* racheta", „*fiindcă*, la urma urmei, *o* să mergem în lună pe jos", „poteca o ia *drept* spre Soare". 4 p
3. Alcătuieşte o propoziţie în care adverbul *bine* să aibă funcţia sintactică de nume predicativ şi să fie la gradul de comparaţie superlativ de superioritate. 4 p
4. Identifică în text o locuţiune prepoziţională care cere cazul acuzativ şi una care cere cazul genitiv. 4 p
5. Identifică în text un verb auxiliar şi unul copulativ, altele decât *a fi*. 4 p
6. Demonstrează în cel puţin două enunţuri polisemia verbului *a răsări*. 4 p
7. Alcătuieşte patru enunţuri prin care să ilustrezi sensuri diferite ale verbului *a ţine*. 4 p
8. Rescrie din text patru cuvinte compuse. 4 p
9. Indică în propoziţii alte valori morfologice decât în text ale cuvântului *drept*. 4 p
10. Alcătuieşte enunţuri prin care să ilustrezi sensul formelor de plural ale următoarelor substantive: *cap*, *corn*, *curent*, *lin*. 4 p

Notă: Se acordă 10 puncte **din oficiu.**

CLASA A VII-A

Testul 1

Citeşte cu atenţie textul următor:

„Cum oceanu-ntărâtat turbatu-i!
Răcnind înalţă braţele-i spumate,
De nori s-acaţă,-n bolta lumei bate
Până furtuna-l reîmpinge-n patu-i.

Sălbatecul! 'Van fulgeri fricoşate
Apără cerul... El încredinţatu-i

Că bolta cea albastră e palatu-i;
Cu-asalt s-o ia el vrea, ca pe-o cetate.

Rănit de fulgere, el se înmoaie
Şi c-o poveste îl adoarme-o boare
Şi-vis – un cer în fundu-i se îndoaie.

Tot ce-a dorit în visul lui el are:
Tărie, stele, luna cea bălaie...
Dormind murmură – murmurând tresare."

(Mihai Eminescu, *Cum oceanu-ntărâtat...*)

PARTEA I – 12 puncte

Scrie o compunere de aproximativ o pagină în care să comentezi semnificaţiile poeziei eminesciene, având în vedere posibila analogie (legătură) dintre existenţa oceanului şi cea umană. Vei avea în vedere:

- valorile expresive ale comparaţiei şi ale personificării; **4 p**
- relevarea sensului a două imagini artistice diferite; **4 p**
- exprimarea opiniei personale asupra semnificaţiilor poeziei. **4 p**

PARTEA A II-A – 40 de puncte

1. Precizează valorile morfologice ale cuvântului *i* din prima strofă a poeziei. **4 p**
2. Selectează din text două adjective formate prin conversiune. **4 p**
3. Precizează valoarea morfologică a cuvântului *cea* (*cea albastră*) şi exemplifică în propoziţii alte două valori morfologice. **4 p**
4. Indică funcţia sintactică a cuvântului (*de*) *fulgere*. **4 p**
5. Selectează din text un verb la diateza reflexivă şi exemplifică în propoziţii celelalte două diateze ale aceluiaşi verb. **4 p**
6. Indică funcţiile sintactice ale cuvintelor din versul: „Şi-vis – un cer în fundu-i se îndoaie". **4 p**
7. Ilustrează în enunţuri sensurile verbelor *se îndoaie/se îndoieşte*. **4 p**
8. Ilustrează prin două enunţuri omonimia lexico-gramaticală pe baza cuvântului *cer* din text. **4 p**
9. Precizează felul şi funcţia sintactică a pronumelor din versul: „Tot ce-a dorit în visul lui el are". **4 p**
10. Propune sinonime neologice pentru cuvintele: *întărâtat*, *în van*, *înfricoşate*, *are*. **4 p**

PARTEA A III-A – 24 de puncte

Scrie o compunere de aproximativ o pagină cu titlul *O călătorie pe mare*, în care să foloseşti naraţiunea şi descrierea ca moduri de expunere. Vei avea în vedere:

- relevarea specificului mării aşa cum o cunoşti dintr-o călătorie sau cum ţi-o imaginezi; **6 p**
- valorificarea resurselor expresive ale naraţiunii şi ale descrierii; **6 p**
- folosirea adecvată a patru figuri de stil studiate; **6 p**
- împletirea imaginilor auditive cu cele vizuale. **6 p**

Redactarea (punctaj acordat pentru ambele compuneri) – 14 puncte

Notă: Se acordă 10 puncte **din oficiu**

Testul 2

Citeşte cu atenţie textul următor:

„Nimic n-are ca pădurea mai multe farmece s-atragă
Un suflet ce iubeşte taina frunzişelor cu umbră dragă
Şi nicăieri nu poţi mai bine de lumea-ntreagă să te pierzi
Decât pe-ngustele potece sub bolţile cu frunze verzi.

Frumos e muntele ce-nalţă spre ceruri fruntea lui semeaţă,
Frumos e câmpul ce se-ntinde ca şi o mare de verdeaţă,
Frumoasă, marea liniştită sau cu talazul răzvrătit,
Însă nimica cu pădurea nu poate fi asemuit (...).”

(Alexandru Macedonski, *Pădurea*)

PARTEA I – 12 puncte

Scrie o compunere de aproximativ o pagină în care să evidenţiezi frumuseţea pădurii, comentând versurile citate. Vei avea în vedere:

- relevarea trăsăturilor expresive ale descrierii; **4 p**
- comentarea semnificaţiilor repetiţiei şi ale metaforei; **4 p**
- sentimentele exprimate de poet. **4 p**

PARTEA A II-A – 40 de puncte

1. Precizează valoarea morfologică şi funcţia sintactică pentru primul cuvânt din textul citat. **4 p**
2. Ilustrează într-un enunţ o altă valoare morfologică a verbului *a avea* decât în primul vers. **4 p**
3. Precizează cazul cuvintelor care au această categorie gramaticală din versul: „Un suflet ce iubeşte taina frunzişelor cu umbra dragă”. **4 p**
4. Analizează sintactic şi morfologic structura „frumos e”. **4 p**
5. Rescrie din text două părţi de propoziţie aflate în raport de coordonare disjunctivă şi indică felul lor. **4 p**

6. Demonstrează în enunţuri valoarea polisemantică a substantivului *fruntea*. **4 p**
7. Indică subiectul ultimelor două propoziţii din text. **4 p**
8. Alcătuieşte o propoziţie în care verbul *a putea*, la modul gerunziu, cu formă negativă, să îndeplinească funcţia sintactică de complement circumstanţial de cauză. **4 p**
9. Scrie două locuţiuni care să cuprindă cuvântul *nimic* şi precizează felul lor. **4 p**
10. Construieşte două enunţuri cu paronimele *atlas/atlaz*, *anuar/anual*. **4 p**

PARTEA A III-A – 24 de puncte

Pornind de la ideile exprimate în versurile de mai sus, scrie o compunere de aproximativ o pagină cu titlul *Dialog cu pădurea*, în care să surprinzi indirect antiteza dintre efemeritatea omului şi eternitatea naturii. Vei avea în vedere:

- fixarea unor coordonate spaţio-temporale imaginare; **6 p**
- folosirea dialogului şi a naraţiunii la persoana I ca moduri de expunere; **6 p**
- folosirea unui limbaj expresiv, dar clar şi convingător; **6 p**
- originalitatea viziunii asupra temei propuse. **6 p**

Redactarea (punctaj acordat pentru ambele compuneri) – 14 puncte

Notă: Se acordă 10 puncte din oficiu.

Testul 3

Citeşte cu atenţie fragmentul de mai jos:

„Am fost atât de singur în ultimele luni, încât mă socoteam aproape fără prieteni. Înţelegeam cum rosturile noastre ne rup şi ne leagă de alte vieţi. Poate mă îndurera gândul acesta, dar voiam să rămân singur. Paşii mei mă înstrăinau de prieteni, şi paşii lor mă depărtau.
Şi iată că astăzi ne-am întâlnit iarăşi, în mansardă, toţi cei din timpurile bune ale adolescenţei noastre. Am vorbit despre lucruri de-abia încheiate, şi cari acum ni se par atât de vechi, atât de îmbătrânite şi de triste…"

(Mircea Eliade, *Romanul adolescentului miop*)

PARTEA I – 12 puncte

Scrie o compunere de aproximativ 20 de rânduri în care să evidenţiezi valoarea expresivă a naraţiunii la persoana I, pe baza fragmentului citat. Vei avea în vedere:

- selectarea şi comentarea mărcilor subiectivităţii; **4 p**
- surprinderea stărilor/sentimentelor personajului-narator; **4 p**
- identificarea temei/a temelor fragmentului citat. **4 p**

PARTEA A II-A – 40 de puncte

1. Ilustrează în enunţuri cele două forme de plural ale substantivului *pas*. **4 p**
2. Identifică un predicat nominal cu nume predicativ multiplu. **4 p**
3. Demonstrează în două enunţuri polisemia verbului *a socoti*. **4 p**
4. Precizează gradul de comparaţie al adjectivului *singur* din text. **4 p**
5. Identifică în text patru atribute exprimate prin părţi de vorbire diferite. **4 p**
6. Selectează din text două verbe copulative – altele decât *a fi* – şi alcătuieşte enunţuri în care acestea să fie folosite cu valoare predicativă. **4 p**
7. Indică valorile morfologice din text ale cuvântului *ne*. **4 p**
8. Precizează funcţia sintactică a interjecţiei din text. **4 p**
9. Selectează din text un complement circumstanţial de mod, un complement indirect, un atribut pronominal genitival, un complement circumstanţial de timp. **4 p**
10. Propune sinonime pentru trei sensuri diferite ale cuvântului polisemantic *drept*. **4 p**

PARTEA A III-A – 24 de puncte

Transformă secvenţa citată în expoziţiunea şi intriga unei naraţiuni şi dezvolt-o într-o compunere de aproximativ o pagină, folosind naraţiunea şi dialogul. Vei avea în vedere:

- valorificarea creativă a fragmentului dat; **6 p**
- folosirea modurilor de expunere cerute; **6 p**
- găsirea unui titlu potrivit şi sugestiv compunerii; **6 p**
- sublinierea cuvintelor prin care încep alte două momente ale subiectului. **6 p**

Redactarea (punctaj acordat pentru ambele compuneri) – 14 puncte

Notă: Se acordă 10 puncte **din oficiu.**

Testul 4

Citeşte cu atenţie fragmentul următor:

„În acea clipă, Egor se deşteptă brusc. Îşi amintea cu o extraordinară precizie fiecare amănunt al visului. Nu mai era înspăimântat. Toată fiinţa lui era răvăşită ca după un mare efort. Ceea ce l-a mirat întâi a fost parfumul puternic de violete. Îşi frecă ochii, îşi trecu de mai multe ori şi palma pe frunte, dar parfumul stăruia, ameţindu-l. Zări deodată, alături de el, mănuşa neagră a domnişoarei Christina."

(Mircea Eliade, *Domnişoara Christina*)

PARTEA I – 12 puncte

Argumentează într-o compunere de aproximativ 20 de rânduri că fragmentul citat aparţine unei opere epice. Vei avea în vedere:

- modul de expunere folosit; 4 p
- valoarea expresivă a verbelor la perfect simplu şi la imperfect; 4 p
- relaţia autor-narator-personaj. 4 p

PARTEA A II-A – 40 de puncte

1. Precizează cum s-au format cuvintele: *acea*, *extraordinară*, *fiecare*, *ceea ce*. 4 p
2. Schimbă valoarea morfologică a cuvântului *brusc* în adjectiv şi alcătuieşte un enunţ în care acesta să fie folosit la genul feminin, numărul plural. 4 p
3. Propune câte un sinonim frazeologic pentru cuvintele *brusc* şi *îşi amintea*. 4 p
4. Precizează funcţiile sintactice ale cuvintelor subliniate din secvenţa: „*Ceea ce* l-a mirat *întâi a fost parfumul*". 4 p
5. Indică funcţia sintactică a pronumelui *îşi* în secvenţa „îşi freca ochii". 4 p
6. Precizează felul conjuncţiei *dar* şi indică alte două conjuncţii de acelaşi fel. 4 p
7. Precizează cazul pe care îl impune locuţiunea prepoziţională *alături de*. 4 p
8. Indică diateza ultimului verb din text şi alcătuieşte enunţuri în care să apară la celelalte două diateze. 4 p
9. Identifică în text o apoziţie. 4 p
10. Subliniază forma corectă: *renumeraţie/remuneraţie*, *dividente/dividende*. 4 p

PARTEA A III-A – 24 de puncte

Pornind de la fragmentul prezentat mai sus, scrie o compunere de tip portret de aproximativ o pagină cu titlul *Parfum de violete*, în care să conturezi imaginea unei persoane feminine reale sau imaginare. Vei avea în vedere:

- plasarea motivului din titlu într-un context adecvat; 6 p
- folosirea descrierii ca mod de expunere; 6 p
- surprinderea trăsăturilor fizice şi morale ale persoanei portretizate; 6 p
- folosirea enumeraţiei şi a epitetului, precum şi a două imagini olfactive. 6 p

Redactarea (punctaj acordat pentru ambele compuneri) – 14 puncte

Notă: Se acordă 10 puncte din oficiu.

Testul 5

Citeşte cu atenţie textul următor:

„Azi sunt îndrăgostit. E-un curcubeu
Deasupra lumii sufletului meu.
Izvoarele s-au luminat şi sună
Oglinzile ritmându-şi-le-n dans,
Şi brazii mei vuiesc fără furtună
Într-un ameţitor, sonor balans,

În vii vibrează struguri străvezii –
Cristalurile cântecelor grele –
Şi stropi scăpărători de melodii
Ca roua nasc în ierburile mele.
Eu curg întreg în acest cântec sfânt:
Eu nu mai sunt, e-un cântec tot ce sunt."

(Nicolae Labiş, *Primele iubiri*)

PARTEA I – 12 puncte

Scrie o compunere de aproximativ o pagină în care să evidenţiezi particularităţile operei lirice pe baza textului citat. Vei avea în vedere:

- valoarea expresivă a descrierii; 3 p
- sentimentele eului liric; 3 p
- semnificaţia titlului; 3 p
- comentarea ultimelor două versuri. 3 p

PARTEA A II-A – 40 de puncte

1. Menţionează valorile morfologice ale verbului *a fi* în primul vers al poeziei. 4 p
2. Identifică în text o prepoziţie specifică genitivului şi exemplifică alte două asemenea prepoziţii. 4 p
3. Precizează valorile morfologice din text ale cuvântului *şi*, apoi exemplifică în propoziţii alte două valori ale aceluiaşi cuvânt. 4 p
4. Identifică în text patru neologisme şi realizează propoziţii cu acestea. 4 p
5. Realizează un enunţ cu cealaltă formă de plural a substantivului *cristal*. 4 p
6. Menţionează numărul de propoziţii din ultimul vers. 4 p
7. Precizează felul predicatelor din ultimul vers. 4 p
8. Identifică grupurile vocalice din versul „Ca roua nasc în ierburile mele". 4 p
9. Precizează funcţiile sintactice ale cuvintelor: *oglinzile*, *de melodii*, *întreg*, *tot*. 4 p
10. Explică folosirea liniilor de pauză în textul dat. 4 p

PARTEA A III-A – 24 de puncte

Scrie o compunere de aproximativ o pagină cu titlul *E un curcubeu deasupra lumii sufletului meu*, în care să exprimi aspiraţiile specifice vârstei tale. Vei avea în vedere:

- dezvoltarea originală a metaforei din titlu; 6 p
- folosirea monologului şi a descrierii ca moduri de expunere; 6 p
- folosirea a patru metafore, pe care le vei sublinia; 6 p
- limbajul expresiv, dar clar şi convingător. 6 p

Redactarea (punctaj acordat pentru ambele compuneri) – 14 puncte

Notă: Se acordă 10 puncte din oficiu.

Testul 6

Citeşte cu atenţie următoarea poezie:

„Dar ochii tăi? Albaştri, verzi, negri sau căprii
Zălog a nu se ştie ce mute mărturii,
Câte stihii senine adânc se zbuciumară,
Ca să-ţi răsară limpezi icoanele de-afară?
Ce gând, în ce cuvinte, s-a-nvrednicit a spune
Cum s-a ivit din sânge uimita lor minune?
Prin ce minuni ciudate şi zămisliri încete
S-a săvârşit în sâmburi asemenea scumpete?
În pleoape, ca petala de floare de gutui,
E un smarald şi nu e, e de safir şi nu-i.
E bâlbâirea noastră în stare să mai ştie
Ce amintiri de noapte, rămase din Tărie,
Căzând pe-o dâră lungă, de aur, dintre stele,
S-au închegat la tine în două peruzele,
Domniţă-al cărei zâmbet mă tulbură şi-ngheaţă?"

(Tudor Arghezi, *Dar ochii tăi?*)

PARTEA I – 12 puncte

Scrie o compunere de aproximativ o pagină în care să evidenţiezi particularităţile descrierii pe baza textului dat. Vei avea în vedere:

- trăsăturile *obiectului* descris; 3 p
- expresivitatea a patru figuri de stil diferite din textul dat; 3 p
- semnificaţia a două imagini artistice; 3 p
- sentimentele eului liric. 3 p

PARTEA A II-A – 40 de puncte

1. Rescrie din text prima propoziţie şi analizeaz-o după trei criterii diferite. **4 p**
2. Precizează cazul substantivului *mărturii*. **4 p**
3. Menţionează valoarea morfologică a cuvintelor : *câte*, *adânc*, *cum*, *lor*. **4 p**
4. Selectează din text două substantive defective de plural. **4 p**
5. Identifică în text un nume predicativ exprimat prin locuţiune şi indică felul acesteia. **4 p**
6. Selectează din text două verbe la moduri nepersonale şi precizează funcţia sintactică a acestora. **4 p**
7. Pornind de la numeralul *două*, formează patru tipuri de numerale învăţate, pe care le vei preciza. **4 p**
8. Alcătuieşte o propoziţie în care verbul *să ştie* să apară la diateza reflexivă cu valoare impersonală. **4 p**
9. Rescrie un vers ce reprezintă o structură în cazul vocativ. **4 p**
10. Subliniază forma corectă : *duminecă/duminică*, *sufer/sufăr*. **4 p**

PARTEA A III-A – 24 de puncte

Scrie o compunere de aproximativ o pagină în care să dezvolţi următoarea afirmaţie : „Limba este cel dintâi poem al unui popor". Vei avea în vedere :

- valorificarea creativă a afirmaţiei date ; **6 p**
- exprimarea implicită a opiniei proprii asupra limbii române ; **6 p**
- evidenţierea calităţilor de *poem* a limbii şi de identificare a acesteia cu poporul român ; **6 p**
- folosirea unui limbaj expresiv, dar clar şi convingător. **6 p**

Redactarea (punctaj acordat pentru ambele compuneri) – 14 puncte

Notă : Se acordă 10 puncte din oficiu.

Testul 7

Citeşte cu atenţie textul următor :

„Carte frumoasă, cinste cui te-a scris,
Încet gândită, gingaş cumpănită ;
Eşti ca o floare, anume înflorită
Mâinilor mele, care te-au deschis.

Eşti ca vioara, singură, ce cântă
Iubirea toată pe un fir de păr,
Şi paginile tale, adevăr,
S-au tipărit cu litera cea sfântă.

Un om de sânge ia din pisc noroi
Şi zămisleşte marea lui fantomă
De reverie, umbră şi aromă,
Şi o pogoară vie peste noi.

Dar jertfa lui zadarnică se pare,
Pe cât e ghiersul cărţii de frumos.
Carte iubită, fără de folos,
Tu nu răspunzi la nici o întrebare."

(Tudor Arghezi, *Ex libris*)

PARTEA I – 12 puncte

Scrie o compunere de aproximativ o pagină în care să comentezi textul de mai sus. Vei avea în vedere:

- semnificaţia definiţiilor poetice cuprinse în primele două strofe; **3 p**
- valoarea expresivă a descrierii; **3 p**
- rolul şi semnificaţia a două figuri de stil cuprinse în strofa a treia; **3 p**
- comentarea ultimelor două versuri ale poeziei. **3 p**

PARTEA A II-A – 40 de puncte

1. Identifică în text două atribute adjectivale în cazul vocativ. **4 p**
2. Identifică un subiect care stă în alt caz decât nominativul. **4 p**
3. Scrie valorile morfologice ale cuvintelor *încet* şi *gingaş* din cel de-al doilea vers şi alcătuieşte două enunţuri în care acestea să apară cu alte valori morfologice. **4 p**
4. Identifică un complement indirect în cazul dativ care determină un adjectiv provenit din verb la participiu. **4 p**
5. Selectează din text un verb la diateza reflexiv-pasivă şi un verb copulativ impersonal. **4 p**
6. Identifică trei atribute substantivale care determină acelaşi substantiv şi arată cum sunt coordonate. **4 p**
7. Identifică în ultimul vers al poeziei un atribut adjectival pronominal şi arată prin ce este exprimat. **4 p**
8. Propune un sinonim lexical pentru locuţiunea *fără de folos*. **4 p**
9. Identifică în poezie un arhaism fonetic şi scrie forma literară a acestuia. **4 p**
10. Subliniază forma corectă: *nu fi/nu fii*, *pandantiv/pandativ*. **4 p**

PARTEA A III-A – 24 de puncte

Scrie o compunere de aproximativ o pagină în care, pornind de la versul „Carte frumoasă, cinste cui te-a scris", să motivezi preferinţa ta pentru una dintre cărţile pe care le-ai citit. Vei avea în vedere:

- tema/temele cărţii; **6 p**

- genul căruia îi aparţine; **6 p**
- mesajul transmis către cititor sau pe care l-ai receptat tu; **6 p**
- elementul/trăsătura/situaţia/citatul etc. ce te-a impresionat cel mai mult. **6 p**

Redactarea (punctaj acordat pentru ambele subiecte) – 14 puncte

Notă: Se acordă 10 puncte din oficiu.

Testul 8

Citeşte cu atenţie fragmentul următor:

„Poezia e însăşi viaţa; e umbra şi lumina care catifelează natura şi dă omului senzaţia că trăieşte cu planeta lui în cer. Pretutindeni şi în toate este poezie, ca şi cum omul şi-ar purta capul cuprins într-o aureolă de icoană. Toate lucrurile naturii şi ale omului şi toate vietăţile poartă ţandăra lor de aureolă, pe dinafară sau pe dinăuntru."

(Tudor Arghezi, *Poezia*)

PARTEA I – 12 puncte

Comentează într-o compunere de aproximativ 20 de rânduri fragmentul citat. Vei avea în vedere:

- trăsăturile pe care le identifică autorul poeziei; **3 p**
- legătura dintre poezie şi univers; **3 p**
- comentarea a două metafore prin care este definită poezia; **3 p**
- exprimarea propriei opinii despre afirmaţiile argheziene. **3 p**

PARTEA A II-A – 40 de puncte

1. Scrie primele două predicate nominale din text. **4 p**
2. Precizează cazul următoarelor cuvinte: *natura*, *omului*, *cu planeta*, *lui*. **4 p**
3. Selectează din text un verb la diateza reflexivă şi alcătuieşte un enunţ în care verbul să apară la aceeaşi diateză, dar la un mod nepersonal. **4 p**
4. Declină în cadrul a trei propoziţii (la acuzativ, genitiv, dativ) structura „însăşi viaţa". **4 p**
5. Rescrie din text o locuţiune conjuncţională şi exemplifică într-o propoziţie o locuţiune prepoziţională. **4 p**
6. Scrie patru expresii/locuţiuni care să cuprindă verbul *a da*. **4 p**
7. Indică funcţiile sintactice ale cuvintelor: *în toate*, *poezie*, *şi-*, *lor*. **4 p**
8. Identifică în text o pereche de antonime. **4 p**
9. Identifică în text două neologisme şi alcătuieşte propoziţii cu acestea. **4 p**
10. Scrie din text două cuvinte ce conţin vocale în hiat. **4 p**

PARTEA A III-A – 24 de puncte

Scrie o compunere narativă de maximum două pagini cu titlul *Întâlnire cu trecutul*, în care să valorifici un motiv/o temă având caracter istoric, folosind tehnica povestirii în ramă. Vei avea în vedere:

- existenţa a două planuri ale naraţiunii: prezentul şi trecutul; **6 p**
- imaginarea unei acţiuni/a unui personaj din trecut – real sau imaginar –, care să ilustreze tema dată; **6 p**
- folosirea naraţiunii la persoana I şi la persoana a III-a, precum şi a descrierii; **6 p**
- folosirea unui limbaj expresiv, specific naraţiunii. **6 p**

Redactarea (punctaj acordat pentru ambele compuneri) – 14 puncte

Notă: Se acordă 10 puncte din oficiu.

Testul 9

Citeşte cu atenţie fragmentul următor:

„Mama era o fiinţă primară. Eine Urmutter, cum îi spuneam eu mai târziu, făcând uz de-un cuvânt nemţesc, ce mi se părea că i-ar cuprinde chipul şi prin care o proiectam în arhaic. Fără multă şcoală, cu instincte materne şi feminine preistorice. Preistorice în sensul deplinătăţii vitale, grele, masive. Nu avea mama cunoştinţe folclorice deosebit de bogate, dar ea trăia aievea într-o lume croită pe măsura celei folclorice. Existenţă încadrată în zarea magiei. Ea se simţea cu toată făptura ei vibrând într-o lume străbătută de puteri misterioase, dar nu se abandona niciodată visării. Fiinţă impersonală, gând întors asupra ei înseşi, stăpânită numai de sacrul egoism al familiei, mama era substanţa activă în jurul căreia luau înfăţişare palpabilă toate rânduielile vieţii noastre."

(Lucian Blaga, *Hronicul şi cântecul vârstelor*)

PARTEA I – 12 puncte

Scrie o compunere de aproximativ o pagină în care să demonstrezi că fragmentul citat reprezintă un portret. Vei avea în vedere:

- trăsăturile personajului descris; **4 p**
- rolul enumeraţiei în realizarea descrierii; **4 p**
- sentimentele autorului faţă de personajul descris. **4 p**

PARTEA A II-A – 40 de puncte

1. Pe baza adverbului *târziu*, exemplifică toate gradele de comparaţie ale acestei părţi de vorbire. **4 p**

2. Selectează din text patru cuvinte derivate şi arată procesul prin care s-au format. **4 p**
3. Rescrie din text o propoziţie eliptică de predicat. **4 p**
4. Selectează din text o prepoziţie şi o locuţiune prepoziţională specifice genitivului. **4 p**
5. Menţionează funcţiile sintactice ale cuvintelor: *asupra ei*, *prin care*, *de puteri*, *rânduielile*. **4 p**
6. Indică altă valoare morfologică decât în text pentru cuvântul *celei*. **4 p**
7. Alcătuieşte enunţuri în care verbul *vibrând* să îndeplinească funcţiile sintactice de subiect, atribut verbal, complement circumstanţial de cauză şi complement circumstanţial de timp. **4 p**
8. Selectează din text patru neologisme. **4 p**
9. Propune antonime pentru: *primară*, *arhaic*, *deplinătate*, *egoism*. **4 p**
10. Propune un sinonim lexical pentru prima locuţiune din text. **4 p**

PARTEA A III-A – 24 de puncte

Scrie o compunere de aproximativ o pagină cu titlul *Rânduieli*, în care să dezvolţi ideea legăturii dintre generaţii în familie. Vei avea în vedere:

- adecvarea conţinutului la tema dată; **6 p**
- folosirea dialogului şi a naraţiunii ca moduri de expunere; **6 p**
- înlănţuirea logică a ideilor; **6 p**
- viziunea personală asupra temei date. **6 p**

Redactarea (punctaj acordat pentru ambele compuneri) – 14 puncte

Notă: Se acordă 10 puncte din oficiu.

Testul 10

Citeşte cu atenţie textul următor:

„Aş vrea să am milioane de cuvinte
Să slăvesc venirea ta pe pământ.
Nu ştiu, poate-ai fost adusă de zori,
Poate-ai fost adusă, ca ploaia, de vânt.

Arborii pădurii s-au schimbat în viori,
Crângurile, toate, au devenit flaute.
Vulpile pădurii ţi-au luat urmele,
Căprioarele-au plecat să te caute."

(Zaharia Stancu, *Cântec*)

PARTEA I – 12 puncte

Scrie o compunere de aproximativ o pagină în care să evidenţiezi, pe baza textului dat, particularităţile operei lirice. Vei avea în vedere:

- elementele de descriere; **4 p**
- ideile şi semnificaţiile textului; **4 p**
- exprimarea propriei opinii asupra poeziei. **4 p**

PARTEA A II-A – 40 de puncte

1. Identifică în text două verbe la modul conjunctiv. **4 p**
2. Selectează un verb copulativ şi un verb auxiliar. **4 p**
3. Precizează funcţiile sintactice ale cuvintelor: *de cuvinte*, *ta*, *ţi*, *flaute*. **4 p**
4. Enumeră patru cuvinte din text fără funcţie sintactică. **4 p**
5. Precizează valorile morfologice ale următoarelor cuvinte din text: *milioane*, *poate*, *toate*, *te*. **4 p**
6. Precizează valoarea din text a cuvântului *am* şi alcătuieşte o propoziţie în care să aibă o altă valoare morfologică, pe care o vei preciza. **4 p**
7. Identifică în text un diftong, doi triftongi şi un hiat. **4 p**
8. Argumentează în patru enunţuri polisemia verbului *a lua*. **4 p**
9. Explică scrierea cu doi *i* a cuvintelor *arborii* şi *pădurii*. **4 p**
10. Construieşte un enunţ în care să apară un atribut pronominal exprimat prin pronume posesiv în cazul genitiv. **4 p**

PARTEA A III-A – 24 de puncte

Scrie o compunere narativă de aproximativ 30 de rânduri cu titlul *Aventuri onirice*, având în vedere următoarele repere:

- adecvarea conţinutului compunerii la tema impusă; **6 p**
- înlănţuirea logică a momentelor subiectului; **6 p**
- naraţiunea la persoana I, dialogul şi monologul ca moduri de expunere; **6 p**
- viziunea inedită,originală asupra temei date. **6 p**

Redactarea (punctajul se acordă pentru ambele subiecte) – 14 puncte

Notă: Se acordă 10 puncte **din oficiu.**

CLASA A VIII-A

Testul 1

Citeşte cu atenţie textul următor:

„Când sufletul noaptea veghea în estaze,
Vedeam ca în vis pe-al meu înger de pază,
Încins cu o haină de umbre şi raze,
C-asupră-mi c-un zâmbet aripile-a-ntins;
Dar cum te văzui într-o palidă haină,
Copilă cuprinsă de dor şi de taină,
Fugi acel înger de ochiu-ţi învins."

(Mihai Eminescu, *Înger de pază*)

SUBIECTUL I – 20 de puncte

Comentează într-o compunere de aproximativ o pagină versurile citate. Vei avea în vedere următoarele repere:

- relaţia dintre titlul poeziei şi mesajul acesteia; **5 p**
- evidenţierea particularităţilor modului de expunere folosit; **5 p**
- identificarea figurilor de stil, a elementelor de prozodie şi argumentarea valorii lor expresive; **8 p**
- exprimarea opiniei personale asupra fragmentului citat. **2 p**

SUBIECTUL AL II-LEA – 40 de puncte

1. Precizează cazul cuvintelor subliniate din structurile: „...pe-*al meu* înger de pază", „...*asupră-mi* c-un zâmbet aripile-a-ntins". **4 p**
2. Identifică doi diftongi în primul vers. **4 p**
3. Pune la diateza pasivă primele două verbe din text. **4 p**
4. Selectează din text un atribut adjectival în cazul vocativ. **4 p**
5. Precizează funcţia sintactică pentru următoarele cuvinte din text: *raze*, *cum*, *de dor*, *-ţi*. **4 p**
6. Precizează valoarea morfologică a cuvintelor subliniate în structurile: „Fugi *acel* înger de ochiu-ţi *învins*". **4 p**
7. Rescrie din text două propoziţii circumstanţiale de timp. **4 p**
8. Schimbă prin conversiune valoarea morfologică a cuvântului *învins* şi alcătuieşte două propoziţii cu acesta. **4 p**
9. Transformă structura *ca în vis* în subordonata corespunzătoare. **4 p**
10. Demonstrează în patru enunţuri polisemia cuvântului *întins*. **4 p**

SUBIECTUL AL III-LEA – 16 puncte

Redactează o compunere de 1-2 pagini cu titlul *Melancolii de toamnă*, care să înceapă cu următoarea frază:

> „Sunt după-amieze de toamnă de o atât de melancolică nemurire, încât ţi se opreşte respiraţia pe ruina timpului şi nici un fior nu mai poate însufleţi zâmbetul împietrit pe absenţa eternităţii"
>
> (Emil Cioran, *Amurgul gândurilor*).

În redactarea compunerii vei avea în vedere următoarele repere:

- dezvoltarea creativă a frazei-premiză; **4 p**
- folosirea monologului şi a descrierii ca moduri de expunere; **4 p**
- integrarea în compunere a patru figuri de stil studiate; **4 p**
- exprimarea unei viziuni inedite asupra temei indicate. **4 p**

Redactarea (punctaj acordat pentru ambele compuneri) – 14 puncte

Notă: Se acordă 10 puncte **din oficiu.**

Testul 2

> Citeşte cu atenţie textul următor:
>
> „Începuturile mele stau sub semnul unei fabuloase absenţe a cuvântului. Urmele acelei tăceri iniţiale le caut însă în zadar în amintire. Despre neobişnuita înfiinţare a graiului meu aveam să aflu mult mai târziu, de la mama şi de la fraţii mei mai răsăriţi. Aflai atunci că în cei dintâi ani ai copilăriei mele cuvântul nu era cuvânt. Cuvântul meu nu semăna cu nimic. Nici măcar o stângace dibuire pe la marginile sunetului, cu atât mai puţin o prefigurare a unei rostiri articulate."
>
> (Lucian Blaga, *Hronicul şi cântecul vârstelor*)

SUBIECTUL I – 20 de puncte

Alcătuieşte o compunere de o pagină în care să comentezi relaţie cuvânt/devenire, aşa cum este prezentată de Lucian Blaga în fragmentul citat. Vei avea în vedere următoarele repere:

- calitatea de text memorialistic şi autobiografic a fragmentului citat; **5 p**
- coexistenţa subiectivităţii cu obiectivitatea, a literarului cu nonliterarul în fragment; **8 p**
- evidenţierea particularităţilor modului de expunere folosit; **5 p**
- exprimarea opiniei personale asupra semnificaţiei fragmentului. **2 p**

SUBIECTUL AL II-LEA – 40 de puncte

1. Propune sinonime neologice pentru următoarele cuvinte din text: *fabuloase*, *absenţe*, *urmele*, *neobişnuita*. 4 p
2. Selectează din text două derivate parasintetice. 4 p
3. Selectează din text o structură tautologică. 4 p
4. Formează un antonim derivat cu prefix pentru cuvântul *înfiinţare*. 4 p
5. Selectează din text patru neologisme şi alcătuieşte propoziţii cu acestea. 4 p
6. Schimbă valoarea morfologică a cuvântului *nimic* şi foloseşte-l într-o propoziţie la numărul plural. 4 p
7. Rescrie din text o propoziţie eliptică de predicat. 4 p
8. Pune verbul *să afle* la diateza reflexiv-pasivă şi alcătuieşte cu acesta o propoziţie în care complementul de agent să fie exprimat prin pronume posesiv. 4 p
9. Realizează expansiunea cuvântului *iniţiale* în propoziţia subordonată corespunzătoare.
10. Demonstrează în enunţuri omonimia verbului *a semăna*. 4 p

SUBIECTUL AL III-LEA – 16 puncte

Alcătuieşte o compunere de 1-2 pagini în care să comentezi versurile de mai jos, având ca reper următoarele cerinţe:

- precizarea temei/a temelor poeziei; 4 p
- relevarea semnificaţiilor primelor şi ultimelor două versuri; 4 p
- comentarea expresivităţii limbajului poetic; 4 p
- exprimarea părerii personale asupra mesajului poeziei. 4 p

„Fă-te, suflete, copil
Şi strecoară-te tiptil
Prin porumb cu moţ şi ciucuri,
Ca să poţi să te mai bucuri.

Strânge slove, cărţi şi pană.
Dă-le toate de pomană
Unui nou învăţăcel,
Să se chinuie şi el.

Gândul n-o să te mai fure
Prin zăvoaie şi pădure,
Cu ecoul de cuvinte
Care-ngână şi te minte.

Când tristeţile te dor,
Uită tot şi tâlcul lor."

(Tudor Arghezi, *Creion*)

Redactare (punctaj acordat pentru ambele compuneri) – 14 puncte

Notă: Se acordă 10 puncte din oficiu.

Testul 3

Citeşte cu atenţie textul următor:

„Frumoasă eşti, pădurea mea,
Când umbra-i încă rară
Şi printre crengi adie-abia
Un vânt de primăvară...

Când de subt frunze moarte ies
În umbră viorele,
Iar eu străbat huceagul des
Cu gândurile mele...

Când strălucesc sub rouă grea
Cărări de soare pline,
Frumoasă eşti, pădurea mea,
Şi singură ca mine...”

(George Topîrceanu, *Cântec*)

SUBIECTUL I – 20 de puncte

Alcătuieşte o compunere de aproximativ o pagină în care să comentezi poezia citată. Vei avea în vedere următoarele repere:

- relaţia dintre titlul poeziei şi mesajul comunicat; **5 p**
- indicii subiectivităţii; **5 p**
- identificarea figurilor de stil, a elementelor de prozodie şi argumentarea valorii lor expresive; **8 p**
- exprimarea opiniei personale despre semnificaţia poeziei. **2 p**

SUBIECTUL AL II-LEA – 40 de puncte

1. Indică subiectele din prima strofă. **4 p**
2. Alcătuieşte un enunţ în care sintagma *pădurea mea* să apară în cazul dativ. **4 p**
3. Identifică în ultima strofă patru diftongi. **4 p**
4. Indică, în propoziţii, patru valori morfologice diferite ale cuvântului *-i*. **4 p**
5. Realizează expansiunea părţii de propoziţie *ca mine* în subordonata corespunzătoare. **4 p**
6. Scrie pluralul adjectivelor *sus-pus* şi *aşa-zis*. **4 p**

7. Scrie enunţuri în care complementul indirect să fie exprimat prin: substantiv propriu compus, pronume nehotărât, verb la modul supin, numeral distributiv. **4 p**
8. Identifică în text un nume predicativ multiplu. **4 p**
9. Scrie patru expresii care să conţină substantivul *gând*. **4 p**
10. Alcătuieşte o frază după următoarea schemă:
    SB + SB + PP + PR + PR. **4 p**

SUBIECTUL AL III-LEA – 16 puncte

Alcătuieşte o compunere narativă de 1-2 pagini pe o temă la alegere, în care vei introduce şi o povestire în ramă. Vei avea în vedere următoarele repere:

- îmbinarea naraţiunii cu dialogul şi descrierea ca moduri de expunere; **4 p**
- alegerea unui titlu potrivit şi sugestiv pentru tema aleasă; **4 p**
- inserarea povestirii în ramă; **4 p**
- imaginarea unei acţiuni care să respecte momentele subiectului şi sublinierea primului cuvânt din fiecare moment al subiectului. **4 p**

Redactare (punctaj acordat pentru ambele compuneri) – 14 puncte

Notă: Se acordă 10 puncte din oficiu.

Testul 4

Citeşte cu atenţie textul următor:

„Singurătatea de iarnă, când lumii i s-a tăiat sonorul, când totul e vătuit şi sticlos. Eşti fierbinte în inima frigului. Singurătatea ta e fierbinte. Caşti gura la fulgii care cad în vârtejuri încrucişate. Îţi vin în cap prietenii tăi, te gândeşti la ei cu dragoste, fără să doreşti să îi cauţi, fără să vrei să fii căutat. Depărtarea îi face buni şi puri. Ai o carte în braţe şi nu o deschizi. Te uiţi pe o listă mare de cărţi pe care ştii că n-ai să le găseşti niciodată şi nici nu-ţi pare rău. Stai cu genunchii la gură. Priveşti luminiţele bradului de Crăciun care sclipesc. Şi-ncepi şi tu să licăreşti pe dinăuntru.

(Simona Popescu, „Singurătăţi", în vol. *Exuvii*)

SUBIECTUL I – 20 de puncte

Alcătuieşte o compunere de aproximativ o pagină în care să comentezi relaţia eu-singurătate-anotimpuri, aşa cum este prezentată în secvenţa citată. Vei avea în vedere:

- surprinderea stărilor şi a sentimentelor umane exprimate în fragment; **5 p**
- evidenţierea particularităţilor modului de expunere folosit; **8 p**
- rolul persoanei a II-a folosite în text; **2 p**
- exprimarea opiniei personale asupra semnificaţiilor fragmentului. **5 p**

SUBIECTUL AL II-LEA – 40 de puncte

1. Selectează din text un verb la diateza pasivă şi unul la diateza reflexivă. **4 p**
2. Precizează valorile din text ale verbului *a avea*. **4 p**
3. Precizează cazul şi funcţia sintactică pentru următoarele pronume: *i*, *totul*, *îţi*, *la ei*. **4 p**
4. Alcătuieşte o frază în care verbul *a veni*, folosit cu valoare impersonală, să fie simultan regent pentru o subiectivă şi o circumstanţială de timp. **4 p**
5. Precizează felul subordonatelor din următoarea frază: „Te uiţi pe o listă mare de cărţi pe care ştii că n-ai să le găseşti niciodată şi nici nu-ţi pare rău". **4 p**
6. Alcătuieşte patru propoziţii în care cuvintele *gură* şi *luminiţe* să fie folosite cu sens propriu, respectiv cu sens figurat. **4 p**
7. Propune sinonime lexicale pentru următoarele expresii din text: *caşti gura*, *în vârtejuri*, *îţi vin în cap*, *nu-ţi pare rău*. **4 p**
8. Alcătuieşte fraze în care propoziţia „Eşti fierbinte în inima frigului" să fie regentă pentru patru subordonate diferite. **4 p**
9. Analizează sintactic şi morfologic următoarele cuvinte: *lumii*, *la fulgii*, *tăi*, *de cărţi*. **4 p**
10. Scrie două substantive care au două forme de plural. **4 p**

SUBIECTUL AL III-LEA – 16 puncte

Alcătuieşte o compunere descriptivă de tip autoportret de 1-2 pagini cu titlul *Eu despre mine*. Vei avea în vedere:

- folosirea descrierii şi a monologului ca moduri de expunere; **4 p**
- folosirea unui stil adecvat tipului de compunere indicat; **4 p**
- limbajul expresiv, analitic, clar şi persuasiv; **4 p**
- surprinderea unor trăsături/stări/sentimente/gânduri etc. inedite ale propriei persoane. **4 p**

Redactarea (punctaj acordat pentru ambele compuneri) – 14 puncte

Notă: Se acordă 10 puncte **din oficiu.**

Testul 5

Citeşte cu atenţie textul următor:

„Suflete, prund de păcate,
eşti nimic şi eşti de toate.
Roata stelelor e-n tine
şi o lume de jivine.
Eşti nimic şi eşti de toate:

aer, păsări călătoare,
fum şi vatră, vremi trecute
şi pământuri viitoare.
Drumul tău nu e-n afară,
căile-s în tine însuţi.
Iară cerul tău se naşte
ca o lacrimă din plânsu-ţi."

(Lucian Blaga, *Suflete, prund de păcate*)

SUBIECTUL I – 20 de puncte

Alcătuieşte o compunere de aproximativ o pagină în care să comentezi poezia citată, insistând asupra modernităţii acesteia. Vei avea în vedere:

- relaţia dintre titlul poeziei şi mesajul comunicat; **5 p**
- identificarea temei poeziei şi a două motive subordonate acesteia; **5 p**
- dezvoltarea a două argumente privind modernitatea textului; **8 p**
- argumentarea valorii expresive a două figuri de stil. **2 p**

SUBIECTUL AL II-LEA – 40 de puncte

1. Selectează din text o apoziţie dezvoltată. **4 p**
2. Precizează valoarea din text a cuvântului *-s* şi alcătuieşte enunţuri în care acesta să îndeplinească alte trei valori morfologice. **4 p**
3. Completează următoarele propoziţii cu adjectivele pronominale de întărire potrivite:

   I-am dat cartea fetei ......
   Pe Marius ...... l-am invitat la plimbare.
   Compunerile colegelor mele ...... au fost premiate la concurs.
   Mie (masc.) ...... mi-a reproşat eşecul ei. **4 p**
4. Alcătuieşte o frază în care pronumele nehotărât *toate* să fie termen regent al unei atributive introduse prin pronumele relativ *câte*. **4 p**
5. Analizează sintactic şi morfologic cuvintele din ultimul vers al poeziei. **4 p**
6. Indică procedeul prin care s-au format următoarele cuvinte: *C.F.R.*, *fiecare*, *arhicunoscut*, *cumsecade*. **4 p**
7. Formează verbe cu ajutorul prefixului *în-* (*-îm*) de la cuvintele: *nod*, *podoabă*, *fior*, *parte*. **4 p**
8. Scrie două locuţiuni (expresii) care să conţină substantivul *stea*. **4 p**
9. Indică valoarea morfologică din text a cuvântului *şi*, apoi exemplifică, în propoziţii, alte două valori morfologice ale acestuia. **4 p**
10. Alcătuieşte o frază în care conjuncţia adversativă *iar* să coordoneze două propoziţii subordonate consecutive. **4 p**

SUBIECTUL AL III-LEA – 16 puncte

Alcătuieşte o compunere de 1-2 pagini cu titlul *Aspiraţiile adolescenţei*, în care să valorifici creativ următoarele versuri din poezia blagiană: „Iară cerul tău se naşte/ ca o lacrimă, din plânsu-ţi”. Vei avea în vedere:

- folosirea descrierii şi a monologului ca moduri de expunere; **4 p**
- valorificarea creativă a semnificaţiilor/sugestiilor versurilor citate; **4 p**
- folosirea adecvată a patru figuri de stil studiate; **4 p**
- limbajul expresiv, clar şi persuasiv. **4 p**

Redactarea (punctaj acordat pentru ambele compuneri) – 14 puncte

Notă: Se acordă 10 puncte din oficiu.

Testul 6

Citeşte cu atenţie textul următor:

„Se bate miezul nopţii în clopotul de-aramă
Şi somnul, vameş vieţii, nu vrea să-mi ieie vamă;
Pe căi bătute-adesea vrea mintea să mă poarte,
S-asamăn într-olaltă viaţă şi cu moarte;
Ci cumpăna gândirii-mi şi azi nu se mai schimbă,
Căci între amândouă stă neclintita limbă.”

(Mihai Eminescu, *Se bate miezul nopţii...*)

SUBIECTUL I – 20 de puncte

Alcătuieşte o compunere de aproximativ o pagină în care să comentezi versurile citate. Vei avea în vedere:

- menţionarea a două teme sau a două motive specifice liricii eminesciene prezente în fragmentul dat; **5 p**
- relevarea semnificaţiilor versurilor citate; **5 p**
- evidenţierea valorii expresive a limbajului poetic prin comentarea a două figuri de stil; **5 p**
- surprinderea relaţiei dintre titlul poeziei şi mesajul comunicat prin fragmentul dat. **5 p**

SUBIECTUL AL II-LEA – 40 de puncte

1. Precizează cazul substantivului *vieţii* şi indică o altă situaţie gramaticală similară. **4 p**
2. Indică funcţia sintactică a cuvintelor *-mi* şi *limbă*. **4 p**
3. Scrie patru expresii (locuţiuni) în componenţa cărora să intre substantivul *cale*. **4 p**

4. Identifică în text două cuvinte cu formă neliterară şi indică forma literară a acestora. **4 p**
5. Enumeră patru conjuncţii coordonatoare adversative. **4 p**
6. Alcătuieşte o frază în care subordonata „să mă poarte" să devină SB, PR, CI, CV. **4 p**
7. Demonstrează în patru enunţuri polisemia verbului *a bate*. **4 p**
8. Alcătuieşte propoziţii în care numeralul *amândouă* să îndeplinească funcţiile sintactice de nume predicativ în genitiv, complement de agent, atribut adjectival, complement indirect în cazul genitiv. **4 p**
9. Alcătuieşte propoziţii în care subiectul să fie exprimat prin verbe la infinitiv prezent şi perfect, supin şi gerunziu. **4 p**
10. Indică forma de plural a următoarelor cuvinte : *carnavalesc*, *snob*, *patriot*, *dârz*. **4 p**

SUBIECTUL AL III-LEA – 16 puncte

Alcătuieşte o compunere narativă de 1-2 pagini cu titlul *Evadări din timp*, prin care să ilustrezi categoria estetică a fantasticului. Vei avea în vedere :

- imaginarea unei acţiuni fantastice ; **4 p**
- conturarea unor coordonate spaţio-temporale ireale/fantastice ; **4 p**
- folosirea descrierii şi a naraţiunii ca moduri de expunere ; **4 p**
- originalitatea viziunii, varietatea mijloacelor de expresie folosite. **4 p**

Redactarea (punctaj acordat pentru ambele compuneri) – 14 puncte

Notă : Se acordă 10 puncte din oficiu.

Testul 7

Citeşte cu atenţie textul următor :

„Pe vremea din poveste, stăpânii puteau să scurteze viaţa cui pofteau. O fată ceruse stăpânului să o cruţe, făgăduindu-i să-i spună seara poveşti. Întâia poveste fata o întocmi în clipa în care stăpânul şi-a deschis urechea să asculte. Ea n-a vorbit de o ispravă ştiută, ci de o taină sufletească, de o plăsmuire care poate face să apară din nou meşteşugul dintru început al lui Dumnezeu şi scoaterea vieţii din nimic. Să fi tăcut, stăpânul ar fi trimis-o imediat la moarte. Dar, de atunci, în fiecare noapte, fata a povestit şi capul i-a fost pe umeri încă o mie şi una de zile şi de nopţi, iar stăpânul a uitat osânda şi ea a rămas în palatul împărăţiei."

(Tudor Arghezi, *Cartea cu jucării*)

SUBIECTUL I – 20 de puncte

Alcătuieşte o compunere de 1-2 pagini cu titlul *Cea dintâi poveste...* după modelul povestirii în ramă, folosind ca „ramă" fragmentul citat. Vei avea în vedere:

- inserţia unei naraţiuni organizate pe momentele subiectului; **5 p**
- folosirea „ramei" la începutul şi la sfârşitul compunerii; **5 p**
- integrarea în compunere a două voci narative distincte şi identificarea acestora prin mărci specifice, pe care le vei nota ulterior; **5 p**
- originalitatea viziunii, varietatea mijloacelor de expresie folosite. **5 p**

SUBIECTUL AL II-LEA – 40 de puncte

1. Alcătuieşte o frază în care verbul *a putea* să fie folosit cu valoare impersonală. **4 p**
2. Indică forma de nominativ-acuzativ a pronumelui relativ *cui* şi alcătuieşte o frază în care acesta să introducă o SB. **4 p**
3. Precizează diateza verbului *ceruse* şi alcătuieşte două propoziţii în care acesta să apară la celelalte două diateze. **4 p**
4. Alcătuieşte propoziţii în care numeralul *întâia* să apară în cazurile acuzativ, genitiv, dativ, vocativ. **4 p**
5. Precizează conjugarea verbului *să apară* şi indică alte două verbe aparţinând aceleiaşi conjugări. **4 p**
6. Precizează felul subordonatei din fraza „Să fi tăcut, stăpânul ar fi trimis-o imediat la moarte" şi indică alte două elemente de relaţie prin care ar putea fi introdusă. **4 p**
7. Completează ultima frază a textului cu o CV. **4 p**
8. Indică patru sinonime pentru verbul *a povesti*. **4 p**
9. Selectează din text două cuvinte formate prin conversiune. **4 p**
10. Indică forma de plural a următoarelor cuvinte: *chel*, *greu*, *vânăt*, *fix*. **4 p**

SUBIECTUL AL III-LEA – 16 puncte

Alcătuieşte o compunere de aproximativ o pagină în care să comentezi poezia următoare. Vei avea în vedere:

- relaţia dintre titlul poeziei şi mesajul comunicat; **4 p**
- surprinderea a două teme/motive poetice şi comentarea lor; **4 p**
- identificarea figurilor de stil, a elementelor de prozodie şi argumentarea valorii lor expresive; **4 p**
- exprimarea opiniei personale despre semnificaţia poeziei. **4 p**

„De mult, de mult cunosc doi plopi
Ce-mi stau şi azi în cale –
Îmi place mult ca să-i privesc,
Dar mă cuprinde-o jale...

Căci parcă-mi spune-un nu ştiu ce...
Ca mâine poate am să mor –
Şi dânşii n-or mai fi priviţi
De nici un trecător..."

(George Bacovia, *Regret*)

Redactarea (punctaj acordat pentru ambele subiecte) – 14 puncte

Notă: Se acordă 10 puncte din oficiu.

Testul 8

Citeşte cu atenţie textul următor:

„Un fulger nu trăieşte
singur, în lumina sa,
decât o clipă, cât îi ţine
drumul din nor până-n copacul
dorit, cu care se uneşte.

Şi poezia este-aşa.
Singură-n lumina sa
ea ţine pe cât ţine:
din nor până la copac,
de la mine pân' la tine."

(Lucian Blaga, *Poezia*)

SUBIECTUL I (20 de puncte)

Alcătuieşte o compunere de aproximativ o pagină în care să comentezi *existenţa poeziei*, pe baza sugestiilor oferite de textul citat. Vei avea în vedere:

- evidenţierea valorii expresive a comparaţiei din textul citat; **5 p**
- surprinderea trăsăturilor de *definiţie poetică* ale versurilor date; **5 p**
- reliefarea a două elemente de modernitate ale poeziei; **5 p**
- exprimarea opiniei personale despre semnificaţia operei citate. **5 p**

SUBIECTUL AL II-LEA – 40 de puncte

1. Scrie patru expresii (locuţiuni) care să cuprindă substantivul *lumină*. **4 p**
2. Demonstrează în patru enunţuri polisemia verbului *a ţine*. **4 p**
3. Selectează din text un cuvânt care conţine patru vocale în hiat. **4 p**
4. Alcătuieşte un enunţ în care adjectivul pronominal posesiv *sa* să apară în cazul dativ. **4 p**
5. Explică rolul apostrofului în textul dat. **4 p**

6. Propune sinonime neologice pentru următoarele cuvinte din text: *singur*, *clipă*, *drum*, *a se uni*. **4 p**
7. Desparte în propoziţii prima strofă a poeziei şi precizează felul subordonatelor. **4 p**
8. Demonstrează în enunţuri omonimia cuvântului *mine*. **4 p**
9. Analizează sintactic şi morfologic următoarele cuvinte din text: *îi*, *cu care*, *dorit*, *aşa*. **4 p**
10. Precizează sensul următoarelor elemente de compunere (prefixoide): *cratos*, *polis*, *biblios*, *logos*. **4 p**

SUBIECTUL AL III-LEA – 16 puncte

Compune o scrisoare de aproximativ o pagină către un prieten/o prietenă la fel de pasionată de literatură ca şi tine, în care să-i prezinţi o experienţă personală care pentru tine a însemnat descoperirea poeziei ca artă. Vei avea în vedere:

- respectarea convenţiilor unei scrisori; **4 p**
- prezentarea temei indicate, într-un limbaj expresiv, clar şi persuasiv; **4 p**
- folosirea unui stil adecvat tipului de scriere, destinatarului şi scopului propus; **4 p**
- originalitatea viziunii, varietatea mijloacelor de expresie folosite. **4 p**

Data redactării scrisorii: 20 martie 2006, localitatea expeditorului: Braşov, numele expeditorului: Marian/Mariana Ciobanu.

Redactarea (punctaj acordat pentru ambele compuneri) – 14 puncte

Notă: Se acordă 10 puncte din oficiu.

Testul 9

Citeşte cu atenţie textul următor:

„Suntem superiori morţii doar în dorinţa de-a muri, căci ne murim moartea trăind. Când aceasta îşi răsfaţă în tine lipsa ei de margini, clipa finală nu-i mai mult de un accent melodios. Este o lipsă de mândrie creaturală în a nu-ţi oferi inima istovirii voluptoase a morţii. Doar stângându-te neîncetat o stângi în tine, îi reduci din infinit. Cel ce n-a cunoscut intimitatea morţii înainte de-a muri, minor sfârşitului, se rostogoleşte umilit în necunoscut. El sare în vid; pe când, prins în ondulaţia muririi, luneci în moarte ca spre tine însuţi."

(Emil Cioran, *Amurgul gândurilor*)

SUBIECTUL I – 20 de puncte

Alcătuieşte o compunere de aproximativ o pagină în care, pe baza monologului şi a descrierii, să-ţi prezinţi punctul de vedere pe marginea următoarei afirmaţii : „Omul învinge moartea trăind frumos". Vei avea în vedere următoarele repere :

- ➢ îmbinarea celor două moduri de expunere indicate ; **5 p**
- ➢ calitatea reflexivă a compunerii ; **5 p**
- ➢ originalitatea viziunii asupra afirmaţiei-premisă ; **5 p**
- ➢ prezentarea temei impuse într-un limbaj expresiv, clar şi persuasiv. **5 p**

SUBIECTUL AL II-LEA – 40 de puncte

1. Precizează funcţia sintactică a primelor două verbe la moduri nepersonale din text. **4 p**
2. Identifică în text un adverb fără funcţie sintactică. **4 p**
3. Propune antonime neologice pentru următoarele cuvinte din text: *superiori*, *finală*, *infinit*, *a reduce*. **4 p**
4. Identifică în text o SB şi precizează prin ce element de relaţie este introdusă. **4 p**
5. Selectează din text o locuţiune prepoziţională care cere cazul acuzativ. **4 p**
6. Alcătuieşte enunţuri în care adjectivul pronominal *însuţi* să apară în cazurile nominativ şi dativ. **4 p**
7. Alcătuieşte o frază în care o AT să fie introdusă prin adverbul relativ *când*. **4 p**
8. Analizează sintactic şi morfologic cuvintele : *morţii*, *de un accent*, *melodios*, *în necunoscut*. **4 p**
9. Precizează funcţia sintactică a pronumelui reflexiv *îşi* (*răsfaţă*) şi ilustrează într-o propoziţie altă funcţie sintactică a acestuia. **4 p**
10. Alege forma corectă : *nu fi/nu fii*, *acoper/acopăr*, *duplicat/dublicat*, *bleumarin/bleumaren*. **4 p**

SUBIECTUL AL III-LEA – 16 puncte

Alcătuieşte o compunere de 1-2 pagini în care să comentezi următoarea poezie. Vei avea în vedere :

- ➢ relaţia dintre titlul poeziei şi mesajul comunicat ; **4 p**
- ➢ evidenţierea particularităţilor modului de expunere folosit ; **4 p**
- ➢ identificarea figurilor de stil, a elementelor de prozodie şi argumentarea valorii lor expresive ; **4 p**
- ➢ exprimarea opiniei personale despre semnificaţia poeziei. **4 p**

„Voi, şesuri nesfârşite, sub ceruri lungi de vară,
Ca ele liniştite şi luminând ca ele,
Pe-aici îmi înfloriră şi-aici se scuturară
În mersul vremii, macii copilăriei mele.

Întinderile voastre cu ondulate linii
Pe lunga-nvăluire a holdelor mănoase
Domol se desfăşoară sub tremurul luminii
Şi pier într-ale zării adâncuri vaporoase."

(Nichifor Crainic, *Şesuri natale*)

Redactarea (punctaj acordat pentru ambele compuneri) – 14 puncte

Notă: Se acordă 10 puncte din oficiu.

Testul 10

Citeşte cu atenţie textul următor:

„Un vânt răzleţ îşi şterge lacrimile reci
pe geamuri. Plouă.
Tristeţi nedesluşite-mi vin, dar toată
durerea
ce-o simt, n-o simt în mine,
în inimă,
în piept,
ci-n picurii de ploaie care curg.
Şi altoită pe fiinţa mea imensa lume
cu toamna şi cu seara ei
mă doare ca o rană."

(Lucian Blaga, *Melancolie*)

SUBIECTUL I – 20 de puncte

Alcătuieşte o compunere de aproximativ o pagină în care să comentezi raporturile (analogiile) dintre planul uman şi planul naturii, aşa cum sunt prezentate în poezia lui Lucian Blaga. Vei avea în vedere:

- surprinderea relaţiei dintre titlul poeziei şi mesajul comunicat; **5 p**
- evidenţierea a două elemente de modernitate; **5 p**
- comentarea a două teme/motive prezente în poezie; **5 p**
- exprimarea opiniei personale despre semnificaţia poeziei. **5 p**

SUBIECTUL AL II-LEA – 40 de puncte

1. Indică numărul de terminaţii şi de forme flexionare ale adjectivului *rece*. **4 p**
2. Selectează din text o propoziţie cu subiect indeterminabil. **4 p**
3. Precizează natura omonimelor din următoarele exemple:
   Hainele îmi vin bine.
   Ei vin repede.
   Mi-a umplut paharul cu vin. **4 p**

4. Selectează din text două cuvinte care conţin diftong şi două cuvinte care conţin hiat. **4 p**
5. Pune verbul *a şterge* la modul indicativ, timpul mai mult ca perfect, diatezele activă şi pasivă şi alcătuieşte cu aceste forme propoziţii. **4 p**
6. Precizează funcţia sintactică a pronumelor relative din text. **4 p**
7. Alcătuieşte fraze în care propoziţia „Mă doare ca o rană" să fie regentă pentru o CZ, CT, CM, CNS. **4 p**
8. Indică numărul de litere şi de sunete din cuvintele *şterge* şi *geamuri*. **4 p**
9. Arată, prin enunţuri, deosebirile dintre formele duble de plural ale cuvintelor *cămin* şi *centru*. **4 p**
10. Completează cu articolul posesiv-genitival:
    Nişte cunoscuţi ...... Ioanei m-au acuzat pe nedrept.
    Nişte cunoştinţe şi colegi ...... mamei mele ne-au vizitat de sărbători. **4 p**

SUBIECTUL AL III-LEA – 16 puncte

Alcătuieşte o compunere descriptivă de 1-2 pagini cu titlul *Raiul pierdut*, în care să valorifici sugestiile tematice şi expresive ale următorului fragment. Vei avea în vedere:

- valorificarea creativă a fragmentului dat; **4 p**
- expresivitatea artistică dată de folosirea adecvată a figurilor de stil şi a imaginilor artistice; **4 p**
- viziunea personală, subiectivă asupra temei impuse; **4 p**
- concordanţa dintre titlu, temă şi premisa dată. **4 p**

> „Cine a trăit mult timp în preajma grădinilor s-a deprins să urmărească jocul umbrelor în creşterea şi scăderea luminei, ori s-a lăsat îmbătat de miresmele ce le poartă şi le împrăştie vântul, şi apoi e silit să trăiască într-o casă ale cărei fereşti dau pe un orizont de hornuri şi coperişuri, acela păstrează în suflet melancolia înduioşată, ce trebuia s-o resimtă întâiul om după raiul pierdut."

(Dimitrie Anghel, *Calvarul florilor*)

Redactarea (punctaj acordat pentru ambele subiecte) – 14 puncte

Notă: Se acordă 10 puncte din oficiu.

Capitolul 2

Teste de examen

Testul 1

PARTEA I – 48 de puncte

Citeşte cu atenţie fragmentul dat şi răspunde cerinţelor de mai jos:

„Cică era odată într-un sat un om grozav de leneş; de leneş ce era, nici îmbucătura din gură nu şi-o mesteca. Şi satul, văzând că acest om nu se dă la muncă nici în ruptul capului, hotărî să-l spânzure, pentru a nu mai da pildă de lenevire şi altora. Şi aşa, se aleg vreo doi oameni din sat şi se duc la casa leneşului, îl umflă pe sus, îl pun într-un car cu boi, ca pe un butuc nesimţitor, şi hai cu dânsul la locul de spânzurătoare! Aşa era pe vremea aceea!
Pe drum se întâlnesc ei cu o trăsură în care era o cucoană. Cucoana, văzând în carul cel cu boi un om care semăna a fi bolnav, întrebă cu milă pe cei doi ţărani, zicând:
– Oameni buni! Se vede că omul cel din car e bolnav, sărmanul, şi-l duceţi la vreo doftoroaie undeva, să se caute."

(Ion Creangă, *Povestea unui om leneş*)

A. Limba română

1. Precizează valoarea morfologică a verbului *a fi* în secvenţa: „cică era odată într-un sat un om grozav de leneş; de leneş ce era...". **4 p**
2. Precizează gradul de comparaţie al adjectivului *grozav de leneş* şi indică alte două modalităţi de exprimare a acestuia. **4 p**
3. Indică funcţia sintactică a cuvintelor subliniate în următoarea structură: „nici *îmbucătura din gură* nu *şi-o* mesteca. **4 p**
4. Indică valoarea morfologică a cuvintelor: *acest*, *altora*, *hai*, *aşa*. **4 p**
5. Rescrie din text o subiectivă şi precizează termenul regent al acesteia. **4 p**
6. Selectează din text un substantiv în cazul genitiv şi un adjectiv în cazul vocativ. **4 p**
7. Selectează din text un cuvânt obţinut prin conversiune. **4 p**
8. Explică primele două semne de punctuaţie din ultimul dialog. **4 p**
9. Precizează numărul de litere şi de sunete din următoarele cuvinte: *aceea*, *duceţi*, *cică*, *cel*. **4 p**

B. Înţelegerea textului

1. Identifică momentele subiectului prezente în secvenţa citată. **2 p**
2. Precizează care sunt personajele participante la acţiune. **2 p**
3. Argumentează în cinci-şase rânduri apartenenţa fragmentului la un gen literar. **2 p**
4. Rescrie din text o secvenţă ce reprezintă o intervenţie a naratorului în desfăşurarea acţiunii. **2 p**
5. Comentează valoarea expresivă şi narativă a cuvântului *cică*. **4 p**

PARTEA A II-A – 10 puncte

Te numeşti Emil/Emilia Marian, eşti elev/elevă în clasa a VIII-a la Şcoala Generală Nr. 11 din Sibiu şi locuieşti pe Strada Apusului, la numărul 23. Doreşti să activezi în cadrul Fundaţiei „Prietenia” din localitate. Redactează, pe o pagină distinctă, o cerere adresată preşedintelui acestei organizaţii, prin care soliciţi înscrierea în rândul membrilor ei. În cerere, trebuie :

- să utilizezi convenţiile specifice acestui tip de compunere ; **4 p**
- să expui clar şi concis conţinutul solicitării ; **4 p**
- să respecţi normele de ortografie, de punctuaţie şi de exprimare corectă. **2 p**

Atenţie ! Nu folosi alte nume decât cele indicate în cerinţă ! Data redactării cererii este 15 iunie 2006.

PARTEA A III-A – 32 de puncte

Scrie o compunere de 1-2 pagini în care să argumentezi apartenenţa unui text studiat la specia schiţei. În redactarea compunerii, vei avea în vedere :

- precizarea a patru caracteristici ale schiţei, ca specie literară ;
- exemplificarea acestor caracteristici cu elemente din schiţa aleasă ;
- prezentarea, pe scurt, a subiectului (cu referire la momentele subiectului sau la secvenţele reprezentative) ;
- prezentarea personajului principal, prin raportare la două întâmplări/situaţii din schiţă.

Notă ! Respectarea, în lucrare, a ordinii cerinţelor de mai sus nu este obligatorie. Vei primi **16 puncte** pentru conţinut (câte patru puncte pentru fiecare cerinţă rezolvată) şi **16 puncte** pentru redactare (unitatea compoziţiei – 1 p ; coerenţa textului – 3 p ; registrul de comunicare, stilul şi vocabularul adecvate conţinutului – 3 p ; ortografia – 4 p ; punctuaţia – 3 p ; aşezarea corectă a textului în pagină, lizibilitatea textului – 2 p).

În vederea acordării punctajului pentru redactare, compunerea trebuie să aibă cel puţin o pagină.

Testul 2

PARTEA I – 48 de puncte

Citeşte cu atenţie textul dat şi răspunde cerinţelor:

„Petrecuse cu chitara
toată vara.
Însă iată că-ntr-o zi,
când vifornița porni,
Greierele se trezi
fără muscă, fără râmă,
fără umbră de fărâmă.
Ce să facă?... Hai să ceară
la Furnică, pân' la vară,
niscai boabe de secară.
– «Pe cuvânt de lighioană,
voi plăti cinstit, cucoană,
cu dobânzi, cu tot ce vrei!...»
Dar Furnica, harnică,
are un ponos al ei: nu-i din fire darnică
şi-i răspunse cam răstit:
– «Astă-vară ce-ai păzit?...»
– «Dacă nu e cu bănat,
zi şi noapte am cântat
pentru mine, pentru toţi...»
– «Joacă astăzi, dacă poţi!»"

(La Fontaine, *Greierele şi furnica*)

A. Limba română

1. Desparte în silabe cuvintele: *petrecuse*, *umbră*, *fire*, *astăzi*. **4 p**
2. Transcrie din text patru cuvinte care conţin diftongi. **4 p**
3. Demonstrează prin câte o propoziţie omonimia a două cuvinte din text. **4 p**
4. Identifică în text două interjecţii predicative. **4 p**
5. Identifică în text un substantiv în cazul vocativ şi explică punctuaţia acestuia. **4 p**
6. Rescrie din text patru verbe la modul indicativ. **4 p**
7. Menţionează funcţia sintactică a următoarelor cuvinte din text: *toată*, *de lighioană*, *al ei*, *pentru mine*. **4 p**
8. Explică apostroful din text. **4 p**
9. Rescrie din text o CŢ şi o CD. **4 p**

B. Înţelegerea textului

1. Demonstrează pe baza a două argumente că textul citat aparţine genului epic. **2 p**
2. Numeşte două moduri de expunere folosite în text. **2 p**
3. Identifică în text o enumeraţie. **2 p**
4. Menţionează ritmul versurilor citate. **2 p**
5. Explică în cinci-şase rânduri morala fabulei. **4 p**

PARTEA A II-A – 10 puncte

Te numeşti Mihai/Mihaela Ioachim, locuieşti în Braşov şi te pregăteşti pentru absolvirea clasei a VIII-a. Peste o săptămână, bunicii tăi vor împlini 45 de ani de căsnicie. Redactează, pe o pagină distinctă, o scrisoare de felicitare adresată lor, prin care să le transmiţi propriile gânduri cu această ocazie fericită. În scrisoare, trebuie :

- să utilizezi convenţiile specifice acestui tip de compunere ; **3 p**
- să foloseşti un stil şi un conţinut adecvate situaţiei imaginate ; **4 p**
- să respecţi normele de ortografie, de punctuaţie şi de exprimare corectă. **4 p**

Atenţie ! Nu folosi alte nume decât cele indicate în cerinţă ! Data redactării scrisorii este 21 mai 2006.

PARTEA A III-A – 32 de puncte

Scrie o compunere de 1-2 pagini în care să argumentezi apartenenţa textului din partea I la specia fabulei. În redactarea compunerii vei avea în vedere :

- precizarea a patru caracteristici ale fabulei, ca specie literară ;
- exemplificarea acestor caracteristici cu elemente din fabula dată ;
- prezentarea, pe scurt, a temei, a subiectului şi a moralei fabulei ;
- prezentarea succintă a personajelor.

Notă ! Respectarea, în lucrare, a ordinii cerinţelor de mai sus nu este obligatorie. Vei primi **16 puncte** pentru conţinut (câte patru puncte pentru fiecare cerinţă rezolvată) şi **16 puncte** pentru redactare (unitatea compoziţiei – 1 p ; coerenţa textului – 3 p ; registrul de comunicare, stilul şi vocabularul adecvate conţinutului – 3 p ; ortografia – 4 p ; punctuaţia – 3 p ; aşezarea corectă a textului în pagină, lizibilitatea textului – 2 p).

În vederea acordării punctajului pentru redactare, compunerea trebuie să aibă cel puţin o pagină.

Testul 3

PARTEA I – 48 de puncte

Citeşte cu atenţie fragmentul următor şi răspunde cerinţelor:

„Foaie verde lemn de sus,
De când neicuţa s-a dus
Trei garoafe-n poart-am pus:
Câte trele mi s-au prins,
Mi s-au prins, a-mbobocit,
Neicuţa n-a mai venit.
A-mbobocit, a-nflorit,
Neicuţa n-a mai sosit.
Numai una s-a uscat:
Neicuţa că m-a lăsat!"

(*Dor de iubit*, culeasă de G. Dem. Teodorescu)

A. Limba română

1. Identifică în fragment un cuvânt format cu sufix şi unul format cu prefix. **4 p**
2. Selectează un cuvânt care cuprinde doi diftongi. **4 p**
3. Alcătuieşte familia lexicală în care se încadrează verbul *a înflori*. **4 p**
4. Precizează funcţia sintactică a cuvintelor: *de sus*, *de când*, *trei*, *una*. **4 p**
5. Indică valoarea morfologică a cuvintelor: *verde*, *câte trele*, *una*, *m-*. **4 p**
6. Alcătuieşte o propoziţie în care substantivul *garoafă* să îndeplinească funcţiile sintactice de nume predicativ şi de complement indirect. **4 p**
7. Exemplifică două locuţiuni verbale care să cuprindă verbul *a lăsa*. **4 p**
8. Alcătuieşte o frază în care verbul *a veni* să fie regent al unei subordonate subiective. **4 p**
9. Rescrie două propoziţii principale în raport de coordonare prin juxtapunere. **4 p**

B. Înţelegerea textului

1. Identifică în fragment o formulă stilistică specifică doinei. **2 p**
2. Precizează sentimentul dominant al eului liric. **2 p**
3. Demonstrează apartenenţa fragmentului la specia doinei pe baza a două argumente. **2 p**
4. Menţionează ritmul şi măsura primelor două versuri. **2 p**
5. Explică legătura dintre flori (*trei garoafe*) şi sentimentele exprimate în poezie. **4 p**

PARTEA A II-A – 10 puncte

Te numeşti Victor/Victoria Cernătescu, locuieşti în oraşul Suceava şi ai absolvit cu puţin timp în urmă şcoala gimnazială. În timpul vacanţei de vară ai călătorit

în străinătate (Anglia) şi ai constatat că vorbeşti foarte bine limba engleză. Redactează, pe o pagină distinctă, o scrisoare adresată fostului tău profesor de engleză, prin care îi mulţumeşti pentru ajutorul acordat în învăţarea limbii engleze. În scrisoare, trebuie :

- să utilizezi convenţiile specifice acestui tip de compunere ; **3 p**
- să foloseşti un stil şi un conţinut adecvate situaţiei imaginate ; **4 p**
- să respecţi normele de ortografie, de punctuaţie şi de exprimare corectă. **4 p**

Atenţie ! Nu folosi alte nume decât cele indicate în cerinţă ! Data redactării scrisorii este 21 mai 2006.

PARTEA A III-A – 32 de puncte

Scrie o compunere de 1-2 pagini în care să prezinţi personajul principal dintr-un roman studiat de tine la şcoală. În redactarea compunerii, vei avea în vedere :

- precizarea, însoţită de exemple, a patru mijloace/procedee de caracterizare existente în romanul ales ;
- numirea a patru trăsături ale personajului principal ;
- ilustrarea acestor trăsături, prin citate comentate sau prin referire la întâmplări/situaţii semnificative ;
- prezentarea relaţiilor dintre personajul principal şi alte două personaje ale romanului.

Notă ! Respectarea, în lucrare, a ordinii cerinţelor de mai sus nu este obligatorie. Vei primi **16 puncte** pentru conţinut (câte patru puncte pentru fiecare cerinţă rezolvată) şi **16 puncte** pentru redactare (unitatea compoziţiei – 1 p ; coerenţa textului – 3 p ; registrul de comunicare, stilul şi vocabularul adecvate conţinutului – 3 p ; ortografia – 4 p ; punctuaţia – 3 p ; aşezarea corectă a textului în pagină, lizibilitatea textului – 2 p).

În vederea acordării punctajului pentru redactare, compunerea trebuie să aibă cel puţin o pagină.

Testul 4

PARTEA I – 48 de puncte

Citeşte cu atenţie fragmentul de mai jos şi răspunde cerinţelor :

„CETĂŢEANUL (*şovăind*) : Sluga ! (*în tot jocul sughite şi şovăie*)
ZOE : Cine e ăsta ?
TIPĂTESCU : Ce pofteşti dumneata ?
CETĂŢEANUL : Eu ?... (*sughite*) Eu sunt alegător...
TIPĂTESCU (*nervos*) : Cum te cheamă ?

CETĂŢEANUL: Cum mă cheamă? Ce trebuie să spui cum mă cheamă... vorba e, sunt alegător. (*şovăie*)
ZOE: E turmentat?
TIPĂTESCU: Dracul să-l ia! Nu e nimeni afară; lasă să-mi intre aici toţi nebunii, toţi beţivii... Aide, ieşi!"

(I.L. Caragiale, *O scrisoare pierdută*)

A. Limba română

1. Desparte în silabe cuvintele: *şovăie*, *dumneata*, *trebuie*, *afară*. **4 p**
2. Indică numărul de litere şi de sunete din cuvintele: *sughite*, *cine*, *cheamă*, *ieşi*. **4 p**
3. Enumeră patru termeni din familia lexicală a cuvântului *slugă*. **4 p**
4. Rescrie din text un predicat verbal şi unul nominal. **4 p**
5. Precizează funcţia sintactică a cuvintelor *cine* şi *cum*. **4 p**
6. Alcătuieşte două propoziţii în care *dumneata* să îndeplinească funcţiile sintactice de atribut genitival şi de complement circumstanţial de timp. **4 p**
7. Selectează din text o subordonată subiectivă şi una completivă directă. **4 p**
8. Contrage subordonate din secvenţa: „să-mi intre aici toţi nebunii, toţi beţivii". **4 p**
9. Explică semnul de ortografie şi semnul de punctuaţie din propoziţia: „Dracul să-l ia!". **4 p**

B. Înţelegerea textului

1. Arată rolul didascaliilor în fragmentul citat. **2 p**
2. Menţionează două argumente ale apartenenţei fragmentului la un gen literar. **2 p**
3. Precizează şi exemplifică două mijloace de realizare a comicului în textul dat. **2 p**
4. Realizează în cinci-şase rânduri un scurt portret al Cetăţeanului, pe baza sugestiilor oferite de fragment. **2 p**
5. Comentează în cinci-şase rânduri atitudinea lui Tipătescu faţă de Cetăţeanul turmentat. **4 p**

PARTEA A II-A – 10 puncte

Te numeşti Teodor/Teodora Vasiliu, locuieşti în Iaşi şi ai un foarte bun prieten în oraşul Năvodari. Redactează, pe o pagină distinctă, o scrisoare de 15-20 de rânduri către prietenul tău, prin care îl inviţi astfel să te viziteze, iar pentru a-l convinge îi prezinţi două dintre obiectivele culturale şi turistice ale Iaşului. În scrisoare, trebuie:

- să utilizezi convenţiile specifice acestui tip de compunere; **3 p**
- să foloseşti un stil şi un conţinut adecvate situaţiei imaginate; **4 p**

- să respecţi normele de ortografie, de punctuaţie şi de exprimare corectă. **4 p**

Atenţie! Nu folosi alte nume decât cele indicate în cerinţă! Data redactării scrisorii este 20 iulie 2006.

PARTEA A III-A – 32 de puncte

Scrie o compunere de 1-2 pagini în care să argumentezi apartenenţa unui text studiat la specia basmului. În redactarea compunerii, vei avea în vedere:

- precizarea a patru caracteristici ale basmului, ca specie literară;
- exemplificarea acestor caracteristici cu elemente din basmul ales;
- prezentarea, pe scurt, a subiectului (cu referire la momentele subiectului sau la secvenţele reprezentative);
- prezentarea personajului principal, prin raportare la două întâmplări/situaţii din schiţă.

Notă! Respectarea, în lucrare, a ordinii cerinţelor de mai sus nu este obligatorie. Vei primi **16 puncte** pentru conţinut (câte patru puncte pentru fiecare cerinţă rezolvată) şi **16 puncte** pentru redactare (unitatea compoziţiei – 1 p; coerenţa textului – 3 p; registrul de comunicare, stilul şi vocabularul adecvate conţinutului – 3 p; ortografia – 4 p; punctuaţia – 3 p; aşezarea corectă a textului în pagină, lizibilitatea textului – 2 p).

În vederea acordării punctajului pentru redactare, compunerea trebuie să aibă cel puţin o pagină.

Testul 5

PARTEA I – 48 de puncte

Citeşte cu atenţie fragmentul următor şi răspunde cerinţelor:

„Luceafărul simte văpaia arzând
Şi tremură, bietul, şi moare.
Cu ochii plânşi, stelele toate se duc
Pe patul de nori să se culce;
Din dragostea stinsă în neguri de zări
Lin picură liniştea dulce."

(Octavian Goga, *Dimineaţa*)

A. Limba română

1. Precizează numărul de litere şi de sunete din cuvintele *luceafărul* şi *ochii*. **4 p**
2. Identifică în text un cuvânt folosit cu sens figurat şi alcătuieşte un enunţ în care să fie folosit cu sensul propriu. **4 p**

3. Menţionează valoarea morfologică din text a cuvintelor *lin* şi *dulce*. **4 p**
4. Identifică în text un verb la diateza reflexivă şi alcătuieşte o propoziţie în care acelaşi verb să apară la diateza pasivă. **4 p**
5. Selectează din text două adjective formate prin conversiune. **4 p**
6. Identifică ultimul subiect din text. **4 p**
7. Rescrie ultima propoziţie principală din text. **4 p**
8. Precizează felul subordonatei *să se culce*. **4 p**
9. Alcătuieşte enunţuri în care cuvântul *dulce* să apară cu alte valori morfologice decât în text. **4 p**

B. Înţelegerea textului

1. Identifică o metaforă şi un epitet în textul dat. **2 p**
2. Precizează modul de expunere din text. **2 p**
3. Argumentează în cinci-şase rânduri apartenenţa fragmentului la un gen literar. **2 p**
4. Scrie un enunţ în care substantivul *zarea* să intre în componenţa unui epitet cromatic. **2 p**
5. Explică semnificaţia versului „Lin picură liniştea dulce". **4 p**

PARTEA A II-A – 10 puncte

Te numeşti Mihai/Mihaela Enache, eşti elev/elevă în clasa a VIII-a la Şcoala Generală „George Bacovia" şi locuieşti în Bacău, pe Strada Teiului, la numărul 14. Eşti preşedinte al Cenaclului literar „Devenirea" şi ai nevoie de sprijin material pentru a publica un volum cuprinzând creaţii ale colegilor tăi premiate la diverse concursuri. Redactează, pe o pagină distinctă, o scrisoare adresată primarului oraşului tău, prin care soliciţi acest sprijin. În scrisoare, trebuie:

- să utilizezi convenţiile specifice acestui tip de compunere; **3 p**
- să foloseşti un stil şi un conţinut adecvate situaţiei imaginate; **4 p**
- să respecţi normele de ortografie, de punctuaţie şi de exprimare corectă. **4 p**

Atenţie! Nu folosi alte nume decât cele indicate în cerinţă! Data redactării scrisorii este 16 mai 2006.

PARTEA A III-A – 32 de puncte

Scrie o compunere de 1-2 pagini în care să prezinţi personajul preferat dintr-o comedie studiată de tine la şcoală. În redactarea compunerii, vei avea în vedere:

- precizarea, însoţită de exemple, a patru mijloace/procedee de caracterizare, existente în comedia aleasă;
- numirea a patru trăsături ale personajului;

- ilustrarea acestor trăsături, prin citate comentate sau prin referire la întâmplări/situaţii semnificative;
- prezentarea relaţiilor dintre personajul ales şi alte două personaje ale comediei.

Notă! Respectarea, în lucrare, a ordinii cerinţelor de mai sus nu este obligatorie. Vei primi **16 puncte** pentru conţinut (câte patru puncte pentru fiecare cerinţă rezolvată) şi **16 puncte** pentru redactare (unitatea compoziţiei – 1 p; coerenţa textului – 3 p; registrul de comunicare, stilul şi vocabularul adecvate conţinutului – 3 p; ortografia – 4 p; punctuaţia – 3 p; aşezarea corectă a textului în pagină, lizibilitatea textului – 2 p).

În vederea acordării punctajului pentru redactare, compunerea trebuie să aibă cel puţin o pagină.

Testul 6

PARTEA I – 48 de puncte

Citeşte cu atenţie fragmentul de mai jos şi răspunde cerinţelor:

„Zarzărul de la fereastra bunicilor înflorise peste noapte, răsărind odată cu zorii, nou. Raiul începea cu el, sub cer albastru în murmur de albine (...). Dar cum albise de floare şi când? Cu o zi înainte, abia luat în seamă, nu era decât repetarea aceluiaşi vechi pom de lemn ruginit de muguri la străvechea fereastră a bunicilor (...). Acum însă, fostul pom de lemn era lumină în floare, încântare, bătaie de inimă (...). Venea din purităţile cerului, din nebuloasa depărtare a Căii Laptelui, adus ca de legănarea unui scrânciob oprit fâlfâitor de alb la fereastra veche a casei dintre brazi."

(Ionel Teodoreanu, *Masa umbrelor*)

A. Limba română

1. Desparte în silabe cuvintele: *fereastra*, *răsărise*, *aceluiaşi*, *depărtare*. **4 p**
2. Identifică în text două cuvinte cu diftong şi două cuvinte cu hiat. **4 p**
3. Arată cum s-au format cuvintele: *înflorise*, *aceluiaşi*, *ruginit*, *Căii Laptelui*. **4 p**
4. Rescrie din text două locuţiuni şi precizează felul lor. **4 p**
5. Selectează din text un nume predicativ multiplu. **4 p**
6. Precizează funcţia sintactică a următoarelor cuvinte: *zarzărul*, *cu el*, *pom*, *a bunicilor*. **4 p**
7. Identifică în text un adjectiv în cazul genitiv. **4 p**
8. Alcătuieşte o frază în care verbul *a fi* să fie regent în acelaşi timp pentru o subordonată subiectivă şi pentru una predicativă. **4 p**
9. Rescrie din text o propoziţie principală enunţiativă, dezvoltată şi transform-o într-o propoziţie simplă, interogativă. **4 p**

B. Înţelegerea textului

1. Identifică în text două figuri de stil diferite şi numeşte-le. **2 p**
2. Precizează care este obiectul descrierii. **2 p**
3. Demonstrează cu două argumente că fragmentul dat este o descriere. **2 p**
4. Selectează din text o imagine vizuală şi una auditivă. **2 p**
5. Explică semnificaţia fragmentului: „Venea din purităţile cerului, din nebuloasa depărtare a Căii Laptelui, adus ca de legănarea unui scrânciob oprit fâlfâitor de alb la fereastra veche a casei dintre brazi." **4 p**

PARTEA A II-A – 10 puncte

Te numeşti Dorin/Dorina Mardare, locuieşti în Botoşani, pe Aleea Rozelor, la numărul 32 şi eşti elev/elevă la Şcoala Generală Nr. 1 din localitate. Părinţii tăi se vor muta în cursul verii în oraşul Iaşi. Redactează, pe o pagină distinctă, o cerere adresată inspectorului general al Inspectoratului Judeţean Iaşi, prin care soliciţi transferul la Şcoala Generală „Petru Poni" din Iaşi. În cerere, trebuie:

- să utilizezi convenţiile specifice acestui tip de compunere; **4 p**
- să expui clar şi concis conţinutul solicitării; **4 p**
- să respecţi normele de ortografie, de punctuaţie şi de exprimare corectă. **2 p**

Atenţie! Nu folosi alte nume decât cele indicate în cerinţă! Data redactării cererii este 30 iunie 2006.

PARTEA A III-A – 32 de puncte

Scrie o compunere de 1-2 pagini în care să argumentezi apartenenţa unui text studiat la specia doinei. În redactarea compunerii, vei avea în vedere:

- precizarea a patru caracteristici ale doinei, ca specie literară;
- exemplificarea acestor caracteristici cu elemente din opera aleasă;
- evidenţierea figurilor de stil şi a rolului acestora;
- precizarea elementelor de prozodie specifice textului ales.

Notă! Respectarea, în lucrare, a ordinii cerinţelor de mai sus nu este obligatorie. Vei primi **16 puncte** pentru conţinut (câte patru puncte pentru fiecare cerinţă rezolvată) şi **16 puncte** pentru redactare (unitatea compoziţiei – 1 p; coerenţa textului – 3 p; registrul de comunicare, stilul şi vocabularul adecvate conţinutului – 3 p; ortografia – 4 p; punctuaţia – 3 p; aşezarea corectă a textului în pagină, lizibilitatea textului – 2 p).

În vederea acordării punctajului pentru redactare, compunerea trebuie să aibă cel puţin o pagină.

Testul 7

PARTEA I – 48 de puncte

Citeşte cu atenţie textul de mai jos şi răspunde cerinţelor:

„Sat al meu, ce porţi în nume
sunetele lacrimei,
la chemări adânci de mume
în cea noapte te-am ales
ca prag de lume
şi potecă patimei.
Spre tine cine m-a-ndrumat
din străfund de veac,
în tine cine m-a chemat
fie binecuvântat,
sat de lacrimi fără leac."

(Lucian Blaga, *9 mai 1895*)

A. Limba română

1. Desparte în silabe cuvintele: *lacrimei*, *noapte*, *străfund*, *binecuvântat*. **4 p**
2. Precizează numărul de litere şi de sunete din cuvintele: *chemări*, *adânci*, *cine*, *leac*. **4 p**
3. Precizează cu ce sens (propriu sau figurat) sunt folosite în text cuvintele *prag* şi *potecă*. **4 p**
4. Propune sinonime pentru: *chemări*, *patimă*, *străfund*, *veac*. **4 p**
5. Indică valoarea morfologică din text a cuvântului *cea* şi exemplifică, într-o propoziţie, altă valoare morfologică a acestuia. **4 p**
6. Identifică în text un verb la diateza activă şi unul la diateza pasivă. **4 p**
7. Precizează funcţia sintactică a cuvintelor: *ce*, *de mume*, *patimei*, *cine*. **4 p**
8. Identifică în text o structură în cazul vocativ. **4 p**
9. Rescrie din text o subordonată atributivă, indică termenul regent şi elementul de relaţie al acesteia. **4 p**

B. Înţelegerea textului

1. Identifică în text două sintagme expresive prin care este caracterizat satul. **2 p**
2. Explică sensul expresiei „din străfund de veac". **2 p**
3. Comentează poezia din punct de vedere prozodic. **2 p**
4. Demonstrează cu două argumente apartenenţa textului la un gen literar. **2 p**
5. Explică în cinci-şase rânduri versurile: „la chemări adânci de mume/ în cea noapte te-am ales/ ca prag de lume". **4 p**

PARTEA A II-A – 10 puncte

Te numeşti Andrei/Andreea Năstase, locuieşti în oraşul Timişoara şi ai obţinut media 9,40 la Testarea Naţională. Redactează, pe o pagină distinctă, o scrisoare adresată verişoarei tale, studentă la o Universitate din Franţa, prin care să-i prezinţi succesul tău. În scrisoare, trebuie :

- să utilizezi convenţiile specifice acestui tip de compunere ; **3 p**
- să foloseşti un stil şi un conţinut adecvate situaţiei imaginate ; **4 p**
- să respecţi normele de ortografie, de punctuaţie şi de exprimare corectă. **4 p**

Atenţie ! Nu folosi alte nume decât cele indicate în cerinţă ! Data redactării scrisorii este 12 iulie 2006.

PARTEA A III-A – 32 de puncte

Scrie o compunere de 1-2 pagini în care să prezinţi personajul principal dintr-o nuvelă studiată de tine la şcoală. În redactarea compunerii, vei avea în vedere :

- precizarea, însoţită de exemple, a patru mijloace/procedee de caracterizare existente în nuvela aleasă ;
- numirea a patru trăsături ale personajului ;
- ilustrarea acestor trăsături prin citate comentate sau prin referire la întâmplări/situaţii semnificative ;
- prezentarea relaţiilor dintre personajul principal şi alte două personaje ale nuvelei.

Notă ! Respectarea, în lucrare, a ordinii cerinţelor de mai sus nu este obligatorie. Vei primi **16 puncte** pentru conţinut (câte patru puncte pentru fiecare cerinţă rezolvată) şi **16 puncte** pentru redactare (unitatea compoziţiei – 1 p ; coerenţa textului – 3 p ; registrul de comunicare, stilul şi vocabularul adecvate conţinutului – 3 p ; ortografia – 4 p ; punctuaţia – 3 p ; aşezarea corectă a textului în pagină, lizibilitatea textului – 2 p).

În vederea acordării punctajului pentru redactare, compunerea trebuie să aibă cel puţin o pagină.

Testul 8

PARTEA I – 48 de puncte

Citeşte cu atenţie fragmentul următor şi răspunde cerinţelor :

„Într-o seară de la începutul lui iulie 1909, cu puţin înainte de orele zece, un tânăr de vreo optsprezece-nouăsprezece ani, îmbrăcat în uniformă de licean, intra în strada Antim, venind dinspre strada Sf. Apostoli, cu un soi de valiză în mână, nu prea mare,

dar desigur foarte grea, fiindcă, obosit, o trecea des dintr-o mână în alta. Strada era răcoroasă şi foşnitoare ca o pădure."

(G. Călinescu, *Enigma Otiliei*)

A. Limba română

1. Desparte în silabe cuvintele: *începutul*, *uniformă*, *licean*, *desigur*. 4 p
2. Identifică un diftong şi un hiat în primele opt cuvinte ale fragmentului. 4 p
3. Scrie un verb şi un adjectiv din familia lexicală a cuvântului *grea*. 4 p
4. Identifică în fragment două cuvinte compuse şi două derivate. 4 p
5. Precizează valoarea morfologică din text a cuvântului *lui* şi exemplifică într-o propoziţie o altă valoare morfologică a acestuia. 4 p
6. Selectează din fragment un predicat verbal şi un predicat nominal. 4 p
7. Precizează cazul următoarelor cuvinte din text: *un tânăr*, *mare*. 4 p
8. Alcătuieşte o frază în care adverbul *desigur* să fie termen regent al unei subordonate subiective. 4 p
9. Precizează funcţia sintactică a ultimului cuvânt din text. 4 p

B. Înţelegerea textului

1. Precizează din care moment al subiectului face parte fragmentul şi motivează răspunsul. 2 p
2. Rescrie din fragment o secvenţă de descriere şi una de naraţiune de aproximativ şase cuvinte fiecare. 2 p
3. Identifică în text un epitet multiplu. 2 p
4. Precizează indicii de timp şi de spaţiu ai naraţiunii. 2 p
5. Demonstrează cu două argumente apartenenţa fragmentului la un gen literar. 4 p

PARTEA A II-A – 10 puncte

Te numeşti Vlad/Vladia Iancu, locuieşti în oraşul Ploieşti, dar, fiind vacanţă, te afli la bunicii tăi, în localitatea Cotnari din Judeţul Iaşi. Scrie, pe o foaie distinctă, o scrisoare adresată prietenei tale din Ploieşti, în care să-i prezinţi zona în care îţi petreci vacanţa. În scrisoare, trebuie:

- să utilizezi convenţiile specifice acestui tip de compunere; 4 p
- să expui clar şi concis conţinutul solicitării; 4 p
- să respecţi normele de ortografie, de punctuaţie şi de exprimare corectă. 2 p

Atenţie! Nu folosi alte nume decât cele indicate în cerinţă! Data redactării scrisorii este 4 august 2006.

PARTEA A III-A – 32 de puncte

Scrie o compunere de 1-2 pagini în care să argumentezi apartenența unui text studiat la specia pastelului. În redactarea compunerii, vei avea în vedere:

- precizarea a patru caracteristici ale pastelului, ca specie literară;
- ilustrarea acestor caracteristici cu elemente din opera literară aleasă;
- evidențierea figurilor de stil și a rolului acestora;
- precizarea elementelor de prozodie specifice textului ales.

Notă! Respectarea, în lucrare, a ordinii cerințelor de mai sus nu este obligatorie. Vei primi **16 puncte** pentru conținut (câte patru puncte pentru fiecare cerință rezolvată) și **16 puncte** pentru redactare (unitatea compoziției – 1 p; coerența textului – 3 p; registrul de comunicare, stilul și vocabularul adecvate conținutului – 3 p; ortografia – 4 p; punctuația – 3 p; așezarea corectă a textului în pagină, lizibilitatea textului – 2 p).

În vederea acordării punctajului pentru redactare, compunerea trebuie să aibă cel puțin o pagină.

Testul 9

PARTEA I – 48 de puncte

Citește cu atenție fragmentul următor și răspunde cerințelor:

„S-a hotărât, care va să zică...
Madam Georgescu – Mița Georgescu – cu d. Georgescu – Mihalache – pleacă la Sinaia cu trenul de plăcere. Însă, de mult, madam Georgescu a promis «puiului» să-l ducă și pe el la Sinaia; prin urmare, trebuia să-l ia și pe puiul; dar puiul nu merge nicăieri fără «gramamă»; prin urmare, și pe gramamă trebuia s-o ia. Puiul este mititelul Ionel Georgescu, în etate de cinci anișori împliniți, unicul fruct până astăzi al amorului părinților săi; iar gramamă este cocoana Anica, mamița mamițichii puiului."

(I.L. Caragiale, *Tren de plăcere*)

A. Limba română

1. Desparte în silabe cuvintele următoare: *Georgescu*, *urmare*, *nicăieri*, *împliniți*. **4 p**
2. Subliniază grupurile vocalice din următoarele cuvinte: *puiului*, *Sinaia*, *trebuia*, *cocoana*. **4 p**
3. Înlocuiește printr-un singur cuvânt construcția *care va să zică*. **4 p**
4. Propune sinonime pentru următoarele cuvinte: *s-a hotărât*, *prin urmare*, *etate*, *madam*. **4 p**
5. Identifică în text un cuvânt format cu sufix diminutival și exemplifică alte două cuvinte formate cu asemenea sufixe. **4 p**

6. Precizează cazul următoarelor cuvinte: *Mihalache*, *puiului*, *al amorului*, *cocoana*. **4 p**
7. Indică funcţia sintactică a următoarelor cuvinte: *cu trenul*, *pe el*, *părinţilor*, *-l* (*să-l ia*). **4 p**
8. Indică valoarea morfologică din text a cuvântului *şi*, apoi exemplifică, în propoziţii, alte două valori morfologice diferite ale aceluiaşi cuvânt. **4 p**
9. Rescrie din text o subordonată subiectivă şi alcătuieşte o frază în care aceeaşi propoziţie să aibă alt termen regent. **4 p**

B. Înţelegerea textului

1. Menţionează atitudinea naratorului faţă de personaje, aşa cum rezultă din fragment. **2 p**
2. Menţionează scopul deplasării familiei Georgescu la Sinaia. **2 p**
3. Numeşte momentul subiectului căruia îi aparţine fragmentul citat. **2 p**
4. Argumentează în cinci-şase rânduri apartenenţa fragmentului la un gen literar. **2 p**
5. Exprimă-ţi opinia în legătură cu relaţiile din familia Georgescu pe baza fragmentului citat. **4 p**

PARTEA A II-A – 10 puncte

Te numeşti Laviniu/Lavinia Iacob, locuieşti în Iaşi, pe strada Voievozilor, la numărul 3 şi eşti elev/elevă în clasa a VIII-a la Şcoala Generală „Ştefan Bârsănescu" din localitate. Fiind pasionat/pasionată de folclor şi câştigător/câştigătoare a numeroase concursuri de profil, doreşti să te perfecţionezi urmând cursurile Şcolii Populare de Artă. Redactează, pe o foaie distinctă, o cerere adresată directorului acestei instituţii, prin care soliciţi înscrierea în rândul cursanţilor. În cerere, trebuie:

- să utilizezi convenţiile specifice acestui tip de compunere; **4 p**
- să expui clar şi concis conţinutul solicitării; **4 p**
- să respecţi normele de ortografie, de punctuaţie şi de exprimare corectă. **2 p**

Atenţie! Nu folosi alte nume decât cele indicate în cerinţă! Data redactării cererii este 30 mai 2006.

PARTEA A III-A – 32 de puncte

Scrie o compunere de 1-2 pagini în care să argumentezi apartenenţa unui text studiat la specia romanului. În redactarea compunerii, vei avea în vedere:

- precizarea a patru caracteristici ale romanului, ca specie literară;
- exemplificarea acestor caracteristici cu elemente din opera literară aleasă/din fragmentele studiate;
- prezentarea, pe scurt, a subiectului (cu referire la momentele subiectului sau la secvenţele reprezentative);

➢ prezentarea personajului principal, prin raportare la două întâmplări/situaţii din roman.

Notă! Respectarea, în lucrare, a ordinii cerinţelor de mai sus nu este obligatorie. Vei primi **16 puncte** pentru conţinut (câte patru puncte pentru fiecare cerinţă rezolvată) şi **16 puncte** pentru redactare (unitatea compoziţiei – 1 p; coerenţa textului – 3 p; registrul de comunicare, stilul şi vocabularul adecvate conţinutului – 3 p; ortografia – 4 p; punctuaţia – 3 p; aşezarea corectă a textului în pagină, lizibilitatea textului – 2 p).

În vederea acordării punctajului pentru redactare, compunerea trebuie să aibă cel puţin o pagină.

Testul 10

PARTEA I – 48 de puncte

Citeşte cu atenţie textul de mai jos şi răspunde cerinţelor:

„Codrule,
Dă-mi o frunză de sus,
Pentru lumină şi pentru tinereţe,
Şi pentru viaţa care nu moare.
Codrule,
Dă-mi o frunză de jos,
Pentru întuneric şi pentru bătrâneţe
Şi pentru moartea care nu învie (...).
Dă-mi toate frunzele tale
Să cânt cu ele.
Sau mai bine cântă tu
Şi cu sufletul meu."

(Marin Sorescu, *Foaie verde*)

A. Limba română

1. Desparte în silabe cuvintele: *viaţa*, *întuneric*, *bătrâneţe*, *învie*. **4 p**
2. Scrie un verb şi un adjectiv format de la substantivul *viaţă*. **4 p**
3. Identifică în text două perechi de antonime. **4 p**
4. Precizează cazul următoarelor cuvinte: *codrule*, *-mi*, *pentru lumină*, *toate*. **4 p**
5. Indică funcţia sintactică a pronumelui relativ din text. **4 p**
6. Schimbă, în propoziţii, valoarea morfologică din text a cuvintelor *toate* şi *tale*. **4 p**
7. Identifică în text un atribut adverbial şi un complement indirect. **4 p**
8. Precizează gradul de comparaţie al ultimului adverb din text. **4 p**
9. Rescrie din text o subordonată circumstanţială de scop. **4 p**

B. Înţelegerea textului

1. Identifică în text o invocaţie. **2 p**
2. Selectează din text un motiv aparţinând planului naturii şi unul aparţinând planului uman. **2 p**
3. Comentează poezia din punct de vedere prozodic. **2 p**
4. Identifică în text două mărci ale eului liric. **2 p**
5. Comentează în cinci-şase rânduri împletirea elementelor folclorice cu cele culte în poezia citată. **4 p**

PARTEA A II-A – 10 puncte

Te numeşti Ionel/Ionela Anghel, locuieşti în Botoşani, pe Strada Pinului, numărul 31 şi eşti elev/elevă la Şcoala Generală „Nicolae Iorga" din localitate. Redactează pe o pagină distinctă o cerere adresată directorului Bibliotecii „Mihai Eminescu", prin care soliciţi eliberarea unui permis de cititor, deoarece trebuie să parcurgi lista de lecturi suplimentare pentru vacanţa de vară. În cerere, trebuie :

- să utilizezi convenţiile specifice acestui tip de compunere ; **4 p**
- să expui clar şi concis conţinutul solicitării ; **4 p**
- să respecţi normele de ortografie, de punctuaţie şi de exprimare corectă. **2 p**

Atenţie ! Nu folosi alte nume decât cele indicate în cerinţă ! Data redactării cererii este 15 iunie 2006.

PARTEA A III-A – 32 de puncte

Scrie o compunere de 1-2 pagini în care să argumentezi apartenenţa unui text studiat la specia nuvelei. În redactarea compunerii, vei avea în vedere :

- precizarea a patru caracteristici ale nuvelei, ca specie literară ;
- exemplificarea acestor caracteristici cu elemente din nuvela aleasă/din fragmentele studiate ;
- prezentarea, pe scurt, a subiectului (cu referire la momentele subiectului sau la secvenţele reprezentative) ;
- prezentarea personajului principal, prin raportare la două întâmplări/situaţii din nuvelă.

Notă ! Respectarea, în lucrare, a ordinii cerinţelor de mai sus nu este obligatorie. Vei primi **16 puncte** pentru conţinut (câte patru puncte pentru fiecare cerinţă rezolvată) şi **16 puncte** pentru redactare (unitatea compoziţiei – 1 p ; coerenţa textului – 3 p ; registrul de comunicare, stilul şi vocabularul adecvate conţinutului – 3 p ; ortografia – 4 p ; punctuaţia – 3 p ; aşezarea corectă a textului în pagină, lizibilitatea textului – 2 p).

În vederea acordării punctajului pentru redactare, compunerea trebuie să aibă cel puţin o pagină.

REZOLVĂRI

Testul 1

A. Limba română

1. Valoare predicativă şi valoare copulativă.
2. Grad de comparaţie superlativ absolut; *foarte leneş*, *leneş din cale-afară*, *leeeneş* etc.
3. *Îmbucătura* – complement direct, *din gură* – atribut substantival prepoziţional, *şi* – atribut pronominal, *o* – complement direct.
4. *Acest* – adjectiv pronominal demonstrativ de apropiere, *altora* – pronume nehotărât, *hai* – interjecţie predicativă, *aşa* – adverb de mod.
5. „Că omul cel din car e bolnav" – SB, termen, regent este verbul impersonal *se vede*.
6. *Leneşului* – substantiv în cazul genitiv, *buni* – adjectiv în cazul vocativ.
7. *Leneşului* – substantiv obţinut prin conversiune din adjectiv.
8. Linia de dialog marchează replica unui personaj, iar semnul exclamării marchează o construcţie în cazul vocativ.
9. *Aceea* – 5 litere, 4 sunete; *duceţi* – 6 litere, 6 sunete; *cică* – 4 litere, 4 sunete; *cel* – 3 litere, 3 sunete.

B. Înţelegerea textului

1. Expoziţiunea şi intriga.
2. *Leneşul*, *sătenii*, *cucoana*.
3. Fragmentul aparţine genului epic: prezintă o acţiune săvârşită de personaje şi organizată sub forma momentelor subiectului, modul de expunere principal este naraţiunea la persoana a III-a etc.
4. „Aşa era pe vremea aceea."
5. *Cică* – adverb folosit în limbajul popular şi familiar, având sensul de „se zice", „e posibil"; sugerează invenţia, dar şi posibilitatea existenţei în realitate a unei asemenea situaţii, este marcă a oralităţii etc.

Testul 2

A. Limba română

1. *Pe-tre-cu-se*, *um-bră*, *fi-re*, *as-tăzi*.
2. *Toată*, *iată*, *greierele*, *hai*.

3. Vara mea locuieşte în Franţa. Ceara din lumânare se topeşte uşor.
4. *Iată*, *hai*.
5. *Cucoană* – se izolează prin virgule de restul enunţului.
6. *Petrecuse*, *porni*, *se trezi*, *voi plăti*.
7. *Toată* – atribut adjectival, *de lighioană* – atribut substantival prepoziţional, *al ei* – atribut pronominal genitival, *pentru mine* – complement indirect.
8. Apostroful (*pân'*) este explicabil prin economia de limbaj, marchează căderea unui sunet (vocala *ă*), eliminându-se astfel o silabă şi conservându-se ritmul versurilor.
9. „Dacă poţi" – CŢ; „că-ntr-o zi Greierele se trezi fără muscă, fără râmă, fără umbră de fărâmă" – CD.

B. Înţelegerea textului

1. Se transmite o învăţătură prin intermediul alegoriei şi al personificării fiinţelor necuvântătoare; textul este organizat în două părţi: una amplă, cuprinzând naraţiunea propriu-zisă şi una mai restrânsă, cuprinzând morala fabulei etc.
2. Naraţiunea şi dialogul.
3. „Fără muscă, fără râmă, fără umbră de fărâmă".
4. Ritm trohaic.
5. Responsabilitatea şi grija pentru ziua de mâine, lipsa de talent şi de aplicare a artistului în viaţa practică etc.

Testul 3

A. Limba română

1. *Neicuţa* – derivare cu sufix, *înflorit* – derivare cu prefix.
2. *Foaie*.
3. *Floare*, *a înflori*, *floricică*, *înfloritor*, *neînflorit* etc.
4. *De sus* – atribut adverbial, *de când* – complement circumstanţial de timp, *trei* – atribut adjectival, *una* – subiect.
5. *Verde* – adjectiv propriu-zis, *câte trele* – numeral distributiv, *una* – numeral cardinal cu valoare substantivală, *m* – pronume personal.
6. Cadoul primit este o garoafă (nume predicativ). Elena se gândeşte la garoafa primită (complement indirect).
7. „A lăsa de izbelişte", „a lăsa cu gura căscată".
8. Îmi vine să nu te mai ajut.
9. „Mi s-au prins, a-mbobocit".

B. Înţelegerea textului

1. „Foaie verde".
2. Tristeţea, dezamăgirea.
3. Se transmit sentimente de jale şi de tristeţe, modul de expunere folosit este monologul, sunt prezente formule stilistice specifice doinei (caracterul tradiţional) – „foaie verde" –, versurile au o muzicalitate deosebită (caracterul sincretic) etc.
4. Ritm trohaic, măsura de 7 silabe.
5. Poetul anonim realizează o analogie între planul uman şi cel vegetal (al naturii), garoafele simbolizând dragostea.

Testul 4

A. Limba română

1. *Şo-vă-ie*, *dum-nea-ta*, *tre-bu-ie*, *a-fa-ră*.
2. *Sughite* – 7 litere, 6 sunete; *cine* – 4 litere, 4 sunete; *cheamă* – 6 litere, 4 sunete; *ieşi* – 4 litere, 4 sunete.
3. *Slugărit*, *a slugări*, *slugarnic*, *slugărnicie*.
4. *Sughite* – predicat verbal, *sunt alegător* – predicat nominal.
5. *Cine* – nume predicativ, *cum* – complement circumstanţial de mod.
6. Supărarea dumitale este întemeiată (atribut genitival). Maria a intrat în clasă după dumneata (complement circumstanţial de timp).
7. „Să spui" – SB, „cum mă cheamă" – CD.
8. „A-mi intra aici ..."
9. Cratima desparte două părţi de vorbire diferite care se rostesc împreună, într-o singură silabă (conjuncţie şi pronume personal) şi este folosită din economie de limbaj şi pentru evitarea hiatului.

B. Înţelegerea textului

1. Didascaliile reprezintă intervenţiile directe ale autorului, prin care se descriu trăsăturile, gesturile şi mişcările personajului (*şovăind*, *nervos*), se dau indicaţii de regie („în tot jocul sughite şi şovăie") etc.
2. Genul dramatic: textul se bazează pe dialog ca mod de expunere, este organizat sub forma replicilor şi a didascaliilor, este destinat reprezentării scenice etc.
3. Comicul de caracter, rezultat din jocul şi din trăsăturile personajului (Cetăţeanul), comicul de limbaj, rezultat din amestecul termenilor populari (*ăsta*, *să spui*, *nebunii*) cu elemente de jargon (*turmentat*), al expresiilor neliterare („Dracul să-l ia!") cu termenii pretenţioşi, care denotă snobismul personajelor („Ce pofteşti dumneata?") etc.

4. Cetăţeanul Turmentat este tipul omului simplu, al „cetăţeanului" naiv, manipulat de cei ajunşi la putere, fără discernământ în luarea deciziilor, obişnuit să i se spună mereu ce să facă, autoiluzionându-se că prin votul său hotărăşte, într-un fel, destinul alegerilor etc.
5. Deşi aparţine aristocraţiei judeţului, iar ca prefect este un reprezentant al cetăţenilor, Tipătescu are o atitudine de superioritate faţă de Cetăţean, i se adresează cu dispreţ, ceea ce denotă disimularea, masca etc.

Testul 5

A. Limba română

1. *Luceafărul* – 10 litere, 9 sunete; *ochii* – 5 litere, 3 sunete.
2. „Patul de nori". Tata a reparat patul stricat.
3. *Lin* – adverb, *dulce* – adjectiv.
4. *Să se culce* – diateza reflexivă. Copilul urmează să fie culcat de părinţi.
5. *Plânşi*, *stinsă*.
6. *Liniştea*.
7. „Din dragostea stinsă în neguri de zări/ Lin picură liniştea dulce."
8. CS.
9. Nu-mi place dulcele (substantiv). Copilaşul vorbeşte dulce (adverb).

B. Înţelegerea textului

1. „Patul de nori" – metaforă, „liniştea dulce" – epitet.
2. Descrierea.
3. Genul liric: textul prezintă o descriere subiectivă a ivirii zorilor, limbajul este conotativ, cuvintele fiind plasate în contexte expresive, imaginile vizuale conferă o notă de tablou fragmentului etc.
4. Zarea argintie alungă norii.
5. Sinestezie prin care poetul sugerează starea de aşteptare şi de linişte a naturii la începutul unei noi zile etc.

Testul 6

A. Limba română

1. *Fe-reas-tra*, *ră-să-ri-se*, *a-ce-lu-iaşi*, *de-păr-ta-re*.
2. *Fereastra*, *noapte* (diftong); *înainte*, *fâlfâitor* (hiat).
3. *Înflorise* – derivare, *aceluiaşi* – conversiune, *ruginit* – conversiune, *Căii Laptelui* – compunere prin alăturare.

4. *Peste noapte* – locuţiune adverbială, *luat în seamă* – locuţiune adjectivală.
5. (*Era*) *lumină, încântare, bătaie de inimă.*
6. *Zarzărul* – subiect, *cu el* – complement indirect, *pom* (*aceluiaşi vechi pom*) – atribut substantival genitival, *a bunicilor* – atribut substantival genitival.
7. *Vechi.*
8. Cine se străduieşte este ce îşi doreşte.
9. Zarzărul de la fereastra bunicilor înflorise peste noapte, răsărind odată cu pomii, nou. Zarzărul înflorise?

B. Înţelegerea textului

1. *Cer albastru* – epitet cromatic, *lumină în floare* – metaforă.
2. Zarzărul.
3. Realitatea este surprinsă şi redată subiectiv, există un obiect al descrierii (zarzărul), se foloseşte tehnica detaliului, dintre părţile de vorbire predomină substantivele şi adjectivele (grupul nominal) etc.
4. *Murmur de albine* – imagine auditivă, *albise de floare* – imagine vizuală.
5. Se sugerează natura magică a zarzărului înflorit peste noapte, comunicarea tainică şi inexplicabilă pentru om dintre teluric şi astral, frumuseţea sublimă a pomului etc.

Testul 7

A. Limba română

1. *La-cri-mei, noap-te, stră-fund, bi-ne-cu-vân-tat.*
2. *Chemări* – 7 litere, 6 sunete; *adânci* – 6 litere, 5 sunete; *cine* – 4 litere, 4 sunete; *leac* – 4 litere, 4 sunete.
3. Sens figurat.
4. *Chemări – strigări, invitaţii, solicitări*; *patimă – pasiune, dăruire*; *străfund – adâncime, profunzime*; *veac – secol, timp, vechime.*
5. Adjectiv pronominal demonstrativ, articol demonstrativ. Fata cea harnică învaţă.
6. *Porţi* – diateza activă, *fie binecuvântat* – diateza pasivă.
7. *Ce* – subiect, *de mume* – atribut substantival prepoziţional, *patimei* – complement indirect, *cine* – subiect.
8. „Sat al meu".
9. „Ce porţi în nume sunetele lacrimei" – AT, termen regent substantivul *sat*, element de relaţie pronumele relativ *ce*.

B. Înţelegerea textului

1. „Prag de lume", „potecă patimei".
2. Sintagma sugerează continuitatea, legătura ancestrală dintre generaţii, determinarea tainică a istoriei, un timp arhaic ce configurează structuri ale prezentului etc.
3. Rimă imperfectă, măsură variabilă, ritm trohaic – poezie modernă scrisă în versuri albe.
4. Genul liric: poetul se exprimă direct, la persoana I, prin intermediul eului liric prezent prin mărci specifice, modurile de expunere sunt descrierea şi monologul adresat, textul cuprinde o viziune subiectivă a poetului asupra satului natal etc.
5. Prin metaforele „chemări adânci de mume" şi „prag de lume" poetul imaginează ivirea în lumină (naşterea) în manieră expresionistă, printr-o redimensionare filosofică a coordonatelor spiritului popular etc.

Testul 8

A. Limba română

1. *În-ce-pu-tul*, *u-ni-for-mă*, *li-ce-an*, *de-si-gur*.
2. *Seară* (diftong), *iulie* (hiat).
3. *A îngreuna*, *îngreunat*.
4. *Optsprezece*, *desigur* – cuvinte compuse, *licean*, *răcoroasă* – cuvinte derivate.
5. Articol hotărât proclitic, pronume personal. I-am dat lui cartea cerută.
6. *Intra* – predicat verbal, *era răcoroasă şi foşnitoare* – predicat nominal.
7. *Un tânăr* – nominativ, *mare* – acuzativ.
8. Desigur că te voi ajuta.
9. *Ca o pădure* – complement circumstanţial de mod.

B. Înţelegerea textului

1. Expoziţiunea: se fixează locul şi timpul acţiunii, se introduce un personaj principal.
2. Descriere: „Strada era răcoroasă şi foşnitoare ca o pădure"; naraţiune: „Într-o seară de la începutul lui iulie".
3. *Strada (...) răcoroasă şi foşnitoare*.
4. Timpul: „într-o seară de la începutul lui iulie 1909"; spaţiul: „strada Antim, venind de pe strada Sf. Apostoli".
5. Genul epic: autorul se exprimă indirect, la persoana a III-a, prin intermediul personajelor; prezintă o acţiune plasată în timp şi spaţiu, organizată sub forma momentelor subiectului etc.

Testul 9

A. Limba română

1. *Geor-ges-cu*, *ur-ma-re*, *ni-că-ieri*, *îm-pli-niți*.
2. *Puiului*, *Sinaia*, *trebuia*, *cocoana* – diftongi.
3. *Așadar*.
4. *S-a hotărât* – *s-a decis*, *prin urmare* – *așadar*, *etate* – *vârstă*, *madam* – *doamna*.
5. *Anișori*, *măsuță*, *floricică*.
6. *Mihalache* – nominativ, *puiului* – dativ, *al amorului* – genitiv, *cocoana* – nominativ.
7. *Cu trenul* – complement indirect, *pe el* – complement direct, *părinților* – atribut substantival genitival, *l* – complement direct.
8. Adverb. Copilul și-a făcut temele (pronume reflexiv). Elena și Maria se grăbesc spre școală (conjuncție coordonatoare copulativă).
9. „Să-l ia". E bine să-l ia (termen regent: o expresie verbală impersonală).

B. Înțelegerea textului

1. Ironică.
2. Plecând cu „trenul de plăcere", scopul este distracția, relaxarea, dar și respectarea din snobism a unei mode din „lumea bună" a timpului.
3. Expozițiunea.
4. Genul epic: autorul se exprimă indirect, prin intermediul personajelor. Modul de expunere este narațiunea, acțiunea este organizată sub forma momentelor subiectului etc.
5. Toată atenția familiei Georgescu este concentrată asupra „puișorului", încât bunica nu este invitată la Sinaia din convingere și generozitate, ci pentru că așa dorește „puișorul". Copilul este foarte alintat și răsfățat de părinți, așa cum rezultă nu numai din situația prezentată, ci și din limbaj, amintindu-ne de Goe etc.

Testul 10

A. Limba română

1. *Via-ța*, *în-tu-ne-ric*, *bă-trâ-ne-țe*, *în-vi-e*.
2. *A viețui*, *viețuitoare*, *viețuit*.
3. *De sus* – *de jos*, *tinerețe* – *bătrânețe*.
4. *Codrule* – vocativ, *mi* – dativ, *pentru lumină* – acuzativ, *toate* – acuzativ.
5. Subiect.

6. *Toate* – în text, adjectiv pronominal nehotărât. Toate s-au supărat pe mine (pronume nehotărât). *Tale* – în text, adjectiv pronominal posesiv. Ale tale sunt mai frumoase (pronume posesiv).
7. *De sus* – atribut adverbial, *mi* – complement indirect.
8. Comparativ de superioritate.
9. „Să cânt cu ele".

B. Înţelegerea textului

1. *Codrule*.
2. Planul naturii – *codrul*, *frunza*; planul uman – *moartea*, *cântecul*.
3. Poezie modernă din punct de vedere prozodic, scrisă în versuri libere: fără ritm, fără rimă, cu măsură variabilă, neorganizată în strofe.
4. Pronumele la persoana I (*mi*, *meu*), verbele la persoana I (*să cânt*), vocativul (*codrule*).
5. Marin Sorescu topeşte elementele de origine populară (motivul codrului, dialogul om-natură, titlul poeziei – *Foaie verde*) în substanţa discursului liric cu deschideri filosofice, rezultate din conştiinţa efemerităţii omului, din sentimentul tragicului etc. Poezia este modernă şi la nivelul formei etc.

Bibliografie

1. Andrei, Mihail; Ghiţă, Iulian, *Limba română*, Editura Didactică şi Pedagogică, Bucureşti, 1983.
2. Angelescu, Gabriel, *Dicţionar de dificultăţi ale limbii române*, Editura Coresi, Bucureşti, 1991.
3. Avram, Mioara, *Ortografie pentru toţi*, Editura Academiei Române, Bucureşti, 1990.
4. Avram, Mioara, *Cuvintele limbii române între corect şi incorect*, Editura Cartier, Bucureşti-Chişinău, 2001.
5. Beldescu, George, *Ortografia actuală a limbii române*, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, Bucureşti, 1984.
6. Berg, I., *Dicţionar de cuvinte, expresii, citate celebre*, Editura Ştiinţifică, Bucureşti, 1969.
7. Bidu-Vrânceanu, Angela, *Structura vocabularului limbii române contemporane*, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, Bucureşti, 1986.
8. Boboc, Elena; Rusu, Mariana, *Dicţionar de buzunar – Omonime şi cuvinte polisemantice,* Editura AS'S, Iaşi, 2001.
9. Bulgăr, Gheorghe, *Dicţionar de paronime,* Editura Lucman, Bucureşti, 2001.
10. Chiriac, Marilena, *Probleme de vocabular prin explicaţii şi texte,* Editura Recif, Bucureşti, 1996.
11. Coteanu, Ion, *Stilistica funcţională a limbii române*, Editura Academiei, Bucureşti, 1975.
12. Duda, Gabriela; Gugui, Aglaia; Wojcicki, Marie Jeanne, *Dicţionar de expresii şi locuţiuni ale limbii române*, Editura Albatros, Bucureşti, 1985.
13. Dascălu, Doina, *Dicţionar de pleonasme*, Editura Vox, Bucureşti, 2003.
14. Dumitrescu, Florica, *Dicţionar de cuvinte recente,* Editura Albatros, Bucureşti, 1981.

15. Graur, Alexandru, *Dicţionar al greşelilor de limbă*, Editura Academiei, Bucureşti, 1982.
16. Hristea, Teodora, *Sinteze de limbă română*, Editura Didactică şi Pedagogică, Bucureşti, 1981.
17. Iogu, Elena, *Dicţionar de sinonime*, Editura Bogdana, Bucureşti, 2004.
18. Ion, Radu; Ionescu, Miron, *Experienţă didactică şi creativitate*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1987.
19. Iordan, Iorgu, *Stilistica limbii române*, Editura Ştiinţifică, Bucureşti, 1975.
20. Iordan, Iorgu; Robu, Vladimir, *Limba română contemporană*, Editura Didactică şi Pedagogică, Bucureşti, 1973.
21. Lobiuc, Ioan, *Teoria limbii române pentru practica examenelor*, Editura Spiru Haret, Iaşi, 1996.
22. Marcu, Florin, *Mic dicţionar de neologisme*, Editura Albatros, Bucureşti, 1986.
23. Marcu, Florin, *Mic dicţionar ortografic şi ortoepic al limbii române*, Editura Saeculum Vizual, Bucureşti, 2002.
24. Marin, Diana, *Dicţionar de omonime*, Editura Steaua Nordului, Constanţa, 2004.
25. Parfene, Constantin, *Compoziţiile în şcoală*, Editura Didactică şi Pedagogică, Bucureşti, 1980.
26. Popescu, Cristina; Creţu, Ecaterina, *Dicţionar de cuvinte şi expresii latineşti şi eline în contexte literare româneşti. Abrevieri latineşti*, Editura Humanitas, Bucureşti, 2003.
27. Popescu, Ştefania, *Gramatica practică a limbii române*, Editura Orizonturi, Bucureşti, 1995.
28. Rosetti, Al.; Lăzăroiu, Aurelian, *Introducere în fonetică*, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, Bucureşti, 1982.
29. Teodorescu, Vasile, *Compunerile – corespondenţă şi cu destinaţie oficială*, Editura Didactică şi Pedagogică, Bucureşti, 1979.
30. Toma, Ion, *Limba română. Compendiu de teorie şi aplicaţii practice*, Editura Niculescu, Bucureşti, 1994.
31. Vraciu, Ariton, *Lingvistică generală şi comparată*, Editura Didactică şi Pedagogică, Bucureşti, 1980.
32. *** *Gramatica limbii române*, vol. I-II, ediţia a II-a revăzută şi adăugită, Editura Academiei, Bucureşti, 1966.
33. *** *Compendiu de limba română*, coordonator Alexandru Metea, Editura Helicon, Timişoara, 1995.
34. *** *Dicţionarul explicativ al limbii române*, Editura Univers Enciclopedic, Bucureşti, 1998.

35. *** *Dicţionarul ortografic, ortoepic şi morfologic al limbii române*, Editura Academiei, Bucureşti, 1982.

36. *** *Dicţionarul ortografic, ortoepic şi morfologic al limbii române*, Editura Univers Enciclopedic, Bucureşti, 2005.

37. *** *Limba română*, Manual pentru clasele a IX-a şi a X-a, coordonator Florin D. Popescu, Editura Didactică şi Pedagogică, Bucureşti, 1997.

În colecția **GYMNASIUM**

au apărut:

* * * – *MEMOGIM. Memorator pentru gimnaziu. Noțiuni științifice fundamentale*

Gheorghe Zamfir, Gabriela Băncilă, Victor Stoica, Marian Zamfir – *Probleme de fizică pentru gimnaziu*

Camelia Gavrilă, Mariana Chirilă – *Exerciții și teste de limba și literatura română. Abordări formative ale fenomenelor literare și gramaticale*

Liliana Bălan – *Sintaxa. Caiet de lucru. Clasa a VIII-a*

Silvia Bârsan Barca, Cornelia Dumitrașcu Sechi – *Îndrumar pentru receptarea textelor literare*

Viorel Irimia, Costel Rotundu, Iuliana Rotundu – *Istorie – Geografie. Sinteze pentru examenul de capacitate*

Cornelia Dumitrașcu Sechi, Silvia Bârsan Barca – *Lecturi literare și noțiuni de teorie literară pentru examenul de capacitate*

Mona Coțofan – *Morfologia. Caiet de lucru. Clasele V-VII*

Magda-Agapia Neacșu, Leon Pițu – *Matematică pentru capacitate și admitere în liceu*

Doina Eugenia Steva, Valerian Dragu – *Geografie. Teste de evaluare și itinerare turistice școlare. Clasele III-VIII*

Elena Rudică – *Evaluare la limba română. Clasa a V-a*

Maria Trandafir – *Evaluare la limba română. Clasa a VI-a*

Elena Simionică, Fănica Bogdan – *Matematica... prin joc (pentru clasele I-IV)*

Constanța Cristea, Teodora Tanasă – *Științe ale naturii. Geografia României. Istoria românilor. Educație civică. Clasa a IV-a. Caiet de evaluare*

Elena Rudică, Doru Turbatu – *Ghidul absolventului clasei a IV-a*

Dorin Fiscutean, Eugenia Matei, Cornelia Mihaela Fiscutean – *Geografia și istoria județului Iași. Manual opțional pentru clasele IV-VI*

Camelia Gavrilă, Mariana Chirilă – *Textul literar. Ghid de receptare și interpretare critică*

Dorin Fiscutean (coord.) – *Examene 2000. Limba și literatura română, matematică, istorie și geografie. Teste pentru capacitate*

Dorin Fiscutean, Maria Anghel, Vasile Buznosu, Mariana Ciobanu, Gh. Eftimie, Ovidiu Pricop, Raluca Eftimie Gaza (coord.) – *Examene 2001. Limba și literatura română, matematică, istorie și geografie. Teste pentru capacitate*

Ștefan Gencărău – *Sintaxa limbii române*

G. Gruiță – *Gramatica normativă*

Gheorghe N. Vasilache – *Știți să scrieți corect? Îndrumar ortografic și al limbii române*

Melu State – *Limba română. Ghid lexico-semantic de testare și învățare rapidă*

Rodica Luca – *Învățăm fizica rezolvând probleme* (ediția a III-a)

Elena Sandu – *Literatură şi gramatică română pentru gimnaziu şi examenul de capacitate*

Elena Sandu – *Limba română. Concepte, aplicaţii, teste pentru gimnaziu şi examenul de capacitate*

Mona Coţofan, Mihaela Doboş – *Limba şi literatura română. 100 de teste finale pentru capacitate*

Elena Sandu – *Compunerile şcolare*

Maria Anghel – *Limba română pentru gimnaziu. Exerciţii şi teste*

Eugenia Stoleriu, Mihaela Apetroae, Lia Dohotariu, Eugenia Gavril, Ileana Savinescu, Victoriţa Voinea – *Teste de evaluare la limba şi literatura română. Ghidul absolventului*

Rodica Luca – *Învăţăm fizica rezolvând probleme* (ediţia a IV-a)

Camelia Gavrilă, Mihaela Doboş – *Limba şi literatura română pentru examene şi performanţă. Aplicaţii lingvistice şi stilistice pentru gimnaziu*

în pregătire:

Camelia Gavrilă, Mihaela Doboş, Mariana Chirilă, Cezar Zaharia, Elena Manea, Luminiţa Hîrcă, Mariana Chiriac – *Limba română prin exerciţii, compuneri şi teste. Repere teoretice şi aplicaţii pentru clasele a IV-a şi a V-a*

www.polirom.ro

Redactor: Gabriel Cheşcu
Coperta: Radu Răileanu
Tehnoredactor: Constantin Mihăescu

Bun de tipar: februarie 2006. Apărut: 2006
Editura Polirom, B-dul Carol I nr. 4 • P.O. Box 266
700506, Iaşi, Tel. & Fax (0232) 21.41.00; (0232) 21.41.11;
(0232) 21.74.40 (difuzare); E-mail: office@polirom.ro
Bucureşti, B-dul I.C. Brătianu nr. 6, et. 7, ap. 33,
O.P. 37 • P.O. Box 1-728, 030174
Tel.: (021) 313.89.78; E-mail: office.bucuresti@polirom.ro

Tiparul executat la S.C. LUMINA TIPO s.r.l.
str. Luigi Galvani nr. 20 bis, sect. 2, Bucureşti
Tel./Fax: 211.32.60, 212.29.27, E-mail: office@luminatipo.com

POLIROM

Fonetică Ortografie, punctuație, acord Vocabular Categorii lexicale Morfologie Sintaxa propoziției Sintaxa frazei Teste pentru concursuri școlare și olimpiade (performanță școlară) Teste de examen

Concepută pentru elevii claselor V-VIII, *Limba și literatura română pentru examene și performanță* este astfel structurată încât urmărește atât organizarea domeniilor limbii, cât și parcurgerea progresivă a noțiunilor aferente acestora. Asimilarea cunoștințelor impune conceperea și organizarea exercițiilor pe două paliere de dificultate: unul obișnuit și unul performant. De asemenea, plasarea sugestiilor de rezolvare la sfârșitul fiecărui capitol oferă posibilitatea informării și verificării. Întrucât încheierea ciclului gimnazial este punctată de Testul Național, cartea oferă și un set de 10 teste de examen însoțite de răspunsuri, instrument de exersare și verificare a cunoștințelor și deprinderilor de înțelegere și folosire a limbii și literaturii române.

ISBN 973-46-0232-2

9789734602322

Editura POLIROM
www.polirom.ro